

Ad Bibliothecam
Canoniae SS. Apost. Petri & Pauli
in Weyarn

comparavit

P. VALENTINUS HANSCH Conventualis ibid.

TITULUS SCRINII.

SERIES.

NUMERUS.

Tolem. 1329.

Ο'ΡΘΟΔΟΞΟΣ
ΟΜΟΛΟΓΙΑ,

ΤΗΣ

ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

Τανῦν πάλιν κατὰ μόνην τὴν κοι-
νὴν τῶν Ἑλλήνων Γλῶσσαν, ἄνευ τινὸς προδή-
κης, ἢ αἰφαιρέσεως· εἰς χεῖρσιν

τῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τέκνων
τοῦ περικλεοῦς τῶν Ἑλλήνων Γένους, τύποις ἑκ-
δοθεῖσα, καὶ μετὰ πάσης ἐπιμελείας
διορθωθείσα.

Εν ΒΙΕΝΝΗ, τῆς Ἀυστρίας.

Παρὰ Ἰωσήφ τῷ Κερτςβέκ, τῷ Αυτοκρα-
τορικῷ καὶ Βασιλικῷ, Ανατολικῷ τε καὶ Ἰαυρικῷ
Τυπογράφῳ.

ἐν ἔτει, αψοά.

Cum gratia & privilegio Sacrae Cæsareo-
Regiæ Apostolicæ Majestatis.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

ΤΩ ΕΥΜΕΝΕΣΤΑΤΩ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.

Ἰδού σοι εὐμενέσατε ἀναγνώσα,
εὐγάζινει εἰς Φῶς ἡ νέα ἔκδοσις,
τῆς πολλάκις, καὶ πολλαχοῦ, καὶ
εἰς πολλάς ποτὲ γλώσσας, τυπω-
θείσης Ὁρθοδόξου Ὁμολογίας, τῆς
Καθολικῆς, καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκ-
κλησίας τῆς Ἀνατολικῆς. Εἰς
τούτην τὴν νέαν ἔκδοσιν δὲν ἠθε-
λήσαμεν νὰ σᾶς βαρύνωμεν μὲ
τὴν προθήκην τῆς ἐντυπώσεως,
καὶ τῶν ἄλλων γλωσσῶν ἐπειδὴ

σιμὰ εἰς τὸ νὰ μὴν εἶναι ἐκείναι
ἀναγκαῖαι, εἰς τὸ περιηλεῆς τῶν
Ἑλλήνων Γένος ἀκόμι ἤθελαν Φε-
νῆ εἰς αὐτοὺς αἱ ἄλλαι γλῶσσαι, καὶ
ὥσάν τινα περισαρκώματα περιτ-
τὰ τῆς βίβλου, καὶ αἰτία περισσο-
τέρων ἐξόδων, διὰ τὴν ἀπόκτησιν
ταύτης· διὸ καὶ κατὰ μίμησιν ἐκεί-
νων τῶν ἐκδόσεων, ὅπου εἰς μόνην
τὴν ἀπλήν τῶν Ἑλλήνων διάλεκ-
τον ἦσαν ποτὲ τυπωμέναι, οὕτω
καὶ ἡμεῖς εἰς μόνην αὐτὴν τὴν ἐτυ-
πώσαμεν· εἰς ταύτην ὅμως τὴν
νέαν ἡμῶν ἐκδοσιν, εὐλόγως ἤθε-
λαν παραχωρήσῃ τὰ πρωτεῖα, αἱ
πρὸ αὐτῆς ἄλλαι ἐκδόσεις· ἐπειδὴ
εἰς ἐκείνας, τόσον αἱ μαρτυρίαι τῶν
γραφῶν, ὅπόσον καὶ αἱ ταύτης δι-
δασκαλῖαι, μὲ ἓνα χαρακτῆρα
γραμμαμάτων ἦσαν τυπωμένα. ἐν-
ταῦθα δὲ, ὡς βλέπετε, ἐβάλαμεν
διάφορον τὸν χαρακτῆρα τῶν
γραμματῶν τῶν Ῥητῶν, καὶ τῶν
γραμ-

γραμμαμάτων τῶν διδασκαλιῶν, διὰ
περισσότεραν εἶδησιν τῶν ἀπλουσέ-
ρων. μηδὲν ἀφαιρέσαντες, ἢ προ-
θέσαντες, ἀπὸ τὰς προσητερινὰς
ἐκδόσεις, καθὼς καὶ μόνοι σας θέ-
λετε τὸ ἰδῆ.

Τίς δὲ ὁ Συγγραφεὺς τῆς πα-
ρούσης βίβλου; καὶ ἐκ τίνος ἐκινή-
θη αἰτίας εἰς τὴν συγγραφὴν ταύ-
της; ἰδοὺ σοι ἐν συντομίᾳ παρισά-
νομεν ταῦτα· μὲ ὅλον ὅπου πλα-
τύτερα τὴν τούτων ἀκριβῆ εἶδησιν,
ἐκ τῶν ἐπομένων δύο πατριαρχι-
κῶν γραμμάτων θέλεις καταλάβει·
Πέτρος ὁ Μογίλας, ἀνὴρ τοῦ τότε
καιροῦ περιφανῆς, καὶ περίελεπ-
τος τὸ Γένος, (ὥσάν ὅπου ἀπὸ τὴν
γενεὰν τῶν Ἡγεμόνων, τῆς Βλα-
χίας, καὶ Μολδαβίας κατήγετο·)
καὶ τὴν ἀρετὴν, καὶ σοφίαν θαυμά-
σιος· χειροτονηθεὶς, καὶ προβληθεὶς
νομίμως Μητροπολίτης Κιόβου,

Χ γ

πα-

παρὰ τοῦ τότε μακαριωτάτου πα-
τριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου
Θεοφάνους, εὔρε τὸ λογικὸν αὐτοῦ
ποίμνιον (καθὼς διηγᾶται ὁ μακα-
ριώτατος Νεκτάριος, ἐν τῷ ἐπο-
μένῳ αὐτοῦ προοιμίῳ, σελίδι 5.)
συμπεφυρμένον μὲ ἀλλότρια δόγμα-
τα· ὅθεν ὡς καλὸς ποιμὴν τῆς τοῦ
Χριστοῦ μάνδρας, θέλωντας διὰ τὰ
τὸ ἀνακαλέσῃ πάλιν εἰς τὴν, ἣν ἔ-
χεν ἐξ ἀρχῆς, ὀρθότητα τῶν δογμά-
των· συνεκρότησε κατ' ἐκείνο και-
ροῦ τοπικὴν Σύνοδον, εἰς τὴν Μη-
τρόπολιν αὐτοῦ, ἀπὸ πολλὰς ἐλλογί-
μους, καὶ θαυμασίους ἄνδρας, ἀνάμε-
σα εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν καὶ οἱ τρεῖς ὑφ'
αὐτὸν τότε διατελόντες ἐπίσκοποι,
οἱ χειροτονηθέντες παρὰ τοῦ προρη-
θέντος αἰοιδίου πατριάρχου τῶν
Ἱεροσολύμων, κυρίου Θεοφάνους.
Αὕτη λοιπὸν ἡ ἐν Κιόβῳ Σύνοδος,
συγγράψασα τὴν παρῶσαν βίβλον,
τὴν ἐπέγραψαν Ε΄ΚΘΕΣΙΝ ΤΗΣ
ΤΩΝ

ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ ΠΙΣΤΕΩΣ. (Νεκ:
προοι: σελ: 3.) Αλλ' ἐπειδὴ ὡς εἰς
ἀσφαλῆ γνώμονα ἐνατένισον εἰς τὴν
δόξαν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας
διὰ τοῦτο ἐδεήθησαν τῆς μεγάλης
Ἐκκλησίας, διὰ τὰ γένη Σύνοδος
εἰς τὴν Μολδαβίαν, ὅπου τὰ ἀνα-
κριθῶσι καὶ τὰ θεωρηθῶσι τὰ περιε-
χόμενα εἰς τὴν Βίβλον αὐτῶν, ἂν
εὕρισκωνται τουτέστι σύμφωνα με-
τὰ τὴν δόξαν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκ-
κλησίας, ἢ οὐ· ὅθεν καὶ παρὰ μὲν
τῶν Ρώσων ἐστάλθησαν εἰς τὴν
Μολδαβίαν, ὁ Ἡσαΐας Τρόφιμος.
ὁ Κονονοβίκιος, καὶ Ξενοβίκιος, ἄν-
δρες τῷ ὄντι θαυμάσιοι, καὶ πάση
σοφίᾳ, καὶ ἐπισήμῃ κεκοσμημένοι.
Ἀπὸ δὲ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας
ἐπέμφθησαν, τοποτηρηταὶ τῶν πα-
τριαρχῶν ὁ Νικαίας μητροπολί-
της Πορφύριος, καὶ Μελέτιος ὁ Συ-
ρίγος, ὁ διδάσκαλος τῆς μεγάλης
Ἐκκλησίας, καὶ κήρυξ τοῦ Εὐαγγε-
λίου

λίον· οἵτινες ἐάνοντες ὁδηγὸν τὴν
αὐταλήθειαν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν,
τὴν ἐθεώρησαν ἀνακαθάραντες τὴν
ἀπὸ κάθε ἀλλότριον δόγμα. μετω-
νομάσαντες τὴν, ὅχι μόνον τῶν
Ρώσων, ἀλλὰ καθολικώτερον καὶ
πάντων τῶν Γραικῶν ὀρθόδοξον πί-
σιν κατὰ τὸν Νεκτάριον. σελ: 9.
κατὰ δὲ τὸν Παρθένιον σελίδι 12.
ὁμολογίαν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως
τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκ-
κλησίας τοῦ Χριστοῦ· τὴν ὁποίαν
ἐξαποστείλαντες εἰς τοὺς τότε τέσ-
σαρας Πατριάρχας, τὴν ἐπικύρω-
σαν μὲ τὰς ἰδίας αὐτῶν ὑπογρα-
φὰς, καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς συνεδρια-
σάντων· καθὼς φαίνεται εἰς τὸ
τοῦ Πατριάρχου Παρθενίου κυρω-
τικὸν γράμμα. σελ: 14. καὶ εἰς τὸ
τοῦ Νεκταρίου σελιδ. 9.

Λοιπὸν οἱ μὲν Ρῶσοι εὐθὺς καὶ
τυπώνοντες τὴν εἰς τὴν ἰδίαν αὐ-
τῶν

τῶν διάλεκτον, καὶ κοινῶς ἀνεγι-
νώσκετο ἀπὸ κάθε αὐτῶν φιλευσε-
ξῆ καὶ φιλόθεον, καὶ κατ' ἰδίαν καὶ
εἰς τὰ χολεῖά των ἐπαραδίδοτο· πα-
ρὰ δὲ τοῖς Γραικοῖς (καθὼς μαρ-
τυρεῖ ὁ ἴδιος μακαριώτατος πα-
τριάρχης Νεκτᾶριος σελίδι 10.)
οὕσα μόνον χειρόγραφος, καὶ εἰς ὀ-
λίγους ἢ βίβλος ἦτον γνωρίμη·
ὅθεν ὁ εὐσεβέστατος, καὶ σοφώτατος
κύριος Παναγιώτης ὁ τοῦ Οὐα-
μανικοῦ τότε κράτους διερμηνεὺς
καὶ ἐξ ἀπορρήτων βλέπωντας τό-
σον ἀναγκαῖον τὸ βιβλίον, τὸ ἐξα-
πέσειλεν εἰς τὸ Ἀμσελοδάμιον καὶ
τὸ ἐτύπασαν, διαμοιράζωντάς το
ἀμφοτέρω εἰς τὰ τέκνα τῆς Ἀνατολι-
κῆς Ἐκκλησίας. μετὰ δὲ τὴν
ἐκδοσιν ἐκείνην, καὶ ἀπὸ τοὺς με-
ταγενεστέρους εἰς πολλὰ Μέρη κα-
θὼς προείπαμεν ἐτυπώθη· ἀλλὰ διὰ
τὴν μεγάλην τοῦ βιβλίου χρῆσιν
τῶν ἀνατολικῶν, ἐγινε σπάνιον·
διὸ

διὸ ἐπιχειρίσθημεν καὶ ἡμεῖς ταύτην
τὴν νέαν αὐτοῦ ἔκδοσιν.

Τί δὲ περιέχει; ὅλα ἐν συντο-
μίᾳ τὰ δόγματα τῆς Ἀνατολικῆς
Ἐκκλησίας, ἀποδεικνύμενα ἀπὸ
τὰς τρεῖς θεολογικὰς ἀρχὰς του-
τέστιν ἀπὸ τὰ Πρῶτὰ τῆς Θείας Γρα-
φῆς καὶ τῶν οἰκουμενικῶν Συνό-
δων, καὶ τῶν κατ' ἰδίαν ἁγίων Πα-
τέρων. Ἡ πραγματεία τῆς Βίβλου
εἶναι διηρημένη εἰς τρία Μέρη κα-
τὰ τὰς τρεῖς θεολογικὰς Ἀρετάς·
δηλαδή τὴν Πίσιν, τὴν Ἐλπίδα,
καὶ Ἀγάπην· καὶ εἰς μὲν τὸ Πρῶτον,
ἀναπλῦσσονται τὰ δώδεκα Ἄρθρα
τῆς Πίσεως, μετ' ὅλα τὰ παρεπό-
μενα εἰς αὐτά. Εἰς δὲ τὸ Δεύτε-
ρον, ἡ Κυριακὴ Προσευχὴ, καὶ ὅσα
ἀνάγονται εἰς αὐτήν. Εἰς δὲ τὸ
τρίτον αἱ δέκα Ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ·
καὶ ἐπομένως ὅσα ἤρτηνται ἀπὸ αὐ-
τάς· ἐν ὀλίγοις εἰς τὴν παροῦσαν

βίβλον περιέχονται ὅλα τὰ δόγμα-
τα ὅπου ἕνας Ἀνατολικὸς χριστι-
ανὸς πρέπει νὰ ἰξεύρῃ ἡ Μέθοδος
τοῦ βιβλίου εἶναι θαυμασία κατὰ
τοὺς Κανόνας τῆς Κατηχητικῆς
τάξεως. Τοῦτο λοιπὸν τὸ τόσον
ἐπωφελὲς βιβλίον εἰς τὸ Γένος τῶν
Ρωμαίων, ἰδοὺ ὅπου καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν
νέαν τυπογραφίαν τύποις τὸ ἐξεδώ-
σαμεν, ἀφ' οὗ ἡ Γαληνοτάτη, καὶ
κραταιοτάτη τῶν Ρωμάνων Αὐτο-
κρατόρισσα τῆς τε οὐγγαρίας, καὶ
Βοχεμίας Βασίλισσα. Ἀρχιδού-
κισσα τῆς Αὐστρίας, καὶ τὰ ἐξῆς
χρισομιμήτως συγκαταβάσα, ἀπὸ
τὴν ἄκραν αὐτῆς Φιλανθρωπίαν,
καὶ εὐμενεσάτην ὄντως βασιλικὴν
αὐτῆς ἐπιείκειαν ἐθέσπισε, καὶ ἀνη-
γέρθη Τυπογραφία, τόσον τῶν Ἰλ-
λυρικῶν, ὅπόσον καὶ τῶν Ἑλληνι-
κῶν Βιβλίων διὰ νὰ τυπώνωνται
ἀκωλύτως, καὶ ἀνοθέυτως, τόσον
τῶν ἐξωτερικῶν Ἑλλήνων τὰ συγ-
γράμ-

γράμματα, ὅποσον καὶ τῶν ἐσωτε-
ρικῶν ἁγίων πατέρων, καὶ ἄλλων
Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων τὰ
ἀναγκαῖα Βιβλία, καθὼς καὶ εἰς ἄλ-
λα Μέρη. ὅθεν δεχθῆτε τὴν προ-
θυμίαν μας, καὶ σὰς ὑποχόμεθα
να συντρέξωμεν, καὶ μὲ ἄλλα βι-
βλία ὠφέλιμα τοῦ Γένους τῶν Ἑλ-
λήνων ἐρῶσθε.

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ

ΟΜΟΛΟΓΙΑ

τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

τῆς

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ.

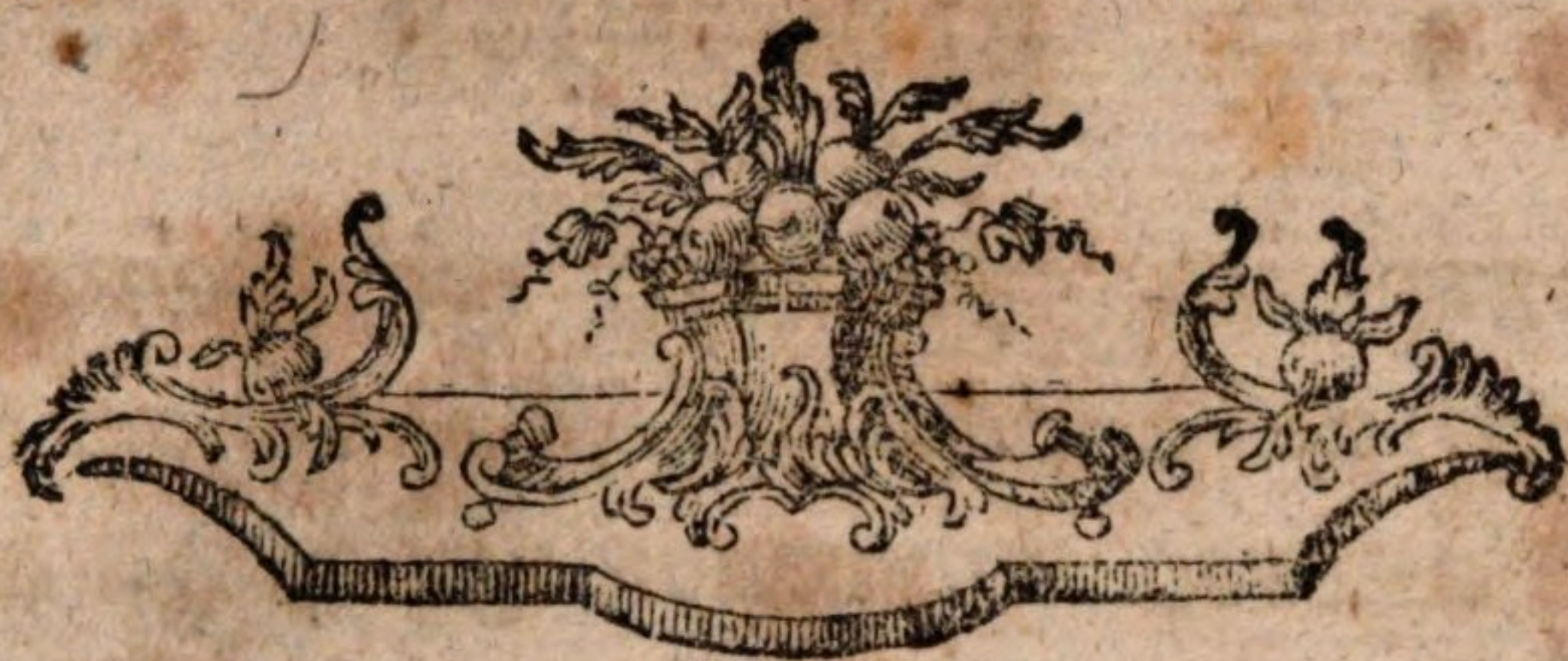
1800

OMOLO

of the same name

EMANUEL

AMERICAN

ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ

Ἐλέω Θεοῦ Πατριάρχης τῆς ἁγίας
πόλεως Ἱερουσαλήμ, καὶ πά-
σης Παλαιστίνης.

Πᾶσι τοῖς ἐντευζομένοις ὀρθοδόξοις, ἀδελ-
φοῖς ἀγαπητοῖς, καὶ τέκνοις ἐν Κυρίῳ,
χάριν, εἰρήνην, καὶ ἔλεος ἀπὸ Θεοῦ.

Μὴ δὴ παρέργως, ἀναγνῶσα
φίλτατε, τάντην τὴν βί-
βλον μέτιθι, εἰ σοι βουλευτὸν εἴη,
πρὸς πίσιν ὀρθὴν παιδαγωγηθῆναι,
καὶ περιῶν ἔτι ἐν τῷ ὑλώδει τού-
τῳ σώματι, τοῖς τοῦ ἀνύλου φω-
τὸς ἀμαρύγμασιν ἐλαμφθῆναι.

Α β

ὅπερ

ὅπερ ἔστι βῆν ὑπὲρ τὰ ὁρώμενα,
καὶ μετὰ Θεοῦ γενέσθαι τῷ νῦν ἀνι-
πλάμενος. σύντομον καὶ γὰρ, οὐχ
ἡττον δὲ καὶ σαφὴ, περίληψιν ὁρ-
θῶν ἔχει δογματῶν, ὥσπερ καὶ
τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς ἀριδῆλως σοι
προαναφωνεῖται· ἐπιγράφεται μὲν
γὰρ ὀρθόδοξος Ὁμολογία, τῶν Γραι-
κῶν δηλαδή ἐλικρινῆς, καὶ καθα-
ρὰ, τῷ μηδ' ὅπως οὖν, νεωτερισ-
μοῦ τινος ἐπιμιξίαν ἔχειν ἑτέρου
Θρησκείματος· συντέτακται δὲ τὸ
μὲν πρῶτον παρὰ τῆς τῶν Ῥώσων
ἐκκλησίας (σιχούσης ἀνωθεν τῷ
ὀρθῷ τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας
κανόνι) ἐξ αἰτίας ὁρμωμένης τοιαύ-
της. Πέτρος Μογίλας (ὁ καὶ πρὸ
ὀλίγου τῶν τῇδε μεταξὺς, καὶ πρὸς
Θεὸν ὁσίως μεταχωρήσας) παρὰ
τοῦ αἰοιδίου, καὶ μακαριωτάτου
πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυ-
ροῦ Θεοφάνους προβληθεὶς, καὶ
χα-

χειροτονηθεὶς ὀρθόδοξος μητροπολί-
της, καὶ τοὺς ὁιακας ἐγχειριθεὶς
τῆς κατὰ τὸ Κίοβον μητροπόλεως,
ἐνέτυχε τῷ ποιμνίῳ συμπεφυρμέ-
νω νεωτερισμοῖς τισι τῶν ἑτεροδο-
ξόντων, ἀπάδουσι πάντῃ τοῦ ὀρθοῦ
καὶ ἀρχαίου σφῶν δόγματος ὅθεν
οἶα καλὸς ποιμὴν, καὶ γενναῖος
τῆς πίστεως πρόμαχος, σκοπὸν,
ὅτι μάλιστα θεοφιλῇ προὔθετο, ἵνα
πρὸς ἣν ἐξ ἀρχῆς εἶχε δογματῶν
ὀρθότητα, ἡ τῶν Ῥώσων ἐκκλη-
σία, ἀπευθύνη τε καὶ ἀποκατα-
στήσῃ. Τοὺς δ' ἀνακύψαντας νεω-
τερισμοὺς ἐκείσε, προῤῥίζους ἐκτέ-
μη. Καὶ τὸ πνευματικὸν αὐτοῦ
λήϊον ἔνσταχυ ἀποφήνη, καὶ καρ-
ποφόρον. τὰυτα τοιγαροῦν ἐκείνος
καλῶς διανοηθεὶς, καὶ τοῦργου συν-
τόμως ἤψατο σύλλογον καὶ γὰρ,
τῶν κατὰ τὴν αὐτοῦ παροικίαν,
ἐλλογίμων τε καὶ ἐπιστημόνων ἀν-
δρῶν,

δρω̃ν, κατὰ τήνδε τήν μητρόπο-
 λιν συναγαγών, ἔ μὲν δὲ, ἀλλὰ
 πρὸ τούτων καὶ τοὺς ὑφ' αὐτὸν
 τρεῖς Ἐπισκόπους (χειροτονηθέν-
 τας τότε καὶ κείνους παρ' αὐτοῦ τοῦ
 ἀοιδίου τῶν Ἱεροσολύμων Πατριάρ-
 χου) σκέψεώς τε πολλῆς γενομέ-
 νης, βουλῇ κοινῇ, καὶ γνώμῃ μιᾷ
 συνεφώνησαν ἅπαντες, ταύτην
 τὴν τῆς πίστεως ἔκθεσιν, γράψαι
 τε ἐν κεφαλαίοις, καὶ ἐπιτρέψαι
 τὴν ὠριμωτέραν αὐτῆς σκέψιν, τῇ
 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίᾳ,
 καὶ τῇ αὐτῆς ἱερᾷ Συνόδῳ, ἥπερ
 ἄνωθεν εἶποντο, καὶ πρὸς ἣν, ὡς
 εἰς κεφαλὴν τοῦ ὀρθοδόξου τῶν
 Γραικῶν συστήματος ὑπετάσσονται,
 καὶ ὡς εἰς ἀσφαλῆ γνώμονα ἐνη-
 τένιζον. Ἰν' ὁποιαοῦν τῶν κεφα-
 λαίων αὕτη ἐγκρίνοι, ταῦτα καὶ
 οὗτοι διακρατεῖν, καὶ αὐ ὅσαπερ
 ἀποδιοπομπῆται, ταῦτα καὶ κείνοι
 ἀπορ-

ἀπορρίπλαν ὡς νόθα ἔχοιεν. Συντάξαντες τοιγαροῦν τὴν βίβλον, καὶ ἔκθεσιν τῆς τῶν Ῥώσων πίσεως αὐτὴν ἐπιγράψαντες, προσεκαλοῦντο τοὺς παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης ἐκκλησίας εἰς Μολδαβίαν πεμφθησομένους, ἐπιτρόπους συνοδικοὺς, καὶ Πατριαρχικοὺς Ἐξάρχους, ἐν ᾧ τόπῳ καὶ παρ' αὐτῶν ἔφασκον πρέσβεις ἐπισεῖλαι, ἐφ' ᾧ πρῶτον ἐκείσε ἀνακριθεῖη τὰ τῆς αὐτῶν πίσεως ἐκτεθέντα κεφάλαια, εἴγε συνάδοιεν, εἴτε καὶ μὴ, τῇ τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὀρθότητι, μετὰ δὲ τὴν ἐκείσε βάσανον, καὶ δημοσίως αὐτῇ ταῦτα κοινώσασθαι. καὶ δὴ λοιπὸν πέμπονται παρὰ τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Νικαίας Πορφύριος, καὶ Μελέτιος ὁ Συρίγος, διδάσκαλος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ὃς καὶ

Α δ' ἐπ'

ἐπ' εὐσεβέσι καὶ ὀρθοῖς δόγμασι
 παιδόμεν ἀνατραφεῖς τε καὶ παι-
 δευθεῖς, καὶ πρὸς τελειότητα βίου
 ἀχθεῖς, κήρυξ, διερμηνεὺς, καὶ
 σάθμη τῶν ὀρθῶν τῆς πίστεως δογ-
 μάτων, καὶ ἔσι καὶ λέγεται. Τὸ
 Πατριαρχικὸν δὲ τότε ἐπιφερόμε-
 νος πρόσωπον, σὺν πληρεσάτῃ
 ἐξουσίᾳ καὶ τῆς ἱερᾶς ἀπάσης συ-
 νόδου, ἐς Μολδαβίαν ὡς ἔφθημεν
 εἰπόντες, σὺν τῷ Πορφυρίῳ παρε-
 γένετο. Ἀφίκοντο δὲ καὶ παρὰ
 τῶν Ῥώσων, ὃ, τε Ἡσαΐας Τρόφι-
 μος, καὶ Κονονοβίκιος, καὶ Ξενο-
 βίκιος, ἄνδρες τῷ ὄντι θαυμάσιοι,
 καὶ πάση σοφίᾳ, καὶ ἐπισήμῃ κε-
 κοσμημένοι. Τὸν δὲ τῆς γνώσεως
 πρῦτανιν θεὸν, τοῦ ὀρθοῦ λόγου
 προσήσαντες ἡγήτορα, μετὰ πολ-
 λαῖς ἀνακρίσεις, καὶ ἀναπλύξεις
 Γραφῶν ἱερῶν, ἐς οὕτω πέρας χρη-
 σὸν τὴν βίβλον προήγαγον, ἀνα-
 κα-

καθάραντες τάντην ἀλλοτρίας γνώ-
μης ἀπάσης, καὶ τῆς τῶν νεωτερισ-
μῶν ἐκείνων συμφύσεως. Καὶ κεῖθεν
εὐθύς πρὸς τοὺς τέσσαρας τῶν Ἀπο-
στολικῶν θρόνων ἐυσεβεῖς καὶ ὀρθόδο-
ξους Πατριάρχας ἐξέπεμψαν. οἱ καὶ
ὥς γνήσια καὶ ὀρθὰ περιέχουσαν
δόγματα, καὶ μηδοπωσοῦν τῆς καθο-
λικῆς καὶ ἐιλικρινοῦς τῶν Γραικῶν
πίσεως διαμαρτάνουσαν, ἀπεδέ-
ξαντο, καὶ τοῖς πᾶσιν ὁμοφώνως
ἐκήρυξαν, ὥς ἔστιν ἄρα καθαρά καὶ
ἀνόθευτος· κυρώσαντες δὲ ταῖς
σφῶν αὐτῶν ἰδιοχείροις ὑπογραφαῖς
μετὰ τῶν περὶ αὐτοὺς ἕκαστος κλη-
ρικῶν, ὥς δέκνυνται, καὶ ὁρῶνται,
οὐ μόνον Ῥώσων, καθολικώτερον
δὲ πάντων τῶν Γραικῶν, ὀρθόδοξον
πίσιν αὐτὴν ἐπωνόμασαν.

Ἀλλὰ τάντην τύπῳ μὲν πρὸ
πολλοῦ οἱ Ῥῶσοι τῇ σφῶν διαλέκτῳ

ἐξέδωκαν, παρὰ δὲ Γραικοῖς ἐν χει-
ρογράφοις καὶ μόναις δέλτοις τέως
ἀνεγινώσκετο. ὁ δὲ σοφώτατος,
οὐχ ἥττον δὲ καὶ θεοσεβέστατος,
καὶ ὀρθοδοξώτατος Ἑρμηνεὺς τοῦ
Ἀνατολικοῦ καὶ Δυτικοῦ κράτους
τῶν αυτοκρατόρων, κύριος Πανα-
γιώτης, οἷα τοῦ ἡμετέρου τῶν Γραι-
κῶν γένους, ἐς ἄκρον ζηλωτῆς, καὶ
τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν δόγματος διάπυ-
ρος ὑπερασπιστῆς, πρὸς τοῖς ἄλλοις
αὐτοῦ μεγαλοπρεπέσιν ἔργοις, καὶ
τοῦργου τούτου γενέσθαι προσάτης
οὐκ ὤκνησε, τοῦ τύπου δηλαδὴ, καὶ
κατὰ τὴν ἡμῶν τε καὶ τῶν Λατί-
νων (καίπερ πολιτικαῖς φροντίσιν
ὄσα ὥρα ἐνειλούμενος) οἰκείοις
ἀναλώμασι τάνυτην ἐκδοῦναι. ἵν'
ἐκαστος τῶν εὐσεβεῖν βουλομένων,
δίχα δαπάνης (ἀμισθὶ γὰρ πᾶσι
ταῖς βίβλους δίδωσθαι παρεσκέυασε)
ἡλᾷται τάνυτην εὐναίτο, καὶ ντῆθεν,
ὥς

ὥς ἀπὸ καθαροῦ καὶ ζῶντος ὕδα-
τος, καὶ ἀπὸ πηγῶν ἀληθινῶν τῆς
σωτηρίου, ἀνιμᾶσθαι ἔχοι, τὰ τῆς
καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας εὐσεβῆ δόγ-
ματα, καὶ μὴ τισιν ἄλλοις θολεροῖς,
τῶν ἑτεροδοξούντων δόγμασι ξενί-
ζοιτο, καὶ ἐξαπατῶτο. εἰ δὲ καὶ
περὶ τῆς φράσεως ἐκδίδοται (διὰ τὸ
οὐ μόνον σοφοῖς ἀνδράσι, ἀλλὰ καὶ
τοῖς πολλοῖς εὐξύνετον εἶναι) οὐ
χρὴ θαυμάζειν, καὶ γὰρ οὐ πρὸς
τὸ ἀκαλλῆς τῆς φράσεως, ἀλλὰ πρὸς
τὴν τῶν λεγομένων ἀλήθειαν ἀπο-
σκοπεῖν δεῖ τὸν ἐχέφρονα· ὀφείλο-
μεν δὲ μᾶλλον ἅπαντες μεγάλας
καὶ ἀθανάτους τὰς χάριτας εἶδέ-
ναι τῷ ἀνδρὶ, προξένῳ ἡμῖν γενο-
μένῳ τοῦ τοιούτου καλοῦ, ἐκλιπα-
ρεῖν τε τὸ θεῖον, ἀνταποδοῦναι
πλουσίως αὐτῷ, καὶ ἀθανάτους τὰς
ἀμοιβὰς, ἐν τῇ τῆς ἀνταποδόσεως
ἡμέρᾳ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῇ ἡμε-
τέρᾳ μονῇ ἔτει α' χ' ξβ', Νοεμ-
βρίῳ κ.

ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ.

Ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κων-
σταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ
οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ημετριότης ἡμῶν μετὰ καὶ
τῆς περὶ αὐτὴν ἱερᾶς τῶν
Ἀρχιερέων συνόδου, καὶ τοῦ κλήρου,
διελθόντες τὸ πεμφθὲν ἡμῖν, παρὰ
τῆς ἀδελφῆς ἡμῶν ἐκκλησίας τῆς μι-
κρᾶς Ῥωσίας βιβλίον, τὸ ἐπιγραφὴν
ἔχον, Ὁμολογία τῆς ὀρθοδόξου πί-
στεως τῆς καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς
ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. τὴν πραγ-
ματείαν αὐτοῦ ποιούμενον ἐν τρισὶ
μέ-

μέρεσιν, εἰς τε τὴν πίσιν, καὶ τὴν
ἀγάπην, καὶ τὴν ἐλπίδα. καὶ τὴν
μέν πίσιν διαιροῦν, εἰς τὰ δώδεκα
Ἄρθρα τῆς πίσεως, ἥτοι τοῦ ἱεροῦ
συμβόλου. τὴν δὲ ἀγάπην εἰς τὰς
δέκα ἐντολάς, καὶ εἰς λοιπὰ ἀναγ-
καῖα τῆς ἱερᾶς καὶ θεοπνεύστου πα-
λαιᾶς τε καὶ νέας γραφῆς· καὶ τὴν
ἐλπίδα εἰς τὴν κυριακὴν φωνήν,
καὶ τοὺς ἐννέα μακαρισμοὺς τοῦ
ἱεροῦ Ἐυαγγελίου. ἔυρομεν αὐτὸ
ἐπακόλουθον τοῖς δόγμασι τῆς τοῦ
Χριστοῦ ἐκκλησίας, καὶ ὁμόφωνον
τοῖς ἱεροῖς κανόσι, κατ' οὐδὲν ἐναν-
τιούμενον αὐτῇ. οὗ τὸ ἀντικρὺ δέυτε-
ρον μέρος, εἰς Λατινικὴν γλῶσσαν ἐμ-
περιέχεται, καὶ οὐ διήλθομεν αὐτὸ,
ἐπικυροῦμεν οὖν αὐτὸ μόνον, τὸ ἐν τῇ
ἡμετέρᾳ διαλέκτῳ τυγχάνον, καὶ
ἀποφαινόμεθα, γνώμῃ κοινῇ συνοδι-
κῇ, πάντα εὐσεβῇ καὶ ὀρθόδοξον, ὄν-
τα ὑπὸ τὴν Ἀνατολικὴν καὶ Ἀποστο-
λι-

λικήν ἐκκλησίαν, χριστιανὸν, ἀναγι-
νώσκειν αὐτὸ, καὶ μὴ ἀποσρέφεισθαι.
ὅθεν καὶ ὑπεγράφη εἰς διηνεκὴ τὴν
ἀσφάλειαν. ἐν ἔτει σωτηρίῳ α χ
μ γ': μηνὶ Μαρτίῳ ἡμέρᾳ ια΄.

ἡ ἰδιόχειρος ὑπογραφή τοῦ πα-
ναγιωτάτου οὕτως ἔχει.

Παρθένιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκο-
πος Κωνσταντινουπόλεως, νέας
Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς Πα-
τριάρχης.

Ἰωαννίνιος ἐλέω Θεοῦ Πάππας καὶ
Πατριάρχης τῆς μεγάλης πό-
λεως Ἀλεξανδρίας καὶ Κριτῆς
τῆς οἰκουμένης.

Μακάριος ἐλέω Θεοῦ Πατριάρχης
τῆς μεγάλης θευπόλεως Ἀντιο-
χείας.

Παΐσιος ἐλέω Θεοῦ Πατριάρχης
τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ.

Ὁ Ἀγ-

- ‘Ο Ἀγκύρας Λαυρέντιος.
- ‘Ο Λαρίσσης Γρηγόριος.
- ‘Ο Χαλκηδόνος Παχώμιος.
- ‘Ο Ἀδριανουπόλεως Παρθένιος.
- ‘Ο Βερβορίας Ἰωαννίκιος.
- ‘Ο Ρόδου Μελέτιος.
- ‘Ο Μεθύμνης Κορνήλιος.
- ‘Ο Λακεδαιμονίας Γαβριήλ.
- ‘Ο Χίου Παρθένιος.
- ‘Ο μέγας Λογοθέτης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Λάσκαρης.
- ‘Ο μέγας οἰκονόμος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Χρισόδουλος.
- ‘Ο μέγας ῥήτωρ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μιχαήλ.
- ‘Ο μέγας σακελλάριος τῆς μεγ. ἐκκλ. Ἱερεὺς Θεολόγος.
- ‘Ο Σακελλίου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Γεώργιος.
- ‘Ο μέγας χαρτοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

‘Ο πρω-

‘Ο πρωτεύδικος τῆς μεγάλης ἐκκλη-
σίας Θωμᾶς Βλασός.

‘Ο πρωτονοτάριος τῆς μεγάλης ἐκ-
κλησίας Φίλιππος.

‘Ο πρωταποσελλάριος τῆς μεγάλης
ἐκκλησίας Κωνσταντῖνος.

‘Ο λογοθέτης τῆς μεγάλης ἐκκλη-
σίας Νικόλαος.

‘Ο ὑπομνηματογράφος τῆς μεγάλης
ἐκκλησίας Κωνσταντῖνος.

‘Ο δικαιοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλη-
σίας Μιχαήλ.

‘Ο λογοθέτης γενικοῦ τῆς μεγάλης
ἐκκλησίας Χρυσόσκουλος.

ὉΡΘΟΔΟΞΟΣ

ΟΜΟΛΟΓΙΑ

τῆς πίστεως τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς
ἐκκλησίας τῆς ἀνατολικῆς.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ἀ.

Ὁ ἄνθρωπος ὁ χριστιανὸς ὁ ὀρθόδοξος καὶ κα-
θολικὸς, τί χρεωστῇ νὰ φυλάττῃ, διὰ
νὰ κληρονομήσῃ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον;

Ἀπάντησις.

Πίσιν ὀρθὴν, καὶ ἔργα καλὰ· διατὶ
ὅποιος τὰ δύο ταῦτα κρατεῖ, εἶναι
καλὸς χριστιανὸς, καὶ ἔχει βεβαίαν ἐλπίδα
τῆς αἰωνίου σωτηρίας· μαρτυροῦσης τῆς ἀγίας
Γραφῆς, (Γ' ἀκ. β. σιχ. κδ.) ὁρᾶτε, ὅτι
ἐξ ἔργων δικαιοῦται ἄνθρωπος, καὶ
οὐκ ἐκ πίστεως μόνον. καὶ ὁ λόγος κα-
τώτερον (σιχ. κς.) ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα

Β

χω-

χωρίς πνεύματος νεκρόν ἐσιν, οὕτω
καὶ ἡ πίσις χωρίς τῶν ἔργων νεκρά
ἐστὶ. καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Παῦλος ὁ θεῖος λέγει
τὸ αὐτὸ, (α. Τιμ. α. ιθ.) ἔχων πίσιν
καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν ἣν τινες
απωσάμενοι, περὶ τὴν πίσιν ἐναυά-
γησαν καὶ ἀλλαχοῦ (α. Τιμ. γ. θ.)
ἔχοντες τὸ μυστήριον τῆς πίσεως ἐν
καθαρᾷ συνειδήσει.

Ἑρωτήσις β΄.

Διατί χρεώσῃ ὁ χριστιανὸς νὰ πισεύῃ πρῶ-
τον, καὶ ὕστερα νὰ κάμῃ τὰ καλὰ ἔργα;

Ἀπ. Ἐπειδὴ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀρέσῃ
τινὰς τοῦ Θεοῦ χωρίς πίσιν, κατὰ τὸν Παῦ-
λον, λέγοντα· (Εβρ. ια. ε.) χωρίς πίσιν
ἀδύνατον εὐαρεσῆσαι· πισεῦσαι γὰρ
δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ, ὅτι
ἐστὶ, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μιθ-
αποδότης γίνεται. διὰ νὰ ἀρέσῃ λοι-
πὸν ὁ χριστιανὸς τῷ Θεῷ, καὶ τὰ ἔργα τοῦ
νὰ εἶναι εἰς αὐτὸν εὐπρόσδεκτα, πρῶτον πρέ-
πει νὰ ἔχῃ πίσιν εἰς τὸν Θεόν, καὶ δεύτερον
νὰ εὐθύνη τὴν ζωὴν του κατὰ τὴν πίσιν.

Ἑρωτ-

ἙΡΩΤΗΣΙΣ γ

Τὰ δύο ταῦτα εἰς τί γέκουνται ;

Ἀπ. Εἰς τὰς τρεῖς θεολογικὰς ἀρετὰς ἡγουν εἰς τὴν πίσιν· εἰς τὴν ἐλπίδα· καὶ εἰς τὴν ἀγάπην· κατὰ τὰς ὁποίας θέλομεν μερίσειν καὶ τὰ τρία μέρη τῆς Ὁμολογίας, ὥστε εἰς τὸ πρῶτον νὰ ὁμολογήσωμεν περὶ τῶν ἁρθρων τῆς πίσεως· εἰς τὸ δεύτερον περὶ ἐλπίδος, καὶ τῆς Προσευχῆς τῆς Κυριακῆς, καὶ περὶ τῶν μακαρισμῶν· εἰς δὲ τὸ τρίτον, περὶ τῶν θείων ἐντολῶν, ἐν αἷς περιέχεται ἡ πρὸς Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπη.

ΠΡΩΤΟΝ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ

ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ,

ἐν ᾧ περὶ Πίσεως.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ. δ

Τί ἐστὶ Πίσις ;

Ἀπόκρισις.

Πίσις ἐστὶ (κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον (Ἑβρ. ιά. α.) ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλε-

πομένων. ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι ἢ οὕτω, πίσις ὀρθόδοξος, καθολικὴ τε καὶ ἀποστολική ἐστι, καρδίᾳ πιστεύειν, καὶ σώματι ὁμολογεῖν, ἓνα Θεὸν τρισυπόστατον, κατὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ Παύλου διδασκαλίαν, λέγοντος, (Ῥωμ. ι. ι.) καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, σώματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. πρὸς τούτῳ πρέπει νὰ κρατῇ διὰ βέβαιον καὶ ἀναμφίβολον ὁ ὀρθόδοξος χριστιανὸς, (ς. Συνοδ. καν. πβ.) πῶς ὅλα τὰ ἄρθρα τῆς πίστεως τῆς καθολικῆς καὶ ὀρθόδοξου ἐκκλησίας εἶναι παραδεδομένα ἀπὸ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, μὲ τὸ μέσον τῶν ἀποστόλων τοῦ, εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι τὰ ἐρμήνευσαν καὶ τὰ ἐδοκίμασαν. καὶ νὰ πιστεύῃ εἰς αὐτὰ καθὼς προσάσσει ὁ Ἀπόστολος, λέγων (β. Θεσσ. β. ιε.) ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε, εἴτε διὰ λόγου· εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν. καὶ ἀλλαχοῦ (α. Κορ. ια. β.) ἐπαινώ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὅτι πάντα μου μέμνησθε, καὶ καθὼς παρέδωκα ὑμῖν, τὰς

τὰς παραδόσεις κατέχετε. ἀπὸ τῶν
ὁποῖα λόγια εἶναι φανερόν, πῶς τὰ ἄρθρα τῆς
πίστεως ἔχουσι τὸ κύρος καὶ τὴν δοκιμασίαν,
μέρος ἀπὸ τὴν ἁγίαν γραφὴν, μέρος ἀπὸ
τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, καὶ ἀπὸ
τὴν διδασκαλίαν τῶν συνόδων, καὶ τῶν ἁγίων
πατέρων. τὸ ὑποῖον φανερώνοντάς το ὁ ἱερός
Διονύσιος, λέγει (ἐκκλ. Ἱερ. α.) οὕτως·
οὐσία γὰρ τῆς κατ' ἡμᾶς ἱεραρχίας ἐστὶ τὰ
θεοπαράδοτα λόγια· σεπτότατα δὲ λόγια ταῦ-
τα φαμέν, ὅσα πρὸς τῶν ἐνθέων ἡμῶν ἱερο-
τελεσῶν ἐν ἁγιογράφοις ἡμῖν καὶ θεολογι-
καῖς δεδῶρηται δέλτοις, καὶ μὴν ὅσα πρὸς
τῶν αὐτῶν ἱερῶν ἀνδρῶν αὐλωτέρᾳ μυήσει, καὶ
γείτονί πως ἤδη τῆς οὐρανίας ἱεραρχίας ἐκ
νοῦς εἰς νοῦν, διὰ μέσου λόγου σωματικοῦ
μὲν, αὐλωτέρου δὲ ὅμως, γραφῆς ἐκτὸς, οἱ
καθηγεμόνες ἡμῶν ἐμυήθησαν· ἡγουν πῶς
δύο λογίων εἶναι τὰ δόγματα· ἅλλα παρα-
δίδει ἡ γραφὴ, τὰ ὁποῖα περιέχονται εἰς
τὰ θεολογικὰ βιβλία τῆς ἁγίας γραφῆς·
καὶ ἅλλα εἶναι δόγματα παραδεδομένα ἐκ
στόματος ἀπὸ τοῖς Ἀποστόλοις, καὶ τοῦτα ἐρ-
μηνεύθησαν ἀπὸ τὰς συνόδους καὶ τοὺς ἁγίους
πατέρας· καὶ εἰς τὰ δύο τοῦτα ἡ πίστις
εἶναι τεθεμελιωμένη. καὶ δὲν εἶναι πρέπον,

νὰ ῥέκεται μόνον φυλαγμένη εἰς τὸ κρυπτὸν
τῆς καρδίας, μὰ καὶ μὲ τὸ σῶμα νὰ κηρύτ-
τεται ἡ αὐτὴ, καὶ νὰ ὁμολογᾶται ἀφόβως
καὶ ἀναμφιβόλως καθὼς καὶ ὁ ἱερός ψάλτης
λέγει, (Ψαλ. ρις. ι. β. Κορ. δ. ιγ.) ἐπί-
στευσα, διὸ ἐλάλησα. καὶ ἡμεῖς
πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ Ε.

Πόσα εἶναι τὰ ἄρθρα τῆς καθολικῆς καὶ ὀρ-
θοδόξου πίστεως;

Ἀπ. Τὰ ἄρθρα τῆς ὀρθοδόξου καὶ καθο-
λικῆς πίστεως εἶναι δώδεκα, κατὰ τὸ σύμβο-
λον τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου, καὶ τὴν
ἐν Κωνσταντινουπόλει δευτέραν. εἰς ταῖς ὑποί-
αις οὕτως ἐφανερώθησαν ὅλα, ὅπου συντεί-
νουσι πρὸς τὴν ἡμετέραν πίσιν, ὅπου οὔτε
πλειότερα πρέπει νὰ πιστεύωμεν, οὔτε ὀλιγώ-
τερα, οὔτε ἄλλοιῶς παρὰ ὅπου ἐγροίκησαν
οἱ πατέρες ἐκεῖνοι. μόνον κάποια ἀπ' αὐτὰ
τὰ ἄρθρα εἶναι φανερά, καὶ καθ' ἑαυτὰ
γνώριμα. καὶ ἄλλα περικρατοῦσι μυσικὰ εἰς
ἑαυτὰ, καὶ ἀπ' αὐτὰ νοοῦνται καὶ τὰ ἄλλα.

ἙΡΩΤ

ἙΡΩΤΗΣΙΣ 5.

Ποῖον εἶναι τὸ πρῶτον ἄρθρον τῆς πίστεως;

Ἀπ. (Συνοδ. α.) Πιστεύω εἰς ἓνα Θεὸν Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ 6

Εἰς τοῦτο τὸ ἄρθρον τῆς πίστεως τί λογῆς διδασκαλία περικρατεῖται;

Ἀπ. Ταῦτο τὸ ἄρθρον τῆς πίστεως, δύο τινα περιέχει, πρῶτον γὰρ πίστις εἰς τινὰς καὶ γὰρ ὁμολογῇ, (Δευτ. 5. δ.) πῶς εἶναι ἓνας Θεὸς ἐν τριάδι ἁγία δοξαζόμενος καὶ πῶς εἰς τὴν θεότητα ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἶναι ὁ Πατήρ· δεύτερον διδάσκει, πῶς αὐτὸς ὁ ἐν τριάδι Θεός, ἐποίησεν ἐκ τοῦ μὴ οὐτος πάντα τὰ ὁρατὰ καὶ ἀόρατα καθὼς ὁ Ψαλμωδὸς μαρτυρῶν λέγει (Ψαλ. λγ. 9.) ὅτι αὐτὸς εἶπε, καὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ἡ.

Τίνα γνώμην πρέπει νὰ ἔχω περὶ Θεοῦ;

Ἀπ. Πρέπει νὰ πιστεύῃς πῶς εἶναι ἓνας Θεὸς ἐν τριάδι ἀγία, κατὰ τὴν γραφὴν τὴν λέγουσαν (Ἐφ. δ. 5.) ἓς Θεὸς καὶ Πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν. ὁ ὅποιος ὡς ἀγαθὸς καὶ ὑπεράγαθος, μὲ ὅλον ὅπου εἶναι καθ' ἑαυτὸν ὑπερτελής, καὶ δεδοξασμένος, μὲ ὅλον τοῦτο διὰ νὰ μετέχουσι, καὶ ἄλλα ὄντα τὴν ἀγαθότητά του, δοξάζοντα αὐτὸν, ἐποίησεν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τὸν κόσμον. μὰ τί νὰ εἶναι ὁ Θεὸς εἰς τὴν φύσιν του; τοῦτο εἶναι ἀδύνατον νὰ γνωριθῇ ἀπὸ κανένα κτίσμα· ὄχι μόνον ἑρατὸν, ἀλλὰ καὶ ἀόρατον, ἡγουν καὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀγγέλους, διατὶ δὲν εἶναι οὐδεμία σύγκρισις καθόλου, ἀνάμεσον τοῦ κτίσου καὶ κτίσματος· καὶ ἐξ ἐπομένου φθάνει μας πρὸς εὐσέβειαν (καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Ἱεροσολυμ. Κύριλλος Κατηχ. 5.) νὰ ἡξεύρωμεν, πῶς ἔχομεν Θεὸν ἓνα. Θεὸν ὄντα, καὶ αἰεὶ ὄντα, ὁμοιον καὶ

καὶ ταύτῳ πάντοτε μὲ τὸν ἑαυ-
τόν του. ἔξω ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἄλλος Θεὸς
δὲν εἶναι. καθὼς λέγει ὁ αὐτὸς Θεὸς διὰ
τοῦ προφήτου, (Ἠσ. μδ. ζ.) ἐγὼ (ἐμὶ
Θεὸς) πρῶτος, καὶ ἐγὼ μετὰ ταύ-
τα, καὶ πλὴν ἐμοῦ οὐκ ἔστι Θεός.
καὶ ὁ Μωϋσῆς πρὸς τὸν Ἰσραηλητικὸν λαόν,
μετὰ προτροπῆς, οὕτω λέγει (Δευτ. 5. δ.)
ἀκουε Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν
Κύριος εἷς ἐστίν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ 6.

Ἐάν ἴσως καὶ ὁ Θεὸς εἶναι ἕνας, φαίνεται, πῶς
να ἦτον ἀνάγκη, να ἦτον καὶ ἕνα πρό-
σωπον.

Ἀπ. Δὲν εἶναι ἀνάγκη· διὰτὶ ὁ Θεὸς εἶ-
ναι ἕνας εἰς τὴν φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν μὲ
τρισυπόστατος, καθὼς εἶναι φανερόν ἀπὸ τὴν
διδασκαλίαν αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὅπου
εἶπεν πρὸς τοὺς Ἀποστόλους του (Ματ. κη.
ιβ.) πορευθέντες μαθητεύσατε πάν-
τα τὰ ἔθνη· Βαπτίζοντες αὐτοὺς
εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ
Βέ Υἱοῦ

Ὑιοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.
 ἀπὸ τὰ ὁποῖα λόγια φανερώνεται, πῶς εἰς
 τὴν μίαν Θεότητα γὰρ εἶναι τρεῖς πρόσωπα,
 ὁ Πατήρ, ὁ Ὑῖος, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον.
 Πατήρ, ὁ ὁποῖος πρὸ αἰώνων γεννᾷ τὸν υἱὸν
 ἀπὸ τὴν ἰδίαν του οὐσίαν, καὶ τὸ ἅγιον
 πνεῦμα πρόεισιν. Ὑῖος, ἐκ Πατρὸς γεννη-
 θεὶς πρὸ αἰώνων ὁμοούσιος αὐτῷ. Πνεῦμα
 ἅγιον, ἀπ' αἰῶνος ἐκπορευόμενον ἐκ Πατρὸς,
 ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ· τοῦτο ἑρμη-
 νέυων ὁ θεῖος Δαμασκηνὸς, λέγει οὕτως (α.
 Βιβ. κεφ. ια.) ὁ Ὑῖος καὶ τὸ Πνεῦμα
 τὸ ἅγιον, εἰς μίαν αἰτίαν, τὸν Πα-
 τέρα, ἀναφέρονται. καὶ ἀλλαχοῦ
 (κεφ. ι.) ὁ αὐτὸς ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ Πα-
 τρός ἐστι μὲν τρόπον γεννήσεως τὸ
 Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ αὐτὸ ἐκ τοῦ
 Πατρὸς εἶναι, μὰ ὅχι μὲν τρόπον
 γεννήσεως, ἀλλ' ἐκπορεύσεως καὶ ὁ
 θεολόγος Γρηγόριος, εἰς τὰ λόγια τοῦ
 Ἀποστόλου τὰ πρὸς Ῥωμαίους, (κεφ. ια. λς.)
 ὅτι ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ
 εἰς αὐτὸν, τὰ πάντα, λέγει οὕτως τὸ
 πρῶτον (ἡγουν τὸ ἐξ αὐτοῦ) πρέπει
 γὰρ

καὶ ἀποδώσωμεν εἰς τὸν Πατέρα
 τὸ δεύτερον, εἰς τὸν Ὑιὸν καὶ τὸ
 τρίτον, εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα. διὰ
 καὶ γνωριθῇ, πῶς εἶναι τριάς εἰς τὴν θεότη-
 τα· καὶ πρὸς τούτοις διατὶ ὁμοίως καὶ ἀπα-
 ραλλάκτως, χωρὶς τινος ἐξαιρέσεως, βαπ-
 τίζομεθα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ
 Ὑιοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, λοιπὸν ὅ,
 τι εἶναι ὁ Πατήρ εἰς τὴν φύσιν, τὸ αὐτὸ εἶναι
 καὶ ὁ Ὑιὸς, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα· ἀλλὰ μὴν
 ὁ Πατήρ εἶναι Θεὸς κατὰ φύσιν ἀληθής, καὶ
 αἰώνιος, καὶ πάντων ποιητὴς τῶν ὁρατῶν
 καὶ ἀορατῶν, τοιοῦτος λοιπὸν εἶναι καὶ ὁ
 Ὑιὸς, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. καὶ εἶναι ὁμοού-
 σια ἀλλήλοις, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ
 Ἐυαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ὅπου λέγει (α.
 Ἰωαν. ε. ζ.) ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρ-
 τυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Πατήρ,
 ὁ Λόγος, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα·
 καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἓν εἰσιν. εἰς
 τὰ ὅποια λόγια, τοῦτο μόνον ἐξαιρεῖται,
 ὅπου ὁ Πατήρ εἶναι αἴτιος εἰς τὴν Θεότητα
 τοῦ Ὑιοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ταῦτα
 δὲ τὰ δύο πρόσωπα εἶναι ἐξ ἐκείνου, ἐκεῖνος
 δὲ ἐξ οὐδενός. οὕτως ἐδιδάχθημεν ἀπ' αὐτῆς
 τῆς

τῆς αἰωνίου ἀληθείας, τὸν Ἰησοῦν τὸν Σωτῆ-
 ρα μας, ὡτως ἀπὸ τοὺς ἁγίους ἀποστόλους
 παρελάβομεν. καὶ αἱ οἰκουμενικαὶ καὶ τοπι-
 καὶ Σύνοδοι, ὁμοίως καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς
 ἐκκλησίας ἀλλοιᾶς λογῆς οὔτε ἐδίδαξαν, οὔ-
 τε ἐπαρσάδασιν, ἢ ἐκυρώσασι παρὰ ὡτω
 καὶ τοῦτο κρατεῖ ὁμοίως ἡ ὀρθόδοξος ἡμῶν
 καὶ καθολικὴ ἐκκλησία. διὰ τὴν πίσιν ταύ-
 την οἱ ἅγιοι μάρτυρες ἔχυσαν τὸ αἷμα τῆς.
 καὶ ἀλλάξασι τὴν ζωὴν ταύτην μὲ τὸν θάνα-
 τον· τέτοιαις λογῆς καὶ ἡμεῖς χρεωσούμεεν νὰ
 πιστεύωμεν ἐξ ὅλης μας τῆς καρδίας ἀναμ-
 φιβόλως. καὶ νὰ φυλάττωμεν τὴν πίσιν
 ταύτην, ἀσφαλῶς καὶ σερεῶς, καὶ δι' αὐ-
 τὴν νὰ ἀποθνήσκωμεν (ὅταν ἡ χρεία τὸ κα-
 λέση) διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας μας,
 συνεργούντων καὶ τῶν ἀγαθῶν ἡμῶν ἔργων,
 ὧν τὰς ἀμειβάς θέλομεν ἔχειν ἐν οὐρανοῖς
 αἰωνίως.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ Ι.

Ἐπεθύμουν μὲ φανερώτερον τρόπον νὰ κατα-
 νοήσω τὸ μυστήριον τῆς ἁγίας τριάδος.

Ἀπ. Μὲ ἐδεμίαν ὁμοιότητα εἶναι
 δυνατόν νὰ φανερωθῇ τελείως τὸ πρᾶγμα
 τοῦ

τοῦτο, καὶ νὰ παραστῇ εἰς τὸν νοῦν μας Φα-
 νερᾷ, μὲ τίνα τρόπον εἶναι ὁ Θεὸς ἕνας εἰς
 τὴν οὐσίαν, καὶ τρεῖς εἰς τὰς ὑποστάσεις;
 καὶ πῶς μὲ οὐδεμίαν ὁμοιότητα ἡμπορεῖ νὰ
 γνωρισθῇ, τὸ μαρτυρεῖ ὁ αὐτὸς Θεός, ὀνο-
 μαζόμενος Ἰεχωβά, διὰ τοῦ προφήτου λέ-
 γοντος, (Ήσ. μς. ε.) τίμι με ὁμοιώ-
 σατε; καὶ μὲ ἐξισάσετε καὶ ἐπα-
 ραβάλετέ με, καὶ ἐπερωμοιάσετέ
 με, διὰ νὰ εἶμαι ὅμοιος μετ' ἐκεῖ-
 νου; ὥςτε ὅπου οὐδένας νοῦς, ὅχι μόνον
 ἀνθρώπινος, ἀλλὰ ὅυτε ἀγγελικὸς, ἡμπορεῖ
 νὰ καταλάβῃ, ἢ γλῶσσαι νὰ τὸ ἐρμηνεύ-
 σῃ, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εἰποῦμεν μα-
 ζὶ μὲ τὸν Ἀπόστολον (β. Κορ. ι. ε.)
 λογισμοὺς καθαροῦντες, καὶ πᾶν
 ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώ-
 σεως τοῦ Θεοῦ. καὶ αἰχμαλωτί-
 ζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν
 τοῦ Χριστοῦ. πιστεύομεν βεβαίως, ὅτι ὁ
 Θεὸς καὶ Πατὴρ ὑπάρχων ἀπ' αἰῶνος, καὶ
 ἐπ' αἰῶνα καὶ ἔτι, ἀπ' οὐδενὸς παραγόμε-
 νος, γεννᾷ τὸν Υἱὸν καὶ προάγει τὸ Πνεῦ-
 μα τὸ ἅγιον. περὶ οὗ ὁ μέγας Ἀθανάσιος

πλατύτερον διδάσκοντας εἰς τὸ σύμβολόν
 του εἶπε, καὶ οὕτω πιστεύοντες, περαιτέρω δὲν
 ἐρευνοῦμεν. διὰ τὴν ὁ συζητητῆς καὶ ἐξετα-
 σῆς τῆς θείας μεγαλοπρεπείας κωλύεται ἀπὸ
 τὴν Γραφὴν τὴν λέγουσαν, (Σειρ. γ. κ.)
 χαλεπώτερά σου μὴ ζητήσῃ, καὶ ἰσ-
 χυρότερά σου μὴ ἐξετάσῃ. ἃ προ-
 σετάγῃ σοι, ταῦτα διανοοῦ. οὐ
 γὰρ ἔστι σοι χρεῖα τῶν κρυπτῶν.
 ἐν τοῖς περισσοῖς τῶν ἔργων σου,
 μὴ περιεργάζου. Φθάνει μας λοιπὸν
 τόσον, πῶς ἡ ἁγία Γραφὴ τοῦ παλαιοῦ νό-
 μου προβαλλομένη, ἓνα Θεὸν μᾶς ἐρμηνεύει
 τρεῖς πρόσωπα, λέγουσα· (Γεν. α. κς.) εἶπε
 Κύριος ὁ Θεός, ποιήσωμεν ἄνθρω-
 πον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ'
 ὁμοίωσιν. καὶ (Γεν. γ. κβ.) ἰδοὺ Ἀδὰμ
 γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν. καὶ (Γεν.
 ια. ζ.) δεῦτε καταβάντες αὐτῶν
 τὰς γλῶσσας συγχέωμεν ἐκεῖ. ἵνα
 μὴ ἀκούσωσιν ἕκαστος τὴν φωνὴν
 τοῦ πλησίον· τὸ αὐτὸ καὶ ὁ Προφήτης
 λέγων ἐδήλωσεν, (Ἠσ. ζ. γ.) καὶ ἐκέκ-
 ρα-

ραγεν ἕτερος (ἄγγελος) πρὸς τὸν ἕτερον, καὶ ἔλεγον. "Αγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαββαώθ, πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ ὁ Ἱεροψάλτης ἔφησε, (Ψαλ. λβ. 5.) τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐσπερώθησαν, καὶ τῷ Πνεύματι τοῦ σώματος αὐτοῦ, πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν περὶ οὗ φησι πλατύτερον καὶ ἡ ἁγία Γραφή, καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ια΄.

Ποῖα εἶναι τὰ ιδιώματα τοῦ Θεοῦ;

Ἀπ. Καθὼς ὁ Θεὸς εἶναι ἀκατάληπτος, ἔτζη καὶ τὰ ιδιώματά του εἶναι ἀκατάληπτα, μὰ ὅσον ἡμποροῦμεν ἡμεῖς νὰ συνάξωμεν ἀπὸ τὴν ἁγίαν Γραφὴν, καὶ ἀπὸ τοὺς διδασκάλους τῆς ἐκκλησίας, τόσον ἔχομεν ἐξουσίαν, καὶ νὰ νοοῦμεν, καὶ νὰ λέγωμεν. καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἡξέυρωμεν πῶς τὰ θεῖα ιδιώματα, ἄλλα εἶναι προσωπικά, καὶ ἄλλα οὐσιώδη.

ἙΡΩΤ

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ιβ΄.

Ποῖα εἶναι τὰ προσωπικὰ ἰδιώματα τοῦ
Θεοῦ;

Ἀπ. Τὰ προσωπικὰ ἰδιώματα εἰς τὰ
θεῖα, εἶναι ἐκεῖνα, μὲ τὰ ὅποια τὰ πρόσω-
πα τῆς ἁγίας τριάδος οὕτω διαιροῦνται πρὸς
ἄλληλα, ὥστε ὅπου τὸ ἓνα νὰ μὴν ἤμφορῃ
νὰ εἶναι τὸ ἄλλο· ἡγοῦν τὸ πρόσωπον τοῦ
Πατρὸς, δὲν εἶναι πρόσωπον τοῦ Ὑιοῦ, δια-
τὶ ὁ Πατὴρ δὲν εἶναι γεννητὸς ἀπὸ τινος,
μὰ ὁ Ὑιὸς εἶναι γεγεννημένος ἀπὸ τὸν Πα-
τέρα, κατὰ φύσιν, πρὸ τῶν αἰώνων, κατὰ
τὴν Γραφὴν, τὴν λέγουσαν. (Ψαλ. ρι. γ.)
ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά
σε. τὸ, Πατὴρ λοιπὸν, καὶ τὸ, Ὑιὸς,
καὶ τὸ, Πνεῦμα τὸ ἅγιον· τὸ ἀγέννητον,
καὶ τὸ γεννητὸν, καὶ τὸ ἐκπορευτὸν, διαιρεῖ
τὰ πρόσωπα ἐν τοῖς θεοῖς, μὰ ὅχι τὴν οὐ-
σίαν, ἢ ὅποια ποτὲ δὲν διαιρεῖται εἰς ἑαυ-
τὴν, μόνον χωρίζεται ἀπὸ τὴν κλίσιν. τὸ
δὲ ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, δὲν ἡμφορεῖ
νὰ εἶναι γεννητοῦ μαζὶ καὶ ἀγεννήτου. ὁμοίως
πρέπει νὰ γροικοῦμεν καὶ διὰ τὸ Πνεῦμα τὸ
ἅγιον, τὸ ὅποιον ἐκπορεύεται ἀπὸ τὴν οὐσίαν
καὶ φύσιν τοῦ Πατρὸς, ἀνάρχως εἶτουν αἰω-
νίως.

νίως. καὶ εἶναι ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα καὶ
τὸν Υἱόν. μὰ διαιρεῖται ἀπὸ τὸν Πατέρα
μὲ τὸ ἰδίωμα τὸ προσωπικόν, διατὶ ἀπ' ἐκεί-
νου ἐκπορεύεται. καὶ πάλιν ἀπὸ τὸν υἱὸν χω-
ρίζεται, διατὶ δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν Πατέρα μὲ
τρόπον γεννήσεως, καθὼς εἶναι ὁ Υἱός, μὰ
μὲ τρόπον ἐκπορεύσεως ἐκ τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς.
καὶ εἶναι ὁμοούσιοι ἀλλήλοις, καὶ ὁ Υἱὸς καὶ
τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διατὶ ἀπὸ τὴν αὐτὴν
ιδίαν φύσιν τοῦ Πατρὸς εἶναι καὶ τὰ δύο τοῦ-
τα πρόσωπα καὶ μὲ τὸν Πατέρα εἶναι ὁμοού-
σια, ἔσοντας καὶ νὰ εἶναι ἀπὸ τὴν φύσιν
του· διὰ τὸ ὁποῖον ὁ Γρηγόριος ὁ Θεο-
λόγος (λόγ. κγ.) λέγει οὕτως· τοῦτο
εἶναι κοινὸν εἰς τὸν Υἱόν καὶ τὸ
Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διατὶ καὶ τὸ εἶναι
καὶ τὸ ἄλλο πρόσωπον ἀπὸ τὰ δύο
τοῦτα, εἶναι ἀπὸ τὸν Πατέρα. τὸ
δὲ ἰδίωμα τοῦ Πατρὸς εἶναι τοῦτο,
ἡγουν τὸ νὰ εἶναι ἀγέννητος. καὶ
τοῦ Υἱοῦ τὸ νὰ εἶναι γεννητός. καὶ
τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, τὸ νὰ
εἶναι ἐκπορευτόν· ἀκόμι προσωπικόν
ἰδίωμα τοῦ Υἱοῦ εἶναι, καὶ ἡ ἐνσαρκος πά-

σα οἰκονομία, τὴν ὁποῖαν δὲν ἀνείληφε, μή-
τε ὁ Πατὴρ, μήτε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον.
τέτοιας λογῆς διδάσκει νὰ πιστεύωμεν καὶ νὰ
ἡμολογοῦμεν ἡ ἁγία ἐκκλησία ἡ καθολικὴ καὶ
ἀποστολική, ἓνα Θεὸν τῇ Φίσει, ἐν τριάδι
προσώπων, περὶ οὗ ἀνάγνωθι τὴν πρώτην ἐν
Νικαίᾳ Σύνοδον, καὶ τὴν δευτέραν τὴν ἐν
Κωνσταντινουπόλει τὴν οἰκουμενικὴν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ιγ'

Ποῖα εἶναι τὰ οὐσιώδη ιδιώματα τοῦ
Θεοῦ;

Α'π. Οὐσιώδη ιδιώματα τοῦ Θεοῦ εἶναι
ἐκεῖνα, ὅπου ἀρμόζουσιν ἡμοίως καὶ εἰς τὸν
Πατέρα, καὶ εἰς τὸν Υἱόν, καὶ εἰς τὸ ἅγιον
Πνεῦμα. οἷον τὸ εἶναι Θεόν, τὸ εἶναι αἰδίου,
ἀναρχον, ἀτελεύτητον, ἀγαθόν, παντοδύ-
ναμον, ποιητὴν, προνοητὴν, παντεπίσκοπον,
πᾶσι παρόντα, καὶ τὰ πάντα πληροῦντα·
ἀπερίγραπτον, γνώσιν πάντων, τῶν τε κρυ-
πτῶν καὶ φανερῶν. καὶ διὰ νὰ τὸ εἰπῶ συν-
τόμως, ἔξω ἀπ' ἐκεῖνα τὰ προσωπικὰ ιδιώ-
ματα ὅπου εἶπαμεν, τὸ ἀγέννητον, ἢ τὸ
Πατὴρ, καὶ αἰτίαν εἶναι. τὸ γεννητὸν, ἢ τὸ
Υἱὸς, καὶ λόγος σαρκαωμένος. τὸ ἐκπορευ-
τὸν

τὸν ἢ Πνεῦμα ἅγιον, ὅ, τι πρᾶγμα λέγε-
ται περὶ Θεοῦ, ὅλα εἶναι ἰδιώματα τῆς θείας
οὐσίας κοινὰ ὁμοίως καὶ τῶν τριῶν προσώ-
πων χωρὶς τινος διαφορᾶς.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ. ιδ'

Διατὶ εἰς τὸ πρῶτον ἄρθρον τῆς πίστεως, ἀ-
φῆνοντες τὰ ἄλλα ἰδιώματα, ἐβάλασι
μόνον τὸ, παντοκράτορα;

Α'π. Διατὶ μὲ τὸν λόγον τοῦτον,
ἐρμηνεύεται ἀκριβέστερον τὸ ἰδίωμα τοῦ
Θεοῦ. ἐπειδὴ οὐδένα κτίσμα ἤμπορεῖ νὰ ὀνο-
μασθῇ παντοδύναμον· καὶ τοῦτο διὰ δύο αἰ-
τίας. πρῶτον διατὶ δὲν ἔχει ἀφ' ἑαυτοῦ
τὴν φύσιν του, μὰ ἀπὸ τὸν κτίσιν του. δευ-
τερον διατὶ δὲν ἤμπορεῖ καὶ ἐκεῖνο νὰ κάμῃ,
κατένα κτίσμα ἀπὸ τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς
εἶναι. τὰ ὅποια δύο τοῦτα μόνον ἀρμύζουσιν
εἰς τὸ παντοδύναμον τοῦ Θεοῦ. ὅτι δὲ ὁ Θεὸς
εἶναι παντοδύναμος, δείκνυσιν τοῦτο ὁ αὐτός,
λέγων ἐν τῇ Ἀποκαλύψει (Κεφ. α. η.)
ἐγὼ εἰμὶ τὸ Α'λφα, καὶ τὸ Ω'μέ-
γα, ἀρχὴ καὶ τέλος· λέγει Κύριος
ὁ ὢν, καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος
Γ β' παν-

παντοκράτωρ· ὁμοίως λέγει καὶ ὁ Ἀρχάγγελος· (Λουκ. α. λζ.) ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ῥῆμα. καὶ τούτῃ ἡ παντοκρατορία καὶ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ εἶναι διακρισμένη ἀπὸ τὴν ἰδίαν θέλησιν, καὶ τὴν εὐδοκίαν του. ὥς δηλαδὴ νὰ μὴν κάμῃ ἐκεῖνο ἕλον ὅπου ἡμπορεῖ, μὰ ἐκεῖνο μόνον ὅπου θέλει, ἐκεῖνο καὶ ἡμπορεῖ, ἐκεῖνο καὶ κάμει. καθὼς λέγει ὁ ἱερὸς ψάλτης· (Ψαλ. ριέ. γ.) ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, πάντα ὅσα ἠθέλησεν, ἐποίησεν· ἡμπορεῖ νὰ κάμῃ μυριάδας κόσμων, ὥς ἂν τοῦτον, μὰ δὲν ἠθέλησεν. ἔπειτα πρέπει νὰ γροικᾷται τὸ παντοδύναμον τοῦτο τοῦ Θεοῦ, πῶς εἶναι εἰς τὴν τελειότητα, μακρὰν ἀπὸ πᾶσαν ἀτελειότητα ἢ ἀδυναμίαν· ὥς δῆλον μὲ παρὰδειγμα. ὁ Θεὸς δὲν ἡμπορεῖ νὰ εἶναι κακὸς, ἢ νὰ ἀμάρτη ἢ ψεύσασθαι ἑαυτὸν, ἢ ἀρνήσασθαι, ὥς Φησὶ Παῦλος, (β. Τιμ. β. ιγ. Εἰβρ. 5. ιη.) διατὶ τοῦτο εἶναι ἀτελειότητος πρᾶγμα. καὶ ἂν ὁ Θεὸς ἠθελεν εἶναι κακὸς, ἢ νὰ ἐσφαλλεν, ἢ νὰ ἡρνεῖτο τὸν ἑαυτὸν του, δὲν ἠθελεν εἶναι παντοδύναμος. διατὶ τοῦτα ἀφ' ἑαυτοῦ των εἶναι σημάδια τῶν

τῶν ἀτελῶν πραγμάτων. εἶναι λοιπὸν ὁ
 Θεὸς παντοδύναμος κατὰ τὴν θέλησιν καὶ
 τελειοτάτην του ἀγαθότητα. καθὼς τὸν
 ἐξυμνᾷ ὁ μελωδὸς Προφήτης, (Ψαλ. ος. ιγ.
 ιδ.) λέγων, τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ
 Θεὸς ἡμῶν; σὺ εἶ ὁ Θεός, ὁ ποιῶν
 θαυμάσια μόνος. ἐγνώρισας ἐν
 τοῖς λαοῖς τὴν δύναμίν σου. καὶ
 τέλος πάντων παντοδύναμος, ἥ παντοκρά-
 τως ὀνομάζεται, διατὶ ὅλα εἶναι εἰς τὴν δύ-
 ναμίν του. καὶ τὸν κόσμον ἐποίησε χωρὶς
 καμμίαν δυσκολίαν, καὶ χωρὶς κανένα κό-
 πον, μόνον μὲ τὴν θέλησίν του.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ιε.

Καὶ ἂν εἶναι ὁ Θεὸς ἀπερίγραπτος, καὶ παν-
 ταχοῦ πάρεσι, πῶς λέγεται, ὅτι ἐν οὐρα-
 νοῖς κατοικᾷ; καὶ εἰς ἄλλους τινὰς τό-
 πους τῆς γῆς ἐξαιρετώτερον;

Α'π. Ο'χι ὡς ἂν τάχα ὁ οὐρανὸς, ἢ ἡ
 Σιὰν, ἢ ἄλλος τινὰς τόπος, νὰ περιορίσῃ τὴν
 αἰῶλον καὶ ἀσώματον θεότητα. διατὶ ὁ
 Θεὸς δὲν ἔχει κανένα τόπον, μὰ εἶναι τό-
 πος αὐτὸς ἑαυτοῦ, μὰ διατὶ ἐνεργεῖ εἰς αὐ-

τοὺς τοὺς τόπους περισσότερα, καὶ φαίνονται
 φανερώτερα καὶ συνεχέστερον αἱ ἐνέργειαι τοῦ,
 καὶ ἡ χάρις τῆς διὰ τοῦτο λέγεται νὰ κατοικᾷ
 εἰς αὐτοὺς. οἷον εἰς τοὺς οὐρανοὺς (ὡς λέγει ὁ
 ἱερεὺς Δαμασκηνὸς Βιβ. α. κεφ. ις.) ἐν αὐ-
 τοῖς γὰρ εἰσιν οἱ ποιοῦντες τὸ θε-
 λημα αὐτοῦ ἄγγελοι, καὶ αἰεὶ δοξά-
 ζοντες αὐτόν. εἰς τὴν γῆν, ἐν αὐ-
 τῇ γὰρ διὰ σαρκὸς τοῖς ἀνθρώποις
 συνανεστράφη. εἰς τὴν ἁγίαν ἐκ-
 κλησίαν, διατὶ ἐκεῖ μὲ ξεχωριστὸν
 τρόπον ἡ χάρις τοῦ δίδοται εἰς
 τοὺς πιστοὺς, καὶ ἡ δόξα τοῦ κα-
 ταγγέλλεται ὁμοίως καὶ κάθε τό-
 πος, εἰς τὸν ὁποῖον νὰ φαίνεται
 μὲ κανένα τρόπον ἡ χάρις τοῦ
 Θεοῦ, λέγεται τόπος αὐτοῦ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ 15.

Καὶ ἂν λέγῃς, πῶς εἶναι ἰδίωμα τοῦ Θεοῦ
μόνου, τὸ εἰδέναι πάντα, τὰ κρύφια δηλα-
δὴ καὶ φανερά, πῶς καὶ οἱ ἄνθρωποι, οἱ
προφῆται καὶ οἱ ἄγγελοι τὰ ἠξέυρασι;

Α'π. Ο' Θεὸς ἠξέυρει ἀφ' ἑαυτοῦ του
πάντα τὰ ἀπόκρυφα, καὶ τὰ βαθέα τῶν
ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀγγέλων· ὅχι μόνον ὅταν
τὰ λογιάζουσι, μὰ καὶ πρὸ κτίσεως κόσμου,
καθὼς ἡ Γραφὴ (Σειρ. κγ. κθ.) λέγει·
ὀφθαλμοὶ Κυρίου μυριοπλασίως ἡ-
λίου φωτεινότεροι, ἐπιβλέποντες
πάσας ὁδοὺς ἀνθρώπων, καὶ κατα-
νοοῦντες εἰς ἀπόκρυφα μέρη. καὶ
ἐλλαχοῦ (Σειρ. μβ. ιθ. κ.) ἔγνω ὁ Κύ-
ριος πᾶσαν εἶδησιν, καὶ ἐνέβλεψεν
εἰς σημεῖον αἰῶνος. ἀπαγγέλλων
τὰ παρεληλυθότα, καὶ ἐπεσόμενα,
καὶ ἀποκαλύπτων ἰχνη ἀποκρύφων.
καὶ ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν (κεφ.
β. κγ.), Ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἐρευνῶν νεφ-
ροὺς καὶ καρδίας. καὶ δώσω ὑμῖν

Γ δ'

ἐκά-

ἐκάσω κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. μὰ οἱ
 ἄγγελοι καὶ οἱ ἄνθρωποι ἂν ἡξέυρουν καμ-
 μίαν φορὰν τὰ ἀπόκρυφα μέλλοντα, τὰ
 ἡξέυρουν ἐκ θείας ἀποκαλύψεως. ὡς μαρ-
 τυρᾷ ἡ Γραφή, λέγουσα (Δαν. β. κβ.)
 ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτει βαθέα καὶ ἀπό-
 κρυφα καθὼς ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν Ἑλισ-
 σαῖον, ἐκεῖνο ὅπου ὁ δούλος τοῦ ὁ Γιεζῆ ἐπῆ-
 ρε κρυφὰ εἰς τὸν δρόμον ἀπὸ τὸν Νεεμάν.
 (β. Βασ. ε. κς.) καὶ εἰς τὸν Πέτρον τὸν
 Ἀπόστολον, περὶ τοῦ Ἀνανίου καὶ Σαπφεί-
 ρας. (Πραξ. ε.) καὶ τοιαύτην ἐπισήμην εἶ-
 χασιν ἀκόμι καὶ ἔλοι οἱ προφῆται.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ις'

Εἶναι τάχα ἄλλα ιδιώματα μόνου τοῦ
 Θεοῦ ἴδια.

Α'π. Τὰ ιδιώματα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνα-
 ρίθμητα. μὰ ταῦτα ὅπου ἐπροείπαμεν, ὡς
 ἂν ὠφέλιμα πρὸς τὴν σωτηρίαν, φθάνουσι
 νὰ μᾶς δείξουσι ποῖαν γνώμην νὰ ἔχωμεν
 περὶ Θεοῦ. διὰ τοῦτο ἀφήνωντας ἐσὺ τὰ
 ἄλλα, πίστευε σταθερῶς καὶ ἀμετακινήτως,
 πῶς εἶναι ἕνας Θεός, ἐν τριάδι προσώπων,
 παν-

παντοδύναμος, πανταχοῦ παρὼν, καὶ τὰ πάντα εἰδὼς· ἀμετάβλητος εἰς τὴν φύσιν, καὶ αἰδῖος.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ιή.

Ἐπειδὴ καὶ εἰς τοῦτο τὸ ἄρθρον βάλλουσι τὸν λόγον τοῦτον, ποιητὴν, τάχα ὁ Θεὸς ὁλωνῶν τῶν πραγμάτων εἶναι ποιητὴς;

Α'π. Χωρὶς καμμίαν ἀμφιβολίαν, ὁ Θεὸς εἶναι ποιητὴς πάντων τῶν ὁρατῶν καὶ ἀορατῶν κτισμάτων· καὶ προτύτερα ἀπὸ ὅλας ἔκαμε πάσας τὰς δυνάμεις τοῦ οὐρανοῦ, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος μὲ τὸ νόημά του, ὥς ἂν ὑμνητὰς ἐξαιρέτους τῆς δόξης του. καὶ ἔκτισε τὸν νοερόν ἐκείνον κόσμον, ἐποῦ ἐγνωρίσασιν καλᾶ τὸν Θεόν, κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς. καὶ ὑποτάσσονται ὅλως δόλου εἰς τὴν θέλησίν του. ἔπειτα ὁ κόσμος οὗτος, ὁ ὁρατὸς καὶ ὑλικὸς ἐκτίσθηκεν ἀπὸ τὸ μὴ εἶναι, ἐκ Θεοῦ. καὶ ὕψερον ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἐπλασε, σύνθετον ἀπὸ αἵλου, καὶ λογικὴν ψυχὴν, καὶ ἀπὸ ὑλικὸν σῶμα, διὰ τὴν γνωριθῆ μὲ τὸν ἕνα σύνθετον ἄνθρωπον, πῶς ὁ ἴδιος τοῦτος εἶναι ὁ ποιητὴς καὶ τῶν δύο κόσμων, τοῦ αἵλου καὶ ὑλικοῦ. καὶ

διὰ τὴν ἀφορμὴν τούτην ὁ ἄνθρωπος ὀνομά-
ζεται κόσμος μικρὸς. διατὶ βασιλεὺς εἰς τὸν
ἑαυτὸν του, τὸ παράδειγμα ὅλου τοῦ μεγά-
λου κόσμου. (Δαμ. Βιβ. β. κεφ. γ. ιβ.)

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ιθ.

Ἐπειδὴ καὶ ὁ Θεὸς ἔπλασε πρῶτον τοὺς ἁγ-
γέλους, τίνα γνώμην πρέπει νὰ ἔχωμεν
δι' αὐτούς;

Α'π. Οἱ ἅγγελοι εἶναι πνεύματα, πλασ-
θέντες ἀπὸ τὸ μὴ εἶναι εἰς τὸ εἶναι ἐκ Θεοῦ,
διὰ νὰ ὑμνοῦσι τὸν Θεόν, καὶ νὰ τοῦ δου-
λεύουσιν. ἔπειτα καὶ νὰ διακονοῦσι καὶ εἰς
τὸν κόσμον τούτον τῶν ἀνθρώπων, ὁδηγοῦντες
τοὺς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. δίδονται
ἀκόμι εἰς φύλαξιν πόλεων· Βασιλειῶν· Χω-
ρῶν· μοναστηρίων· ἐκκλησιῶν· καὶ ἀνθρώπων
πνευματικῶν, καὶ κοσμικῶν. τοῦ ὁποίου
πράγματος παράδειγμα ἔχομεν εἰς τὰς πρά-
ξεις τῶν Ἀποστόλων, ὅπου γράφει. (κεφ. ε.
ιθ.) ἅγγελος δὲ Κυρίου διὰ τῆς νυκ-
τὸς, ἤνοιξε τὰς θύρας τῆς φυλακῆς,
ἐξαγαγὼν τε αὐτούς εἶπε, πορεύε-
σθε, καὶ σταθέντες, λαλεῖτε ἐν ταῖς
ἱερῶν

ἱερῷ τῷ λαῷ, πάντα τὰ ῥήματα
 τῆς ζωῆς ταύτης καὶ πάλιν, (Πραξ.
 ιβ. η.) ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη, καὶ
 εἶπε τῷ Πέτρῳ, περίσῳσα καὶ ὑπό-
 δησαι τὰ σανδάλιά σου. περιβα-
 λού το ἱμάτιόν σου καὶ ἀκολούθει
 μοι. καὶ μετ' ὀλίγα (σοιχ. ιβ.) ὁ Πέ-
 τρος γενόμενος ἐν ἑαυτῷ εἶπε, νῦν
 οἶδα ἀληθῶς, ὅτι ἐξαπέστειλε Κύ-
 ριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐξεί-
 λετό με ἐκ χειρὸς Ἡρώδου, καὶ
 πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν
 Ἰουδαίων. ὁμοίως φυλάττουσι καὶ τὰ μι-
 κρὰ παιδία, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σω-
 τῆρος ἡμῶν τὴν λέγουσαν, (Μαθ. ιη. ι.)
 λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐ-
 τῶν ἐν οὐρανοῖς διαπαντὸς βλέπου-
 σι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς μου
 τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ἀκόμι προσφέρουσιν
 εἰς τὴν θείαν μεγαλειότητα τὰς προσευχὰς
 καὶ ἐλεημοσύνας μας, καὶ τὰς λοιπὰς ἀγα-
 θοεργίας. ὅχι διατὶ τάχα ὁ Θεὸς νὰ μὴν
 θεωρῇ τὰς ἐλεημοσύνας μας, ἢ νὰ μὴ γροί-
 καῖ

καὶ ταῖς προσευχαῖς μας, καὶ διατὶ ἐκεῖνοι
 μεσιτεύουσι διὰ ἡμᾶς. καὶ εἰς τὸν παλαιὸν
 νόμον, πρὶν δοθῇ ὁ νόμος τοῦ Μωϋσέως, ἐδι-
 δάσκασιν οἱ ἄγγελοι τὸν νόμον, καὶ τὴν θέ-
 λησιν τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς προπάτοράς μας,
 καὶ τοὺς ἐδείχνασι τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας·
 καθὼς τὸ μαρτυρεῖ ὁ ἱερὸς Διονύσιος· καὶ
 ὑπερον αὐτῷ οὗ ἐδόθηκεν ὁ νόμος, ἐδιδάσκασιν
 ὁδηγόντας τοὺς εἰς τὸ ἀγαθόν. καὶ τοῦτο
 ἡ Γραφή τὸ σημαδεύει, λέγουσα· πῶς οἱ
 ἄγγελοι ἐφαίνοντο εἰς τοὺς προφῆτας, καὶ
 τοὺς ἐπρολέγασι τὰ μέλλοντα. ὥς ἂν εἰς
 τὸν Ἰωσήφ, ὅπου ἔδωκεν ὁ ἄγγελος λόγον,
 καὶ προσέχη ἀπὸ τὴν ἀπέφασιν τοῦ Ἡρώδου,
 εἰπὼν· (Ματ. β. ιγ.) ἐγερθεὶς παρά-
 λαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα
 αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον,
 καὶ ἴθι ἐκεῖ, ἕως ἂν ἔπω σοι, μέλ-
 λει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον,
 τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. ἀκόμι καὶ ὅταν
 ἐφοβεῖτο καὶ δουλέυη τῆς παρθένου, (Ματθ.
 α. κ.) ὁ ἄγγελος τοῦ Κυρίου τὸν ἐθάῤῥυνε,
 καὶ τὸν ἐδίδαξεν· ἀποκαλύπτουσιν ἀκόμι τὰς
 θείας ἐνεργείας. καθὼς εἰς τὸν καιρὸν τῆς
 γεννήσεως Χριστοῦ, ἀπεκάλυψαν (Λουκ. β.)

εἰς τοὺς ποιμένας, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐγεννήθηκεν εἰς τὴν Βηθλεέμ. καὶ μὲ τὸ πρόσαγμα τοῦ Θεοῦ παρασέκοντας τοπικῶς κάθε ἀνθρώπου μᾶς ἐλευθερώνουσιν ἀπὸ κάθε κίνδυνου, καὶ διώκουσι τὸν ἐχθρὸν τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὅπου ἀπηνῶς τιμωρᾷ τὸν ἄνθρωπον, ὅταν καταλάβῃ πῶς ὁ Θεὸς τοῦ ἔδωκεν ἄδειαν. καὶ πῶς ὁ ἄγγελος νᾶ μᾶς φυλάτῃ, τὸ ἔχομεν φανερὸν ἀπὸ τοῦτο, ὅπου λέγει ἡ Γραφή, διὰ τὸν ἐλπίζοντα ἐπὶ Κύριον (Ψαλ. γα. ια.) ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σου, τοῦ διαφυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου, ἐπὶ χειρῶν ἀρουσί σε, μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κ'.

Εἰς πόσας τάξεις διαιροῦνται οἱ ἄγγελοι;

Α' π. Καθὼς λέγει ὁ Διονύσιος (Οὐραν. ἱεραρ. κεφ. ζ.) εἰς ἐννέα χοροὺς διαιροῦνται, καὶ οἱ ἐννέα τοῦτοι εἰς τρεῖς τάξεις. καὶ εἰς τὸν πρῶτον χορὸν εὐρίσκονται ἐκεῖνοι, ὅπου εἶναι σιμότερον εἰς τὸν Θεόν, οἷον
 θρό-

θρόνοι, Χερουβιμ, καὶ Σεραφίμ.
 εἰς τὴν δευτέραν τάξιν ἐξουσία, κυ-
 ριότητες, καὶ δυνάμεις. εἰς τὴν
 τρίτην, ἄγγελοι, ἀρχάγγελοι, ἀρ-
 χαί· καὶ οὕτως εἶναι διατεθειμένοι, ὅπου
 οἱ κατώτεροι ἄγγελοι πέρνουσιν ἀπὸ τοὺς
 πλέον ἀπάνω τὴν ἑλλαμψιν, τὰς θείας ἐνερ-
 γείας. οὗτοι οἱ ἄγγελοι ἐσαματίσασιν εἰς
 τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ αἰωνίως, ἔσωντας καὶ
 ναὶ μὴ συμφωνήσουσι μὲ τὸν ἑωσφόρον, ναὶ
 ἐναντιωθοῦσι τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο πέρ-
 νοντες ταύτην τὴν χάριν, δὲν ἡμποροῦσι πο-
 τὲ ναὶ σφάλλουσιν; ὅχι ἀπὸ τὴν φύσιν τους,
 μὰ ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. καὶ τοῦτα
 τὰ σεσημειωμένα, φθάνουσι πρὸς γνῶσιν τῶν
 ἀγγέλων, καθ' ὅσον ἀπαιτεῖ ὁ λόγος τῆς
 παρούσης συντόμου διδασκαλίας τῆς ὀρθοδό-
 ξου. καὶ γνωρίζοντες ἡμεῖς πῶς μᾶς βοή-
 θουσι καὶ μεσιτεύουσι δι' ἡμᾶς, εἰς πᾶσαν
 μας προσευχὴν τοὺς ἐπικαλούμεθα, ναὶ πα-
 ρακαλοῦσι δι' ἡμᾶς τὸν Θεόν, καὶ μάλιστα
 τὸν ἄγγελον ἐκεῖνον ὅπου εἶναι φύλακάς μας.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κα΄.

Τίνα γνώμην πρέπει νὰ ἔχωμεν διὰ τοὺς
κακοὺς ἀγγέλους;

Α'π. Πῶς οἱ πονηροὶ ἄγγελοι, ἐπλα-
θήκασιν ἀπὸ τὸν Θεὸν καλοί. διατὶ ὁ, τι
ἐποίησεν ὁ Θεὸς, καλὸν τὸ ἐποίησε. μὰ
ἐκεῖνοι μὲ τὴν ἰδίαν τοὺς θέλησιν ἐγενήκασιν
κακοὶ, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Κύριος ἡμῶν, διὰ
τὸν ἄρχοντά τοὺς, λέγων (Ἰωαν. η. μδ.)
ἐκεῖνος ἀνθρωποκλόνος ἦν ἀπ' ἀρ-
χῆς καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἔση-
κεν. ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐ-
τῷ. ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ
τῶν ἰδίων λαλεῖ. ὅτι ψεύσης ἐστι,
καὶ ὁ πατήρ αὐτοῦ. τοῦτοι εἶναι οἱ
ἀρχηγοὶ πόσης πονηρίας, βλάσφημοι τῆς
θείας μεγαλειότητος. ἀπατεῶνες τῶν ἀνθρω-
πίνων ψυχῶν, καὶ αὐτοὶ, καὶ τὰ ὄργανά των.
καθὼς παραδίδωσιν ἡ Γραφή, λέγουσα (α.
Πετρ. ε. η.) νήψατε, γρηγορήσατε, ὅτι
ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων
ὠρυόμενος περιπατεῖ, ζητῶν τίνα
καταπίη. μὲ ὅλον τοῦτο, πρέπει νὰ ἡ-
ξέυ-

ζεύρωμεν, πῶς οἱ δαίμονες δὲν ἡμποροῦσι νὰ
 μεταχειρισθῶσι τὴν δύναμιν τοὺς εἰς κα-
 νένα ἄνθρωπον, ἢ καὶ ἄλλο κῆσμα, χωρὶς
 νὰ συγχωρήσῃ ὁ Θεός. καὶ τούτου μάρτυς
 ἡ Γραφή, λέγουσα, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν
 οἱ δαίμονες, λέγοντες (Ματ. η. λα.) εἰ
 ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀ-
 πελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοί-
 ρων. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑπάγετε.
 ἀκόμι καὶ τοῦτο πρέπει καθ' ἑναὺς νὰ ἡζέυ-
 ρῃ, πῶς δὲν ἡμποροῦσι νὰ ἀναγκάσουσι τὸν
 ἄνθρωπον εἰς τὸ νὰ ἀμάρτη· μόνον μὲ πει-
 ρασμὸν τὸν ἐξαπατοῦσι. διατὶ ὁ ἄνθρωπος
 εἶναι αὐτεξούσιος, καὶ εἰς τὸ αὐτεξούσιον,
 μήτε ὁ ἴδιος Θεὸς φέρει καμμίαν βίαν ἢ
 ἀνάγκην· καὶ ἔσοντας νὰ εἶναι κατακεκρι-
 μένοι εἰς τὸν αἰῶνα, οὐδέποτε γίνονται
 δεκτικοὶ θείας χάριτος. κατὰ τὸ εἰρη-
 μένον (Ματ. κε. μα.) πορεύεσθε ἀπ'
 ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ
 αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβό-
 λῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κβ'.

Τίνα γνώμην πρέπει νὰ ἔχωμεν διὰ τὴν
ἄλλην κτίσιν;

Α'π. Πῶς ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸ μὴ εἶναι ἑκα-
με τὰ πάντα μὲ τὸ πρόσαγμαί του. καὶ
εἰς τὸ ὑψερον ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν
ἔκαμεν αὐθέντην ἀπάνω εἰς ὅλην τὴν κτίσιν,
ὅπου εἶναι ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ, λέγωντας
(Γεν. α. κς.) ποιήσωμεν ἄνθρωπον
κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁ-
μοίωσιν. καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχ-
θύων τῆς θαλάσσης, τῶν πετεινῶν
τοῦ οὐρανοῦ, τῶν κτηνῶν, καὶ
πάσης τῆς γῆς. τὸ αὐτὸ λέγει καὶ
ὁ ἱερός ψάλτης (Ψαλ. η. ζ.) κατέση-
σας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χει-
ρῶν σου πάντα ὑπέταξας ὑποκά-
τω τῶν ποδῶν αὐτοῦ, πρόβατα καὶ
βόας ἀπάσας. ἔτι δὲ καὶ τὰ κτή-
νη τοῦ πεδίου. τὰ πετεινὰ τοῦ οὐ-
ρανοῦ. καὶ τοὺς ἰχθύας τῆς θα-
λάσσης, τὰ διαπορευόμενα τρίβους

θαλασσῶν. καὶ ἀνωτέρω ἠλάττω-
 σας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους,
 δόξῃ καὶ τιμῇ ἐσεφάνυσας αὐτόν.
 μὰ διατὶ δὲν ἐφύλαξεν ὁ ἄνθρωπος τὴν ἐν-
 τολὴν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν παράδεισον, ἔταν
 ἦτον ἀθῶος· μὰ ἀπὸ τὸν ἀπήγορευμένον καρ-
 πὸν ἐπίασε καὶ ἔφαγε· διὰ τοῦτο ἐσερήθη-
 κεν ἀπὸ τὴν ἀξίαν του, καὶ ἀπὸ τὴν κα-
 τάσασιν, ὅπου εἶχεν εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἀ-
 θωότητός του. καὶ διωχθεὶς ἀπὸ τὸν πα-
 ράδεισον, τοιοῦτος ἐγενεν, ὅ, τι λογῆς τὸν
 περιγράφει ὁ προφήτης (Ψαλ. μθ. κα.)
 λέγωντας· ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὦν,
 οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς
 κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιά-
 θη αὐτοῖς· καὶ ἤκουσεν (Γεν. γ. ιθ.)
 ὅτι γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ.

ἘΡΩΤΗΣΙΣ κγ'.

Ποία ἦτον ἡ κατάστασις τῆς ἀνθρωπίνης
 ἀθωότητος, εἴτουν καθαρότητος καὶ ἀνα-
 μαρτησίας του;

Α'π. Δύο λογίων εἶναι ἡ κατάστασις τῆς
 ἀκακίας, εἴτουν ἀθωότητος, (κατὰ τὸν ἁ-
 γιον

γιον Βασίλειον εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Παροιμ.)
 ἢ πρώτη εἶναι μία προαιρετικὴ ἀλλοτρίωσις,
 ἀπὸ ταῖς ἀμαρτίαις, ἡγουν ὅταν λείπη ὁ
 ἄνθρωπος μὲ τὴν ἰδίαν τοῦ προαίρεσιν ἀπὸ
 τὰ ἀμαρτήματα, διὰ τὴν γυμνασίαν ὅπου
 ἔχει, καὶ μακρὰν συνήθειαν εἰς τὰ κακὰ.
 ἢ δευτέρα εἶναι ἡ ἀγνοία καὶ ἡ ἀπειρία τοῦ
 κακοῦ, ἡγουν ὅταν δὲν γνωρίζῃ, οὔτε ἐδοκί-
 μασε καθόλου τὸ κακόν. ἢ διὰ τὴν ἡλικίαν
 του, ἢ δι' ἄλλαις αἰτίαις. καὶ κατὰ τὸν
 δεύτερον τοῦτον τρόπον, ἦτον εἰς τὸν Ἀδὰμ
 ἡ ἀθωότης, καὶ ἡ ἀκακία, πρὶν ἀμάρτη κα-
 τὰ πᾶσαν τελειότητα, καὶ δικαιοσύνην ἔμ-
 φυτον, τίσον ἀπὸ τὸ μέρος τῆς διανοίας,
 ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τῆς θελήσεως, εἰς
 τὴν διάνοιαν περικλείεται πᾶσα ἐπιστήμη.
 καὶ εἰς τὴν θέλησιν πᾶσα χρηστότης καὶ
 καλοσύνη. διατὶ γνωρίζοντας ὁ Ἀδὰμ τὸν
 Θεὸν καλῶτατα (καθ' ὅσον εἰς τὸν καιρὸν
 ἐκείνον τοῦ ἦτον συγκεχωρημένον, καὶ καθ'
 ὅσον ἔπρεπε) μὲ τοῦτο ὅπου ἐγνώριζε τὸν
 Θεόν, ἐγνώριζεν ὅλα τὰ πράγματα μετ'
 ἐκείνον. καὶ τούτου ἔχομεν σημάδια, ἀνά-
 μεσαι εἰς τὰ ἄλλα, ὅπου ἐφελθήκασιν εἰς
 τὸν Ἀδὰμ ὅλα τὰ ζῶα διὰ τὰ τοὺς δώση
 ὄνομα. καὶ τὰ ὠνόμασε καθ' ἓνα ἀπ' αὐ-
 τὰ. τὸ ὅποιον ἐγεννᾶτο ἀπὸ τὸ νὰ γνω-

ρίξη τὴν φύσιν τους, ὅχι ἀπὸ ἄλλην μά-
 θησιν, μόνον ἀπὸ τὸ νὰ μελετᾷ καὶ νὰ λο-
 γιάζῃ περὶ Θεοῦ, καὶ τὰς ἐκείνου χρισότη-
 τας. περὶ δὲ τῆς θελήσεως, αὕτη πάντο-
 τε ὑποτάσσεται εἰς τὸν λόγον. καλᾷ καὶ
 πάντοτε νὰ ᾔητον ἐλεύθερα, καὶ ᾔητον ἐξου-
 σία εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ἀμάρτη, ἢ νὰ
 μὴν ἀμάρτη. καθὼς λέγεται εἰς τὴν Γρα-
 φήν. (Σειρ. ιε. ια.) μὴ εἴπῃς ὅτι διὰ
 Κύριον ἀπέστην. ἃ γὰρ ἐμίσησεν,
 οὐ ποιήσεις· μὴ εἴπῃς, ὅτι αὐτός με
 ἐπλάυνησεν· οὐ γὰρ χρεῖαν ἔχει
 ἄνδρὸς ἁμαρτωλοῦ. πᾶν βδέλυ-
 γμα ἐμίσησεν ὁ Κύριος, καὶ οὐκ
 ἔστιν ἀγαπητὸν τοῖς φοβουμένοις
 αὐτόν. αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν
 ἄνθρωπον, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν
 χαρὶ διαβουλίου αὐτοῦ. εἰάν θέλῃς,
 συντηρήσεις ἐντολάς, καὶ πίςιν
 ποιῆσαι εὐδοκίας. παρέθηκε σοι
 πῦρ καὶ ὕδωρ, οὗ εἰάν θέλῃς ἐκτε-
 νῆς τὴν χεῖρά σου. ἐναντι ἀνθρώ-
 πων ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος. καὶ ὁ
 εἰάν

εἰς εὐδοκίαν, δοθήσεται αὐτῷ.
 καὶ μετ' ὀλίγα. (σιχ. κ.) οὐκ ἐνετεί-
 λατο οὐδενὶ ἀσεβεῖν, καὶ οὐκ ἔδω-
 κεν ἄνεσιν οὐδενὶ ἁμαρτάνειν. εἰς
 τοιαύτην λοιπὸν τῆς ἀθωότητος καὶ ἀναμαρ-
 τησίας κατάρτασιν ἦτον ὁ ἄνθρωπος ὅμοιος
 τοῖς ἀγγέλοις. μὰ ὡς ἂν ἔσφαλε μὲ τὴν
 παράδοσιν, παρευθὺς εἰς τὸν ἴδιον τόπον τοῦ
 παραδείσου, πέρνωντας τὴν κατάρτασιν τῆς
 ἁμαρτίας, ἐγένηκε θνητός. οὕτω γὰρ ἡ
 ἁγία Γραφή παραδίδωσι (Ρωμ. 5. κγ.)
 λέγουσα· τὰ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας
 θάνατος. καὶ τότε παρευθὺς ἔχασε τὴν
 τελειότητα τοῦ λόγου καὶ τῆς γνώσεως.
 καὶ ἡ θέλησις ἐκλίνε περισσότερον εἰς τὸ
 κακόν, παρὰ εἰς τὸ καλόν. καὶ οὕτως ἡ
 κατάρτασις τῆς ἀθωότητος, καὶ ἀκακίας,
 ἔσωντας καὶ νὰ δοκιμάσῃ τὸ κακόν, ἄλλα-
 ξεν εἰς κατάρτασιν ἁμαρτίας. καὶ ὁ τέ-
 λειος ἄνθρωπος, τίσον ἐταπεινώθηκεν, ὥστε
 νὰ λέγῃ μὲ τὸν Δαβὶδ. (Ψαλ. κβ. 5.)
 ἐγὼ δὲ εἰμὶ σκώληξ, καὶ οὐκ ἄν-
 θρωπος.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ κδ'.

Εἶναι τάχα ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὑποκείμενοι
εἰς τὴν αὐτὴν ἁμαρτίαν;

Α'π. Καθὼς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἦσαν εἰς
τὴν κατάρσασιν τῆς ἀθωότητος, εἰς τὸν Ἀδὰμ,
τέτοιας λογῆς καὶ ἀφ' οὗ ἔσφαλεν, ὅλοι ἔσ-
φαλαν εἰς αὐτὸν, καὶ ἔμειναν εἰς τὴν κα-
τάρσασιν τῆς ἁμαρτίας. διὰ τοῦτο ὅχι μό-
νον εἰς τὴν ἁμαρτίαν ὑπέκυνται, μὰ καὶ
εἰς τὴν τιμωρίαν διὰ τὴν ἁμαρτίαν. ἡ ὁποία
τιμωρία γνωρίζεται μὲν τούτην τὴν ἀπόφα-
σιν τοῦ Θεοῦ. (Γεν. β. ιδ.) ἡδ' ἂν ἡμέ-
ρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀ-
ποθανεῖσθε. τὸ αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος
(Ρωμ. ε. ιβ.) ἀναφέρωντας, λέγει·
ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία
εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τῆς
ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως
εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος
διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον.
διὰ τὴν ὁποῖαν ἀφορμὴν ἀκόμι εἰς τὴν κοι-
λίαν τῆς μητρὸς μας, συλλαμβανόμεθα μὲν
τὴν ἁμαρτίαν τούτην. καὶ γεννώμεθα, κα-
θὼς

Θὼς λέγει ὁ ἱερὸς ψάλτης· (Ψαλ. να. ζ.)
 ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην,
 καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ
 μήτηρ μου. καὶ καλεῖται τὸ ἁμάρτημα
 τοῦτο προπατορικόν, πρῶτον μὲν διατὶ προτή-
 τερα ἀπ' αὐτὸ, ὁ ἄνθρωπος δὲν ἤθελε μο-
 λυνθῇ ἀπὸ κανένα ἄλλο ἁμάρτημα. καλὰ
 καὶ ὁ διάβολος νὰ ἦτον διεφθαρμένος μετὰ τὴν
 ἁμαρτίαν του, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὴν παρα-
 κίνησιν, καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐβλάστησε τὸ
 λεγόμενον τοῦτο προπατορικόν ἁμάρτημα.
 εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Ἀδὰμ ὅπου τὸ ἔκαμεν,
 εἶναι ὑποκείμενος, καὶ ἡμεῖς ὅπου καταβαί-
 νομεν ἀπ' αὐτὸν. δεύτερον, διατὶ ὁ ἄνθρω-
 πος δὲν συλλαμβάνεται παρὰ ἐν ἁμαρτίᾳ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κέ.

Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἐγνώριζε τὸν Ἀδὰμ, πῶς
 ἔμελλε νὰ σφάλῃ, διατὶ τὸν ἔπλασε;

Α'π. Οὔχι μόνον διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ
 Ἀδὰμ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν κακίαν τοῦ ἑωσ-
 φόρου, καὶ πρὶν τὸν κάμει, ἤξευρε καλῶ-
 τατα. καὶ διὰ κάθε μικρὸν λογισμὸν, καὶ
 διὰ κάθε κλίσμα τι ἔμελλε νὰ λογιάσῃ, καὶ

Δ δ'

νὰ

νὰ κόμῃ. μὲ ὅλον τοῦτο δὲν ἠθέλησεν ὅτι
 τὸ ἀνθρώπινον ἀμαρτήμα, ἢ τοῦ διαβόλου
 ἢ πονηρία, νὰ νικήσῃ τὴν θείαν του ἀγα-
 θότητα (Δαμ. Βιβ. β. κεφ. κζ.) διὰ φα-
 νέωσιν λοιπὸν μεγαλήτερον τῆς ἀγαθότη-
 τός του, ἐπλασε τὸν ἄγγελον ἐκεῖνον κα-
 λὸν, καὶ αὐτὸς μὲ τὴν ἰδίαν του θέλησιν
 καὶ προαίρεσιν ἐγένηκε κακός. ὁμοίως καὶ
 τὸν ἄνθρωπον ὅπου ἔσφαλε μὲ τὴν παρα-
 κίνησιν ἐκεῖνου. μὲ ὅλον τοῦτο εἰς τὸν ἄν-
 θρωπον ὁ Θεὸς ὠκονόμησεν, ὅτι μὲ τὴν ἀ-
 μαρτίαν ἐκεῖνου, περισσότερον νὰ λάμψῃ ἢ
 τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης· ἐπειδὴ εἶχε νὰ πέμψῃ
 τὸν μονογενῆ του Υἱόν, εἰς τὴν κοιλάδα
 ταύτην τῆς γῆς, νὰ πάρῃ σάρκα ἀπὸ τὴν κα-
 θαρωτάτην Παρθένον, μὲ τὴν συνεργίαν τοῦ
 ἁγίου Πνεύματος, διὰ νὰ ἐξαγοράσῃ τὸν
 ἄνθρωπον, καὶ νὰ τὸν ἀναβάσῃ εἰς τὴν βα-
 σιλείαν του μὲ μεγαλήτερον δόξαν. παρὰ
 ὅπου ἦτον εἰς τὸν παράδεισον, διὰ αἰχὺνην
 τοῦ διαβόλου. καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀμαρτία
 ἐκείνη δὲν ἐμπόδισε τὸν Θεὸν νὰ μὴν πλάσῃ
 τὸν ἄνθρωπον.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ κς'.

Αν ὁ Θεὸς ἐγνώριζε τὰ πάντα πρὶν τὰ κλίσαι, τάχα καὶ ὅλα τὰ ἐπροώρισεν ὁμοίως καλὰ καὶ κακὰ, καὶ μὴ γίνονται ἀλλοιῶς, παρὰ καθὼς γίνονται;

Α'π. Ο' Θεὸς πρὶν τῆς κλίσεως τοῦ κόσμου, ὅλα τὰ πράγματα τὰ ἐπρογνώριζε, μὰ μόνον τὰ ἀγαθὰ ἐπροώρισεν (ὡς λέγει ὁ ἱερὸς Δαμασκηνὸς Βιβ. β. κεφ. λ.) διατι τὸ καὶ προορίζῃ τὰ κακὰ, εἶναι ἐναντίον εἰς τὴν θείαν ἀγαθότητα, κακὸν δὲ νόμιζε μόνον τὴν ἁμαρτίαν. ἐπειδὴ οὐδένα κυρίως κακὸν εὗρίσκεται εἰς τὸν κόσμον, μόνον ἡ ἁμαρτία, ἡ ὁποία εἶναι ἡ παράβασις τοῦ θείου νόμου, καὶ τῆς θείας θελήσεως (Δαμ. εἰς τὸ περὶ δύο θελήσεων τοῦ Χριστοῦ.) τὰ δὲ ἐπίλοιπα ὅπου ὁ Θεὸς μᾶς τιμωρᾷ διὰ τὰς ἁμαρτίας μας, οἷον θανατικὰ, πολέμοι, ἀδένεια καὶ τὰ ὅμοια, λέγονται κακὰ ὡς πρὸς ἡμᾶς. (Βασιλ. ὁμιλ. θ. ὅτι οὐκ αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός.) διὰ τὶ μᾶς φέρουσιν ὀδύνας καὶ λύπας, ὅπου ἀποτρεπόμεθα. μὰ εἰς τὸν Θεὸν δὲν εἶναι κακά· διατὶ ἔχουσι δύναμιν ἀγαθοῦ· ἐπειδὴ

τιμωρῶντας ἡμᾶς μετ' αὐτὰ, ἡμᾶς παρακινῶν εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ ὅταν λέγει ἡ Γραφή (Α' μὲν γ. 5.) εἰ ἔστι κακία ἐν πόλει, ἣν Κύριος οὐκ ἐποίησεν· ὀνομάζει τὴν δικαίαν παιδείαν τοῦ Θεοῦ, κακίαν· ἀκόμι ἐκεῖνα μόνον ὁ Θεὸς προορίζει, κατὰ τὴν σοφίαν καὶ δικαιοσύνην του, ὅπου δὲν σέκονται εἰς τὴν ἐξουσίαν τὴν ἐδικήν μας νὰ γενοῦσι· μὰ ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ ὅπου σέκονται εἰς τὴν ἐξουσίαν μας νὰ γενοῦσι, τὰ προορίζει, συντρέχων καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν εὐδοκίαν του μὲ τὴν θέλησίν μας· τὸ ὅποιον δὲν ἀνελεῖ τὴν φύσιν τοῦ αὐτεξουσίου.

Ἑρωτήσις κζ'.

Τί εἶναι τὸ αὐτεξούσιον;

Α' π. Τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μία θέλησις ἐλευθέρα, καὶ ἀπολελυμένη καὶ γεννᾶται ἀπὸ τὸν λογαριασμὸν, εἴτουν (τὸ) λογικόν, εἰς τὸ νὰ ἐνεργᾷ τὸ ἀγαθόν, ἢ τὸ κακόν· ἐπειδὴ τὰ λογικὰ κλίσματα, πρέπει νὰ ἔχουσι φύσιν ἐξουσιαστικὴν, καὶ νὰ τὴν μεταχειρίζονται ἐλευθέρως, ὁδηγοῦντος τοῦ λόγου καὶ οὗτος ὁ λόγος, ἔταν ὁ ἄνθρωπος ἦτον εἰς τὴν κατὰστασιν τῆς ἀθωότη-

τη-

τητος, ἡγουν τρεῖν ἀμάρτη, ἦτον ἀδιάφθορος
εἰς τὴν τελειότητά του, καὶ διὰ τὴν ἀμαρ-
τίαν ἐφθάρη· μὰ ἡ θέλησις, καλᾶ καὶ νὰ
ἔμεινεν ἀβλαβη, εἰς τὸ νὰ ἐπιθυμᾷ τὸ κα-
λὸν ἢ τὸ κακόν, ἔγινεν με ὅλον τοῦτο εἰς
κάποιους, πλέον ἐπιρρέπης καὶ κλίνει πρὸς
τὸ κακόν. καὶ εἰς ἄλλους πρὸς τὸ καλόν·
διὰ τὸ ὅποιον μέγας Βασίλειος (Εἰς τὸν
Η΄ σ. ιδ.) λέγει οὕτως· ἀπὸ τὴν ἰδίαν
του θέλησιν καὶ προαίρεσιν ὁ κα-
θεὶς ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ἢ σπέρμα ἁ-
γιον, ἢ τὸ ἐναντίον. ἀκουσον τοῦ
Πάυλου λέγοντος· (α. Κορ. δ. ιε.) ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου
ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. καὶ ἐκτεῖναι
τὰ λόγια, ὅπου (Ἰωαν. α. ιβ.) λέ-
γει, ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν
αὐτοῖς ἐξουσίαν, τέκνα Θεοῦ γενέ-
σθαι. δείχνει ὁ ἅγιος τοῦτος διδάσκαλος
πῶς καλᾶ καὶ ἡ ἀνθρωπίνη θέλησις, ἐβλά-
βη μὲ τὸ προπατορικὸν ἀμάρτημα, μὲ ὅλον
τοῦτο καὶ τῶρα κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν
εἰς τὴν προαίρεσίν του καθ' ἑνὸς σέκεται τὸ
νὰ εἶναι καλὸς, καὶ τέκνον Θεοῦ, ἢ κακὸς,
καὶ

καὶ υἱὸς διαβόλου· ὅλον τοῦτο εἶναι εἰς τὸ
 χέρι καὶ ἐξουσίαν τοῦ ἀνθρώπου· καὶ εἰς
 μὲν τὸ καλόν, ἡ θεία χάρις συμβοηθεῖ·
 ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ κακὸν ἡ ἰδία γυρίζει τὸν
 ἄνθρωπον, χωρὶς ναὶ ἀναγκάσει τὸ αὐτεξού-
 σιον τοῦ ἀνθρώπου.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κή.

Ἐπειδὴ καὶ οἱ ἄνθρωποι γενοῦνται εἰς τὴν
 κατὰσασιν τῆς ἁμαρτίας, τάχα μόνον τὸ
 σῶμα εἶναι ἀπὸ σπέρμα τοῦ Ἀδὰμ, ἢ
 μαζὶ καὶ ἡ ψυχὴ;

Α'π. Τὸ σῶμα τὸ ἀνθρώπινον ἀπὸ τὸ
 σπέρμα τοῦ Ἀδὰμ καταβαίνει· μαὶ ἡ ψυ-
 χὴ γίνεται ἀπὸ τὸν Θεόν, καθὼς λέγει ἡ
 Γραφή (Ζαχ. ιβ. α.) ὁ Κύριος ἐκτεί-
 νων οὐρανὸν, καὶ θεμελιῶν γῆν,
 καὶ πλάσσων πνεῦμα ἀνθρώπου
 ἐν αὐτῷ. καὶ ἀλλαχοῦ (Ἐκκλ. ιβ. ζ.)
 καὶ ἐπιστρέψῃ ὁ χοῦς ἐπὶ τὴν γῆν,
 ὡς ἦν· καὶ τὸ πνεῦμα ἐπιστρέψῃ
 πρὸς τὸν Θεόν, ὃς ἔδωκεν αὐτό·
 πρὸς τούτοις ἂν ἡ ψυχὴ ἤθελεν εἶναι ἀπὸ
 τὸ

τὸ σπέρμα τοῦ ἀνθρώπου, μαζὶ μὲ τὸ κορμί ἤθελεν συναποθνήσκειν. καὶ ἤθελε διαλυθῇ εἰς χοῦν τοῦ ὁποίου τὸ ἐναντίον βλέπομεν εἰς τὴν Γραφὴν, ἐκεῖ ὅπου ὁ Χριστὸς (Λουκ. κγ. μγ.) ὁμιλῶντας τοῦ ληστοῦ εἰς τὸν σταυρὸν, εἶπεν· ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραθείσῳ. διατὶ τὸ κορμί του ἔμεινεν εἰς τὸν σταυρὸν, ἡ δὲ ψυχὴ του ὡς πνεῦμα ἀθάνατον ἐπήγε μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸν εἰς τὸν παράδεισον. μὰ ἂν ἤθελεν εἶναι ἀπὸ τοῦ σπέρμα τοῦ ἀνθρώπου, μαζὶ μὲ τὸ κορμί ἤθελεν ἀποθάνῃ εἰς τὸν σταυρὸν· ἔπειτα δὲ πῶς ἐθέλασιν ἡμπορέσει νὰ ἀληθεύσουσι, τὰ λόγια τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὅπου εἶπεν, οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ (Ματ. κβ. λα.) λέγοντος, ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ· οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς, Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ γροικᾶται, ὅχι διὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ διὰ τὴν ψυχὴν· διατὶ τὰ σώματα τῶν νεκρῶν εἰς χοῦν ἀνελίθησαν· μὰ ἀληθεύει ὁ λόγος διὰ τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία ἔσωσται καὶ νὰ εἶναι ζῶ-

σά εἰς κάθε καιρὸν, γίνεται ἔμπροσθεν εἰς τὸν Θεόν· μὰ ἂν ἤθελεν εἶναι καὶ αὐτὴ, ἀπὸ τὸ ἴδιον σπέρμα, ὅπου εἶναι καὶ τὸ κορμὶ, μαζὶ ἐθέλασι συναποθνήσκειν· καὶ δίδοται ἀπὸ τὸν Θεὸν ἡ ψυχὴ, ἀφ' οὗ ὀργανισθῇ τὸ κορμὶ, καὶ γένῃ ἐπιτήδειον εἰς τὴν ὑποδοχὴν της. καὶ ὅταν δίδοται εἰς αὐτὸ χύνεται εἰς ὅλον τὸ κορμὶ, ὡς ἂν τὸ πῦρ εἰς τὸ ἀναμμένον σίδερον· (Δαμ. α. ιζ.) μὰ μὲ πλέον ἐξαίρετον λόγον εὐρίσκεται εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ εἰς τὴν καρδίαν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κθ'.

Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι ποιητὴς πάντων, λοιπὸν πρέπει καὶ ὁλωνῶν νὰ προνοᾶται;

Α'π. Οὕτως εἶναι ἡ ἀλήθεια· ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, ὅλα τὰ γνωρίζει μὲ ἀκρίβειαν, καὶ ὁλωνῶν προνοᾶται, καθ' ἑνὸς ὅσα ἔκαμε. καθὼς ἤμποροῦμεν νὰ τὸ γνωρίσωμεν ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, ὅπου (Ματθ. ι. κθ.) λέγει· οὐχὶ δύο σρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἐν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν. ὑμῶν δὲ αἱ τρίχες τῆς

τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι
 εἰσιν. ἡ πρόνοια τούτη φανερόνεται καὶ
 εἰς τὴν παλαιὰν Γραφὴν μὲ τὸ σόμα τὸ
 Δαβιδικόν, ὅταν λέγει (Ψαλ. ρμε. ιε.)
 οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων εἰς σὲ ἐλπί-
 ζουσι (Κύριε) καὶ σὺ δίδως τὴν τρο-
 φὴν αὐτῶν ἐν εὐκαιρίᾳ· ἀνοίγεις
 σὺ τὴν χεῖρά σου, καὶ ἐμπιπλάς
 πᾶν ζῶον εὐδοκίας.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λ.

Ταῦτὸ εἶναι τάχα εἰς τὰ θεῖα, πρόγνωσις,
 προορισμός, καὶ πρόνοια;

Α'π. Πρόγνωσις, προορισμός, καὶ πρό-
 νοια, εἶναι διαφορετικαῖς ἐνεργείαις εἰς τὰ
 θεῖα· διατὶ ἡ πρόνοια ἀναφέρεται εἰς τὰ
 κλίσα πράγματα. μὰ ἡ πρόγνωσις καὶ ὁ
 προορισμός εἶναι εἰς τὸν Θεόν, πρὶν παρὰ
 τὰ γενοῦσιν ὅλα τὰ κλίσματα, καλᾶ καὶ
 μὲ διαφορετικὸν τρόπον· ἡ πρόγνωσις εἶναι
 μία γνῶσις τῶν μελλόντων, χωρὶς περιορι-
 σμὸν τῶν εἰδῶν. ἤγουν χωρὶς τὰ διορίζη τι
 καὶ τὶ καὶ γένη. ὁ δὲ κατὰ πρόγνωσιν
 προο-

προορισμός, είναι διορισμός τῶν εἰδῶν. ἤγουν διορίζει καὶ τὸ μέλλει νὰ γένη, μὰ μόνον τὸ καλόν, καὶ ὄχι τὸ κακόν. διατὶ ἂν ἐδιώριζε καὶ τὸ κακόν, ἤθελεν εἶναι ἐναντίος εἰς τὴν φυσικὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ. διὰ τοῦτο εὐλόγως ἤμποροῦμεν, νὰ εἰποῦμεν ἀπὸ τὰ καθ' ἡμᾶς, πῶς εἰς τὸν Θεόν· πρῶτον εἶναι εἰς τὴν τάξιν ἢ πρόγνωσις, δεύτερον ὁ προορισμός· ἔπειτα μετὰ τὴν κλίσιν ἀκολουθεῖ ἡ πρόνοια τῶν κλισμάτων. τὸ ὁποῖον ὁ Ἀπόστολος (Ρωμ. η. κθ.) φανερᾷ μᾶς τὸ ἐδίδαξε λέγωντας· ὅτι οὓς προέγνω, τούτους καὶ προώρισε, οὓς δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὓς ἐκάλεσε, τούτους καὶ ἐδικαίωσε· οὓς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε. καὶ ὁ τοιοῦτος λογισμός πρέπει νὰ εἶναι διὰ μόνον τὸν ἄνθρωπον. διατὶ τὰ ἄλλα κλίσματα (ἔξω ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους ὅπου εἶναι εἰς βεβαίαν καὶ ἀκίνδυνον κατάρσασιν) δὲν περικρατοῦνται εἰς τὸν προορισμόν. ἐπειδὴ δὲν ἔχουσιν αὐτεξούσιον. καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶναι εἰς αὐτὰ κανένας ἀμάρτημα. καὶ ὅ, τι κάμνουσιν, ὅλον ἐκεῖ-

νο τὸ κάμνουσιν ἀπὸ τὴν φύσιν. καὶ διὰ
τοῦτο μήτε τιμωροῦνται, μήτε δοξάζονται.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λά.

Ἀπὸ τοῦτο τὸ ἄρθρον τῆς πίσεως, τί ἄλλο
μανθάνομεν περὶ Θεοῦ καὶ τῶν
κλισμάτων;

Ἀπ. Οἷ, τι ἀγαθὸν ἤμπορεῖς νὰ λο-
γιάσης, ὅλον τοῦτο ἀπόδος εἰς τὸν Θεόν,
τὸν ἄκρως ἀγαθόν, ὡς ἂν εἰς αἰτίαν καὶ
ἀρχήν. καὶ ὅ, τι κακὸν εἶναι, τοῦτο ἤξευ-
ρε, πῶς εἶναι ξένον, καὶ μακρὰν ἀπ' ἐκεῖ-
νον, ὅχι κατὰ τὸν τόπον, μὰ κατὰ τὴν
φύσιν· περὶ δὲ κλίσεως, καθ' ὅσον ἀπ' ἐκεῖ-
νον ἐπλάσθη τὸν ἀγαθόν, εἶναι καὶ αὐτὴ
ἀγαθή. μὰ μὲ τούτην τὴν διαίρεσιν, ὅταν
ἡ λογικὴ καὶ αὐτεξούσιος κλίσις, ἀποσατήση
ἀπὸ τὸν Θεὸν εἶναι κακὴ· ὅχι διατὶ τέτοιας
λογῆς ἐκλίσθηκε· μὰ διὰ τὰ παράλογά της
ἔργα· μὰ ἡ ἄλογος κλίσις, ὅπου δὲν ἔχει
αὐτεξούσιον, εἶναι καλὴ μὲ κάθε τρόπον εἰς
τὴν φύσιν της.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λβ'.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον ἄρθρον τῆς πίστεως;

Α'π. Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λγ'.

Τὶ διδάσκει τοὺς ὀρθοδόξους τοῦτο τὸ ἄρθρον τῆς πίστεως;

Α'π. Δύο πράγματα ἐρμηνεύει· πρῶτον, πῶς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι Θεὸς αἰδῖος, γεννημένος ἀπὸ τὴν ἰδίαν φύσιν τοῦ Πατρὸς, ὁμότιμος καὶ ὁμόδοξος τῷ Πατρί. ὡς αὐτὸς (Ἰωαν. ιζ. ε.) περὶ ἑαυτοῦ εἶπε καὶ νῦν δόξασόν με σὺ, Πάτερ, παρὰ σεαυτῷ, τῇ δόξῃ, ἣν ἔχον

ἔχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι πα-
 ρά σοι. δεύτερον, εἰς τὸ ἄρθρον τοῦ-
 το ἡ διδασκαλία αὕτη εὐρίσκεται, ἡγουν
 πῶς ὁ Ἰησοῦς Χριστός, εἶναι ποιητής, ὅχι
 μόνον τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ
 χρόνου καὶ τοῦ αἰῶνος. εἰς τὸν ὅποιον τὰ
 ὄντα ἐγενήκασιν καθὼς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος,
 (Εβρ. α. β.) δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας
 ἐποίησε περὶ δὲ τῶν ὄντων, λέγει ὁ Ἰωάν-
 νης (κεφ. α. ι.) ὁ εὐαγγελιστής· ὁ κόσμος
 δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐ-
 τὸν οὐκ ἔγνω.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λδ'.

Τὰ δύο λόγια τοῦτα ὅπου εἶναι βαλλομένα
 εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο, Ἰησοῦν, Χριστόν,
 τί σημαίνουν;

Α'π. Τὸ Ἰησοῦς σημαίνει Σωτὴρ, καθὼς
 ὁ ἀρχάγγελος ἡρμήνευσε, λέγων (Ματ. α.
 κα.) πρὸς τὸν Ἰωσήφ· τέξεταί δὲ Υἱόν,
 καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰη-
 σοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν
 αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐ-

Ε β'

τῶν.

τῶν καὶ διὰ τοῦτο μὲ ἔυλογον λογαριασ-
 μόν, τὸ ὄνομα τοῦτο δὲν ἡμπορεῖ ποτὲ νὰ
 ἀποδοθῇ κυρίως, εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἄλ-
 λου τινὸς παρὰ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Σω-
 τῆρα, ὅπου ἐλευθέρωσεν ἔλον τὸ γένος τῶν
 ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν αἰώνιον σκλαβίαν τῶν
 δαιμόνων. ὁ δὲ Χριστὸς σημαίνει ἀλειμμένος
 διατὶ εἰς τὸν παλαιὸν νόμον οἱ ἀλειμμένοι
 ὀνομάζονται Χριστοὶ, ἡγουν οἱ ἱερεῖς, οἱ βα-
 σιλεῖς, καὶ οἱ προφῆται, εἰς τὰ ὅποια τοῦ-
 ταε τρία ὁ Χριστὸς ἐχρίσθη, ὅχι κατὰ τρέπον
 κοινόν, ὡς ἂν τοὺς ἄλλους· μὰ ἐξαιρέτως
 ἀπὸ ἔλους τοὺς ἄλλους Χριστοὺς, ὡς ἀναφέ-
 ρει περὶ αὐτοῦ ὁ ψαλμῶδς (Ψαλ. με. η.)
 ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίση-
 σας ἀνομίαν, διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε,
 ὁ Θεὸς, ὁ Θεός σου ἔλαμον ἀγαλλιά-
 σεως παρὰ τοὺς μετόχους σου·
 καὶ τούτῃ ἡ χρίσις πρέπει νὰ γροικᾶται πε-
 ρὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὅτι ἐχρίσθη μὲ τὸ
 Πνεῦμα τὸ ἅγιον, κατὰ τὸ εἰρημένον διὰ
 τοῦ προφήτου Ἠσαΐου (κεφ. ζα. α.)·
 Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμὲ, οὗ εἵνε-
 κεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτω-
 χοῖς ἀπέσταλκέ με. τὰ ὅποια λόγια
 ὁ Χρι-

ὁ Χριστὸς τὰ ἀνεφέρει εἰς τὸν ἑαυτὸν του,
 (Λουκ. δ. κα.) λέγων, ὅτι σήμερον
 πεπλήρωται ἡ Γραφή αὕτη ἐν τοῖς
 ὡσὶν ὑμῶν. κατὰ τρεῖς δὲ ὑπεροχὰς,
 καὶ ἐξάίρετα μεγαλεῖα, ὑπερέχει ὁ Χριστὸς
 τοὺς μετόχους του· καὶ ἡ μὲν πρώτη εἶναι
 ἡ ἱερωσύνη κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.
 περὶ ἧς Φησὶν οὕτως (Εβρ. ε. ι.) ὁ Ἀπό-
 σολος· προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ
 ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχι-
 σεδέκ· ὁ αὐτὸς ἀλλαχοῦ (Εβρ. θ. ιδ.)
 καλεῖ τὸν Χριστὸν ἱερέα, διότι προσέφερεν ἑαυ-
 τὸν τῷ Θεῷ καὶ Πατρί. καὶ λέγει, ὅς διὰ
 Πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσή-
 νεγκεν ἁμῶμον τῷ Θεῷ καὶ κατω-
 τέρω· ὁ Χριστὸς ἅπαξ προσηνέχθη,
 εἰς τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας·
 ἡ δευτέρα ἐξάίρετος μεγαλειότης καὶ ὑπερο-
 χή, εἶναι ἡ βασιλεία του· τὴν ὁποῖαν ἐφα-
 νέρωσεν ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ, ὅταν ἔδω-
 κε τὰ σωτηριώδη μηνύματα πρὸς τὴν καθα-
 ρωτάτην Παρθένον, λέγων (Λουκ. α. λβ.)
 καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν
 θρόνον Δαβὶδ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ,
 Ε γ' καὶ

καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ
εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας
αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος· ἀκούμι καὶ οἱ
μάγοι εἰς τὸν καιρὸν τῆς γεννήσεώς του φέρ-
νουντες τὰ δῶρα, ἔδωκαν μαρτυρίαν τῆς βα-
σιλείας του, λέγοντες· (Ματ. β. β.) ποῦ
ἔστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ιου-
δαίων; τὸ αὐτὸ βεβαιώνει καὶ ὁ τίτλος
(Ἰωαν. ιθ. θ.) τῆς τιμωρίας του, εἰς τὸν
καιρὸν τοῦ θανάτου του· Ἰησοῦς ὁ Ναζα-
ραῖος, ὁ βασιλεὺς τῶν Ιουδαίων.
καὶ διὰ τὴν τρίτην του ὑπεροχὴν ὁ Μωϋσῆς
(Δευτ. ιη. ιη.) ἐπροφήτευσεν ἐκ Θεοῦ, εἰπὼν,
προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου ὡς
ἐμὲ ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεός σου·
ἡ ἐποίησεν τούτη μεγαλειότης του ἐγνωρίσθηκε
μὲ τὴν ἀγίαν τοῦ διδασκαλίαν, μὲ τὴν
ὁποῖαν ἡρμήνευσε καὶ τὴν Θεότητά του, καὶ
ὅσα ἄλλα ἦσαν ἀρκετὰ πρὸς τὴν ἀνθρωπί-
νην σωτηρίαν· καθὼς ὁ ἴδιος εἶπεν (Ἰωαν. ιζ.
κς.) ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου·
καὶ ἀνωτέρω, (σιχ. η.) τὰ ῥήματα αὐ-
τῶν δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς, καὶ

αὐ-

αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀλη-
θῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξηλθον, καὶ ἐπί-
στευσαν, ὅτι σύ με ἀπέστειλας. τὸ
δὲ προφητικὸν ἀξίωμα (ὅπου ἦτον ἡ τρίτη
ὑπεροχή) τότε ὁ Χριστὸς τὸ ἔδειξεν, ὅταν
ἐπρόλεγε τὰ μέλλοντα, ὅχι διὰ τινος ἀπο-
καλύψεως, μὰ ἀπὸ τὴν ἰδίαν του γνῶσιν,
ὡς Θεὸς ἀληθινὸς καὶ ἄνθρωπος.

Ἑρωτήσις λέ.

Διὰ τίνα αἰτίαν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὀνομάζε-
ται μονογενής;

Α'π. Ἡ ἀγία Γραφή φανερῶς διδάσκει,
πῶς εἶναι μονογενής ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ (Ἰωαν.
α. ιδ.) λέγουσα, ἐθεασάμεθα τὴν δό-
ξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς
παρὰ Πατρός· καὶ κατωτέρω (σιχ. ιη.)
Υἱὸς, ὁ ὢν ὁ μονογενής, εἰς τὸν
κόλπον τοῦ Πατρός· καὶ λέγεται μο-
νογενής, διατὶ ἓνας μόνος εἶναι ὁ κατ' οὐσίαν
Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ, ὅσοι ὀνομάζουν-
ται, Υἱοὶ Θεοῦ, ἔχουσιν τὸ ὄνομα τοῦτο
κατὰ χάριν καὶ θετικῶς, μὰ ὅχι φυσικῶς,
Ε δ' ὡς

ὡς πάντες οἱ πιστοὶ, καὶ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ.
καὶ ἡ χάρις τούτη τῆς υἱοθεσίας διὰ μέσου
τοῦ Χριστοῦ χαρίζεται, ὡς λέγει (Ἰωαν. α.
ιβ.) ἡ Γραφή· ὅσοι ἔλαβον αὐτὸν,
ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ
γενέσθαι.

ἙΡΩΤΗΡΙΣ λς.

Τι σημαίνουνσι τὰ δύο τούτα λόγια, Φῶς
ἐκ Φωτός;

Α'π. Πρὸς τὴν τούτου κατάληψιν, πρέ-
πει νὰ ἡξέυρωμεν, πῶς τὸ Φῶς εἶναι διττὸν,
ἄλλο κλισὸν, καὶ ἄλλο ἀκλισον· καὶ διὰ τὸ
κλισὸν Φῶς, ἡ Γραφή (Γεν. α. γ.) λέγει,
καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, γεννηθήτω Φῶς, καὶ
ἐγένετο Φῶς· καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ Φῶς
ὅτι καλὸν, καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς
ἀνάμεσον τοῦ Φωτός, καὶ ἀνάμεσον
τοῦ σκότους· περὶ δὲ τοῦ ἀκλίσου Φωτός
λέγει ὁ Προφήτης· (Η'σ. ξ. ιθ.) καὶ οὐκ
ἔσαι σοι ἔτι ὁ ἥλιος εἰς Φῶς ἡμέρας·
οὐδὲ ἀνατολὴ σελήνης φωτιᾷ σου
τὴν

τὴν νύκτα· ἀλλ' ἔσαι σοι Κύριος Φῶς αἰώνιον, καὶ ὁ Θεὸς δόξα σου οὐ γὰρ δύσεται ὁ ἥλιός σοι, καὶ ἡ σελήνη σου οὐκ ἐκλείψει· ἔσαι γάρ σοι Κύριος Φῶς αἰώνιον καὶ τοῦτο τὸ Φῶς εἰς τὸν τόπον τοῦτον γροικᾶται διὰ τὸ ἀκλίσειν, καθὼς εἶναι φανερὸν ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ παρόντος ἁγίου, ὅπου λέγει, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα· ἀλλὰ τὸ κλίσειν ἐκ τοῦ μηδαμῇ μηδαμᾶς ἐκλίῃθαι, μὲν τὸ γεννητὸν Φῶς, εἴπουν, ὁ Υἱὸς, εἶναι ἀπὸ τὴν οὐσίαν τοῦ Πατρὸς· διὰ τὸ ὅποιον λέγει ὁ Ἀπόστολος (Εβρ. α. γ.) ὁὕτως ὡς ὢν ἀπάντα τῆς δόξης, καὶ χαράκηρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δι' ἑαυτοῦ, καθαρισμῶν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλοσύνης ἐν ὑψηλοῖς· ὁμοίως καὶ αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ (Ἰωαν. η. ιβ.) λέγει· ἐγὼ εἰμὶ τὸ Φῶς τοῦ κόσμου, ὁ ἀκούθων ἐμοί, οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν

τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ Φῶς τῆς ζωῆς. λέγεται δὲ Φῶς ἐκ Φωτὸς, ὅτι πᾶσαν τὴν οὐσίαν τοῦ Πατρὸς ἔχει εἰς ἑαυτὸν, καθὼς ὅταν ἓνα Φῶς ἀπὸ ἄλλο ἀνάπτεται, ὅλην τὴν ἐκείνου φύσιν ἔχει· ἀκόμι τὰ λόγια τοῦτα ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὸ παρὲν ἄρθρον, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, πρέπει καὶ γροικῶνται, πῶς καθὼς ὁμοίως εἶναι ὁμοούσιος, μὲ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, οὕτως ὁμοίως εἶναι καὶ ποιητής· καὶ ὅχι, δι' αὐτοῦ, ὥς διὰ τινος ὑπηρέτου, ἢ ὀργάνου· ὥς φησὶν (Ἰωαν. α. ε.) ἡ Γραφή· ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, τουτέστιν, ἐξ αὐτοῦ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ. λζ'.

Πῶς εἶναι τὸ τρίτον ἄρθρον τῆς Πίστεως;

Α'π. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος ἁγίου, καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα.

ἙΡΩΤ

Ἑρωτήσις λή.

Τι διδάσκει τὸ ἄρθρον τοῦτο τῆς Πίστεως;

Α' π. Τέσσαρα πράγματα διδάσκει. πρῶτον πῶς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ἐκατέβηκεν ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, κατὰ τὴν ὑπόσχασίν του εἰς τὴν γαστέρα τῆς καθαρωτάτης Παρθένου Μαρίας, καθὼς ὁ αὐτὸς λέγει (Ἰωαν. γ. ιγ.) περὶ ἑαυτοῦ· οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. καὶ κατέβη ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, ὅχι διὰ νὰ ἀλλάξῃ τόπον· διατὶ ἔσωντας καὶ νὰ εἶναι Θεὸς, πανταχοῦ εὐρίσκεται, καὶ ὅλα τὰ πράγματα πληροῖ· μὰ διατὶ ὕτως ἤρεσεν εἰς τὴν μεγαλειότητά του, νὰ ταπεινώσῃ τὸν ἑαυτοῦ του, πέρνωντας τὴν ἀνθρωπότητα. δεύτερον διδάσκει τὸ ἄρθρον τοῦτο, πῶς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπῆρεν ἀληθινὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ὅχι φαινομένην, ἢ φαντασιώδη. καὶ τότε τὸ σῶμά του ἐπλάσθηκεν εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μακαριωτάτης Παρθένου, ὅταν ἐκείνη πρὸς τὸν Ἀγγέλον ἀπεκρίθη, καὶ (Λουκ. α. λη.) εἶπεν, ἰδοὺ ἡ δούλη

Κυ-

Κυρίου, γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου· τότε παρευθὺς ἄνθρωπος τέλειος ἐγένηκε, μὲ ὅλα του τὰ μέρη, καὶ μὲ ψυχὴν λογικὴν ἐσμιμέναι μὲ τὴν Θεότητα (Δαμ. γ. α.) καὶ κατὰ τὴν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπόστασιν, ἦτον Θεὸς ἀληθινὸς, καὶ ἄνθρωπος ἀληθινός· καὶ ἡ ἀμόλυντος Παρθένος, Θεοτόκος ἐγνωρίζετο· καθὼς ἡ Εὐλισάβετ εἶπε (Λουκ. α. μγ.) πρὸς αὐτήν· καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρὸς με; ἀκόμι εἶναι ἀναγκαῖον καὶ τοῦτο νὰ ἡξεύρωμεν, πῶς οὔτε ἡ Θεότης ἀλλάξεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, μήτε ἡ ἀνθρωπότης εἰς τὴν Θεότητα· μαὶ κάθε μία φύσις ἔμεινε τελεία, εἰς μίαν ὑπόστασιν, μὲ ὅλα τὰ ιδιώματά της· ἔξω ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν ὅσον πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἑρωτήσις λθ'.

Τὶ διδάσκει τρίτον τοῦτο τὸ ἄρθρον τῆς Πίστεως;

Α'π. Πῶς τοῦ Χριστοῦ ἡ ἐνανθρώπησις ἐγένηκε μὲ τὴν συνεργίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος·

ματος ὥς καθὼς ἡ Παρθένος πρὶν τῆς συλ-
λήψεως (Η' σ. ζ. ιδ.) ἦτον Παρθένος, οὕτω
καὶ εἰς τὴν σύλληψιν, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν
σύλληψιν ἔμεινε παρθένος, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν
τόκον, διατὶ ἀπ' αὐτὴν ἐγεννήθηκε, φυλά-
ξας ἀλώβητον τῆς Παρθενίας της τὴν σφρα-
γίδα· ὥς καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν γέννησιν εἰς
αἰῶνας ἀτελευτήτους εἶναι παρθένος.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μ'.

Τὶ ἄλλο περιέχεται εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο;

Α' π. Διὰ τὴν πάνσευγον παρθένον τὴν
Θεοτόκον Μαρίαν, τὴν ὁποῖαν ἔσωντας καὶ
ναὶ ἀξιοθῇ ναὶ πληρώσῃ τόσον μυστήριον, ἔχου-
σι χρέος ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι, ναὶ τὴν δοξάζουσι
πρεπούμενα, καὶ ναὶ τὴν εὐλαβοῦνται, ὡς
Μητέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἢ
μᾶλλον εἰπεῖν, ὡς Θεοτόκον. διὰ τοῦτο ἡ
ἐκκλησία χαιρετισμὸν τῆς ἑκάμε, συνθεμέ-
νον ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Ἀρχαγγέλου, καὶ
τῆς ἁγίας Ἐλισάβετ, βάλωντας καὶ αὐ-
τὴ ἀνάμεσα κάποια ὀλίγα εἰς τὸν τρόπον
τοῦτον· Θεοτόκε παρθένε, χαῖρε κε-
χαριτωμένη Μαρία, ὁ Κύριος με-
τά

τὰ σοῦ· ἐυλογημένη σύ ἐν γυναιξί,
καὶ ἐυλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοι-
λίας σου, ὅτι Σωτῆρα ἔτεκες τῶν
ψυχῶν ἡμῶν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μά.

Πῶς πρέπει νὰ γροικοῦμεν διὰ τὸν χαιρετισ-
μὸν τοῦτον;

Α'π. Πρῶτον πρέπει τοῦτο νὰ πισεύης,
πῶς ὁ χαιρετισμὸς οὗτος, ἔχει τὴν ἀρχὴν
καὶ τὴν ῥίζαν του, ἀπ' αὐτὸν τὸν Θεόν·
καὶ ἐφέλθηκεν εἰς τὴν γῆν, ἀπὸ τοὺς ἀν-
θρώπους διὰ τοῦ Ἀρχαγγέλου. διατὶ ὁ Ἀρ-
χάγγελος δὲν ἤθελεν ἀποκοτήσῃν, νὰ τὸν
εἰπῇ, ἀν ὁ Θεὸς δὲν τὸν ἤθελε προσάξῃν·
τὰ δὲ λόγια ὅπου εἶπεν ἡ ἁγία Εὐλισάβετ,
τὰ ἔλεγεν ἐκ Πνεύματος ἁγίου· τὸ ὁποῖον
εἶναι φανερόν, διατὶ (Λουκ. α. μα.) λέγει
ὁ Εὐαγγελιστὴς, καὶ ἐπλήθη Πνεύμα-
τος ἁγίου ἡ Εὐλισάβετ, καὶ ἀνε-
φώνησε φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπεν·
ἐυλογημένη σύ ἐν γυναιξί, καὶ ἐυ-
λογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας
σου.

σου. τὰ δὲ λόγια ὅπου ἐπρόθεσεν ἡ ἐκκλησία, καὶ αὐτὰ ἐκ Πνεύματος ἁγίου εἶναι· καὶ αὕτη ἡ ἐκκλησία μὲ τὴν ἐξουσίαν ὅπου ἔχει, προσάσσει, νὰ δοξάζωμεν πολλὰ συνεχῶς τὴν παρθένον, μὲ τὸν χαιρετισμὸν τοῦτον εἰς τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς.

Ἑρωτήσις μβ΄.

Τὶ διδασκαλία εὐρίσκεται εἰς τὸν χαιρετισμὸν τοῦτον;

Α'π. Εἰς τὸν χαιρετισμὸν τοῦτον εὐρίσκεται ἡ ἀνάμνησις τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν αὐτοῦ ἐνεργειῶν, ὅπου μας ἔδωκε μετ' αὐτὴν· ἀκόμι παραδίδοται καὶ ἡ τοιαύτη διδασκαλία (Δαμ. γ. κεφ. α. καὶ β.) ἥγουν πῶς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὁ ἀναρχος, ἐξ οὐρανοῦ καταβὰς, δὲν ἐβάσκα σάρκα μὲ τὸν ἑαυτὸν του, μὰ εἰς τὴν κοιλίαν τῆς παναγίας Παρθένου, ἀπὸ τὰ καθαρῶτατά της αἵματα τὴν ἐπῆρε, τοῦ ἁγίου Πνεύματος συνεργούντος· καὶ ἀπ' αὐτὴν ἐγεννήθηκεν, ὡς ἀπὸ γνησίαν του μητέρα. οὕτω βεβαίως καὶ ἀληθῶς πρέπει νὰ πισεύωμεν. τοὺς δὲ λέγοντας (Κυριλλ. ἱερ. κατ. ιγ.) πῶς ἐκατάβασεν ἀπὸ τὸν οὐρα-

οὐρανὸν τὴν σάρκα ὅπου ἐφόρεσε, καὶ τὴν
 ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν ἁγίαν Παρθένον, ὡς ἂν
 ἀπὸ σωληνάρι, ἡ ἐκκλησία τοὺς ἐκρίνεν αἰ-
 ρετικούς, καὶ τοὺς κατέκρινεν. ἀκόμι εἰς
 τὸν ἴδιον χαιρετισμὸν εἶναι καὶ τούτη ἡ δι-
 δασκαλία, ὅπου μᾶς διδάσκει νὰ τὴν ὀνομά-
 ζωμεν Θεοτόκον, κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα
 καὶ ἀπ' αὐτὴν ἐγεννήθηκεν ὁ Χριστὸς, Θεὸς
 τέλειος, καὶ ἄνθρωπος τέλειος. ἔτι δὲ εὐ-
 ρίσκεται καὶ τοιαύτη διδασκαλία εἰς τὸν χαι-
 ρετισμὸν τοῦτον, εἰς τὸν λόγον, ὅπου ὀνο-
 μάζει τὴν Παρθένον κεχαριτωμένην. πῶς
 αὐτὴ εἶναι μέτοχος τῆς θείας χάριτος, πε-
 ρισσότερον παρὰ κανένα ἄλλο κλίσμα· διατὶ
 εἶναι μήτηρ Θεοῦ· καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἐκκλησία
 τὴν ὑψώνει ὑπὲρ τὰ Χερουβὶμ καὶ Σεραφίμ·
 καὶ τῶρα αὐτὴ ὑπεραίρει πάσας τὰς χο-
 ρείας τῶν ἀγγέλων· Ἰσεμένη ἐκ δεξιῶν τοῦ
 Ἰησοῦ τῆς, ἐν πάσῃ τιμῇ καὶ δόξῃ καθὼς
 ὁ Ψαλμωδὸς (Ψαλ. μδ. ι.) λέγει· παρέ-
 ση ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου, ἐν
 ἱματισμῷ διαχρύσῳ, περιβεβλημέ-
 νη πεποικιλμένῃ. τὸν χαιρετισμὸν
 τοῦτον καθ' ἑναὶς ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους χρι-
 στιανούς πρέπει μετ' εὐλαβείας νὰ τὸν λέγῃ,
 ζητῶντας τὴν μεσιτείαν τῆς Παρθένου· πολ-
 λὰ

ἅα γὰρ ἰσχύει δέησις μητρὸς πρὸς εὐμένειαν
 Υἱοῦ καὶ ὁποῖος θέλει νὰ εἶναι πρὸς αὐτὴν
 εὐλαβῆς, ἃς διαβάσῃ τὸν ἀκάθιστον ὕμνον,
 καὶ τὰς παρακλήσεις, καὶ τοὺς λοιποὺς ὕμ-
 νους τῆς ἐκκλησίας τοὺς πρὸς δόξαν αὐτῆς
 συντεθέντας.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μγ'.

Ποῖον εἶναι τὸ τέταρτον ἄρθρον τῆς Πίστεως;

Α'π. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν
 ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόν-
 τα, καὶ ταφέντα.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μδ'.

Τὶ διδάσκει τὸ ἄρθρον τοῦτο;

Α'π. Ε'ξ πράγματα διδάσκει· πρῶτον
 πῶς κατ' ἐκείνην τὴν ἀληθινὴν ἀνθρωπότη-
 τα, ὅπου ἐπῆρεν ἀπὸ τῆς Παρθένου Μαρίας
 ὁ Λόγος, κατ' ἐκείνην ἔπαθεν εἰς τὸν σταυ-
 ρὸν ἀπάνω δι' ἡμᾶς, κυρίως καὶ ἀληθῶς
 καὶ ἀπέθανεν ἀληθῶς τὸ ὅποιον τοῦτο εἶναι
 φανερὸν ἀπὸ τῆς ἀγίας Γραφῆς, ὅπου (Λουκ.

κγ. μς.) λέγει, καὶ φωνήσας φωνῇ
 μεγάλη ὁ Ἰησοῦς, εἶπε, Πάτερ, εἰς
 χεῖράς σου παρατίθημι τὸ πνεῦμά
 μου· καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐξέπνευσεν·
 καὶ τὸ τίμιόν του αἷμα ἀληθῶς δι' ἡμᾶς
 ἐξέχεε, καὶ μετ' αὐτό μας ἐξηγόρασεν·
 ὡς λέγει (Ε'φ. α. ε. καὶ ζ.) ὁ Ἀπόστολος
 προορίσας ἡμᾶς εἰς υἱοθεσίαν διὰ
 Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν
 ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐ-
 τοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμά-
 των, κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς χά-
 ριτος αὐτοῦ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μέ.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον ὅπου περιέχει τὸ
 ἄρθρον τοῦτο;

Α'π. Πῶς ἀναμαρτήτως ἔπαθε διὰ τὰς
 μῶν ἀμαρτίας· καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος
 Πέτρος (α. Ε'πισ. α. ιη.) εἰδότες ὅτι
 οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ
 ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν
 ἀνα-

ἀναστροφῆς πατροπαραδότου, ἀλλὰ
τιμίῳ αἵματι, ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου
καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ. ἀκόμι καὶ ὁ
βαπτιστὴς Ἰωάννης μαρτυρεῖ, πῶς ἔσωντας
καὶ νὰ εἶναι ἀθῶος ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀναμάρ-
τητος, ἔπαθε διὰ τὰς ἁμαρτίας μας· διὸ
(Ἰωάν. α. κθ.) λέγει, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ
Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ
κόσμου· καὶ ἔπαθε θεληματικῶς καθὼς
ὁ ἴδιος (Ἰωαν. ι. ιη.) λέγει· ἐξουσίαν
ἔχω θῆναι τὴν ψυχὴν μου, καὶ
ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μς'.

Τὶ διδάσκει τρίτον τοῦτο τὸ ἄρθρον;

Α'π. Πῶς ὁ Χριστὸς ἔπαθεν εἰς τὸν σαυ-
ρὸν κατὰ τὴν σάρκα, καὶ ὅχι κατὰ τὴν
θεότητα· διατὶ ἡ θεότης δὲν ἔπασχε, μή-
τε ἐκαρφώνετο εἰς τὸν σαυρὸν, μήτε ἐμτυσ-
μοὺς, ἢ κολαφισμοὺς ἐδέχετο, μήτε ἀπέθ-
νησκε· καὶ ὅσον πῶς μὲ μόνην τὴν σάρκα
ἔπασχεν, ὁ Ἀπόστολος (Κολ. α. κβ.) τὸ
φανερῶναι λέγωντας· νυνὶ δὲ ἀποκατήλ-

Ζ β'

λα-

λαξεν ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς
 αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου, παραστή-
 σαι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους, καὶ
 ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ·
 ἀλλὰ μὴν ἡ Θεότης ὡς ἂν ἔλαβε τὴν ἀν-
 θρωπότητα, ποτὲ δὲν ἐχωρίσθηκεν ἀπ' αὐ-
 τήν· οὔτε (Δαμασκ. ὁμιλ. εἰς τὸ ἀ-
 σάββ. ἅγιον) εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πάθους
 ἢ τοῦ θανάτου εἰς τὸν σαυρὸν, οὔτε μετὰ
 τὸν θάνατον· καλὰ καὶ ἡ ψυχὴ νὰ ἐχω-
 ρίσθηκεν ἀπὸ τὸ κορμί· μὰ ἡ Θεότης οὔτε
 ἀπὸ τὸ κορμί, οὔτε ἀπὸ τὴν ψυχὴν, ποτὲ
 ἐχωρίσθηκε· διὰ τοῦτο καὶ εἰς καιρὸν τοῦ
 θανάτου, ἡ ὑπόστασις τοῦ Χριστοῦ ἦτον μία
 καὶ ἡ αὐτή.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μς'.

Τὶ διδάσκει τέταρτον τὸ ἄρθρον τοῦτο;

Α'π. Πῶς ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ, νὰ
 ἦτον μὲ διαφορώτερον τρόπον, παρὰ ὅπου
 ἦτον τῶν ἄλλων ἔλων ἀνθρώπων, διὰ ταῖς
 ἀφορμαῖς τούταις· πρῶτον διὰ τὸ βάρος τῶν
 ἁμαρτιῶν μας, καθὼς λέγει ὁ Προφήτης
 (Ησ. νγ. δ.) περὶ αὐτοῦ· οὗτος τὰς
 ἁμαρ-

ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει, καὶ περὶ
 ἡμῶν ὀδυνᾶται καὶ ἡμῖς ἐλογισά-
 μεθα, αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ, καὶ
 ἐν πληγῇ ὑπὸ Θεοῦ, καὶ ἐν κα-
 κώσει· αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ
 τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ μεμα-
 λάνισαι διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν.
 καὶ ἄλλος Προφήτης (Θρην. α. β.) ὡς
 ἐκ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, οἱ πρὸς ὑμᾶς
 πάντες παραπορευόμενοι ὁδόν, ἐπι-
 σρέψατε, καὶ ἴδετε εἰ ἔστιν ἄλγος
 κατὰ τὸ ἄλγος μου, ὃ ἐγενήθη μοι.
 δεύτερον, διατὶ εἰς τὸν σαυρὸν ἀπάνω, ἐ-
 πλήρου τὴν ἱερωσύνην· ἑαυτὸν προσενέγκας
 τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, εἰς ἀπολύτρωσιν τοῦ
 γένους τῶν ἀνθρώπων· ὡς φησὶν ὁ Ἀπόστο-
 λος (α. Τιμ. β. 5.) περὶ αὐτοῦ· ὁ δὸς
 ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων.
 καὶ ἀλλαχοῦ. (Ε' φεσ. ε. β.) ὁ Χριστὸς
 ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ παρέδωκεν
 ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφοράν, καὶ
 θυσίαν τῷ Θεῷ, εἰς ὁσμὴν εὐωδίας.
 καὶ εἰς ἄλλον τόπον· (Ῥώμ. ε. η.) ἔτι

Ζ γ

ἁμαρ-

ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν, κατὰ
καιρὸν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν.
ἐκεῖ ἀκόμι εἰς τὸν σαυρὸν ἐτελείωνε τὴν με-
σιτείαν, ἀνάμεσον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων· κα-
θὼς ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος λέγει (Κολ. α. κ.)
περὶ αὐτοῦ· καὶ δι' αὐτοῦ, ἀποκατα-
λάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτὸν, εἰρη-
νοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ
σαυροῦ αὐτοῦ· καὶ ἁλλαχοῦ· (Κολ. β.
ιδ.) ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρό-
γραφον τοῖς δόγμασιν, ὃ ἦν ὑπε-
ναντίον ἡμῖν· καὶ αὐτὸ ἥρεν ἐκ τοῦ
μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σαυρῷ.

Ἑρωτήσις μή.

Τὶ διδάσκει πέμπτον τὸ ἄρθρον τοῦτο;

Α'π. Περὶ τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ· πῶς καταπῶς ἔπαθε κυρίως
καὶ ἀληθῶς εἰς τὸν σαυρὸν ἀπάνω· οὕτως
καὶ ἀπέθανεν ἀληθῶς· καὶ ἀληθῶς ἐτάφη
εἰς τόπον ἐπίσημον· καὶ τοῦτο ἐγένεν ὅχι
χωρὶς αἰτίας, μὰ διὰ τὰ μὴν ὑποπτεύεται
τινὰς ὑπερον περὶ τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ ἐκ νε-
κρῶν

κρῶν ἀναστάσεως. διατὶ ἂν ἤθελε ταφῇ εἰς
κανένα τόπον ἀπόκρυφον, καὶ καθὼς τὸ λέ-
γουσιν, ἐν παραβύσῳ, ἐθέλασιν ἔχει ἀφορ-
μὴν οἱ Ἰουδαῖοι, νὰ διασύρουν τὸν Χριστόν.
πρὸς μεγαλήτερον λοιπὸν πίπτουσιν, καὶ δό-
ξαν τῆς ἐνδόξου τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσεως, ἐ-
παρακινήθηκασιν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἦλθασιν
πρὸς Πιλάτον (Ματ. κζ. ζδ.) λέγοντες·
κέλευσον ἀσφαλιθῆναι τὸν τάφον
ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας· καὶ αὐτὸς
τοὺς ἀπεκρίθη, ἔχετε κουσωδίαν,
ὑπάγετε, ἀσφαλίσαθε, ὡς οἴδατε·
οἱ δὲ πορευθέντες, ἠσφαλίσαντο τὸν
τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον,
μετὰ τῆς κουσωδίας· ἡ ὁποία κουσω-
δία τῶν Ἰουδαίων, φανερώτατα ἐμαρτύρησε,
πῶς ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἀπὸ τοὺς νεκροὺς· διατὶ
εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, αὐτοὶ ἐφοβήθησαν,
ὡς λέγει (Ματ. κη. β.) ἡ Γραφή· καὶ
ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγε-
λος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρα-
νοῦ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λί-
θον ἀπὸ τῆς θύρας, κἀθετο ἐπά-
νω αὐτοῦ, ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐ-

τοῦ ἐσείδησαν οἱ τηροῦντες, καὶ
 ἐγένοντο ὥσεί νεκροί· οἵτινες ὑπερον ἐλ-
 θόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν τοῖς Ἀρ-
 χιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα· καὶ διὰ
 τοῦτο ἠναγκάζοντο νὰ εἰποῦσι· καὶ ἐκεῖνας
 τὰ λόγια, ὅπου εἶπεν ὁ ἄγγελος Κυρίου
 (σιχ. ε.) εἰς τὰς γυναῖκας, οἶδα ὅτι
 Ἰησοῦν τὸν ἐσαυρωμένον ζητεῖτε·
 οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γὰρ καθὼς
 εἶπε· δεῦτε, ἴδετε τὸν τόπον, ὅπου
 ἔκειτο ὁ Κύριος· καὶ ταχὺ πορευ-
 θῆσαι, εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐ-
 τοῦ, ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν·
 διὰ τούτην λοιπὸν τὴν ἀφορμὴν, ὁ τάφος
 τοῦ Κυρίου εἶναι ὀνομαστὸς, διὰ νὰ εἶναι πι-
 στὸν εἰς ὅλους, πῶς οἱ μαθηταὶ του δὲν τὸν
 ἐκλεψαν, μήτε εἰς ἀπόκρυφον τόπον τὸν
 ἔθαψαν, ὥς οἱ διεστραμμένοι Ἰουδαῖοι διε-
 φήμισαν, δίδοντες χρήματα εἰς τοὺς στρα-
 τιώτας· μὰ τὴν ὑποψίαν τούτην τὴν ἐκβα-
 λε τὸ μνῆμα εἰς τὸ ὅποιον ἐκείτετο· ἡ σφρα-
 γὶς τοῦ λίθου μετὰ τῶν τῆς κουσωδίας τῶν
 Ἰουδαίων. ὁμοίως καὶ ὁ Ἰωσήφ καὶ ὁ Νικό-
 δημος· οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐντιμοὶ ἀνάμεσα εἰς
 τοὺς Ἰουδαίους· ἀκόμι ἡ συνδεῖναι μὲ τὴν ἐ-
 ποῖαν

ποῦσαν ἐτυλίζασι τὸ νεκρωμένον σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν· καὶ τὸ σουδάριον, ὅπου ἦτον εἰς τὴν κεφαλὴν του, καὶ ἔμεινεν εἰς τὸν τάφον διπλωμένον (Ἰωαν. κ. ζ.) ἀναστάντος αὐτοῦ. ταῦτα πάντα φανερώνουσι, πῶς δὲν ἐκλέφθηκεν ἀπὸ τοὺς μαθητάς του τὸ σῶμα, ἀλλὰ ἀνέστη· μὲ τὴν διδασκαλίαν τούτην πρέπει καὶ τοῦτο νὰ νοῆται, πῶς κατὰ τὴν προφητείαν, ἦτον ἀνάγκη, νὰ εἶναι τὸ μνημεῖον του ἔντιμον καθὼς ἦτον· καὶ εἶναι μέχρι τῆς σήμερον· Φησὶ γὰρ ὁ Προφήτης, (Ἠσ. ια. ι.) καὶ ἔσαι ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμὴ· καὶ εἰς αὐτὸ ὁποῖος ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ, τῇ εἰς Χριστὸν, ὑπαγένη, μεγάλην ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ἀποκτάται, δι' αὐτοῦ πρὸς Χριστὸν προσερχόμενος.

Ἑρωτήσεις μθ'.

Ἀνάμεσα εἰς τὰ εἰρημένα, ἐπεθύμουν νὰ ἔμαθα περὶ τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ, εἰς ποῖον τόπον νὰ εὕρισκετο, ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατόν του πρὶν τῆς ἀναστάσεως;

Α'π. Ἡ ψυχὴ (Δαμ. ὁμιλ. εἰς τὸ ἅγιον σάββατον.) τοῦ Χριστοῦ, ἔσωντας καὶ νὰ

Ζ ε

χω-

χωριθῇ ἀπὸ τὸ σῶμα, ἦτον πάντοτε ἐσμι-
 μένη με τὴν Θεότητα. καὶ με τὴν Θεότητα
 ἐκατέβηκεν εἰς τὸν ἄδην· καλᾶ καὶ εἰς τὸν
 τόπον τοῦτον καὶ μὴν ἔχωμεν, καμμία ἐν-
 δύμησιν δι' αὐτὸ μόνον τὸ ἔχομεν βέβαιον
 ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ὕμνους, ὅπου
 πραγματεύονται δι' αὐτὸ· πῶς ὁ Χριστὸς καὶ
 ἐκατέβηκεν εἰς τὸν ἄδην, με τὴν ψυχὴν,
 καὶ με τὴν Θεότητα. καὶ πλέον χωριστᾶ,
 με τὸ τροπάριον ἐκεῖνο τῆς ἐκκλησίας ὅπου
 λέγει, „ἐν τάφῳ σωματικῶς, ἐν
 ἄδου δὲ μετὰ ψυχῆς ὡς Θεός. ἐν
 παραδείσῳ δὲ μετὰ λησοῦ, καὶ ἐν
 θρόνῳ ὑπῆρχες, Χριστέ, μετὰ Πα-
 τρὸς καὶ Πνεύματος πάντα πλη-
 ρῶν ὁ ἀπερίγραπτος. καὶ ἀπὸ τὸν
 ἄδην ἐλύτρωσε τὰς ψυχὰς τῶν ἀγίων προ-
 πατόρων, καὶ τὰς ἔβαλεν εἰς τὸν παραδεί-
 σον· μαζὶ με τοὺς ὁποίους συνεισήγαγε καὶ
 τὸν λησὴν, ὅπου ἐπίστευσεν ἐν τῷ σταυρῷ εἰς
 αὐτόν.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ 7.

Τι εἶναι τὸ ἔκλον, ὅπου πραγματεύεται καὶ διδάσκει τὸ ἄρθρον τοῦτο;

Α'π. Διατὶ τὸ ἄρθρον τοῦτο κάμει ἐν-
 δύμησιν τοῦ σαυροῦ τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁ-
 ποῖον ἀπάνω ἀπέθανεν ὁ Χριστός, καὶ ἔσωσέ
 μας. δίδει ἀφορμὴν διὰ τοῦτο, νὰ ἐνθυ-
 μοῦμεν καὶ ἡμεῖς τοῦ σαυροῦ διὰ τὸν ὁποῖον
 τέτοιας λογῆς ὁμιλεῖ (Γαλ. 5. ιδ.) ὁ Α'πό-
 σολος Παῦλος· ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυ-
 χᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ σαυρῷ τοῦ
 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ
 ἐμοὶ κόσμος ἐσαύρωται, καὶ γὰρ τῷ
 κόσμῳ. καὶ ἀλλαχοῦ (α. Κορ. α. ιη.)
 ὁ λόγος γὰρ τοῦ σαυροῦ τοῖς μὲν
 ἀπολλυμένοις μωρία ἐστὶ, τοῖς δὲ
 σωζομένοις, (εἰπουν) ἡμῖν δύνამις
 Θεοῦ ἐστίν· ὥστε λοιπὸν διὰ μεγάλας ἀ-
 φορμαῖς πρέπει νὰ τιμᾶται ἀπὸ ἡμᾶς ὁ
 σαυρός· ὡς ἂν σημεῖον τοῦ Χριστοῦ. εἰς τὸν
 ὁποῖον ἐδόθηκε δύνამις, διατὶ ἐχύθηκεν εἰς
 αὐτὸν τὸ αἷμα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς
 αὐτὸν ἀπέθανε, νὰ διώκῃ τὰ πονηρὰ πνεύ-
 μα-

ματα. διὰ τοῦτο ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁ Ἱερο-
 σολύμων (Κατ. ιγ.) λέγει οὕτως· ὅταν
 μὲ τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου σταυροῦ
 σημειώνωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας,
 τότε ὁ διάβολος κατανοῶντας πῶς
 ὁ Χριστὸς ὁ Κύριος εἰς αὐτὸν ἐκαρ-
 φώθηκε, διὰ τὴν σωτηρίαν τὴν ἐδι-
 κήν μας, καὶ διὰ τὴν ἐξολόθρευ-
 σιν τῆς δαιμονικῆς δυνάμεως, δὲν
 ἡμπορεῖ νὰ σέκεται παρῶν, μήτε
 νὰ ὑποφέρῃ τὴν δύναμιν τοῦ σταυ-
 ροῦ. μὰ φεύγει ἀπὸ μᾶς καὶ πλέον
 δὲν πειράζει, καὶ μάλιστα διατὶ τό-
 τε ἔχομεν συνήθειαν, νὰ ἐπι-
 καλούμεθα τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ
 διὰ τοῦτο χρῶσοῦμεν νὰ κάμνωμεν τὸν σταυ-
 ρὸν μας πολλὰ συχνᾶ, διατὶ συχνᾶ γροί-
 κοῦμεν καὶ τοὺς πειρασμοὺς τοῦ δαίμονος·
 τοὺς ὁποίους μὲ ἄλλον τρόπον δὲν ἡμποροῦ-
 μεν νὰ διώκωμεν, παρὰ μὲ τὸν ζωοποιὸν
 σταυρὸν, καὶ μὲ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ὀνόματος
 τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ ἔχει μόνον τοὺς διώ-
 κομεν ἀπὸ ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ
 ἄλλα μας πράγματα, ἡγουν ἀπὸ φαγητὰ,

πιωτά σκεύη καὶ τὰ λοιπά. διὰ τοῦτο ὁ αὐτὸς Κύριλλος (εἰς τὸ αὐτό.) διδάσκει λέγων· κάμνε τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου σαυροῦ, τρώγωντας, πίνοντας, καθήμενος, ἱσάμενος, ὁμιλῶντας, ἢ καὶ περιπατῶντας· καὶ μὴν ἀρχίξης καμμίαν σου δουλείαν, παρὰ νὰ κάμης τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου σαυροῦ, εἰς τὸ ὁσπήτιον, εἰς τὸν δρόμον, ἡμέραν καὶ νύκτα. καὶ εἰς κάθε τόπον.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νά.

Πῶς χρῆσσοῦμεν νὰ σημειωνώμεθεν, μὲ τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σαυροῦ;

Α'π. Μὲ τὴν δεξιὰν χεῖρα πρέπει νὰ κάμνης τὸν σαυρὸν, βάνοντας εἰς τὸ μέτωπόν σου τὰ τρία μεγάλα δάκτυλα· καὶ νὰ λέγης, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς. καὶ τότε καταβάξεις τὸ χέρι εἰς τὸν θάρακα, μὲ τὸ ἴδιον χῆμα, καὶ λέγεις, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὴν δεξιὴν βραχίονα, λέγωντας, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, πα-
γένων-

γένωντας ἕως εἰς τὸν ἀριστερόν· καὶ ἀφ' οὗ
σημειώσης τὸν ἑαυτόν σου μὲ τὸ ἅγιον τοῦ-
το σημεῖον τοῦ σταυροῦ, πρέπει, νὰ τελειώ-
σης μὲ τὸν λόγον τοῦτον, ἀμήν. ἢ καὶ ὅ-
ταν κάμῃς τὸν σταυρόν σου, ἡμπορεῖς νὰ λέ-
γῃς· Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱὲ τοῦ
Θεοῦ, ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλόν,
ἀμήν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νβ.

Ποῖον εἶναι τὸ πέμπτον ἄρθρον τῆς Πίστεως;

Α'π. Καὶ ἀνασάντα τῇ τρίτῃ
ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νγ.

Τί διδασκαλίαν μας διδάσκει τὸ ἄρθρον
τοῦτο τῆς πίστεως;

Α'π. Δύο πράγματα διδάσκει, πρῶτον,
πῶς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μὲ τὴν δύ-
ναμιν τῆς Θεότητός του ἠγέρθη (Λουκ. κδ.
ζ.) ἀπὸ τῶν νεκρῶν καθὼς εἶναι γεγραμ-
μένον περὶ αὐτοῦ εἰς τοὺς Προφῆτας, καὶ
εἰς

εἰς τοὺς Ψαλμούς· δεύτερον, πῶς ἀνεστάθηκε
 μὲ τὸ ἴδιον σῶμα, ὅπου ἐγεννήθη καὶ ἀπέ-
 θανε.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ 28.

Κατὰ τίνας Γραφὰς ὁ Χριστὸς ἦτον χρεῖα,
 καὶ πάθη, καὶ καὶ ἀποθάνη, καὶ τὴν τρίτην
 ἡμέραν καὶ ἀνασταθῇ;

Α'π. Δύο λογίων εἶναι αἱ ἁγία Γραφαί·
 καὶ ποίαις τοῦ παλαιοῦ νόμου καὶ καὶ ποίαις
 τοῦ νέου· αἱ πρῶται ἐπρόειπασιν, πῶς ὁ Χρι-
 στὸς μέλλει, καὶ ἔλθῃ, καὶ μὲ τίνα τρόπον
 εἶχε, καὶ σώσῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἡ-
 γουν μὲ τὸ καὶ πάθη, καὶ λάβῃ θάνατον,
 καὶ καὶ ἀνασταθῇ ἀπὸ τοὺς νεκρούς. καὶ κα-
 τὰ τὰς Γραφὰς ταύτας ὁ Χριστὸς ἐπρέπε,
 καὶ τὰ πληρώσῃ ὅλα. κατὰ δὲ τὰς Γρα-
 φὰς τοῦ νέου νόμου ἐβεβαιώθηκε, πῶς τὰ
 ἐπλήρωσε· καὶ πῶς τέτοιας λογῆς ἦλθε, κα-
 θὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· ὡς ὁ αὐτὸς λέ-
 γει (Ματθ. ιδ. κα.) περὶ αὐτοῦ· ὁ μὲν
 Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς
 γέγραπται περὶ αὐτοῦ. καὶ ὕψους ἀ-
 πὸ τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀνάστασιν, ἔλεγε
 (Λουκ.

(Λουκ. κδ. κς.) πρὸς δύο του μαθητὰς στρα-
τοκόπους· οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν
Χριστὸν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δό-
ξαν αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ
Μωσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν Προ-
φητῶν, διηρμήνευεν αὐτοῖς ἐν πά-
σαις ταῖς Γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ
καὶ πῶς πρέπει, ναὶ ἔχη τὸ κῦρος καὶ τὴν
βεβαιότητα ἡ πάλαια Γραφή εἰς ἡμᾶς, τὸ
μαρτυρᾶν λέγων ὁ Ἀπόστολος (β. Πέτ. α.
ιβ.) περὶ αὐτῆς· ἔχομεν βεβαιότερον
τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς
ποιεῖτε προσέχοντες, ὥς λύχνῳ
φαίνονται ἐν ἀνυχμηρῷ τόπῳ, ἕως
οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ, καὶ Φωσφόρος
ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν·
καὶ πῶς ναὶ ἐτελειώθηκεν οὕτως κατὰ τὰς
Γραφὰς ταύτας. ὅλοι οἱ εὐαγγελιστὰὶ μᾶς
βεβαιώνουσι· καὶ ὁ Ἀπόστολος (α. Κορ. ιε.
γ.) λέγει, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑ-
πὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, κατὰ
τὰς Γραφάς· καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ
ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, κα-
τὰ

τὰ τὰς Γραφάς καὶ ὅτι ὥφθη Κη-
 Φᾶ· εἶτα τοῖς δώδεκα· ἔπειτα ὥφθη
 ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφά-
 παξ, ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως
 ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν·
 ἔπειτα ὥφθη Ἰακώβω· εἶτα τοῖς
 Ἀποστόλοις πᾶσιν· ἔχατον δὲ
 πάντων, ὥσπερ τῷ ἐκλήρωματι, ὥφ-
 θη καὶ μοί· τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν
 προετύπου καὶ ὁ Προφήτης Ἰωνᾶς· τὸν ὁποῖον
 τύπον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἀ-
 ναφέρει πρὸς τὸν ἑαυτὸν του, λέγων (Ματ.
 β. λθ.) πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· γενεὰ πο-
 νηρὰ καὶ μοιχαλὶς, σημεῖον ἐπι-
 ζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται
 αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ
 Προφήτου· ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς
 ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέ-
 ρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται
 ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἐν τῇ καρ-
 δία τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας, καὶ τρεῖς
 νύκτας.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νέ.

Ποῖον εἶναι τὸ ἔκλον ἄρθρον τῆς πίσεως;

Α'π. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νς'.

Τί μας ἐρμηνεύει τὸ ἄρθρον τοῦτο τῆς πίσεως;

Α'π. Τέσσαρα πράγματα διδάσκει τὸ ἄρθρον τοῦτο· πρῶτον, πῶς μὲ τὸ ἴδιον σῶμα, εἰς τὸ ὑποῖον ἔπαθεν ἀληθῶς, καὶ ἀνέστη ἀπὸ τοὺς νεκροὺς, μὲ τὸ ἴδιον ἐκεῖνο ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἐκάθισεν εἰς τὴν δεξιὰν τοῦ Πατρὸς, μὲ δόξαν καὶ αἶνον. Δεύτερον, πῶς ὡς ἄνθρωπος μόνος ἀνέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, διατὶ ὡς Θεὸς πάντοτε ἦτον εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ εἰς πάντα τόπον. Τρίτον διδάσκει, πῶς τὴν ἀνθρωπότητα, ὅπου ἐπῆρε μίαν φορὰν, ἀπὸ τὴν Παρθένου Μαρίας, ποτὲ δὲν τὴν ἐξαφῆκε· μὰ μετ' αὐτὴν πάλιν θέλει ἔλθει νὰ κρίνῃ καθὼς οἱ Ἄγγελοι εἶπασιν (Πραξ. α. ια.) εἰς τοὺς

Α'π

Ἀποσείλους· οὗτος ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἀνα-
 ληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανόν,
 οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεά-
 σαθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν
 οὐρανόν. τέταρτον διδάσκει, πῶς ὁ Χρι-
 στὸς εἶναι μόνον εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὅχι εἰς
 τὴν γῆν, κατὰ τὸν τρόπον τῆς σαρκὸς, ὅ-
 που ἐφόρεσε, καὶ συνανεστράφηκεν εἰς τὴν
 γῆν· μὰ κατὰ τὸν μυστηριώδη τρόπον, ὅπου
 εὐρίσκεται εἰς τὴν θείαν εὐχαριστίαν, εἶναι
 καὶ εἰς τὴν γῆν ὁ αὐτὸς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ,
 Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, κατὰ μετουσίωσιν, ἐ-
 σωντας καὶ ἡ οὐσία τοῦ ἄρτου νὰ μετα-
 βάλλεται εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ἁγίου σώματος
 αὐτοῦ· καὶ ἡ οὐσία τοῦ οἴνου, εἰς τὴν οὐ-
 σίαν τοῦ τιμίου αἵματος αὐτοῦ· διὰ τὸ ὁποῖ-
 ον πρέπει, νὰ δοξάζωμεν, καὶ νὰ λατρεύω-
 μεν τὴν ἁγίαν εὐχαριστίαν ὁμοίως καθὼς καὶ
 αὐτὸν τὸν Σωτῆρα μας Ἰησοῦν.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ νς.

Ποῖον εἶναι τὸ ἑβδομον ἄρθρον τῆς πίστεως;

Α'π. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον με-
τὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς,
οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ νή.

Τί μας διδάσκει τοῦτο τὸ ἄρθρον τῆς
πίστεως;

Α'π. Τρία πράγματα· πρῶτον, πῶς ὁ
Χριστὸς μέλλει νὰ σρέψῃ διὰ νὰ κρῖνῃ ζῶντας
καὶ νεκρούς. καθὼς ὁ ἴδιος λέγει (Ματ.
κε. λα.) διὰ λόγου του· ὅταν δὲ ἔλθῃ
ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ
αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγε-
λοι μετ' αὐτοῦ καὶ θέλει ἔλθῃ τόσον
γοργᾶ, (Ματ. κδ. κς.) ὥσπερ ἡ ἀστρα-
πή ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ
φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται
καὶ ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀν-
θρώπου. περὶ (εἰς τὸ αὐτὸ σίχω λς.)

δὲ

δὲ τῆς ἡμέρας τῆς παρουσίας ἐκεί-
νης καὶ τῆς ὥρας, οὐδεὶς οἶδεν,
οὔτε οἱ ἄγγελοι. μεθ' ὅλον τοῦτο προ-
τήτερα μέλλει νὰ γενοῦσι τὰ πράγματα
τοῦτα· νὰ κηρυχθῇ τὸ Εὐαγγέλιον (εἰς τὸ
αὐτὸ σίχῳ ιδ. καὶ κα.) εἰς ὅλα τὰ ἔθνη,
νὰ ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος· νὰ γενοῦσι μεγάλοι
πόλεμοι, πείναις, θανατικὰ, καὶ ἕτερα ὅ-
μοια· καὶ διὰ νὰ τὰ εἰπῶ συντόμως, με-
γάλη πολλὰ θλίψις θέλει γένη, κατὰ τὰ
λόγια τοῦ Κυρίου λέγοντος· ἔσται γὰρ τό-
τε θλίψις μεγάλη, οἷα οὐ γέγο-
νεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου, ἕως τοῦ
νῦν, οὐδ' οὐ μὴ γένηται. διὰ τὴν
κρίσιν τούτην φανερεῖ ὁμιλεῖ λέγων (β.
Τιμ. δ. α.) ὁ Ἀπόστολος· διαμαρτύρο-
μαι οὖν ἐγὼ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ
τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μέλ-
λοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς,
κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, καὶ
τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ νθ.

Τι διδάσκει δεύτερον τὸ ἄρθρον τοῦτο;

Α'π. Πῶς εἰς τὴν τελευταίαν κρίσιν οἱ ἄνθρωποι θέλουσιν ἀποδώσειν λόγον, διὰ τοὺς λογισμοὺς, διὰ τὰ λόγια, καὶ διὰ τὰ ἔργα· κατὰ τὴν Γραφὴν τὴν (Ματ. ιβ. λς.) λέγουσαν· λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργόν, ὃ ἐὰν λαλήσουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· καὶ ὁ Ἀπόστολος (α. Κορ. δ. ε.) λέγει· ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος· ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους· καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἐκάσῳ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ξ.

Τι διδάσκει τρίτον τοῦτο τὸ ἄρθρον;

Α'π. Πῶς εἰς τὴν ἡμέραν ἐκείνην καθ' ἕνα κατὰ τὰ ἔργα του, θέλει λάβει τε-
λεί-

λείαν καὶ αἰωνίαν πληρωμήν· διατὶ κάποιοι
θέλουσιν ἀκούσεν τὴν ἀπόφασιν ταύτην·
(Ματ. κε. λδ.) δεῦτε οἱ ἐυλογημένοι
τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε
τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν
ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. καὶ ἄλλοι
ἀκούσουσι τὴν ἀπόφασιν ταύτην· (σιχ. μα.)
πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι
εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασ-
μένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέ-
λοις αὐτοῦ· ὅπου (Μαρ. θ. μδ. μη.) ὁ
σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ
πῦρ οὐ σβέννυται.

Ἑρωτήσεις ξά.

Τάχα τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὅλοι οἱ ἄνθρωποι
θέλουσιν ἀποδώσειν λόγον διὰ τὰ ἔργα τους,
ἢ ξεχωριστῶς καθ' ἓνας ἀποθνήσκοντας ἀπο-
δίδει τὸν λογαριασμὸν τῆς ζωῆς του, καὶ
ἂν εἶναι κριτήριον μερικόν;

Α'π. Καθὼς εἰς τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς
τελευταίας κρίσεως, δὲν ζητᾶται τινὰς λο-
γαριασμοὺς ξεχωρὰ διὰ τὸν καθ' ἓνα, δια-

τὶ ὅλα τὰ πράγματα εἶναι γνωρισμένα σι-
 μᾶ εἰς τὸν Θεόν· καθ' ἕνας εἰς τὸν καιρὸν
 τοῦ θανάτου του, γνωρίζει τὰ ἁμαρτήμα-
 τά του· τέτοιας λογῆς μάλιστα ὕστερα ἀπὸ
 τὸν θάνατον, καθ' ἕνας θέλει γνωρίσει τὴν
 ἀμοιβὴν τῶν ἔργων του· διατὶ ἐπειδὴ καὶ
 τὰ ἔργα του θέλουσιν εἶναι φανερά, λοιπὸν
 καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ εἶναι φανερὴ εἰς
 αὐτόν· καθὼς λέγει ὁ θεολόγος Γρηγόριος
 (λόγῳ εἰς Καισαρεῖον τὸν ἀδελφόν.) πεί-
 θομαι σοφῶν λόγοις, ὅτι ψυχὴ πᾶ-
 σα καλὴ τε καὶ θεοφιλὴς, ἐπιδάιν
 τοῦ συνδεδεμένου σώματος ἐνθένδε
 ἀπαλλαγῇ, εὐθύς ἐν συναιδήσει καὶ
 θεωρίᾳ τοῦ μένοντος αὐτὴν καλοῦ
 γενομένη (ἅτε τοῦ ἐπισκοποῦντος
 ἀνακαθαρθέντος, ἢ ἀποτεθέντος,
 ἢ οὐκ οἶδ' ὅ, τι καὶ λέγειν χρή)
 θαυμασίαν τινα ἡδονὴν ἡδεταί καὶ
 ἀγάλλεταί, καὶ ἴλεως χωρεῖ πρὸς
 τὸν ἑαυτῆς δεσπότην, ὥσπερ τι
 δεσμωτήριον χαλεπὸν, τὸν ἐνταῦθα
 βίον ἀποφυγοῦσα· καὶ τὰς πε-
 ρικαι-

ρικαιμένους ἀποσεισάμενη πέδας· ὅφ'
 ὦν τὸ τῆς διανοίας πλερὸν καθεείλ-
 κετο, καὶ οἷον ἤδη τῇ φαντασίᾳ
 καρποῦται τὴν ἀποκειμένην μακα-
 ριότητα· μικρὸν δ' ὕστερον καὶ τὸ
 συγγενὲς σαρκίον ἀπολαβοῦσα, ὡς
 τὰ ἐκείθεν συνεφιλοσόφησε, παρὰ
 τῆς δούσης καὶ πισευθείσης γῆς.
 τρόπον ὃν οἶδεν ὁ ταῦτα συνδήσας
 καὶ διαλύσας Θεός, τούτῳ συνηλη-
 ρονομεῖ τῆς ἐκείθεν δόξης. ὁμοίως πρέ-
 πει, νὰ λογιάζωμεν καὶ διὰ τὰς ψυχὰς τῶν
 ἀμαρτωλῶν, ἐκ τοῦ ἐναντίου· πῶς καὶ αὐτὰ
 γροικοῦσι καὶ ἡξεύρουσι τὴν κόλασιν, ὅπου ταῖς
 ἀναμένει. καὶ καλᾶ καὶ νὰ μὴν ἔχουσι μήτε οἱ
 δίκαιοι, μήτε οἱ ἀμαρτωλοὶ τελείαν τὴν ἀμοι-
 βὴν τῶν ἔργων των, πρὶν τῆς τελευταίας κρί-
 σεως, διατὶ μὲ ὅλον τοῦτο δὲν εἶναι ὅλαις
 εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κατὰστασιν, μήτε
 εἰς τὸν αὐτὸν τόπον πέμποντα· ἀπὸ τῆς-
 το γίνεται φανερόν, πῶς τὸ τοιοῦτο νὰ
 μὴ γίνεται πρὶν τῆς τελευταίας κρίσεως χω-
 ρὶς κρίσεως μερικῆς εἶναι λοιπὸν μερικὸν
 κριτήριον· καὶ ὅταν λέγωμεν πῶς δὲν ζητᾶ

λογαριασμὸν τῆς ζωῆς μας ὁ Θεὸς ἀπὸ ἐμᾶς,
τοῦτο νοεῖται πῶς δὲν ἀποδίδεται ὁ λογα-
ριασμὸς τοῦτος κατὰ τὸν ἐδικόν μας τρόπον.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ἐβ'.

Τάχα αἱ ψυχὰς τῶν ἀγίων μετὰ θάνατον
εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν εὐρίσκονται;

Α'π. Διατὶ αἱ ψυχὰς δὲν μισεύουσιν ἀπὸ
τὸν κόσμον τοῦτον εἰς μίαν, καὶ τὴν αὐτὴν
χάριν, τέτοιας λογῆς καὶ ὕστερα ἀφ' οὗ μι-
σεύουσιν ἀπὸ τὸν κόσμον, δὲν σέκονται εἰς
ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν βαθμὸν τῆς μακαριότη-
τος, κατὰ τὴν Χριστοῦ διδασκαλίαν, ὅπου
(Ἰωαν. ιδ. β.) λέγει ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ
Πατρὸς μου μοναὶ πολλάί εἰσι καὶ
ἀλλαχοῦ (Λουκ. ζ. μζ.) ἀφέωνται αἱ
ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλά, ὅτι ἡ-
γάπησε πολὺ ὧς δὲ ὀλίγον ἀφίεται,
ὀλίγον ἀγαπᾷ ὁμοίως καὶ ὁ Ἀπόστολος
(Ρωμ. β. γ.) λέγει, ὅτι ἀποδώσει ἐκά-
σῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ξγ.

Τίνα γνώμην πρέπει νὰ ἔχωμεν δι' ἐκείνους,
ὅπου ἀποθνήσκουσιν εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ
Θεοῦ;

Α'π. Πῶς μετὰ τὴν ἐσχάτην κρίσιν ἄλλοι
θέλουσιν εἶναι εἰς μεγάλητερον κόλασιν, καὶ
ἄλλοι εἰς μικρὰν, αἰωνίως· κατὰ τὸ εἰρημέ-
νον (Λουκ. ιβ. μζ.) εἰς τὴν Γραφὴν· ἐκεῖ-
νος δὲ ὁ δοῦλος, ὁ γνούς τὸ θέλη-
μα τοῦ Κυρίου ἑαυτοῦ, καὶ μὴ ἐ-
τοιμάσας, μηδὲ ποιήσας πρὸς τὸ
θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολλάς·
ὁ δὲ μὴ γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια
πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ξδ.

Α'ποθνήσκουσι τάχα καὶ ἄνθρωποι, ὅπου νὰ
εἶναι ἀνάμεσα τῶν σωζομένων καὶ
ἀπολλυμένων;

Α'π. Τοιαύτης τάξεως ἄνθρωποι δὲν εὐ-
ρίσκονται· μὰ βέβαια πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἁ-
ταρτωλοὺς ἐλευθερώνονται ἀπὸ τῶν δεσμῶν
τοῦ

τοῦ ἁδου, ὅχι μὲ μετάνοιαν ἢ ἐξομολόγησιν ἐδικήν τους, καθὼς ἡ Γραφή (Ψαλ. 5. 5.) λέγει·
 ἐν γὰρ τῷ ἁδῇ τίς ἐξομολογήσεται
 σοι; καὶ ἀλαχοῦ· (Ψαλ. 31. 13.) οὐχ
 οἱ νεκροὶ ἀνέσουςί σε Κύριε, οὐδὲ
 πάντες οἱ καταβαίνοντες εἰς ἁδου·
 ἀλλὰ μὲ τὰς εὐποιίας τῶν ζώντων, καὶ προσ-
 ευχὰς ὑπὲρ αὐτῶν τῆς ἐκκλησίας, καὶ μὲ
 τὴν ἀνάμακλον μάλισσα θυσίαν, ὅπου καθ'
 ἡμέραν προσφέρει ἡ ἐκκλησία, διὰ τοὺς ζών-
 τας καὶ τεθνηκίας κοινᾶς ὅλους, καθὼς
 καὶ ὁ Χριστὸς ἀπέθανε δι' αὐτοὺς· καὶ ὅτι
 δὲν ἐλευθερώνονται ἀφ' ἑαυτῶν τῶν αἰτοιαῦ-
 ται ψυχῶν, λέγει ὁ Θεοφύλακτος εἰς τὸ κα-
 τὰ Λουκᾶν 5. κεφ. ἐρμηνεύων τὸν λόγον
 τοῦ Χριστοῦ, ὅπου εἶπεν, ὅτι ἔχει ἐξου-
 σίαν ἐπὶ τῆς γῆς ἀφίεναι ἁμαρτίας· ὁ-
 ρα, ὅτι ἐπὶ τῆς γῆς ἀφίενται αἱ
 ἁμαρτίαι· ἕως οὗ γὰρ ἐσμὲν ἐπὶ
 τῆς γῆς, δυνάμεθα ἐξαλεῖψαι τὰς
 ἁμαρτίας ἡμῶν· μεθ' ὃ μὲν τοι τῆς
 γῆς ἀπανασῶμεν, οὐκ ἔτι ἡμεῖς
 αὐτοὶ δυνάμεθα δι' ἐξομολογήσεως
 ἐξαλεῖψαι τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· ἀ-

ποκένκλεισαι γὰρ ἡ θύρα· καὶ εἰς τὸ
κβ'. τοῦ Ματθαίου, ἐρμηνεύων τὸ δῆ-
σαντες αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας,
ἀντὶ τῶν πρακτικῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων,
λέγει· ἐν τῷ αἰῶνι μὲν γὰρ τῷ ἐνε-
στῶτι, ἔστι πράξαί καὶ ἐνεργησά-
τι, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι, δεσμοῦνται
πᾶσαι αἱ πρακτικαὶ δυνάμεις τῆς
ψυχῆς· καὶ οὐκ ἔστι ποιῆσαί τι ἀ-
γαθὸν εἰς ἀντιστήκωσιν τῶν ἁμαρ-
τιῶν. καὶ εἰς τὸ κέ. τοῦ αὐτοῦ εὐαγγε-
λίου· μεταμελείας γὰρ καὶ ἐργασίας
καιρὸς οὐκ ἔστι μετὰ τὴν ἐνθένδε
ἀποβίωσιν· ἀπὸ τὰ ὅποια λόγια γίνεται
φανερὸν, πῶς ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατον ἡ
ψυχὴ, δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἐλευθερωθῇ, ἢ νὰ
μετανοήσῃ καὶ νὰ κάμῃ τίποτες ἔργον ὅπου
νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὸν δεσμὸν τοῦ ἄδου, μό-
νον αἱ θεῖαι λειτουργίαι, αἱ προσευχαὶ καὶ
ἐλεημοσύναι, ὅπου γίνονται δι' αὐτὴν ἀπὸ
τοὺς ζῶντας, ἐκεῖνα τὴν ὠφελοῦσι πολλότα-
τα, καὶ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ ἄδου τὴν ἐλευ-
θεροῦσιν.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ξέ.

Τίνα γνώμην πρέπει νὰ ἔχωμεν διὰ ταῖς ἐλεημοσύναις, καὶ ταῖς ἀγαθοεργίαις, ὅπου δίδονται διὰ τοὺς ἀποθαμένους;

Α'π. Περὶ τούτου ὁ ἴδιος Θεοφύλακτος διδάσκει εἰς τὸ ιβ. κεφ. σιχ. ε. τοῦ Λουκᾶ, ἐξηγῶντας τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ, ὅπου εἶπεν· Φοβήθητε τὸν ἐξουσίαν ἔχοντα ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γένναν· γράφει δὲ οὕτως· ὅρα γὰρ, ὅτι οὐκ εἶπε, Φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι βάλ-
λοντα εἰς τὴν γένναν, ἀλλ' ἐξου-
σίαν ἔχοντα βαλεῖν· οὐ γὰρ πάν-
τως οἱ ἀποθνήσκοντες ἁμαρτωλοὶ
βάλλονται εἰς τὴν γένναν· ἀλλ' ἐν
τῇ ἐξουσίᾳ κεῖται τοῦτο τοῦ Θεοῦ
ὥς τε καὶ τὸ συγχωρεῖν. τοῦτο δὲ
λέγω διὰ τὰς ἐπὶ τοῖς κεκοιμημέ-
νοις γινόμενας προσφορὰς, καὶ τὰς
διαδόσεις· αἱ οὐ μικρὰ συντελοῦσι
τοῖς καὶ ἐν ἁμαρτίαις βαρείαις ἀπο-
θανοῦσιν. οὐ πάντως οὖν μετὰ τὸ
ἀποκ-

ἀποκρίναι, βάλλει εἰς τὴν γέενναν
 ἀλλ' ἐξουσίαν ἔχει βαλεῖν. μὴ
 τοίνυν ἐλλείψωμεν ἡμεῖς σπουδά-
 ζοντες δι' ἐλεημοσυνῶν καὶ πρεσ-
 βειῶν ἐξιλεοῦσθαι, τὸν ἐξουσίαν μὲν
 ἔχοντα βαλεῖν, οὐ πάντως δὲ τῇ
 ἐξουσίᾳ ταύτῃ χρῶμενον, ἀλλὰ
 καὶ συγχωρεῖν δυνάμενον. ἀπὸ τὴν
 διδασκαλίαν λοιπὸν τῆς ἁγίας Γραφῆς, καὶ
 τοῦ Πατρὸς τούτου τὴν ἐξήγησιν, τοῦτο ἐκ-
 βάζομεν, πῶς πρέπει πάντως νὰ παρακα-
 λῶμεν διὰ τοὺς κεκοιμημένους, καὶ νὰ προ-
 σφέρωμεν θυσίας ἀναιμάκτους, δίδοντες ἐλεη-
 μοσύνας· ἐπειδὴ ἐκεῖνοι δὲν ἠμποροῦσι τὰ
 τοιαῦτα, νὰ κάμουν διὰ τοὺς ἑαυτοῖς
 τους.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ξς.

Πῶς πρέπει νὰ γροικοῦμεν διὰ τὸ πῦρ τὸ
 καθαρτήριο;

Α'π. Οὐδεμία Γραφή διαλαμβάνει πε-
 ρὶ αὐτοῦ, νὰ εὕρισκεται δηλαδὴ καμμία
 πρὸςκαιρος κόλασις, καθαρτικὴ τῶν ψυχῶν,

ὑπερα ἀπὸ τὸν θάνατον· μάλιστα ἡ γνάμη
τοῦ Ωριγένους διὰ τοῦτο κατεκρίθη ὑπὸ
τῆς ἐκκλησίας, εἰς τὴν δευτέραν Σύνοδον τὴν
ἐν Κωνσταντινουπόλει. ἔτι δὲ φανερόν εἶναι,
πῶς ὑπερα ἀπὸ τὸν θάνατον, ἡ ψυχὴ δὲν
ἠμπορεῖ νὰ δεχθῇ κανένα μυστήριον τῆς ἐκ-
κλησίας· καὶ ἂν ἴσως καὶ ἤθελεν εἶναι δυνα-
τὸν νὰ πλερώσῃ αὐτὴ τῆς διὰ τὰ ἀμαρτή-
ματά της, ἤθελεν ἠμπορεῖ νὰ δεχθῇ καὶ
μέρος ἀπὸ τὸ μυστήριον τῆς μετανοίας, τὸ
ὅποιον ἔσωντας καὶ νὰ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν
ὀρθόδοξον διδασκαλίαν, ἡ ἐκκλησία μὲ δικαιο-
σύνην προσφέρει δι' αὐτάς τὴν ἀνάιμακτον
θυσίαν, καὶ προσευχὰς πρὸς Θεὸν πέμπει
ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν· μα-
ῶχι ἐκεῖνοι νὰ πάχουσι καμμίαν κόλασιν,
καὶ μετ' αὐτὴν νὰ καθαρίζωνται. τοὺς δὲ
μύθους τινῶν ἀνθρώπων, ὅπου λέγουσι περὶ
ψυχῶν, πῶς ὅταν μισεύσουσιν ἀμετανόηταις
ἀπὸ τὸν κόσμον, κολάζονται εἰς σουβλία, εἰς
νερά, καὶ λίμναις, ποτὲ δὲν τοὺς ἐδέχθηκεν
ἡ ἐκκλησία.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ξξ.

Ποῖος τόπος εἶναι ἴδια διωρισμένος εἰς τὰς
 ψυχαῖς ἐκείνων, ὅπου ἀποθνήσκουσιν εἰς τὴν
 χάριν τοῦ Θεοῦ;

Α'π. Αἱ ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων,
 ὅπου μισεύουσιν ἀπὸ τὸν κόσμον τούτον, ἐυ-
 ρισκόμεναι εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, μὲ με-
 τάνοιαν τῶν ἰδίων ἀμαρτημάτων, ἔχουσι
 τόπον, τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ· διατὶ οὕτω
 λέγει (Σοφ. γ. α.) ἡ ἀγία Γραφή· δι-
 καίων ψυχὰς ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ
 οὐ μὴ ἀψηται αὐτῶν βάσανος·
 ἀκόμι ὀνομάζεται ὁ τόπος αὐτῶν, παράδει-
 σος· καθὼς ὁ Χριστὸς ὁ Κύριος ἡμῶν (Λουκ.
 κγ. μγ.) εἶπεν, εἰς τὸν σταυρὸν ἀπάνω πρὸς
 τὸν λησὴν· ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον
 μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ·
 κρίζεται καὶ κόλπος τοῦ Ἀβραάμ, κατὰ
 τὸ (Λουκ. ις. κβ.) γεγραμμένον· ἐγένε-
 το δὲ ἀποθανεῖν τὸν πλωχόν, καὶ
 ἀπενεχθῆναι (αὐτὸν) ἀπὸ τῶν ἀγ-
 γέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ·
 καὶ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, κατὰ τὸν λό-
 γον

γον τοῦ Κυρίου (Ματ. η. ια.) λέγοντος·
 λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνα-
 τολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι, καὶ ἀνα-
 κλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ, καὶ
 Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ ἐν τῇ βασιλείᾳ
 τῶν οὐρανῶν· διὰ τοῦτο ὅποιος ὀνομά-
 σει τὸν τόπον τοῦτον ἕνα ὄνομα ἀπὸ ἔσσε-
 ῖσθαι, δὲν σφάλλει· μόνον καὶ γροικᾷ, πῶς
 εἶναι αἱ ψυχὰς εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, καὶ
 εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν· καὶ (καθὼς οἱ
 ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι ψάλλουσιν,) εἰς τὸν οὐ-
 ρανόν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ξή.

Καὶ αἱ ψυχὰς ἐκεῖνα ὅπου μισεύουσιν ἀπὸ
 τὰ κορμῖα, ἐνδισκόμενα εἰς θείκην ὀργήν,
 ποῦ εἶναι;

Α'π. Ο' τόπος ἐκείνων μὲ διαφορετικὰ
 ὀνόματα λέγεται· πρῶτον ὀνομάζεται ἄδης,
 εἰς τὸν ὁποῖον ἀπώδηκεν ὁ διάβολος, ἀπὸ
 τὸν οὐρανὸν διωχθείς· ὡς λέγει ὁ Προφήτης·
 (Η'σ. ιδ. ιδ.) ἔσομαι ὅμοιος τῷ ὑψί-
 σω (εἶπεν ὁ διάβολος) νῦν δὲ εἰς
 ἄδου

ἔδου καταβήση, καὶ εἰς τὰ θεμέ-
 λια τῆς γῆς. δεύτερον λέγεται πῦρ
 αἰώνιον· λέγει γὰρ (Ματ. κε. μα.) ἡ Γραφή·
 πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι,
 εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασ-
 μένον τῷ διαβόλῳ, καὶ τοῖς ἀγγέ-
 λοις αὐτοῦ· ἀκόμι σκότος ἐξώτερον, (εἰς
 τὸ αὐτὸ λ.) καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον
 ἐκβάλλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτε-
 ρον. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ
 βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. ὀνομάζεται
 ἀκόμι καὶ μὲ ἄλλα ὀνόματα· μὰ ὅλα ση-
 μαίνουσι, πῶς εἶναι τόπος τῆς κατακρίσεως,
 καὶ τῆς θείας ὀργῆς· εἰς τὸν ὁποῖον κατα-
 βαίνουν αἱ ψυχὰς ἐκείνων, ὅπου μισεύουσιν
 ἀπ' ἐδῶ ὠργισμένοι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπε-
 γνωσμένοι· μὰ τοῦτο εἶναι ἄξιον νὰ τὸ ἡξεύ-
 ρη καθ' ἑνός, πῶς αἱ ψυχὰς τῶν δικαίων,
 καλᾶ καὶ νὰ εἶναι εἰς τοὺς οὐρανοὺς, δὲν
 ἐπήρασι μὲ ὅλον τοῦτο τέλειον τὸν σέφαινον,
 πρὶν τῆς τελευταίας κρίσεως· μήτε αἱ ψυ-
 χαὶ τῶν κατακρίτων, τελείαν κόλασιν πά-
 χουσι· μὰ ὑπερὰ ἀπὸ τὴν ἐσχάτην κρίσιν,
 θέλουσι πάρειν αἱ ψυχὰς μαζὶ μὲ τὰ σώ-

ματα τελείως τὸν σέφαινον τῆς δόξης, ἢ τὴν
κόλασιν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ. ξθ'.

Πῶς εἶναι τὸ ὄγδοον ἄρθρον τῆς πίστεως;

Α'π. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα, τὸ
ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ
ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον τὸ
σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνού-
μενον, καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λα-
λῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ό.

Τι διδάσκει τὸ ἄρθρον τοῦτο τῆς πίστεως;

Α'π. Τρία πράγματα· πρῶτον, πῶς τὸ
Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι Θεός, ὁμοούσιος τῷ
Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ, τὸ ὁποῖον εἶναι φανερόν
ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου (α. Κορ. ιβ.
δ.) λέγοντος· διαιρέσεις δὲ χαρισμά-
των εἰσὶ, τὸ δὲ αὐτὸ Πνεῦμα καὶ
διαιρέσεις διακονιῶν εἰσὶ, καὶ ὁ αὐ-
τός

τὸς Κύριος. καὶ διαίρεσις ἐνεργημάτων εἰσιν, ὁ δὲ αὐτὸς Θεός, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσι καὶ ἄλλαχού· (β. Κορ. ιγ. ιγ.) ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν. †. εἰς τὰ ὅποια, καλῶ καὶ ποτὲ καὶ προηγῆται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ποτὲ ὁ Υἱός, τοῦτο γίνεται διὰ τὸ εἶναι ὁμοούσια, καὶ ἰσότημα, καὶ τὰ τρία πρόσωπα· (μὰ ὅχι καὶ ἔχη καμμίαν οὐσίαν, ὁ Υἱός, ἢ τὸ Πνεῦμα, καθὼς ἔχει ὁ Πατήρ, ἀμέσως καὶ ὁμοίως εἰς τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα.) καὶ εἰς τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων, τὸ αὐτὸ ἔδειξεν ὁ Πέτρος, (Πραξ. ε. γ.) λέγων τῷ Ἀνανίᾳ· διὰ τὸ ἐπλήρωσεν ὁ σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαι σε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον; καὶ

Θ γ'

τε-

† οὐχὶ δὲ διὰ τὸ ἔχειν τινὰ οὐσίαν διάφορον ὁ υἱὸς τοῦ πνεύματος, ἢ τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ· ἀπαγε τοῦ τοῦτο λέγειν· ἀλλ' ὅτι εἰσὶν ὁμοούσια καὶ ἰσότημα· ὡς προέφημεν, καὶ ὅτι ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀμέσως καὶ ὁμοίως ἐν τῷ ἅμα ἔχουσι τὴν ἀρχὴν ὁ υἱὸς κατὰ γέννησιν· τὸ δὲ πνεῦμα κατ' ἐκπόρευσιν.

τελειώνωντας τὸν ἴδιον λόγον, προσίθῃσιν
οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ
Θεῷ Θεὸς ἄρα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ οά.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον, ὅπου διδάσκει τὸ
ἄρθρον τοῦτο;

Α' π. Διδάσκει πῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον,
ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς, ὡς πηγῆς
καὶ ἀρχῆς τῆς Θεότητος διὰ τὸ ὅποῖον ὁ
αὐτὸς Σωτὴρ μας διδάσκει (Ἰωάν. ιε. κς.)
λέγων ὅταν ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν
ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πα-
τρὸς, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ
παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται. τὴν
διδασκαλίαν ταύτην τὴν ἐρμηνεύει ὁ ἱερός
Ἀθανάσιος εἰς τὸ σύμβολόν του· τὸ Πνεῦ-
μα τὸ ἅγιον ἀπὸ τοῦ Πατρὸς, οὐ
πεποιημένον, οὔτε δεδημιουργημέ-
νον, οὔτε γεγεννημένον ἀλλ' ἐκ-
πορευτόν. ὁ Θεὸς (ὁ αὐτὸς Ἀθανάσ.
ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐρωτήσεσι. δ.) καὶ Πατὴρ,
αὐτὸς μόνος ἐστὶν ἄτιος τοῖς δυσὶ,
καὶ

καὶ ἀγέννητος· ὁ δὲ Υἱὸς ἐκ μό-
νου τοῦ Πατρὸς αἰτιατός, καὶ γεν-
νητός· καὶ αὐτὸ τὸ Πνεῦμα, ἐκ
μόνου τοῦ Πατρὸς αἰτιατόν, καὶ
ἐκπορευτόν· διὰ δὲ τοῦ Υἱοῦ ἐν τῷ
κόσμῳ ἀποσελλόμενον. καὶ ὁ Θεο-
λόγος Γρηγόριος (λόγ. δ. περὶ Θεολογίας.)
οὕτω φησὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ
παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται· ὃ
καθ' ὅσον μὲν ἐκεῖθεν ἐκπορεύεται,
οὐ κῆisma· καθ' ὅσον δὲ οὐ γεννη-
τόν, οὐχ Υἱὸς· καθ' ὅσον δὲ ἀγεν-
νήτου καὶ γεννητοῦ μέσον, Θεός·
περὶ τούτου εἴρηται πλατύτερον εἰς τὸ πρῶ-
τον ἄρθρον· φθάνει λοιπὸν τῶρα νὰ κρατοῦ-
μεν βέβαιον, καὶ νὰ πισεύωμεν ἐκεῖνο, ὅπου
ὁ Χριστὸς μᾶς ἐδίδαξε, καὶ ἡ ἀνατολικὴ ἐκ-
κλησία ἡ καθολικὴ καὶ ὀρθόδοξος πιστεύει,
καὶ ὡμολόγησεν εἰς τὴν δευτέραν οἰκουμενι-
κὴν σύνοδον, καὶ ἐκύρωσε τὸ σύμβολον χω-
ρὶς τῆς προδότης, καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ· καὶ
ἐναντίον ἐκείνων ὅπου ἐπροθέσασι τὸν λόγον
τοῦτον καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἔκαμεν ἐπιτίμησιν,

ὅχι μόνον ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία ἡ ὀρθόδοξος καὶ καθολικὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ δυτικὴ τῆς Ρώμης· τὸ ἐποῖον διαμαρτύρονται δύο πίνακες ἀργυρεῖς, εἰς τὰς ὁποίας ἦτον γεγραμμένον τὸ ἱερὸν σύμβολον τῆς πίστεως Ἑλληνιστὶ εἰς τὴν μίαν, καὶ εἰς τὴν ἄλλην Λατινιστὶ, χωρὶς τὴν πρόθεσιν τούτου τοῦ μέρους· καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ· αἱ ὁποῖαι μὲ πρόσαγμα τοῦ Πάπα Ρώμης Λέοντος τρίτου, ἐκρέμαντο εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Πέτρου, ἐν ἔτει Χριστοῦ ωθ'. ὡς Φησὶ Βαρώνιος· διὰ τοῦτο ὅποιος σέκεται σταθερὸς καὶ βέβαιος εἰς τὴν πίσιν τούτην, ἔχει βεβαίαν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας του, διατὶ δὲν παρεκλίνει καθόλου ἀπὸ τὴν κοινὴν γνώμην τῆς ἐκκλησίας.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ οβ'.

Τὶ διδάσκει τρίτον τὸ ἄρθρον τοῦτο;

Α'π. Διδάσκει πῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, εἶναι ἐυρετὴς τῆς ἁγίας Γραφῆς, τόσον τῆς παλαιᾶς ὅσον καὶ τῆς νέας, καὶ αὐτὸ τὴν ὠμίλησε μὲ τὸ μέσον πολλῶν συνεργῶν· διὰ τοῦτο καθὼς ἡ Γραφὴ τῆς παλαιᾶς διαθήκης, τέτοιας λογῆς καὶ τῆς νέας εἶναι διδασκαλία τοῦ ἁγίου Πνεύματος· καὶ διὰ
τὴν

τὴν ἀφορμὴν τούτην εἰς ἕλας τὰς οἰκουμενικὰς συνόδους, καὶ τοπικὰς, τὰς ὀρθόδοξους, ὅπου καὶ ἂν ἐγίνησαν, πίστευε, πῶς ὁ, τι ἀποφασίσασιν οἱ ἅγιοι Πατέρες, νὰ εἶναι ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα· καθὼς εἶπασιν οἱ Ἀπόστολοι (Πραξ. ιε. κη.) εἰς τὴν σύνοδον· ἔδοξε τῷ ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν· κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ὁπείων, καὶ αἱ λοιπαὶ ἄλλαι ὀρθόδοξοι σύνοδοι ἐσυμπεραίνασι τὰ δόγματά τας μὲ τὸν ὅμοιον τρόπον.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ογ'.

Πόσα καὶ ποῖα εἶναι τὰ Χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος;

Α'π. Ἐπὶ τὰ, διὰ τὰ ὁποῖα λέγει ἡ Γραφή εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν (Κεφ. δ. ε.) καὶ ἐπὶ τὰ λαμπάδες πυρὸς καίόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου· αἱ εἰσὶ τὰ ἐπὶ τὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ· ταῦτα λοιπὸν τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν αὐτὸ τὸ Πνεῦμα, ἦτον εἰς τὸν Χριστὸν πλουσιώτερα καὶ τελειότερα, κατ' ἄνθρωπον, ὡς λέγει ὁ Προφήτης (Η' σ. ια. β.) καὶ ἀναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν

Θ ε

Πνεῦ-

Πνεῦμα Κυρίου Πνεῦμα σοφίας
 καὶ συνέσεως Πνεῦμα βουλῆς καὶ
 ἰχύος Πνεῦμα γνώσεως καὶ ἐυσε-
 βείας καὶ ἐμπλήσει αὐτὸν πνεῦμα
 φόβου Θεοῦ· τοῦτο βεβαιώνει ὁ εὐαγγε-
 λιστὴς Ἰωάννης (Κεφ. α. ιδ.) λέγωντας·
 καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐ-
 σκήνωσεν ἐν ἡμῖν· καὶ ἐθεασάμε-
 θα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μο-
 νογενοῦς παρὰ Πατρὸς πλήρης χά-
 ριτος καὶ ἀληθείας· καὶ ἐκ τοῦ
 πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες
 ἐλάβομεν· καὶ χάριν ἀντὶ χάρι-
 τος· διότι τὸ Πνεῦμα ἦτον εἰς αὐτὸν ὡς
 ἐμοοῦσιον αὐτῷ κατὰ τὴν θεότητα· καὶ ἐ-
 πλησεν αὐτὸν σοφίας καὶ χάριτος· κατὰ τὸ
 (Λου. β. μ.) εἰρημένον, τὸ δὲ παι-
 δίον ἤυξανε, καὶ ἐκραταιοῦτο Πνεύ-
 ματι, πληρούμενον σοφίας· καὶ
 χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό· καὶ ταῦτα
 πάντα πρέπει νὰ γροικοῦνται κατὰ τὴν ἀν-
 θρωπότητα.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ οδ'.

Ποῖον εἶναι τὸ πρῶτον χάρισμα τοῦ ἁγίου
Πνεύματος;

Α'π. Τὸ πρῶτον χάρισμα εἶναι ἡ σο-
φία· ἡγουν ἡ ἄνωθεν σοφία, διὰ τὴν ὁποῖαν
λέγει ὁ Ἀπόστολος (Γαλ. γ. ιβ.) ἡ ἄνω-
θεν σοφία, πρῶτον μὲν ἀγνή ἐστιν,
ἐπειτα εἰρηνικὴ, ἐπιεικὴς, εὐπει-
θὴς, μετὴ ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγα-
θῶν· ἀδιάκριτος καὶ ἀνυπόκριτος·
εἰς τὴν σοφίαν τούτην ἐναντιοῦται ἡ σαρκι-
κὴ σοφία, κατὰ τὸν Ἀπόστολον τὸν (β.
Κορ. α. ιβ.) λέγοντα, ὅτι ἐν ἀπλότη-
τι καὶ εἰλικρινείᾳ Θεοῦ, οὐκ ἐν σο-
φίᾳ σαρκικῇ, ἀλλ' ἐν χάριτι Θεοῦ,
ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ. ἐναν-
τίον τῆς ὁποίας σαρκικῆς καὶ κοσμικῆς σοφίας,
λέγει ὁ ἴδιος Ἀπόστολος (α. Κορ. α. ιθ.) ἀνα-
φέρωντας τὴν παλαιὰν Γραφὴν (Ἠσ. κθ. ιδ. καὶ
λγ. ιη.) ἀπολαῶ τὴν σοφίαν τῶν σο-
φῶν, καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνε-
τῶν ἀθετήσω· ποῦ σοφός; ποῦ γραμ-
μα-

ματεύς; ποῦ συζητητῆς τοῦ αἰῶ-
νος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ Θεὸς
τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου;

ἙΡΩΤΗΣΙΣ οέ.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον χάρισμα τοῦ ἁγίου
Πνεύματος;

Α'π. Τὸ χάρισμα τῆς συνέσεως, ἢ κα-
τανοήσεως τῶν ἀπορρήτων καὶ τῆς θείας θε-
λήσεως· περὶ τῆς ὁποίας ἡ Γραφὴ διδάσκει
(Ε'ξ. λγ. α.) λέγουσα· καὶ πᾶς σοφὸς
τῇ διανοίᾳ, ᾧ ἐδόθη σοφία καὶ ἐπι-
σήμεν ἐν αὐτοῖς, συνιέναι ποιεῖν
πάντα τὰ ἔργα τὰ καλὰ τὰ ἅγια
καθήκοντα κατὰ πάντα ὅσα συνέ-
ταξε Κύριος· καὶ εἰς τοὺς περὶ τὸν Δα-
νιὴλ (κεφ. α. ιζ.) καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς
ὁ Θεὸς σύνεσιν καὶ φρόνησιν, ἐν
πάσῃ γραμματικῇ καὶ σοφίᾳ· καὶ
Δανιὴλ συνῆκεν ἐν πάσῃ ὁράσει
καὶ ἐνυπνίοις· καὶ ἀλλεχοῦ (Λουκ. κδ.
με.) τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν
τοῦ

τοῦ συνιέναι τὰς Γραφάς· καὶ ὁ Ἀπόστολος (β. Τιμ. β. ζ.) λέγει· δώη γάρ σοι Κύριος σύνεσιν ἐν πάσιν· εἰς τὴν σύνεσιν τούτην εἶναι ἀντικειμένη ἡ ἀνοησία, καὶ ἀπιστία· διὰ τὴν ὁποῖαν λέγει (Λουκ. κδ. κε.) ὁ Κύριος· ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πάσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ Προφῆται. καὶ εἰς ἄλλον τόπον (Γαλ. γ. γ.) λέγει ὁ Ἀπόστολος· οὕτως ἀνόητοί ἐστε, ἐναρξάμενοι Πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε;

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ος'.

Ποῖον εἶναι τὸ τρίτον χάρισμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος;

Α'π. Τὸ τρίτον χάρισμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἡ βουλὴ, ἡ ὁποῖα συντρέχει πρὸς τὴν θείαν δόξαν, καὶ πρὸς τὴν σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς· καὶ εἶναι συμφωνισμένη μετὰ τὴν δικαιοσύνην· διὰ τὴν ὁποῖαν καὶ ἡ Γραφή (Πραξ. κ. κζ.) λέγει· οὐ γὰρ ὑπεσείλαμεν τοῦ μὴ ἀναγγεῖ-

γείλας ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ· εἰς αὐτὴν εἶναι ἐναντία ἡ βουλὴ τῶν ἀσεβῶν, διὰ τὴν ὁποῖαν λέγει ὁ Ψαλμωδός· (Ψαλ. α. α.) μακάριος ἀνὴρ, ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν καὶ ἀλλαχοῦ· (Ψαλ. λγ. ι.) Κύριος διασκεδάζει βουλάς ἐθνῶν, ἀθετεῖ δὲ λογισμοὺς λαῶν, καὶ ἀθετεῖ βουλάς ἀρχόντων.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ος.

Ποῖον εἶναι τὸ τέταρτον χάρισμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος;

Α'π. Ἡ ἰχὺς, διατὶ φυλάττοντες πᾶσαν σαθερότητα καὶ ἀνδρείαν εἰς τὴν πίσιν, πρέπει νὰ ἀντισέκωμεν εἰς ὅλους τοὺς πειρασμούς· περὶ ταύτης ἡ Γραφὴ (α. Κορ. ιγ. ιγ.) λέγει· γρηγορεῖτε, σήκετε ἐν τῇ πίσει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε καὶ ἀλλαχοῦ· (Ε'φ. ς. ιδ.) σῆτε οὖν περιωσάμενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρα-

ρα-

ραται τῆς δικαιοσύνης καὶ ὑποδυ-
σάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ
τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης ἐπὶ
πᾶσιν ἀναλαμβάνοντες τὸν θυρεὸν τῆς
πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσασθε πάντα τὰ
βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα
σβέσαι καὶ τὴν περιμεφαιλαίαν τοῦ
σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαι-
ραν τοῦ Πνεύματος, ὃ ἐστὶ ῥῆμα
Θεοῦ· τὸ ἐναντίον τῆς ἰχύος εἶναι ὁ φόβος·
περὶ οὗ λέγει ὁ Ψαλμωδός. (Ψαλ. ιδ. ε.)
ἐκεῖ ἐφοβήθησαν φόβον, οὐ οὐκ ἦν
φόβος καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός
μας προσάσσει, καὶ μὴν ἔχωμεν τοιοῦτον φό-
βον, (Λουκ. ιβ. δ.) λέγων· μὴ φοβεῖ-
σθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶ-
μα, καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἔχόντων
περισσότερόν τι ποιῆσαι.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ οἷ.

Ποῖον εἶναι τὸ πέμπτον χάρισμα τοῦ ἁγίου
Πνεύματος;

Α'π. Ἡ γνῶσις εἶναι τὸ πέμπτον χάρισμα, τὴν ὁποῖαν ὁ ἱερός Ψάλτης (Ψαλ. υιδ. ι.) ἐρμηνεύει, λέγων· ὁ παιδεύων ἔθνη, οὐχὶ ἐλέγξει; ὁ διδάσκων ἄνθρωπον γνῶσιν; καὶ ἕτερος Προφήτης (Ἰερ. γ. ιε.) λέγει· καὶ δώσω ὑμῖν ποιμένας κατὰ τὴν καρδίαν μου καὶ ποιμανοῦσιν ὑμᾶς, ποιμαίνοντες μετ' ἐπισήμης, ἥτουν γνώσεως· τούτῃ ἡ γνῶσις καὶ ἐπισήμη πρέπει νὰ ἀπλώνεται εἰς τὸ νὰ γνωρίζῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ νόμου του· εἰς αὐτὴν ἐναντιώνεται ἡ ἄγνοια τοῦ νόμου, καὶ τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ· διὰ τὴν ὁποῖαν λέγει ὁ Ψαλμωδός (Ψαλ. οη. ε.) ἔκχεον τὴν ὀργὴν σου ἐπὶ τὰ ἔθνη, τὰ μὴ γινώσκοντά σε, καὶ ἐπὶ βασιλείας, αἱ τὸ ὄνομά σου οὐκ ἐπεκαλέσαντο.

ἙΡΩ-

ΕΡΩΤΗΣΙΣ οθ'.

Ποῖον εἶναι τὸ ἕκτον χάρισμα τοῦ ἁγίου
Πνεύματος;

Α'π. Ἡ εὐσέβεια ἡ ὁποῖα μὲ τὴν ὁρ-
θὴν πίσιν θεμελιώνεται εἰς τὴν ἐκλεκτὴν προ-
σευχὴν, καὶ εἰς τὰ ἀγαθὰ ἔργα διὰ τὴν
ὁποῖαν οὕτω (α. Τιμ. δ. η.) λέγει ὁ Α'πό-
στολος· ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα
ἀφελιμός ἐστιν, ἐπαγγελίαν ἔχου-
σα ζωῆς, τῆς νῦν καὶ τῆς μελλού-
σης. καὶ βέβαια εὐσεβεῖς ἐκεῖνοι λέγον-
ται, οἱ ὅποιοι κάμοντες συνεχεῖς προσευχὰς
πρὸς τὸν Θεόν, Φεύγουσιν ὅλαις ταῖς ἀσε-
βείαις, καὶ ἁμαρτίαις. ἡ εὐσέβεια λέγω
ἢ μὴ φαινομένη, ἡ ὁποῖα εἶναι τῶν Φαρι-
σαίων· ἀλλ' ἡ ἀληθινὴ καὶ ἐγκάρδιος· ἵνα
μὴ καὶ περὶ αὐτῆς (Ματ. ιε. η.) εἴπῃ ὁ
Κύριος· οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χεῖλεσί με
τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω
ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ καὶ πάλιν (Ματ.
κγ. κς.) Φαρισαῖε τυφλὲ, καθάρισον
πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου, καὶ
I τῆς

τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ
τὸ ἐκτὸς αὐτῶν καθαρὸν.

Ἑρωτήσις π'.

Ποῖον εἶναι τὸ ἑβδομον χάρισμα τοῦ ἁγίου
Πνεύματος;

Α'π. Ο' φόβος τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος πρέ-
πει γὰρ εἶναι ὡς ἂν ἐκεῖνος ὅπου ἔχουσι τὰ
παιδιά πρὸς τοὺς πατέρας τους, καὶ ὅχι ὡς
ἂν ἐκεῖνος, ὅπου ἔχουσιν οἱ δούλοι πρὸς τοὺς
δεσπότας των. καὶ περὶ τοῦ πρώτου λέγει
ὁ Ψαλμωδὸς, (Ψαλ. λδ. ι.) φοβήθητε
τὸν Κύριον πάντες οἱ ἅγιοι αὐτοῦ
ὅτι οὐκ ἔστιν ὑσέρημα τοῖς φοβουμέ-
νοις αὐτόν· περὶ δὲ τοῦ δευτέρου λέγει
(α. Ἰωάν. δ. ιη.) ὁ Ἀπόστολος φόβος
οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ· ἀλλ' ἡ τε-
λεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον·
ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει· ὁ δὲ φο-
βούμενος, οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀ-
γάπῃ· μὲ τὸν τρόπον τοῦτον προσάσσει
(Ψαλ. κβ. κδ.) ἡ Γραφή γὰρ φοβού-
με-

μεθα τὸν Θεὸν ἐξ ἀγάπης, ὅταν
λέγει, οἱ φοβούμενοι τὸ Κύριον αἰ-
νέσατε αὐτὸν, ἅπαν τὸν σπέρμα
Ἰακώβ, δοξάσατε αὐτὸν. φοβηθή-
τω δὴ ἀπ' αὐτοῦ ἅπαν τὸ σπέρμα
Ἰσραήλ. καὶ ὅποιος μὲ τὸν τοιοῦτον φό-
βον θέλει φοβᾶσθαι τὸν Θεόν, ἐκεῖνος φυ-
λάττει τὰς ἐντολάς του, κατὰ τὸ (Ἰωαν.
ιδ. κγ.) εἰρημένον· ἐάν τις ἀγαπᾷ με,
τὸν λόγον μου τηρήσει.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ πά.

Πόσοι καὶ ποῖοι εἶναι οἱ καρποὶ τοῦ ἁγίου
Πνεύματος;

Α'π. Καρποὺς τοῦ ἁγίου Πνεύματος,
ἢ σημάδια τῆς θείας χάριτος, ὁ Ἀπόστολος
Παῦλος ἀπαριθμεῖ ἐννέα· λέγων (Γαλ. ε.
κβ.) οὕτως· ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύμα-
τος, ἔστιν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη,
μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθοσύ-
νη, πίσις, πραότης, ἐγκράτεια·
μὰ πρέπει νὰ πιστεύωμεν πῶς καὶ αἱ λοιπαὶ

ἀρεταὶ γὰρ λέγονται καρποὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἐπειδὴ ἀπ' αὐτοῦ καταβαίνουσι, καὶ αὐτὸ συνεργεῖ εἰς τὸ γὰρ τελειώνονται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον. διὰ τοῦτο δὲν λέγει ὁ Παῦλος, κατὰ τούτων μόνων οὐκ ἔστι νόμος· ἀλλὰ κατὰ τῶν τοιούτων, ὡς ἂν ὅπου εἶναι, καὶ ἄλλα ὅμοια τούτοις.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ πβ'.

Ποῖον εἶναι τὸ ἐννατον ἄρθρον τῆς πίστεως;

Α'π. Εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν, καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ πγ'.

Τὶ διδάσκει ἡ ἁγία ἐκκλησία, εἰς τοῦτο τὸ ἄρθρον τῆς πίστεως;

Α'π. Τέσσαρα πράγματα· πρῶτον πῶς ἡ ἐκκλησία εἶναι μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολική, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀποστόλου (β. Κορ. ια. β.) λέγοντος· ἡρμοσάμεν ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνήν

νὴν παρασησα τῷ Χριστῷ καὶ κα-
θὼς ὁ Χριστὸς εἶναι ἓνας, τέτοιαις λογῆς καὶ
ἡ νύμφη του εἶναι μία· ὡς δῆλον ἀπὸ τὸ δ'.
κεφαλ. τῆς πρὸς Ἐφεσίους (σιχ. ε.) ἐπι-
στολῆς, ὅπου λέγει. εἷς Κύριος, μία
πίσις, ἓν βάπτισμα, καὶ εἷς Θεὸς
καὶ Πατὴρ πάντων.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ πδ'.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον, ὅπου διδάσκεται εἰς
τὸ ἄρθρον τοῦτο;

Α'π. Δεύτερον διδάσκει τὸ ἄρθρον τοῦτο,
πᾶς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, δὲν πέρνει ὄνομα
ἀπὸ κανένα τόπον ἀν εἶναι καὶ ὁ πλέον ἐξαί-
ρετος· διατὶ αἱ τοπικαὶ ἐκκλησίαι εἶναι με-
ρικαὶ· οἷον ἡ Ἐφεσίνη, ἡ ἐν Φιλαδελφείᾳ,
ἡ ἐν Λαοδικείᾳ, ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἡ ἐν Ἱερο-
σολύμοις, ἡ ἐν Ρώμῃ, ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ
αἱ λοιπαί. μὰ ἀνάμεσα εἰς τούταις ταῖς ἐκ-
κλησίαις ταῖς μερικαῖς, ἐκείνη ὀνομάζεται μή-
τηρ αὐτῶν, ἡ ὁποία πρώτη ἐπλούτησε τὴν πα-
ρουσίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐδέχθηκε τὴν αἰώνιον
σωτηρίαν, καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν
καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπῆρεν ἀρχὴν ἡ κήρυ-

ξις τοῦ εὐαγγελίου εἰς ὅλον τὸν περίγειον
 κόσμον, ὡς μαρτυρεῖ ἡ Γραφή (Λουκ. κδ.
 μδ.) λέγουσα· οὕτως ἔδει παθεῖν τὸν
 Χριστὸν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν
 τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ κηρυχθῆναι
 ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν,
 καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ
 ἔθνη, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἱερουσαλήμ·
 ὑμεῖς δὲ ἔστε μάρτυρες τούτων.
 καὶ ἀλλαχοῦ (Πραξ. α. η.) ἔσεσθέ μοι
 μάρτυρες ἐντε Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν
 πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ Σαμαρείᾳ,
 καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς· ἀκόμι ἐκεί-
 νη λέγεται πρώτη ἢ ὁποῖα ἔλαμψε περισσό-
 τερον ἀπὸ ὅλαις ταῖς ἄλλαις ἐκκλησίαις εἰς
 τὴν διδασκαλίαν, καὶ εἰς τὰ ἥθη· ἐμπροσθεν
 τῆς ὁποίας οἱ Ἀπόστολοι, ἐδίδασιν τὸν λογα-
 ριασμόν τους, καθὼς μαρτυρεῖ (Πραξ. ια.
 β.) ἡ Γραφή, λέγουσα· καὶ ὅτε ἀνέβη
 Πέτρος εἰς Ἱεροσόλυμα, διεκρίνον-
 το πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς, λέ-
 γοντες, ὅτι πρὸς ἄνδρας ἀκροβυ-
 σίαν ἔχοντας εἰσῆλθες, καὶ συνέ-
 φα-

Φαγες αὐτοῖς; εἰς τοὺς ὁποίους ἀπεκρίθη
ὁ Πέτρος, ἐγὼ τίς ἤμην δυνατὸς κω-
λύσαι τὸν Θεόν; ἀκούσαντες δὲ
ταῦτα, ἡσύχασαν καὶ ἐδόξαζον τὸν
Θεόν, λέγοντες· ἄραγε καὶ τοῖς
ἔθνεσιν ὁ Θεὸς τὴν μετάνοιαν ἔδω-
κεν εἰς ζωὴν· καὶ κατωτέρω· (σίχω. κβ.)
ἠκούσθη ὁ λόγος εἰς τὰ ὧτα τῆς ἐκ-
κλησίας τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις περὶ
αὐτῶν· καὶ ἐξαπέστειλαν Βαρνάβαν
διελθεῖν ἕως Ἀντιοχείας· καὶ ἀλλα-
χοῦ· (Πραξ. ιε. β.) ἔταξαν ἀναβαί-
νειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καὶ τι-
νας ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς
Ἀποστόλους, καὶ πρεσβυτέρους εἰς
Ἱερουσαλὴμ περὶ τοῦ ζητήματος
τούτου· (σίχω. κβ.) τότε ἔδοξε τοῖς
Ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις,
σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκλεξαμέ-
νους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν, πέμψαι εἰς
Ἀντιόχειαν σὺν τῷ Παύλῳ καὶ
Βαρνάβᾳ, μετὰ τοιαύτης γραφῆς·

ἔδοξε τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, καὶ ἡ-
 μῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν
 βάρος, πλὴν τῶν ἐπάναγκες τού-
 των ἀκόμι εἰς ἄλλον τόπον (Πραξ. 15. δ.)
 λέγει· ὥς δὲ διεπορεύοντο τὰς πό-
 λεις, παρεδίδουν αὐτοῖς φυλάσσειν
 τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν
 Ἀποστόλων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων
 τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ· λοιπὸν ἡ ἐν Ἱερο-
 σολύμοις ἐκκλησία, εἶναι μήτηρ πασῶν τῶν
 ἐκκλησιῶν, καὶ πρώτη, διατὶ ἀπ' ἐκείνην
 ἤρχισε καὶ ἀπλώνεται τὸ Εὐαγγέλιον εἰς
 ὅλα τὰ πέρατα, καλῶ καὶ οἱ βασιλεῖς ὕπε-
 ρον καὶ ἐδώκασιν τὰ πρωτεῖα τῆς τιμῆς εἰς
 τὴν πρεσβυτέραν καὶ εἰς τὴν νέαν Ῥώμην,
 διὰ τὸ κράτος τῆς βασιλείας, ὅπου ἦτον
 εἰς αὐτὰς κατὰ τὸν τρίτον κανόνα τῆς δευ-
 τέρης οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς ἐν Κωνσταν-
 τινουπόλει. καὶ αὕτη ἐγένηκε καθολικὴ·
 διατὶ ἐδέχθησαν τὴν πίσιν καὶ διδασκαλίαν
 τῆς, ὅλα τὰ ἔθνη.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ πέ.

Τί διδάσκεται τρίτον εἰς τοῦτο τὸ ἄρθρον
τῆς πίστεως;

Α'π. Πῶς ἄλλο θεμέλιον δὲν εἶναι τῆς
ἐκκλησίας, παρὰ μόνον ὁ Χριστός, κατὰ τὸν
Ἀπόστολον (α. Κορ. γ. ια.) τὸν λέγοντα,
θεμέλιον γὰρ ἄλλο, οὐδεὶς δύνα-
ται θεῖναι παρὰ τὸν κεείμενον, ὅς
ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός· καὶ ἂν καμ-
μίαν φορὰν λέγονται καὶ οἱ Ἀπόστολοι, καὶ
οἱ Προφῆται θεμέλια τῆς πίστεως καὶ τῆς
ἐκκλησίας, ὡς ἂν ὅταν (Ἀποκ. κα. ιδ.)
λέγη ὁ Ἰωάννης· πῶς ἡ μεγάλη πόλις
ἡ Ἰερουσαλήμ εἶχε τεῖχος, εἰς δώ-
δεκα θεμέλια κτισμένον, καὶ ἐν
αὐτοῖς ἦσαν ὀνόματα τῶν δώδεκα
Ἀποστόλων τοῦ Ἀρνίου· καὶ ὁ Παῦ-
λος (Ε'φ. β. κ.) λέγει, πῶς εἰμεσθεν
ἐποικοδομηθέντες, ἐπὶ τῷ θεμε-
λίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν·
τοῦτο πρέπει νὰ γροικᾶται πᾶς οἱ Προφῆ-
ται καὶ οἱ Ἀπόστολοι δὲν εἶναι ἀπλῶς καὶ
πρώτως θεμέλια τῆς πίστεως· διατὶ ὁ τοιοῦ-

τος Θεμέλιος, εἶναι ὁ μόνος ὁ Χριστός, καὶ κα-
 τὰ τι καὶ δεύτερον· καθ' ὅσον ἐκεῖνοι ὡς ἐγ-
 γυτέρῳ καὶ πλησιέστεροι, ἐπωκοδομήθησαν
 ἀπάνω εἰς τὴν σωτηριώδη διδασκαλίαν τοῦ
 Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ ἐφάνη-
 σαν πρῶτοι εἰς τὸ νὰ ἀπλώσουσι τὴν πίσιν
 τοῦ Χριστοῦ εἰς ὅλας τὰς πέρατα τῆς οἰκου-
 μένης· διατὶ ὁ Χριστός δὲν ἐθεμελίωσε τὴν
 ἐκκλησίαν του ἀπάνω εἰς ἀνθρώπους, ἀλλ'
 ἀπάνω εἰς τὸν ἑαυτόν του, καὶ ἀπάνω εἰς
 τὴν θείαν του διδασκαλίαν· ἀκόμι ἀπὸ τοῦ-
 το τὸ ἄρθρον διδασκόμεθα, πῶς ὁ μόνος ὁ Χρι-
 στός εἶναι κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, κατὰ τὴν
 διδασκαλίαν τοῦ Ἀποστόλου (Ε'φ. ε. κγ.)
 λέγοντος, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐστὶ κεφαλὴ τῆς
 γυναικὸς, ὡς καὶ ὁ Χριστός κεφαλὴ
 τῆς ἐκκλησίας· καὶ αὐτός ἐστὶ σω-
 τὴρ τοῦ σώματος καὶ ἀλλαχοῦ (Κολ.
 α. ιη') αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ
 σώματος τῆς ἐκκλησίας. ὅς ἐστιν
 ἀρχὴ, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν·
 ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρω-
 τεύων· διατὶ ἂν λέγωνται καὶ εἰς τὰς
 ἐκκλησίας οἱ προΐστάμενοι αὐτῶν ἀρχιερεῖς,
 κεφαλὰὶ αὐτῶν, τοῦτο πρέπει νὰ γροικᾶται
 πῶς

πῶς αὐτοὶ εἶναι τοπατηρηταὶ τοῦ Χριστοῦ· εἰς τὴν ἰδίαν του καθ' ἑνὸς ἐπαρχίαν, καὶ κεφαλὰ μερικὰ· κατὰ τὴν Γραφὴν (Πράξ. κ. κη.) τὴν λέγουσαν· προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος· ὄντος ἀρχιποίμενος αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὡς λέγει Πέτρος· (α. Επ. ε. δ.) καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος, κοιμῆσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης σέφανον.

Ἑρωτήσις πς'.

Τὶ διδάσκεται τέταρτον εἰς τοῦτο τὸ ἄρθρον τῆς πίσεως;

Α'π. Τὸ ἄρθρον τοῦτο διδάσκει κάθε ὀρθόδοξον, πῶς πρέπει νὰ ὑποτάσσεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν· κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ (Ματ. ιη. ις.) τὴν λέγουσαν· εἰὼν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούση, ἕω

ἔσω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικός, καὶ ὁ
 τελώνης· καὶ πρὸς τούτοις ἡ ἐκκλησία ἔχει
 τὴν ἐξουσίαν τούτην, ὥστε μὲν τὰς συνόδους τὰς
 οἰκουμενικὰς καὶ δοκιμάζει τὰς Γραφάς· καὶ
 κρίνει Πατριάρχας, πάπιδες, ἐπισκόπους, καὶ
 τοὺς καθυποβάλλει κατὰ τὰ σφάλματά των
 εἰς ταῖς κανονικαῖς τιμωρίαις, καὶ ἐπιτίμια·
 ἐπειδὴ εἶναι σήλη τῆς ἀληθείας· καὶ Θεμέ-
 λιος, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, (α. Τιμ. γ. ιε.)
 λέγοντα· ἵνα εἰδῇς, πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ
 Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι· ἥτις ἐσιν ἐκ-
 κλησία Θεοῦ ζώντος, σύλος καὶ
 ἐδραίωμα τῆς ἀληθείας.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ πζ.

Ποία εἶναι αἱ ἐντολαὶ τῆς ἐκκλησίας;

Α'π. Αἱ ἐντολαὶ τῆς ἐκκλησίας, αἱ μᾶλ-
 λον ἐξαίρετοι εἶναι ἐννέα. τὸ πρῶτον εἶναι,
 καὶ προσεύχεται καθ' ἑναε εἰς τὸν Θεόν, μὲν
 συντριβὴν καὶ κατάνυξιν τῆς καρδίας· καὶ
 καὶ μυοῦται μὲν ταῖς τελεταῖς τῆς ἐκκλησίας,
 εἰς κάθε κυριακὴν, καὶ εἰς ταῖς ἐορτάσι-
 μαις ἡμέραις· ἡγουν ἀκούοντας τὸν ὄρθρον,
 τὴν λειτουργίαν, τὸν ἑσπερινόν, καὶ διδα-
 χήν.

χὴν. διατὶ λέγει (Λουκ. ιη. α.) ἡ Γραφή·
 δεῖ πάντοτε προσεύχεσθαι, καὶ μὴ
 ἐκκαθεῖν· καὶ ἀλλαχοῦ (Ε'φ. 5. ιη.)
 διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως,
 προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν
 πνεύματι· καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο ἀγ-
 ρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερή-
 σαι, καὶ δεήσει περὶ πάντων τῶν
 ἀγίων. καὶ ἀλλαχοῦ λέγει (α. Θεσσ. ε.
 ιδ.) ὁ ἴδιος Παῦλος· ἀδιαλείπτως προ-
 σεύχετε.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ πῆ.

Ποία εἶναι ἡ δευτέρα ἐντολὴ τῆς ἐκκλησίας;

Α'π. Ἡ δευτέρα ἐντολὴ εἶναι, νὰ φυ-
 λάτῃ ὁ Χριστιανὸς κάθε χρόνον, τὰς τέσ-
 σαρὰς διατεταγμένας νηστείας· πρώτην, τὴν
 πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως· ἡ ὁποία ἀρχίζει
 ἀπὸ τὰς 14. τοῦ Νοεμβρίου· δευτέραν τὴν
 μεγάλην τεσσαρακοστήν· τὴν ὁποῖαν ὁ Χρι-
 στὸς ἔκαμε· καθὼς (Ματ. δ. 6.) λέγει ἡ
 Γραφή· καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσα-
 ρά-

ράκοντα, καὶ νύκτας τεσσαράκον-
 τα, ὕψερρον ἐπείνασε· τρίτην τῶν
 ἁγίων Ἀποστόλων, τὴν ὁποῖαν ἀρχίζει
 ἡ ἐκκλησία μετὰ μίαν ἐβδομάδα τῆς ἐορ-
 τῆς τῆς ἁγίας πεντηκοστῆς· καὶ λέγεται τῶν
 Ἀποστόλων, διὰ τὴν ἀφορμὴν τούτην· διατὶ
 εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον οἱ Ἀπόστολοι ἐνητεύα-
 σι, πεμπόμενοι εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγ-
 γελίου· καθὼς φαίνεται εἰς τὰς Πράξεις αὐ-
 τῶν, ὅπου (κεφ. ιγ. γ.) λέγει, τότε
 νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι,
 καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς
 ἀπέλυσαν· ἡ τετάρτη νηστεία γίνεται πρὸ
 τῆς ἐορτῆς τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας
 Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· ἡ ὁποία
 ἀρχίζει ἀπὸ τὴν πρώτην τοῦ Αὐγούστου μη-
 νός, καὶ τελειώνει τῇ ιε. τοῦ αὐτοῦ μηνός·
 ἀκόμι πρέπει νὰ φυλάττεται καὶ ἡ νηστεία
 τῆς τετραάτης καὶ τῆς παρασκευῆς· μὰ ὅχι
 τοῦ σαββάτου καὶ τῆς Κυριακῆς, κατὰ τὸν
 ζς. κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἕξω
 ἀπὸ τὸ μέγα σάββατον· ἀκόμι ἐπαρέδω-
 κεν ἡ ἐκκλησία νὰ νηστεύωμεν καὶ τῇ ιδ. τοῦ
 Σεπτεμβρίου μηνός, κατὰ τὴν ὕψωσιν τοῦ
 σταυροῦ· διατὶ κάμνομεν τὴν ἐνθύμησιν τοῦ
 πά-

πάθους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. δια-
βάζοντες τὰ Εὐαγγέλια τοῦ πάθους αὐτοῦ
καὶ τῇ κθ'. τοῦ Αὐγούστου διὰ νὰ τιμήσω-
μεν τὴν ἀποτομὴν τοῦ προδρόμου μὲ νηστείας·
ἐξω ἀπὸ τοῦτο μᾶς ἐπαρέδωκε, νὰ μὴ νη-
στεύωμεν εἰς κάποιαις ἡμέραις διατεταγμέ-
ναις· ὡς ἂν εἶναι ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς γεν-
νήσεως τοῦ Χριστοῦ, ἕως τῶν ἁγίων ἐπιφα-
νίων· καὶ ὅλη ἡ διακαινήσιμος ἐβδομάς, καὶ
ἡ ἐβδομάς μετὰ τὴν πεντηκοστὴν, καὶ ἡ προ-
φωνήσιμος, καὶ ἡ τυρινή. τὰ ὅποια χρεω-
σεῖ κάθε Χριστιανὸς ὀρθόδοξος νὰ φυλάττῃ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ πθ'.

Ποία εἶναι ἡ τρίτη ἐντολὴ τῆς ἐκκλησίας;

Α'π. Νὰ τιμοῦνται οἱ Πνευματικοί, μὲ
τὴν πρεπουμένην εὐλάβειαν, ὡς δοῦλοι τοῦ
Θεοῦ, καὶ μεσῖται, ὅπου μεσιτεύουσι δι' ἡμᾶς
πρὸς τὸν Θεόν· μάλιστα ἐκεῖνοι, ὅπου ἐξομο-
λογοῦσιν, ὡς Πατέρες πνευματικοί, καὶ ἀπ'
ἐκείνους πρέπει νὰ βουλευώμεθα περὶ τῆς
σωτηρίας ἡμῶν· διὰ τὸ πρόσαγμα τοῦτο ἡ
Γραφὴ (α. Κορ. δ. α.) ὁμιλεῖ τέτοιαις λο-
γῇς· οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρω-
πος,

προς, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ, καὶ οἰ-
 κονόμους μυστηρίων Θεοῦ· καὶ (α.
 Θεσσ. ε. ιβ.) ἀλλαχοῦ· ἐρωτῶμεν δὲ
 ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κο-
 πιῶντας ἐν ὑμῖν· καὶ προῖσαμένους
 ὑμῶν ἐν Κυρίῳ, καὶ νοουθετοῦντας
 ὑμᾶς· καὶ ἡγείσθαι αὐτοὺς ὑπὲρ ἐκ
 περισσοῦ ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον
 αὐτῶν· καὶ (α. Κορ. θ. ιγ.) εἰς ἄλλον
 τόπον· οὐκ οἶδατε οἱ τὰ ἱερὰ ἐργα-
 ζόμενοι, ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐθίουσι; καὶ
 οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντες,
 τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερίζονται; οὕ-
 τω καὶ ὁ Κύριος διέταξε τοῖς τὸ
 Εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν, ἐκ
 τοῦ Εὐαγγελίου ζῆν· καὶ (α. Τιμ.
 ε. ιδ.) πάλιν· οἱ καλῶς προεστῶτες
 πρεσβύτεροι, διπλῆς τιμῆς ἀξιού-
 θωσαν· μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν
 λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ· καὶ οἱ κοσμικοὶ
 ἄνθρωποι δὲν πρέπει νὰ ἀνακατάνουνται εἰς
 τὰ πνευματικὰ ἔργα, κατὰ τὸν Ἀπόστολον
 (Γαλ.

(Γαλ. 5. α.) λέγονται ἀδελφοὶ, εἰάν
καὶ προσληφθῇ ἄνθρωπος ἐν τινι
παραπλώματι, ὑμεῖς οἱ πνευματι-
κοὶ, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν
πνεύματι πραότητος.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ 4.

Ποία εἶναι ἡ τετάρτη ἐντολὴ τῆς Ἐκ-
κλησίας;

Α'π. Νὰ ἐξομολογούμεθα τὰς ἁμαρ-
τίας μας τέσσαρες φορὰς τὸν χρόνον, ἔμπρο-
σθεν τοῦ ἱερέως τοῦ νομίμως καὶ ὀρθοδόξως κε-
χειροτονημένου· οἱ δὲ προκόπλοντες εἰς τὴν εὐ-
σέβειαν καὶ εὐλάβειαν, ἃς ἐξομολογοῦνται
κάθε μῆνα· οἱ δὲ ἀπλούτεροι χρεωτοῦσι καὶ
ἀπὸ μίαν φορὰν τὸν χρόνον νὰ κάμουσιν
ἐξομολόγησιν τῶν ἁμαρτιῶν των, καὶ τοῦτο
νὰ γίνεται εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἁγίας τεσσα-
κοῆς· εἰς δὲ τοὺς ἀεζώπους, τοῦτο πρέπει
νὰ εἶναι ἡ πρώτη ἐννοια νὰ καθαρίσουσι τὸ
γοργώτερον τὴν συνείδησίν των μὲ τὴν ἐξο-
μολόγησιν, καὶ νὰ γενοῦσι μέτοχοι τῆς ἁ-
γίας κοινωνίας, πέρνοντες μὲ πᾶσαν εὐλάβειαν
προτήτερα τὸ ἅγιον εὐχέλαιον.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ γα.

Ποία εἶναι ἡ πέμπτη ἐντολὴ τῆς ἐκκλησίας;

Α'π. Να μὴ διαβάζουνται τὰ βιβλία τῶν αἵρετικῶν, μήτε νὰ ἀκούεταί ἡ βλάβη-
φημος διδασκαλία των, ἀπ' ἐκείνους ὅπου
δὲν εἶναι γεγυμνασμένοι εἰς τὴν ἀγίαν Γρα-
φὴν, καὶ εἰς τὰς ἐπισήμας· μήτε νὰ δια-
λέγουνται μετ' αὐτοὺς, μήτε νὰ συνανασρέ-
φουνται κατὰ τὸν μελωδὸν προφήτην τὸν
(Ψαλ. α. α.) λέγοντα· μακάριος ἄ-
νθρωπος, ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἁ-
σεβῶν, καὶ ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν οὐκ
ἔσται· καὶ ἁλλαχοῦ προσάσσει ἡ Γραφή
(Τιτ. γ. ι.) λέγουσα· αἵρετικὸν ἄν-
θρωπον μετὰ πρώτην καὶ δευτέραν
νουθεσίαν παραιτοῦ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ γβ.

Ποία εἶναι ἡ ἕκτη ἐντολὴ τῆς ἐκκλησίας;

Α'π. Να παρακαλοῦμεν τὸν πανάγα-
θον Θεόν, διὰ πᾶσαν κατάρσασιν τῶν ἀν-
θρώ-

θρώπων· πρῶτον μὲν διὰ τοὺς πνευματικούς,
 ἡγουν διὰ τὸν παναγιώτατον πατριάρχην,
 διὰ τὸν μητροπολίτην, καὶ ἐπίσκοπον τῆς
 ἐπαρχίας, καὶ διὰ τὸν κλῆρον ὅλον· ἔπειτα
 διὰ τὸν βασιλέα, διὰ τὸν ἡγεμόνα· διὰ
 ὅλην τὴν γερουσίαν, καὶ πᾶσαν τὴν πολι-
 τείαν· διὰ τὸ στρατόπεδον· ἐξαιρέτως δὲ δι'
 ἐκείνους ὅπου ἀγαθοεργοῦσιν εἰς ταῖς ἐκκλη-
 σίαις, καὶ φροντίζουσι νὰ αὐξήσουσι τὴν πί-
 σιν καθολικὴν καὶ ὀρθόδοξον· κατὰ τὸν Ἀπί-
 σολον ὅπου (α. Τιμ. β. α.) λέγει· πα-
 ρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιῆ-
 θαι δεήσεις, προσευχὰς, ἐντεύξεις,
 εὐχαριστίας ὑπὲρ πάντων ἀνθρώ-
 πων, ὑπὲρ βασιλέων, καὶ πάντων
 τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων. ἵνα ἡρε-
 μον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν,
 ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι·
 τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐ-
 νώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ.
 ἀκόμι νὰ παρακαλοῦμεν καὶ διὰ τοὺς κεκοι-
 μημένους, ὅπου ἐμιτεύσασιν ἀπὸ τὴν ζωὴν
 τούτην μὲ πίσιν ὀρθόδοξον· ἀκόμι καὶ διὰ
 τὰς αἰρετικὰς καὶ χισματικούς διὰ νὰ ἐπιστῇ-

ψουσιν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίσιν, πρὶν γὰρ μισ-
τεύσουσιν ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωὴν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ γγ.

Ποία εἶναι ἡ ἐβδόμη ἐντολὴ τῆς ἐκκλησίας;

Α'π. Νὰ φυλάττωνται αἱ νηδεῖαι ἐκεί-
ναι καὶ δεήσεις, ὅπου θέλουσι προσάσσεσθαι
ξεχωριστᾶ ἀπὸ τὸν μητροπολίτην ἢ ἐπίσκο-
πον εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, ἀπὸ ὅλους τοῖς
ἐπαρχίοις ἀπαρασαλεύτως, ὅπου ταῖς προ-
σάσσει ἐκεῖνος διὰ καμμίαν ἀναγκαίαν ὑπό-
θεσιν, ἥγουν διὰ γὰρ ἐπισρέψῃ τὴν δικαίαν
ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐπικειμένην εἰς τὸν
λαόν του· καὶ γὰρ τὸν λυτρώσῃ, ἢ ἀπὸ θα-
νατικόν, ἢ πείναν, ἢ πόλεμον, ἢ ἀναβρο-
χίαν, ἢ πολυβροχίαν, ἢ διὰ ἰατρείαν τῶν
ἀδυνάτων, ἢ διὰ παρηγορίαν τῶν τεθλιμμέ-
νων· καθὼς φαίνεται εἰς τὰς Πράξεις τῶν
Ἀποστόλων ὅπου (κεφ. ιβ. 5.) γράφουσιν·
ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ
φυλακῇ, προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς
γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς
τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ.

ἙΡΩ-

ἙΡΩΤΗΣΙΣ 4δ'.

Ποία εἶναι ἡ ὁγδόη ἐντολὴ τῆς ἐκκλησίας;

Α'π. Νὰ μὴν ἀποτολμῶσιν οἱ κοσμικοὶ, νὰ πέρνουσι βιαίως τὰ καλὰ καὶ σεκούμενα τῆς ἐκκλησίας· καὶ νὰ τὰ μεταχειρίζονται εἰς ἰδίαις τῆς χρείαις· οἱ δὲ πνευματικοὶ προεσῶτες, χρεωστῶσι νὰ προμηθεύουνται ἀπὸ τὰ καλὰ τῆς ἐκκλησίας, τὰ σολίσματα καὶ ὅσα ἄλλα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ἀκόμι τὴν ζωοτροφίαν, καὶ ἐνδύματα ἐκείνων ὅπου ὑπηρετοῦσι τὴν ἐκκλησίαν· καὶ τῶν πτωχῶν, καὶ τῶν ξένων· κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Γραφῆς ὅπου (Πράξ. ια. κθ.) λέγει· τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς ἠυπορεῖτό τις, ὥρισαν ἕνατος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς· ὃ καὶ ἐποίησαν, ἀποσείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ Σαύλου· ἀκόμι δὲν εἶναι δίκαιον οὔτε εἰς τοὺς κοσμικοὺς, οὔτε εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς, ὅπου ἀρχιερατεύουσιν εἰς καμμίαν ἐκκλησίαν, νὰ ἀποξενώνουσι τὰ ἅσπρα, ἢ

Κ γ'

τὰ

τὰ ἄλλα κινητά της πράγματα, ὅπου τῆς
 ἔρχονται, ἢ ἀπὸ πρεσβείας τινὸς, ἢ δωρεᾶς
 καὶ νὰ τὰ μεταχειρίζονται εἰς ἰδιωτικαῖς
 τας χρεῖαις· διὰ νὰ μὴν πάθῃ βίαν καὶ
 ἀνατροπὴν ἢ γνώμη ἐκείνου ὅπου τὰ ἔδωκεν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ 46.

Ποία εἶναι ἡ ἐννάτη ἐντολὴ τῆς ἐκκλησίας;

Α'π. Νὰ μὴν γίνονται γάμοι εἰς ταῖς
 ἡμέραις ὅπου κωλύει ἡ ἐκκλησία· ἀκόμι νὰ
 μὴν εἶναι παρόντες οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ εἰς
 τὰ ἀπηγορευμένα παιγνίδια, καὶ θεάτρα
 μήτε νὰ ἀκολουθοῦσιν εἰς τὰ ἥθη τὰ βάρ-
 βαρα· μὰ νὰ ἐγκρατεύωνται ἀπ' αὐτὰ ὅσον
 εἶναι δυνατόν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ 47.

Διατὶ λέγομεν πῶς πιστεύομεν εἰς τὴν ἐκκλη-
 σίαν ὅπου εἶναι κλίσμα, ὀφείλοντες εἰς μόνον
 τὸν Θεὸν πιστεύειν;

Α'π. Διατὶ καλὰ καὶ ἡ ἐκκλησία νὰ
 εἶναι κλίσμα, ἀπὸ ἀνθρώπους συσεμένη, ἀλ-
 λά ἔχει κεφαλὴν αὐτὸν τὸν Χριστὸν, τὸν ἀ-
 λη-

ληθινὸν Θεὸν, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅπου
τὴν διδάσκει πάντοτε, καὶ κάμει τὴν ὡς
λέγει (α. Τιμ. γ. ιε.) ὁ Ἀπόστολος, νύμ-
φην ἄσπιλον καὶ ἁμωμον τοῦ Χρι-
στοῦ, καὶ σύλον καὶ ἐδραίωμα τῆς
ἀληθείας· καὶ τὰ δόγματα καὶ διδάγ-
ματά της, δὲν εἶναι ἀθρώπινα, ἀλλὰ θεῖα·
διὰ τοῦτο λέγοντες πῶς πιστεύομεν εἰς αὐ-
τὴν, νοοῦμεν πῶς πιστεύομεν εἰς τὰ θεοπα-
ράδοτά του λόγια, καὶ θεόπνευστα δόγματα·
φησὶ γὰρ ἡ Γραφή· ὅτι ὑπὸ Πνεύματος
ἁγίου φερόμενοι, ἐλάλησαν οἱ ἅ-
γιοι Θεοῦ ἄνθρωποι· καὶ ὁ Παῦλος (α.
Θεσσ. β. ιγ.) φησὶν· οὐ λόγον ἀνθρώ-
που ἐδέξασθε, ἀλλὰ καθὼς ἔστιν ἀ-
ληθῶς, λόγον Θεοῦ· καὶ ἀπὸ τοῦτο
κινούμεθα καὶ πιστεύομεν, ὅχι μόνον τὸ ἱερὸν
Εὐαγγέλιον ὅπου ἐκείνη ἐδιάλεξε, περὶ οὗ
ὁ Χριστὸς (Μαρκ. α. ιε.) διατάξατο, εἰπών·
πιστεύετε ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, ἀλλὰ
καὶ εἰς πάσας τὰς λοιπὰς Γραφὰς, καὶ
συνοδικὰς διατάξεις.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ υς'.

Ποῖον εἶναι τὸ δέκατον ἄρθρον τῆς πίστεως;

Α'π. Ομολογῶ ἐν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ υή.

Τί διδάσκει τὸ ἄρθρον τοῦτο τῆς πίστεως;

Α'π. Ἐπειδὴ ἐνθυμᾶται τοῦ βαπτίσματος, ὅπου εἶναι τὸ πρῶτον μυστήριον, μας δίδει ἀφορμὴν καὶ θεωρήσωμεν περὶ τῶν ἐπταὶ μυστηρίων τῆς ἐκκλησίας· τὰ ὁποῖα εἶναι ταῦτα· τὸ βάπτισμα· τὸ μύρον τοῦ χρίσματος· ἡ εὐχαριστία· ἡ μετάνοια· ἡ ἱερωσύνη· ὁ τίμιος γάμος· καὶ τὸ εὐχέλαιον· ταῦτα τὰ ἐπταὶ μυστήρια ἀναβιβάζονται εἰς τὰ ἐπταὶ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἐπειδὴ διὰ μέσου τῶν μυστηρίων τούτων χύνει τὰς δωρεάς του τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς τὰς ψυχὰς ἐκείνων, ὅπου τὰ μετέχουσι καθὼς πρέπει, καὶ τὴν χάριν του· διὰ τὸ ὁποῖον πρᾶγμα ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας εἰς πλάτος διαλέγεται, εἰς τὸ βιβλίον

λίον ὅπου ἔγραψε πρὸς τοὺς Λουτεράνους,
διὰ τὰ ἐπιστρέψουσιν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ γθ'.

Τί ἐστὶ μυστήριον;

Α'π. Τὸ μυστήριον εἶναι μία τε-
λετὴ ἢ ὁποῖα ἀποκάτω εἰς κάποι-
ον εἶδος ὁρατὸν, εἶναι αἰτία, καὶ
φέρει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ πιστοῦ τὴν
ἀόρατον χάριν τοῦ Θεοῦ διαταχ-
θὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, δι' οὗ
ἕκαστος τῶν πιστῶν τὴν θείαν χά-
ριν λαμβάνει.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ς'.

Πόσα πράγματα ζητοῦνται εἰς τὸ μυστήριον;

Α'π. Τρεῖς, ὅλη ἀρμόδιος, ὥς εἶναι τὸ
ὔδωρ εἰς τὸ βάπτισμα· ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος
εἰς τὴν εὐχαριστίαν· τὸ ἔλαιον, καὶ τὰ λοι-
πὰ κατὰ τὸ μυστήριον. δεύτερον, ὁ ἱερεὺς
ὅπου γὰρ εἶναι νομίμως κεχειροτονημένος, ἢ

ὁ ἐπίσκοπος. τρίτον, ἡ ἐπίκλησις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ τὸ εἶδος τῶν λόγων, μετὰ ὅποια ὁ ἱερεὺς ἁγιάζει τὸ μυστήριον τῇ δυνάμει τοῦ ἁγίου Πνεύματος, μετὰ γνώμην ἀποφασισμένην του ναὶ τὸ ἁγιάση.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ρά.

Διὰ ποῖον τέλος, τὰ μυστήρια διετάχθησαν;

Α' π. Πρῶτον, διὰ ναὶ εἶναι σημάδια τῶν ἀληθινῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ, ἡγουν τῆς ἐκκλησίας τῆς ὀρθοδόξου, τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς· διατὶ ὅποιος χρᾶται τὰ μυστήρια τοῦτα καθὼς πρέπει, εἶναι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἀληθινὸν καὶ γνήσιον μέλος της, καὶ κατὰ χάριν υἱὸς Θεοῦ. δεύτερον, διὰ ναὶ ἔχωμεν ἀσφαλὲς σημεῖον τῆς εἰς Θεὸν ἡμῶν πίστεως, ἔσωντας καὶ ναὶ εἰμεσθεν βέβαιοι μετὰ τὴν πίσιν, καὶ μετὰ καλὰ ἔργα ναὶ σωθοῦμεν εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν· τρίτον, διὰ ναὶ ἔχωμεν ἰατρικὰ ἀναμφίβολα ναὶ διώχνωμεν τῆς ἀσθενείας τῶν ἁμαρτιῶν μας.

ἙΡΩΤ-

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ρβ΄.

Τί εἶναι τὸ πρῶτον μυστήριον τοῦ βαπτίσματος;

Α'π. Τὸ βάπτισμα εἶναι μία ἐκπλυσις, καὶ ἀναίρεσις τοῦ προπαιτορικοῦ ἁμαρτήματος διὰ τῆς τρίτης καταδύσεως εἰς τὸ ὕδωρ, λέγοντος τοῦ ἱερέως τὰ λόγια τοῦτα· εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς ἀμήν· καὶ τοῦ Υἱοῦ ἀμήν· καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀμήν. (ὁ ἀνάδοχος ὀφείλει προφέρειν τὸ ἀμήν.) καὶ μετὰ τὴν ἀναγέννησιν τούτην ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, γίνεται ἡ διαλλαγή τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὸν Θεόν, καὶ συγχωρεῖται ἡ εἰσοδος εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, κατὰ τὰ λόγια τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, (Ἰωαν. γ. ε.) λέγοντος· ἔάν τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· τοῦτο τὸ μυστήριον μίαν φορὰν λαμβανόμενον, δὲν δίδεται δεύτερον, μόνον ἐκεῖνος ὅπου βαπτίζεται καὶ πιστεύῃ ὀρθοδόξως ἓνα Θεὸν τρισυπόστατον, καὶ
καὶ

να εἶπεν ἀκριβῶς καὶ ἀπαρραλλάκτως τὰ
προῤῥηθέντα λόγια· εἰς τὸ ὄνομα τοῦ
Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ
ἁγίου Πνεύματος ἀμήν· κατὰ τὴν
γνώμην τῆς καθολικῆς καὶ ὀρθοδόξου ἐκ-
κλησίας.

Ἑρωτήσις ργ'.

Τί πρέπει να φυλάττεται εἰς τὸ μυστήριον
τοῦτο;

Α'π. Τὸ πρῶτον εἶναι ὅπου τὸ βρέφος
μὲ τὸν ἀνάδοχόν του (ὁ ὁποῖος πρέπει να
εἶναι ὀρθόδοξος) ἔχει ἀνάγκην να ἀποτα-
γῇ, ἡγουν να ἀρνηθῇ τὸν διάβολον, καὶ ὅλα
του τὰ ἔργα, καὶ τὴν λατρείαν του, καὶ
πᾶσαν τὴν πομπήν του· μὰ ἂν ὁ βαπτιζό-
μενος θέλει εἶναι νομίμου ἡλικίας, εἶναι ἀ-
νάγκη ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος αὐτός του να κά-
μῃ τὴν ἀρνησιν τοῦ διαβόλου, ἀποκρινόμενος
εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ ἱερέως, καὶ ἐμπλύων-
τας τὸν διάβολον καὶ τὰ ἔργα του ὅλα·
ἔπειτα να ὁμολογήσῃ τὸ σύμβολον τῆς πί-
στεως, καὶ ἂν εἶναι νήπιον, να ὁμολογήσῃ
ὁ ἀνάδοχός του δι' αὐτὸν τὸ σύμβολον τοῦ

το τῆς πίστεως· καὶ ναὶ ὑποχεθῇ δι' αὐτὸν
εἰς τὸν Χριστόν. ἀκόμι καὶ τοῦτο πρέπει ναὶ
Φυλάττεται εἰς τὸ βάπτισμα, ναὶ εἶναι εἰ-
λικρινὲς ὕδωρ, ὅχι μικρὸν μὲ ἄλλο πρᾶγμα,
οὔτε τεχνητὸν, μήτε ἄλλο ὑγρόν. καὶ τὸ
διατεταγμένον βάπτισμα, δὲν πρέπει ναὶ
γίνεται ἀπὸ ἄλλου τινὰ παρὰ ἀπὸ τὸν νό-
μιμον ἱερέα· μὰ εἰς καιρὸν τινὸς ἀνάγκης,
ἤμπορεῖ ναὶ τὸ κάμῃ τὸ μυστήριον τοῦτο, καὶ
κοσμικὸν πρόσωπον ἀνδρὸς ἢ γυναικός· με-
ταχειριζόμενον τὴν πρεπουμένην ὕλην, νερὸν
ἀπλοῦν καὶ Φυσικὸν, ἐπιφέρων καὶ τὰ ῥη-
θέντα λόγια, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πα-
τρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου
Πνεύματος· κάμοντας καὶ τὴν τρίτην
κατάδυσιν, καὶ τὸ τοιοῦτον βάπτισμα τό-
σῃ δυνάμει ἔχει, ὅπου ἔσωνται καὶ ναὶ μὴ
δίδεται δεύτερον, εἶναι ἀναμφίβολος σφρα-
γὶς τῆς σωτηρίας τῆς αἰωνίου. καὶ ποῖος ναὶ
εἶναι ὁ καρπὸς καὶ τὸ κέρδος τοῦ μυστηρίου
τούτου, ἔυκολα καθ' ἑναὶς τὸ γνωρίζει· δια-
τὶ πρῶτον τὸ μυστήριον τοῦτο, σικώνει ὅλα
τὰ ἁμαρτήματα· εἰς μὲν τὰ βρέφη, τὸ
προπατορικὸν, εἰς δὲ τοὺς μεγάλους, καὶ
τὸ προπατορικὸν καὶ τὸ προαιρετικόν. δεύ-
τερον, ὁ ἄνθρωπος ἀνακαινίζεται, καὶ ἀπο-

καθίσταται εἰς τὴν δικαίωσιν ἐκείνην, ὅπου εἶ-
 χεν ὅταν ἦτον ἀθάωτος, καὶ ἀναμάρτητος·
 καθὼς μαρτυρεῖ (α. Κορ. 5. ια.) ὁ Ἀπό-
 σολος, λέγων· ἀλλὰ ἀπελούσαθε, ἀλ-
 λά ἡγιασθήτε· ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν
 τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ
 ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.
 ἔπειτα οἱ βαπτισθέντες γίνονται μέλη τοῦ
 σώματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸν Κύριον ἡμῶν
 ἐνδύμεθα· διατὶ (Γαλ. 3. κς.) λέγει ὁ
 Ἀπόσολος· ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθη-
 τε, Χριστὸν ἐνεδύσαθε.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ρδ'.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον μυστήριον εἰς τὴν ἐκ-
 κλησίαν τοῦ Χριστοῦ;

Α'π. Τὸ δεύτερον μυστήριον εἶναι τὸ μύ-
 ρον τοῦ χρίσματος· τὸ ὁποῖον ἤρχισεν ἀπὸ
 τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ὅπου τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον
 ἐκατάβηκεν (Πραξ. β.) εἰς τοὺς Ἀποστό-
 λους, σφραγίζοντάς τοὺς μὲ τὴν θείαν τοῦ
 χάριν, διὰ τὴν κηρύττουσι σταθερῶς καὶ ἀδια-
 λείπτως τὴν πίσιν τοῦ Χριστοῦ· καὶ τὴν βοή-
 θειαν τούτην χρειάζονται καὶ οἱ βαπτιζόμε-
 νοι·

νοι· καὶ καθὼς πάλαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον
 ἐκατάβηκεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν εἰδει πυ-
 ρός, καὶ ἔχυσεν εἰς αὐτοὺς τὰ χαρίσματά
 του, τέτοιας λογῆς καὶ τῶρα, ὅταν ὁ ἱε-
 ρεὺς χρίει τὸν βαπτιζόμενον μετὰ τὸ ἅγιον
 μέρος, χύνονται ἀπάνω εἰς αὐτὸν τὰ χα-
 ρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος· τὸ ὅπου
 εἶναι δῆλον ἀπὸ τὰ λόγια ὅπου χρεωστῇ ὁ
 ἱερεὺς νὰ λέγῃ, ὅταν ἐνεργῇ τὸ τοιοῦτο μυ-
 στήριον, σφραγὶς δωρεᾶς Πνεύματος
 ἁγίου, ἀμήν. ὥς ἂν νὰ ἔλεγε, μετὰ τὴν
 χρίσιν τούτου τοῦ ἁγίου μέρους σφραγίζεσθαι
 καὶ βεβαιώνεσθαι εἰς τὰ χαρίσματα τοῦ ἁ-
 γίου Πνεύματος, ὅπου πέρνεις εἰς βεβαιώ-
 σιν τῆς Χριστιανικῆς σου πίστεως· καὶ τοῦτο
 συμφωνᾷ μετὰ τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου (β.
 Κορ. α. κα.) λέγοντος· ὁ δὲ βεβαιῶν
 ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστὸν καὶ χρί-
 στας ἡμᾶς Θεός, ὁ καὶ σφραγισά-
 μενος ἡμᾶς Θεός, καὶ δούς τὸν ἀρ-
 ραβῶνα τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς
 καρδίαις ἡμῶν. ἡ χρίσις αὕτη τοῦ μέρους,
 ἢ μάλλον εἰπεῖν, ἡ ἐνέργεια τούτη τῆς
 χρίσεως, ἐγένετο εἰς τὸν καιρὸν τῶν Ἀποστό-
 λων διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν. διατὶ
 (Πραξ.

(Πραξ. η. ζ.) λέγει ἡ Γραφή· Τότε ἐπέ-
τίθουν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς, καὶ
ἐλάμβανον Πνεῦμα ἅγιον· ὅτε
ἐγένετο μετὰ τὴν κρίσιν τοῦ μύρου, καθὼς μαρ-
τυρεῖ ὁ ἱερεὺς Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὁ
μαθητὴς τοῦ μακαρίου Παύλου.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ρέ.

Πόσα πράγματα ζητοῦνται εἰς τοῦτο τὸ
μυστήριον;

Α'π. Πρῶτον ζητεῖται νὰ γίνηται ἀπὸ
τὸν ἀνωτάτω ἐπίσκοπον τὸ μύρον τοῦτο. Δεύ-
τερον, νὰ ἔχη τὴν πρεπουμένην τοῦ ὕλην,
ἡγουν τὸ ἔλαιον, τὸ βάλσαμον, καὶ τὰ λοι-
πὰ μυρίσματα. Τρίτον, ζητεῖται ὅτι παρ-
ευθὺς μετὰ τὸ βάπτισμα νὰ χρίῃ ὁ ἱερεὺς
τὸν βαπτιζόμενον εἰς τὰ διωρισμένα μέλη,
ἐπιλέγων τὰ λόγια ἐκεῖνα. σφραγίς δω-
ρεᾶς Πνεύματος ἁγίου, ἀμήν.
ἀπὸ τὸ μυστήριον τοῦτο γενοῦνται οἱ καρποὶ
τοῦτοι· Πρῶτον, διατὶ καθὼς μετὰ τὸ βά-
πτισμα ἀναγενόμεθα τέτοιας λογῆς, μετὰ τὸ
ἅγιον μύρον γενόμεθα μέτοχοι τοῦ ἁγίου
Πνεύματος, βεβαιωθέντες εἰς τὴν πίσιν τοῦ
Κυ-

Κυρίου, καὶ αὐξάνομεν εἰς τὴν θείαν χάριν, κατὰ τὸν Ἀπόστολον (Τιτ. γ. ε.) τὸν λέγοντα, ὅτι ἔσωσεν ἡμᾶς κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας, καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος ἁγίου, οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν. Δεύτερον, διατὶ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οὕτως εἴμεθεν βέβαιοι καὶ σερεοὶ ὅπου δὲν ἡμπορεῖ νὰ βλάβῃ καθόλου ὁ νοητὸς ἐχθρὸς τὴν ψυχὴν μας. Τοῦτο τὸ μυστήριον δὲν δίδεται δεύτερον παρὰ εἰς ἐκείνους, ὅπου θέλουσιν ἐπιστρέψαι ἀπὸ τὴν ἄρνησιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ρς'.

Ποῖον εἶναι τὸ τρίτον μυστήριον;

Α'π. Ἡ ἁγία εὐχαριστία. ἤγουν τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Χριστοῦ, ὑποκάτω εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, εἰς τὸ ὅποιον εἶναι ἀληθῶς καὶ κυρίως παρὼν, ἤγουν κατὰ τὸ πρᾶγμα ὁ Ἰησοῦς Χριστός. τοῦτο τὸ μυστήριον ὑπερέχει ὅλα τὰ

ἄλλα, καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων ὠφελεῖ εἰς τὴν σωτηρίαν τὴν ἐδικήν μας. Ἐπειδὴ, εἰς τὸ μυστήριον τοῦτο, πᾶσα χάρις καὶ χρηστότης τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ φανερόνεται εἰς τὰς πιστὰς, καὶ παριστάνεται, καθὼς θέλει γένη γνώριμον κατωτέρω.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ρζ.

Τί πρέπει νὰ φυλάττεται εἰς τὸ μυστήριον τοῦτο;

Α'π. Πρῶτον, τοῦτο τὸ μυστήριον οὐδένας ἄλλος ἢμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ εἰς ὁποῖαν χρειαν καὶ ἂν τύχῃ, παρὰ νὰ εἶναι ἱερεὺς νόμιμος. Δεύτερον, πρέπει νὰ προμηθεύῃ νὰ εἶναι θυσιαστήριον ἐκεῖ, ὅπου μέλλει νὰ ἱεουργήσῃ, ἢ ἀντιμίσιον, χωρὶς τοῦ ὁποίου κατ' οὐδένα τρόπον ἢμπορεῖ νὰ προσφέρει τὴν ἀναιμάκλον θυσίαν. Τρίτον, πρέπει νὰ προσέχῃ νὰ εἶναι ἡ πρεπουμένη ὕλη, ἥγουν ἄρτος σίτινος ἐνδυμος, ὅσον δυνατὸν καθαρός. καὶ οἶνος ἀμικλὸς ἀπὸ κάθε λογῆς ἄλλο ὑγρὸν, καὶ εἰλικρινὴς εἰς ἑαυτόν καὶ εἰς τὴν προσκομιδὴν ἐγχεῖται καὶ ὕδωρ πρὸς πλήρωσιν τῆς Γραφῆς (Ἰωαν. ιθ. λδ.) τῆς λεγούσης ὅτι εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγ-

λόγχῃ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ ἐνυξε,
 καὶ εὐθὺς ἐξηλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ.
 Τέταρτον, πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ ἱερεὺς τοιαύ-
 τὴν γνώμην εἰς τὸν καιρὸν, ὅπου ἀγιάζει
 τὰ δῶρα, πῶς αὐτὴ ἡ οὐσία τοῦ ἄρτου,
 καὶ ἡ οὐσία τοῦ οἴνου μεταβάλλεται εἰς τὴν
 οὐσίαν τοῦ ἀληθινοῦ σώματος καὶ αἵματος
 τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἁγίου
 Πνεύματος, οὗ τὴν ἐπίκλησιν κάμει τὴν ὥ-
 ραν ἐκείνην, διὰ νὰ τελειώσῃ τὸ μυστήριον τοῦ-
 το ἐπευχόμενος, καὶ λέγων· κατὰπεμ-
 ψον τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον ἐφ'
 ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα
 ταῦτα. καὶ ποιήσον τὸν μὲν ἄρτον
 τοῦτον τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ
 σου, τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ
 τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου, μετα-
 βαλὼν τῷ Πνεύματί σου τὰ ἅγια.
 Μετὰ γὰρ τὰ ῥήματα ταῦτα, ἡ μετου-
 σίωσις παρευθὺς γίνεται, καὶ ἀλλάσκει ἄρ-
 τος εἰς τὸ ἀληθινὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ
 ὁ οἶνος εἰς τὸ ἀληθινὸν αἷμα. ἀπομένοντες
 μόνον τὰ εἶδη ἵπου φαίνονται, καὶ τοῦτο
 κατὰ τὴν θείαν οἰκονομίαν. πρῶτον μὲν

διὰ να μὴν βλέπωμεν σῶμα Χριστοῦ, μὰ
 να τὸ πισεύωμεν πῶς εἶναι διὰ τὰ λόγια
 ὅπου εἶπεν· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου,
 καὶ τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου· πισεύων-
 τες μᾶλλον εἰς τὰ λόγια καὶ δύναμιν ἐκεί-
 νου, παρὰ εἰς ταῖς ἐδικαῖς μας αἰσθήσεις
 τὸ ὅποιον προξενεῖ μακαρισμὸν τῆς πίστεως·
 μακάριοι γὰρ (Ἰωαν. κ. κθ.) οἱ μὴ
 ἰδόντες καὶ πισεύσαντες. Δεύτερον,
 διατὶ ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη ἀποτρέπεται τὴν
 ὥμην σαρκοφαγίαν. καὶ ἐπειδὴ ἔμελλε να
 πέρνη τὴν ἔνωσιν τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν μετέ-
 ληψιν τῆς σαρκὸς καὶ αἵματός του, διὰ να
 μὴν τὴν ἀποτρέπεται βδελυττόμενος ὁ ἄνθρω-
 πος, ὠκονόμησεν ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ, καὶ
 δίδωσι τὴν σάρκα τὴν ἰδίαν, καὶ τὸ αἷμά
 του, εἰς βρώσιν καὶ πόσιν τοῖς πιστοῖς, ὑ-
 ποκάτω εἰς τὸ ἔνδυμα τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ
 οἴνου. Περὶ τούτου ὁ Γρηγόριος Νύσσης, καὶ
 ὁ ἱερός Δαμασκηνὸς εἰς πλάτος διαλέγονται.
 Ἡ δὲ κοινωνία τοῦ μυστηρίου τούτου πρέπει
 να γίνεται καὶ κατὰ τὰ δύο εἶδη τοῦ ἄρ-
 του καὶ τοῦ οἴνου· τὸσον ἀπὸ τοὺς πνευμα-
 τικοὺς, ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς κοσμικοὺς· ἐπει-
 δὴ ὁ Χριστὸς δὲν ἐκβάδωντας καννένα, οὕτω
 προ-

προσέταξε (Ἰωαν. 5. νδ.) λέγων· ἀμὴν
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε
τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου,
καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχε-
τε ζωὴν αἰώνιον ἐν ἑαυτοῖς. ὁ
τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων
μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ γὰρ
ἐν αὐτῷ· διὰ τὸ καὶ οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι
κατὰ τὸν τρόπον ὅπου τὸ ἐπαρалаβασιν
ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, οὕτως καὶ τὸ ἐπαραδίδασιν
εἰς κοινωνίαν κοσμικῶν τε καὶ ἱερωμένων,
καὶ εἰς τὰ δύο εἶδη καθὼς (α. Κορ. ια.
κγ.) γράφει πρὸς Κορινθίους ὁ Παῦλος ὁ
Ἀπόστολος λέγων· ἐγὼ γὰρ παρέλαβον
ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα
ὑμῖν, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός
ἐν τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδοτο, ἔλαβεν
ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε,
καὶ εἶπε, λάβετε, φάγετε, τοῦτό
μου ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν
κλώμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν
ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ
τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνήσαι, λέ-

γων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἢ καινὴ
 διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι·
 τοῦτο ποιεῖτε, ὅσάκις ἂν πίνητε
 εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν· τὴν τιμὴν
 ὅπου πρέπει νὰ δίδῃς εἰς τὰ Φρικτὰ ταῦτα
 μυστήρια, πρέπει νὰ εἶναι τοιαύτη· ὡς ἐκεί-
 νη ὅπου δίδεται τοῦ ἰδίου Χριστοῦ (ὡς ἀνω-
 τέρω εἴρηται) ὥστε καθὼς δι' ἐκεῖνον εἶπεν ὁ
 Πέτρος ἐκ σώματος πάντων τῶν Ἀποστόλων.
 (Ματ. 15. 15.) σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ
 Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τοῦ ζῶντος· τέτοιαις
 λογῆς νὰ λέγωμεν καὶ ἡμεῖς, λατρεύοντες
 καθ' ἕνας· πιστεύω, Κύριε, καὶ ὁμο-
 λογῶ, ὅτι σὺ εἶ ἀληθῶς ὁ Χριστός,
 ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τοῦ ζῶντος, ὁ
 ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς
 σῶσαι, ὧν πρῶτος εἰμὶ ἐγώ. ἀκό-
 μι τὸ μυστήριον τοῦτο προσφέρεται θυσία ὑπὲρ
 πάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ζώντων τε,
 καὶ κεκοιμημένων ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς
 αἰωνίου· ἢ ὁποῖα θυσία δὲν θέλει τελειώ-
 σαι ἕως τῆς τελευταίας κρίσεως. Οἱ καρποὶ
 τοῦ μυστηρίου τούτου εἶναι τοῦτοι· πρῶτον·
 ἡ ἀνάμνησις τοῦ ἀναμαρτήτου πάθους, καὶ
 τοῦ

τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸ (α. Κορ.
ια. κε.) εἰρημένον· ὅσάν τις γὰρ ἂν ἐσθίη-
τε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ πο-
τήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον
τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις
οὗ ἂν ἔλθῃ· τὸ δεύτερον κέρδος ὅπου μὲν
δίδῃ εἶναι, διατὶ τὸ μυστήριον τοῦτο γίνεται
ἱλασμός καὶ καλοσύνημα πρὸς τὸν Θεὸν διὰ
τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, εἴτε ζώντων, εἴτε καὶ
ἀποθανόντων· διὰ τοῦτο οὐδεμία τῶν ἁγίων
λειτουργιῶν γίνεται, ὅπου νὰ μὴν γένοιεν
εἰς αὐτὴν ἱκεσίαις καὶ δεήσεις πρὸς τὸν Θεὸν
ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων. τὸ τρί-
τον διάφορον εἶναι ὅπου ὅποιος Χριστιανὸς ἐυ-
ρίσκεται παρὼν συχνᾶ εἰς τὴν θυσίαν ταύ-
την, καὶ νὰ κοινωνᾷ τοῦ μυστηρίου τούτου,
ἐλευθερώνεται δι' αὐτοῦ ἀπὸ κάθε πειρασμὸν
καὶ κίνδυνον τοῦ διαβόλου· διατὶ δὲν ἀπο-
τολμᾷ ὁ ἐχθρὸς τῆς ψυχῆς, νὰ βλάβῃ
ἐκεῖνον ὅπου ἡξεύρει πῶς ἔχει τὸν Χριστὸν
μένοντα ἐν αὐτῷ· ἡ ἐτοιμασία πρὸς τὴν με-
τάληψιν τῶν Φρικτῶν μυστηρίων, πρέπει νὰ
γίνεται κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἐκκλησίας ἡ-
μῶν τῆς ὀρθοδόξου, ἡγουν μὲ καθαράν ἐξο-
μολόγησιν, νηστείαν τε καὶ κατάνυξιν καὶ διαλ-

λα-

λαγὴν τελείαν μὲ ὅλους, καὶ μὲ ἄλλα τού-
τοις ὅμοια.

Ἑρωτήσις ρή.

Ποῖον εἶναι τὸ τέταρτον μυστήριον;

Α'π. Ἡ ἱερωσύνη ἢ ὁποῖα εἶναι δύο λο-
γιῶν, ἄλλη πνευματικὴ, καὶ ἄλλη μυστηριώ-
δης. τῆς πνευματικῆς ἱερωσύνης ὅλοι οἱ
χριστιανοὶ οἱ ὀρθόδοξοι μετέχουσιν, καθὼς (α.
Πετρ. β. θ.) διδάσκει Πέτρος ὁ Ἀπόστολος,
λέγων· Ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτὸν, βα-
σίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον,
λαὸς εἰς περιποίησιν· καὶ ὁ Ἰωάννης
εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν· (κεφ. ε. θ.) ἔσ-
φάγης καὶ ἡγόρασας τῷ Θεῷ ἡμᾶς
ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς,
καὶ γλώσσης, καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους·
καὶ ἐποίησας ἡμᾶς τῷ Θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς
καὶ ἱερεῖς· καὶ κατὰ τὴν τοιαύτην ἱερωσύ-
νην γίνονται καὶ προσφοραὶ τοιαῦται· ἡγουν
προσευχαὶ, εὐχαρισταί, νεκρώσεις τοῦ σώμα-
τος, παραδόσεις εἰς μαρτύριον διὰ τὸν Χρι-
στὸν, καὶ ἄλλα ὅμοια· πρὸς τὰ ὅποια πα-
ρα-

ρακινῶντας λέγει (α. Περ. β. ε.) ὁ Ἀπό-
 σολος Πέτρος· καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶν-
 τες οἰκοδομεῖσθε, οἶκος πνευματι-
 κός, ἱεράτευμα ἅγιον, ἀνενέγκαι
 πνευματικὰς θυσίας εὐπροσδέκτους
 τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ (Ρώμ.
 β. α.) ὁ Παῦλος· παρακαλῶ οὖν ὑ-
 μᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν
 τοῦ Θεοῦ, παραστήσατε τὰ σώματα
 ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, ἐυά-
 ρεσον τῷ Θεῷ, τὴν λογικὴν λα-
 τρείαν ὑμῶν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ρθ'.

Πῶς γίνεται ἡ μυστηριώδης ἱερωσύνη;

Α'π. Ἡ ἱερωσύνη ὅπου εἶναι μυστήριον,
 διετάχθη τοῖς Ἀποστόλοις ἀπὸ τὸν Χριστὸν,
 καὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν αὐτῶν,
 μέχρι τῆς σήμερον γίνεται ἡ χειροτονία.
 διαδεξαμένων τῶν (Ἀποστόλων) ἐπισκόπων
 αὐτοὺς πρὸς διάδοσιν τῶν θείων μυστηρίων,
 καὶ διακονίαν τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων,

καθὼς (α. Κορ. δ. α.) εἶπεν ὁ Ἀπόστολος
οὕτως ἡμᾶς λογίζεσθω ἄνθρωπος,
ὥς ὑπηρέτας Χριστοῦ, καὶ οἰκονό-
μους μυστηρίων Θεοῦ· εἰς τὴν οἰκονο-
μίαν τούτην δύο πράγματα περιέχονται·
πρῶτον, ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ λύειν
τὰς τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτίας· διατὶ πρὸς
αὐτὴν (Ματ. ιη. ιη.) εἴρηται· ὅσα ἂν
λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσονται λελυμέ-
νον ἐν τῷ οὐρανῷ. δεύτερον, ἡ ἐξουσία
καὶ ἡ δύναμις τοῦ διδάσκειν· ἡ ὁποῖα μετὰ
λόγια τοῦτα ἐρμηνεύεται· πορευθέντες
(Ματ. κη. ιθ.) οὖν μαθητεύσατε πάν-
τα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς
τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ
Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.
Ὁ Χριστὸς λοιπὸν ἐξαπέστειλε τοὺς Ἀποστό-
λους εἰς τὸ κήρυγμα· οἱ δὲ Ἀπόστολοι χει-
ροτονοῦντες ἄλλους τοὺς ἐπέμπασιν εἰς τὸ
αὐτὸ ἔργον· καθὼς συνάγεται ἀπὸ τὰ λό-
για τοῦ ἁγίου Λουκᾶ, (Πραξ. η. ιθ.) λέ-
γοντος· τότε ἐπετίθουν τὰς χεῖρας
ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐλάμβανον Πνεῦ-
μα

μα ἅγιον· ὁμοίως (κεφ. ιγ. β.) ἔσων-
τας ἐκεῖνοι καὶ λειτουργοῦσιν, ἤγουν
καὶ προσφέρουσι τὴν ἀνάμακτον θυσίαν πρὸς
τὸν Θεόν, καὶ καὶ νηστεύουσιν, ἔπε
τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀφορίσατε δὴ
μοι τόντε Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦ-
λον, εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκείμεμαι
αὐτοῦς. τότε νηστεύσαντες καὶ
προσευξάμενοι, καὶ ἐπιθέντες τὰς
χεῖρας αὐτοῖς, ἀπέλυσαν καὶ (α.
Τιμ. ε. κβ.) ὁ Παῦλος· χεῖρας ταχέως
μηδενὶ ἐπιτίθει· με τούτην λοιπὸν τὴν
χειροτονίαν, καὶ τὴν διαδοχὴν, τὴν μηδέπο-
τε διακοπεῖσαν ἔχουσιν τὴν δύναμιν τοῦ δι-
δάσκειν τὰ σωτηριώδη δόγματα ἐκεῖνοι, ὅ-
που εἶναι πεμπόμενοι, εἰς τοῦτο τὸ ἔργον
μὰ ὅσοι δὲν ἐπέμφθησαν, οὔτε ἐδιαλέχθησαν
εἰς αὐτὸ, δὲν πρέπει καθύλου καὶ τὸ ἐπι-
χειρίζονται, κατὰ τὸ εἰρημένον (Ῥωμ. ι.
ιε.) τῷ Παύλῳ· πῶς δὲ κηρύξωσιν,
εἰ μὴ ἀποσφαλῶσιν;

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ρί.

Τί πρέπει νὰ θεωρῇται εἰς τοῦτο τὸ μυ-
στήριον;

Α'π. Πρέπει νὰ ἐξετάζονται τὰ πρό-
σωπα ὅπου μέλλουσι νὰ ἀναβοῦσιν εἰς τὸ
τοιούτον μυστήριον, νὰ ἔχουσι τρία πράγμα-
τα· πρῶτον, καλὴν καὶ καθαράν συνείδησιν,
ἀπέχοντες μακρὰν ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα
ἐκεῖνα ὅπου ἐμποδίζουσιν τὴν ἱερωσύνην. δεύ-
τερον, νὰ ἔχουσιν καὶ ἐπισήμην καὶ σοφίαν,
τόσον εἰς τὴν οἰκονομίαν τῶν θείων μυστηρίων,
ὅσον καὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ κοινοῦ λαοῦ,
μὲ ταῖς διδασκαῖς των. καὶ τρίτον, νὰ
ἔχουσι ὅλα τῶν τὰ μέλη γερὰ ἵππου εἶναι
ἀναγκαῖα εἰς τοῦτο.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ριά.

Πρὶν τῆς ἱερωσύνης εἶναι τάχα ἄλλαις τά-
ξεις ὅπου δίδονται;

Α'π. Ἡ ἱερωσύνη περικρατεῖ εἰς τὴν
ἑαυτὴν τῆς ὅλους τοὺς βαθμούς· μὲ ὅλον
τοῦτο πρέπει κατὰ τὴν τάξιν νὰ δίδονται·
οἶον ἀναγνώστης, ψάλτης, λαμπαδάριος,
ὑπο-

ὑποδιάκονος, διάκονος, διὰ τὰ ὁποῖα πλατύτερον διαλαμβάνουσιν τὰ ἀρχιερευτικὰ εὐχολόγια, λεγόμενα τακτικά· εἰς τὸν παρόντα τρόπον φθάνει μόνον νὰ εἰποῦμεν πρὸς διδασκαλίαν τῆς ὀρθοδόξου ὁμολογίας, πῶς ὁ ἐπίσκοπος πρέπει νὰ φανερώνη εἰς κάθε βαθμὸν ὅπου χειροτονᾷ, τὸ ἔργον ὅπου τοῦ ἐγχειρίζει, ἢ τὴν θείαν ἱεουργίαν, ἢ τὴν Εὐαγγελίου ἀνάγνωσιν, ἢ τοῦ Ἀποστόλου, ἢ νὰ φέρη τὰ ἱερὰ σκεύη, ἢ τὸν κόσμον τῆς ἐκκλησίας, διατὶ πᾶσα τάξις ἔχει τὸ ἰδίον της σημάδιον, μὲ τὸ ὁποῖον καθ' ἑνας διαφέρει ἀπὸ τὸν ἄλλον καὶ πρέπει ὁ ἐπίσκοπος νὰ τὸ διερμηνεύη.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ριβ'.

Ποῖον εἶναι τὸ πέμπτον μυστήριον;

Α' π. Τὸ πέμπτον μυστήριον εἶναι ἡ μετάνοια, ἢ ὁποῖα εἶναι ἕνας πόνος τῆς καρδίας διὰ τὰ ἁμαρτήματα ὅπου ἔσφαλεν ὁ ἄνθρωπος, τὰ ὁποῖα κατηγορεῖ ἔμπροσθεν τοῦ ἱερέως μὲ γνώμην βεβαίαν νὰ διορθώσῃ τὴν ζωὴν του εἰς τὸ μέλλον, καὶ μὲ ἐπιθυμίαν νὰ τελειώσῃ ὅ, τι τὸν ἐπιτιμῇσιν ὁ ἱερεὺς ὁ πνευματικός του· τοῦτο τὸ μυστήριον ἰχύει,
καὶ

καὶ πέρνει τὴν δύναμιν τοῦ ἐπύσαν ἡ λύσις
 τῶν ἀμαρτιῶν γίνεται διὰ τοῦ ἱερέως, κα-
 τὰ τὴν τάξιν καὶ συνήθειαν τῆς ἐκκλησίας
 ὅπου παρευθὺς ὡς ἂν πάρῃ τὴν συγχώρησιν
 τοῦ, ἀφένοντα τὰ ἀμαρτήματα τὴν ὥραν
 ἐκείνην ὅλα ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ τοῦ ἱερέως, κα-
 τὰ τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ, ὅπου (Ἰωαν. κ. κγ.)
 εἶπε. λάβετε Πνεῦμα ἅγιον· ἂν τι-
 νων ἀφῆτε τὰς ἀμαρτίας, ἀφίεν-
 ται αὐτοῖς, ἂν τινων κρατῆτε, κε-
 κρατήνται.

Ἑρωτήσις ριγ.

Τί πρέπει νὰ θεωροῦμεν εἰς τοῦτο τὸ
 μυστήριον;

Α' π. Πρῶτον πρέπει νὰ προσέχωμεν,
 ὥστε ὁ μετανοῶν νὰ εἶναι χριστιανὸς πίστεως
 ὀρθοδόξου καὶ καθολικῆς· διατὶ ἡ μετάνοια
 χωρὶς τὴν ἀληθινὴν πίσιν δὲν εἶναι μετάνοια,
 οὔτε εἰς τὸν Θεὸν εὐπρόσδεκτος. δεύτερον
 νὰ ἐξετάζωμεν, ὥστε ὁ πνευματικὸς, ὅπου
 δέχεται τοὺς λογισμοὺς τῶν μετανοούντων
 χριστιανῶν, νὰ εἶναι ὀρθόδοξος, διατὶ ὁ αἰρε-
 τικὸς καὶ ὁ ἀποστάτης δὲν ἔχει δύναμιν τοῦ
 λύειν τὰς ἀμαρτίας. τρίτον, εἶναι ἀναγ-
 καῖον

καῖον ναὶ ἔχη συντριβὴν καρδίας ὁ μετα-
νοῶν, καὶ λύπην διὰ τὰ ἁμαρτήματά του.
μετὰ ὅποια ἐπαρόξυνε τὸν Θεόν, ἢ ἐβλα-
ψε τὸν πλησίον του· διὰ τὴν ὅποιαν συντρι-
βὴν λέγει (Ψαλ. ν. ιθ.) ὁ Δαβὶθ· καρ-
δίαν συντετριμένην καὶ τεταπεινω-
μένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει. εἰς
τὴν συντριβὴν τούτην τῆς καρδίας, πρέπει
ναὶ ἀκολουθᾷ καὶ ἡ διὰ σώματος ἐξομολόγη-
σις πάντων τῶν ἁμαρτημάτων καθ' ἕκαστον.
διατὶ δὲν ἡμπορεῖ ὁ πνευματικὸς ναὶ λύση
τίποτες, ἂν δὲν ἡξεύρη ποῖα πρέπει ναὶ λυ-
θοῦσι, καὶ τί ἐπιτίμιον ναὶ δώση, δι' αὐτὰ·
ἢ ὅποια ἐξομολόγησις εἶναι φανερὴ εἰς τὴν
ἀγίαν Γραφὴν, ὅπου (Πραξ. ιθ. ιη.) λέγει.
πολλοὶ τε τῶν πεπιστευκότων ἤρ-
χοντο ἐξομολογούμενοι, καὶ ἀναγ-
γέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν· καὶ
(Γαλ. ε. ις.) ἀλαχοῦ· ἐξομολογεῖσθε
ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα, καὶ εὐ-
χεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῇτε·
καὶ (Μαρκ. α. ε.) πάλιν· ἐξεπορεύετο
πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαῖα χώρα
καὶ Ἱεροσολυμίται, καὶ ἐβαπτίζον-

το πάντες ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ
 ὑπ' αὐτοῦ (τοῦ Ἰωάννου,) ἐξομολο-
 γούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. ἡ
 ἐξομολόγησις αὕτη πρέπει νὰ ἔχῃ ταῦτα
 τὰ ἰδιώματα, νὰ εἶναι ταπεινὴ, εὐλαβὴς,
 ἀληθινὴ, εἰλικρινὴς, κατηγορητικὴ ἐαυτῆς
 μετ' ὁδύνης, ὅταν γίνεται. καὶ τὸ τρίτον
 μέρος τῆς μετανοίας πρέπει νὰ εἶναι ὁ κα-
 νόνας καὶ τὸ ἐπιτίμιον, ὅπου δίδῃ καὶ διο-
 ρίσῃ ὁ πνευματικὸς ὡς ἂν εἶναι προσευχὰ,
 ἐλεημοσύνη, νητεία, ἐπίσκεψις ἀγίων τό-
 πων, αἱ ἐκκλησίαι, καὶ τὰ ὅμοια, ὅπου
 θέλουσι φανεῖ ἀρμόδια εἰς τὴν κρίσιν τοῦ
 πνευματικοῦ, πλὴν ἐκεῖνος ὅπου μισεύων
 ἀπὸ τὴν ἐξομολόγησιν πρέπει νὰ λογιᾶται
 ἐκεῖνος, ὅπου εἶπεν (Ψαλ. λγ. ιε.) ὁ Ψαλ-
 μωδὸς· ἔκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιή-
 σον ἀγαθόν· καὶ ἐκεῖνα, ὅπου (Ἰωαν.
 ε. ιδ.) εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν· ἴδε ὑγιῆς
 γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα
 μὴ χεῖρόν τί σοι γένηται· καὶ (Ἰωαν.
 η. ια.) ἄλλοτε· πορεύου, καὶ μηκέτι
 ἁμάρτανε. καλᾶ καὶ νὰ εἶναι ἀδύνατον
 εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ φύγῃ ὅλως διόλου τὸ
 ἁμάρ-

ἀμαρτάνειν, μὲ ὅλον τοῦτο κάθε ὀρθόδοξος εἶναι κρατημένος ἀπὸ μίαν ἐξομολόγησιν, ἕως εἰς τὴν ἄλλην καὶ κάμῃ ὅσῃν διόρθωσιν ἡμπορεῖ εἰς τὴν ζωὴν του, κατὰ τὴν συνείδησιν ὅπου ἔχει.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ριδ'.

Ποῖα εἶναι τὰ κέρδη τούτου τοῦ μυστηρίου;

Α'π. Τὸ πρῶτον κέρδος εἶναι, διατὶ καθὼς μὲ τὴν ἀμαρτίαν χάνομεν τὴν ἀθωότητα ἐκείνην, ὅπου ἀποκλήσαμεν εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα, τέτοιας λογῆς πάλιν ἐγγίζομεν εἰς αὐτὴν διὰ τῆς μετανοίας καὶ καθὼς μὲ τὴν ἀμαρτίαν ὑπερούμεθα τῆς θείας χάριτος, τέτοιας λογῆς διὰ τῆς μετανοίας ταύτην πάλιν ἀποκλιώμεθα. καὶ καθὼς διὰ τὴν ἀμαρτίαν ἐρχόμεθα εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ διαβόλου· οὕτω διὰ τῆς μετανοίας ἐλευθερούμεθα ἀπ' αὐτήν. καὶ καθὼς διὰ τῆς ἀμαρτίας αἰχὺνὴ καὶ φόβος εἰσέρχεται εἰς τὴν συνείδησίν μας· τέτοιας λογῆς διὰ τῆς μετανοίας ἐπιτρέπει εἰς ἡμᾶς εἰρήνη καὶ θάρος τοιοῦτον, ὥς ἂν ἔχουσι τὰ τέκνα πρὸς τοὺς πατέρας των.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ριέ.

Ποῖον εἶναι τὸ ἔκλον μυθήριον;

Α'π. Ο' τίμιος γάμος, ὁ ὁποῖος γίνεται, πρῶτον μὲν μὲ τὴν εἰς ἀλλήλους συμφωνίαν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς χωρὶς τινος ἐμποδίσματος. ἢ ὁποῖα συμφωνία δὲν φάνισεν διὰ ἀληθινοῦ γάμου σύμβασις, παρὰ ἐκεῖνοι οἱ ἴδιοι καὶ μαρτυρήσωσιν ἀλλήλους τῶν ἐμπροσθεν τοῦ ἱερέως τὴν ὑπόχεσίν των, καὶ καὶ δάσουσι χεῖρα, πῶς ὁ ἕνας θέλει φυλάξαι εἰς τὸν ἄλλον πίσιν, τιμὴν, ἀγάπην τοῦ γάμου ἐφ' ὅρου ζωῆς αὐτῶν, εἰς κάθε κίνδυνον, δὲν ἐξαφίνωνται ὁ ἕνας τὸν ἄλλον ὑπερον δὲ βεβαιώνεται, καὶ εὐλογεῖται ἀπὸ τὸν ἱερέα τούτη ἡ συμφωνία καὶ ὑπόχεσίς των· καὶ γίνεται τὸ (Ε'βρ. ιγ. δ.) γεγραμμένον· τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ρις'.

Ποῖοι εἶναι τοῦ μυθερίου τούτου οἱ καρποί;

Α'π. Πρῶτον, ὁποῦ ἄνθρωπος μὲ τὸν γάμον ἐκκλίνει ἀπὸ κάθε κίνδυνον τῆς πορνείας

νείας καὶ ἀκρασίας· ἐπειδὴ ὁ γάμος ὁ τίμιος διετάχθηκεν ἐπὶ τούτου διὰ τὰς σβήνης ἢ τῆς σαρκὸς ἐπιθυμία, καθὼς (α. Κορ. ζ. β.) λέγει ὁ Παῦλος· διὰ τῆς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἔχέτω. δεύτερον, διατὶ τιμᾶται ἡ παιδοποιία, μετὰ τὴν τιμίαν γέννησιν. τρίτον, διατὶ εἰς καιροῦς τινος ἀδελφείας ὅπου καὶ τύχη, ἢ ἄλλου κινδύνου, ὁ ἄνδρας δίδει τὸν ἑαυτόν του πιστὸν σύντροφον εἰς τὴν γυναῖκα, καὶ ἡ γυναῖκα εἰς τὸν ἄνδρα, διὰ τὴν μεγάλην ἀγάπην καὶ δεσμὸν τῆς φιλίας ὅπου γεννᾶται ἀνάμεσόν των· διὰ τὸ ὅποιον ἡ Γραφή (Γενεσ. β. κδ.) μαρτυρεῖ· ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ριζ'.

Ποῖον εἶναι τὸ ἑβδομον μυστήριον τῆς
Ἐκκλησίας;

Α'π. Τὸ εὐχέλαιον τὸ ὅποιον εἶναι διατεταγμένον ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, ἐπειδὴ ὅταν

Μ β'

ἐπεμ-

ἔπεμπε τοὺς μαθητάς (Μαρκ. 5. 19.) τοῦ
 ἀνὰ δύο, ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρ-
 ρώστους, καὶ ἐθεράπευον· ἔπειτα ὅλη
 ἡ ἐκκλησία τὸ ἔλαιον εἶχασιν εἰς συνήθειαν ναὶ
 τὸ κάμουσιν· τὸ ὁποῖον φαίνεται ἀπὸ τὴν ἐπι-
 σολὴν τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, (κεφ. ε. ιδ.)
 λέγοντος· ἀφενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσ-
 καλεσάθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς
 ἐκκλησίας, καὶ προσευξάθωσαν
 ἐπ' αὐτὸν, ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ
 ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου· Καὶ ἡ
 εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμ-
 νοντα, καὶ ἐγερῇ αὐτὸν ὁ Κύριος,
 καὶ ἂν ἁμαρτίας ἢ πεποιηκῶς, ἀφε-
 θήσεται αὐτῷ.

Ἑρωτήσις ριή.

Τί πρέπει να βλέπωμεν εἰς τὸ μυστήριον
 τοῦτο;

Α'π. Πρῶτον πρέπει να προσέχωμεν,
 να γίνεται τὸ μυστήριον τοῦτο ἀπὸ ἱερεῖς μὲ
 τὰ ἀκόλουθα τοῦ μυστηρίου, καὶ ὅχι ἀπὸ
 τινὰ

τινὰ ἄλλον. δεύτερον, νὰ εἶναι τὸ ἔλαιον καθαρόν χωρὶς τινος ἀρτύματος, καὶ νὰ εἶναι ὁ ἀδθενὴς ὀρθόδοξος καὶ καθολικῆς πίστεως, νὰ εἶναι ἐξομολογούμενος τὰ ἁμαρτήματά του ἔμπροσθεν εἰς τὸν ἱερέα τὸν πνευματικόν του. καὶ τρίτον, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ χρίσματος νὰ διαβάζεται ἡ εὐχὴ ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐρμηνεύεται τοῦ μυστηρίου τούτου ἡ δύναμις.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ριθ'.

Ποῖοι εἶναι οἱ καρποὶ τοῦ μυστηρίου τούτου;

Α'π. Τὰ διάφορα καὶ καρποὺς ὅπου γεννοῦνται ἀπὸ τὸ μυστήριον τοῦτο, ὁ Ἀπόστολος Γάκωβος τοὺς ἐρμηνεύει, λέγωντας, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, ἢ σωτηρίαν ψυχῆς, ἔπειτα ὑγείαν τοῦ σώματος, καλὰ καὶ πάντοτε ἡ θεραπεία τοῦ σώματος νὰ μὴν γίνεταί, ἀλλ' ἡ ἄφεςις τῶν ἁμαρτιῶν τῆς ψυχῆς πάντοτε εἰς τὸν μετανοοῦντα ἀκολουθεῖ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ρη'.

Ποῖον εἶναι τὸ ἐνδέκατον ἄρθρον τῆς πίστεως;

Α'π. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ρηα'.

Τί διδάσκει τοῦτο τὸ ἄρθρον τῆς πίστεως;

Α'π. Διδάσκει τὴν ἀδιάψευστον ἀνάστασιν τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων, τόσον τῶν ἀγαθῶν ὥς ἂν καὶ τῶν κακῶν, ὅπου μέλλει καὶ γένη μετὰ τὸν θάνατον· κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὅπου (Ἰωαν. ε. κη.) λέγει· ὅτι πάντες, οἳ ἐν τοῖς μνημείοις, ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκπορεύσονται, οἳ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες, εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἳ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. τὰ δὲ σώματα θέλουσιν εἶναι τὰ αὐτὰ μετὰ ὅποια ἔζησαν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, καθὼς (Ἰωβ. ιθ. κε.) λέγει ὁ Ἰωβ· οἶδα γὰρ, ὅτι

ὅτι ἀέναός ἐστιν ὁ ἐκλύειν μὲ μέλλων
ἐπὶ γῆς, ἀναστήσεται τὸ δέρμα μου,
τὸ ἀναντλοῦν ταῦτα, παρὰ γὰρ
Κύριον ταῦτά μοι συνετελέσθη· ἃ
ἐγὼ ἐμαυτῷ συνεπίσταμαι· ἃ ὁ ὀφ-
θαλμός μου εἶώρακε, καὶ οὐκ ἄλλος·
πάντα δέ μοι συνετετέλεσθαι ἐν κόλ-
πῳ. πλὴν τὸ σῶμα τοῦτο ὅπου λέγομεν ὅτι
θέλει εἶναι τὸ αὐτὸ, τότε θέλει εἶναι ἀφθαρ-
τον, καὶ ἀθάνατον ἐν τῇ ἀναστάσει, κατὰ τὸ
εἰρημένον (α. Κορ. ιε. να.) τῷ Παύλῳ· πάν-
τες μὲν οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες
δὲ ἀλλαγησόμεθα ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ
ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι·
σαλπίζει γὰρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθή-
σονται ἀφθαρτοί, καὶ ἡμεῖς ἀλλα-
γησόμεθα. δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν
τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ
τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθα-
νασίαν. ἀκόμι καὶ τοῦτο πρέπει νὰ ἡ-
ξεύρωμεν, πῶς πᾶσα ψυχὴ θέλει ἐπιστρέ-
ψαι εἰς τὸ ἰδίον τῆς σῶμα, καὶ τότε μαζὶ
θέλει πάρῃ τέλειον τὸν αἰώνιον μισθόν, κα-

τὰ τὰ ἔργα ὅπου ἔπραξεν. ἀκόμι καὶ τῶν
ἀσεβῶν τὰ σώματα θέλουσιν εἶναι ἀθάνα-
τα, διατὶ θέλουσι κολάζεσθαι αἰωνίως.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ρηβ'.

Τί διδάσκει τὸ δεύτερον ἄρθρον τῆς πίστεως;

Α'π. Διδάσκει κάθε χριστιανὸν νὰ ἐνθυ-
μᾶται πάντοτε, τέσσαρα πράγματα· τὸν
θάνατον, τὴν τελευταίαν κρίσιν, τὴν κό-
λασιν τοῦ ἄδου, καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐ-
ρανῶν τὴν αἰώνιον.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ. ρηγ'.

Τί κέρδος ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ἐνθύ-
μῃσιν τῶν τεσσάρων τούτων πραγμάτων;

Α'π. Διατὶ γεννᾶται εἰς αὐτὸν εὐσέ-
βεια, φύλαξις ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, φόβος
πρὸς τὸν Θεόν, φόβος τῆς κατὰ τὸν ἄδην
γεέννης, ἀγάπῃ τῆς οὐρανίου βασιλείας,
καὶ ταῦτα λογιζόμενος πρέπει νὰ ἐτοιμά-
ζεται πρὸς τὸν θάνατον, ἐνθυμούμενος τὴν
τελευταίαν ἡμέραν, νὰ γίνεταί ἐτοιμος εἰς
τὸ νὰ ἀποδώσῃ λόγον διὰ τοὺς λογισμοὺς,
διὰ

διὰ τοὺς λόγους, διὰ τὰς πράξεις του. ἐν-
θυμούμενος δὲ τοῦ ἁδου καὶ προσέχη καὶ μὴν
πέσῃ εἰς αὐτόν· ἐνθυμούμενος δὲ τῆς τῶν
οὐρανῶν βασιλείας καὶ σπουδάζῃ καὶ τὴν ἀ-
πολαύσῃ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ρκδ'.

Ποῖον εἶναι τὸ δωδέκατον ἄρθρον τῆς πίστεως;

Α'π. Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος
αἰῶνος.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ρκε'.

Τί διδάσκει ἡ ἀγία ἐκκλησία εἰς τοῦτο τὸ
ἄρθρον τῆς πίστεως;

Α'π. Πῶς εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα θέλει
ἔλθῃ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς ἐκλεκτούς του,
καὶ ἡ αἰώνιος ζωὴ, μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφρο-
σύναις πνευματικαῖς, ὅπου ποτὲ δὲν θέλου-
σιν ἔχειν τέλος, καθὼς ἡ Γραφή (α. Κορ.
β. θ.) μαρτυρεῖ, λέγουσα· ὃ ὁφθαλμὸς
οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ
ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη,

Μ Ε

α

ὃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶ-
σιν αὐτόν. ὡσαύτως καὶ εἰς ἄλλον τό-
πον (Ῥωμ. ιδ. ις.) λέγει· οὐ γάρ ἐστιν
ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρωσίς καὶ
πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη, καὶ εἰρή-
νη, καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι ἁγίῳ.

Ἑρωτήσις ρκς'.

Ἡ ψυχὴ μόνη τάχα, ἢ καὶ τὸ σῶμα θέ-
λουσιν ἀπολαύσειν μαζὶ τὴν αἰώνιον
εὐφροσύνην;

Α'π. Καθὼς ἡ ψυχὴ μὲ τὸ κορμίον μα-
ζὶ, τὰ ἀγαθὰ ἐνεργοῦσιν διὰ τὸν αἰώνιον
μισθόν, τέτοιας λογῆς καὶ ἡ ψυχὴ μὲ τὸ
κορμίον μαζὶ θέλουσιν ἔχειν τὴν εὐφροσύνην
καὶ τὴν ἀγαλλίασιν. μὰ ὅχι διαιρετῶς·
διατὶ δὲν θέλει εἶναι ἄλλη ἡ χαρὰ τῆς ψυ-
χῆς, καὶ ἄλλη τοῦ σώματος, ἐπειδὴ τὸ σῶ-
μα θέλει γένει δεδοξασμένον, καὶ ὁ ἄνθρω-
πος εἶναι σύνθετος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος
δεδοξασμένου. τότε θέλει εἶναι ὅμοιος μὲ
τοὺς ἀγγέλους κατὰ τὴν Γραφὴν, (Ματ.
κβ. λ.) τὴν λέγουσαν· ἐν γὰρ τῇ ἀνα-
στά-

ζάσει οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε ἐκγαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἐν οὐρανῷ εἰσιν. τὸ σῶμα θέλει εἶναι δεδοξασμένον, ἀθάνατον, ἄφθαρτον, ἀνεκδεδεὸς βρώσεως καὶ πόσεως, ὅμοιον πνεύματι κατὰ τὴν Γραφὴν (α. Κορ. ιε. νβ.) τὴν λέγουσαν· οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα· δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. Ἡ δὲ χαρὰ καὶ ἡ ἀγαλλίασις δὲν θέλει εἶναι ἄλλη, παρὰ ἡ θεωρία τῆς μακαρίας Τριάδος, καὶ ὁ πνευματικὸς χορὸς μαζὶ με τοὺς ἄγγέλους, καθὼς (α. Κορ. ιγ. ιβ.) λέγει ὁ Ἀπόστολος· βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι, καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην. καὶ καλὰ νῦν εἶπε (Ἐξοδ. λγ. κ.) πρὸς τὸν Μωϋσῆν ὁ Κύριος· οὐ μὲν ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται.

ἀλλὰ

ἀλλὰ τοῦτο νοεῖται πρὶν τῆς ἀπολυτρώσεως, καὶ διὰ τὸ σῶμα τοῦτο τὸ φθαρτὸν, καὶ οὐ δεδοξασμένον, καὶ διὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν· μὰ μετὰ τὴν ἀπολύτρωσιν ἐν σώματι δεδοξασμένῳ εἰς τὴν μέλλουσιν καὶ αἰώνιον ζωὴν, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς τελευταίας κρίσεως, θέλει δοθῇ ἀπὸ τὸν Θεὸν φῶς εἰς ἡμᾶς, μὲ τὸ ὁποῖον θέλομεν ἰδεῖν τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ, καθὼς (Ψαλ. λς. ι.) λέγει ὁ Ψαλμωδὴς· ὅτι παρὰ σοι πηγὴ ζωῆς, ἐν τῷ φωτί σου ὁψόμεθα φῶς· τὸ ὁποῖον ἔσωντας καὶ νὰ θεωρεῖται καταπαύει πᾶσαν ἐπιθυμίαν πάσης σοφίας καὶ καλοσύνης. διατὶ εἰς τὴν τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ θεωρίαν, ὅλα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ περικλείονται, καὶ πάσης εὐφροσύνης εἶναι πλήρωμα ἢ ἐκείνου ἀπέλαυσις κατὰ τὸν αὐτὸν Ψαλμωδὸν, τὸν λέγοντα· (Ψαλ. ις. ιε.) χορταθήσομαι ἐν τῷ ὀφθῆναι τὴν δόξαν σου.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΜΕΡΟΣ.

ΤΗΣ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ

ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, περὶ ἐλπίδος.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ α.

Τί ἐστὶν ἐλπίς;

Απόκρισις.

Η ἐλπίδα εἶναι ἓνα θάρρος ἀληθινὸν πρὸς τὸν Θεόν, διδόμενον εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ Θεοῦ ἔμπνευσιν καὶ φωτισμὸν, διὰ τὸ μὴν ἐπελπιθῆ ποτὲ ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τόσον εἰς τὴν τῶν ἀμαρτιῶν συγχώρησιν, ὅσον καὶ εἰς κάθε ζήτημα, ὅταν ζητῶται, κανένα ἀγαθὸν ἢ ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τὰ πρόσκαιρα, ἢ ἀπὸ τὰ

τὰ αἰῶνια. περὶ αὐτῆς λέγει οὕτως
(Ε'βρ. ι. λε.) ὁ Ἀπόστολος μὴ ἀποβά-
λητε οὖν τὴν παρρησίαν ὑμῶν, ἥ-
τις ἔχει μιᾶς αποδοσίαν μεγάλην.
καὶ ἀλλαχοῦ (Ρ'ωμ. η. κδ.) τῇ γὰρ ἐλ-
πίδι ἐσώθημεν· ἐλπίς δὲ βλεπομέ-
νων οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ὁ γὰρ βλέπει
τίς τί καὶ ἐλπίζει; εἰ δὲ ὁ βλέπο-
μεν, ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκ-
δεχόμεθα.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ β'.

Μὲ ποῖα πράγματα γίνεται ἡ ἐλπίδα εἰς
τὸν ἄνθρωπον ἀσφαλῆς καὶ βεβαία;

Α'π. Πᾶσα ἡ ἐλπίς ἡμῶν εἶναι ὁ Κύριος
ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὡς λέγει (α. Τιμ. α.
α.) ὁ Ἀπόστολος κατ' ἐπιταγὴν Θεοῦ
σωτῆρος ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν. διατὶ δι'
αὐτοῦ τὰ πάντα λαμβάνομεν, ὡς διδάσκει
ὁ αὐτός Χριστός, (Ἰωαν. ιδ. ιγ.) λέγων.
καὶ ὅ, τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνό-
ματί

ματί μου, τοῦτο ποιήσω, ἵνα δο-
ξαθῇ ὁ Πατήρ ἐν τῷ Υἱῷ. εἰς
τοῦτο γροικᾶται ἡ θεία χάρις, ἐπεὶ διὰ
Χριστοῦ μας ἐδόθη καὶ χάρις καὶ ἀλήθεια,
κατὰ τὴν ἀγίαν Γραφὴν, (Ἰωαν. α. 18.)
τὴν λέγουσαν· ὅτι ὁ νόμος διὰ Μω-
σέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἀλήθεια
διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. καὶ εἰς
τὴν χάριν ταύτην πᾶσα ἡ ἐλπίς ἡμῶν εἶναι
θεμελιωμένη· ἀκόμι καὶ εἰς τὴν τήρησιν τῶν
ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ μεγάλην πεποίθησιν ἔχο-
μεν. διατὶ ὁ Χριστὸς (Ἰωαν. 14. κα.) εἶ-
πεν· ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ
τηρῶν αὐτάς, ἐκείνός ἐστιν ὁ ἀγα-
πῶν με, ὁ δὲ ἀγαπῶν με, ἀγα-
πηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου,
καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν, καὶ ἐμ-
φανήσω αὐτῷ ἑμαυτόν. ἀκόμι διὰ
τῆς κοινωνίας τῶν Φρικτῶν καὶ ἀχράντων
μυστηρίων, ἡγουν τοῦ σώματος καὶ αἵματος
τοῦ Χριστοῦ, μετὰ τὸ ὅποῖον μένει εἰς ἡμᾶς ὁ
Κύριος ἡμῶν, γίνεται βεβαία ἡ ἐλπίς ἡμῶν.
διατὶ λέγει (Ἰωαν. 5. 25.) ὁ αὐτός· ὁ
τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πί-
νουν

νων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει,
καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ καὶ τέλος πάντων με-
τὴν διηνεκῇ προσευχῇ, ὡς διδάσκει (Ἰακ.
ε. ιγ.) λέγων ὁ Ἀπόστολος. κακοπαθεῖ-
τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω καὶ ἄλ-
λος Ἀπόστολος (Ἰουδ. σιχ. κ.) λέγει· ὑ-
μεῖς δὲ, ἀγαπητοὶ, τῇ ἀγιωτάτῃ
ὑμῶν πίσει ἐποικοδομοῦντες ἑαυ-
τοὺς, ἐν Πνεύματι ἀγίῳ προσευ-
χόμενοι, ἑαυτοὺς ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ
τηρήσατε, προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος
τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς
ζωὴν αἰώνιον.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ γ.

Τί εἶναι ἀναγκαῖον νὰ θεωρήσωμεν πρὸς τὸ
νὰ καταλάβωμεν τοῦτο τὸ δεύτερον μέρος
τῆς Ο'ρθοδόξου Ο'μολογίας;

Α'π. Εἰς τοῦτο τὸ δεύτερον μέρος τῆς
Ο'ρθοδόξου Ο'μολογίας, φαίνεται ἀρμόδιον
νὰ θεωραθῇ ἡ Κυριακὴ προσευχή, καὶ οἱ
ἐννέα μακαρισμοί. ἐπειδὴ, ὅ, τι πρᾶγμα
θέλο-

Θέλομεν ἀπὸ τὸν Θεόν, νὰ ζητήσωμεν πρῶτον πρέπει μὲ πίσιν, καὶ ὕστερα μὲ ἐλπίδα νὰ τὸν παρακαλοῦμεν, πῶς βέβαια θέλει μᾶς τὰ δώσει, ὡς (α. Θεσσ. ε. κδ.) λέγει ὁ Ἀπόστολος· **ΠΙΣΤΟΣ ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει.** ὁμοίως καὶ τοὺς μακαρισμοὺς μὲ τὴν ἐλπίδα τοὺς ἀποκτῶμεν, ἐπὶ τὸν Θεόν θέλομεν φυλάττειν ταῖς ἀρεταῖς, μὴ ἐλπίδα νὰ ἀπολάβωμεν τὰς ἐπαγγελίας τῶν μακαρισμῶν.

Ἑρωτήσις δ'.

Τί ἐστὶ προσευχή;

Α'π. Ἡ προσευχή εἶναι μία αἵτησις πρὸς τὸν Θεόν, ἐκ θερμῆς πίστεως μετὰ ἐλπίδος τοῦ νὰ ἀπολάβωμεν τὸ αἰτούμενον κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ. ἡ προσευχή ἐστὶν ἀνάβασις τοῦ νοῦς, καὶ τῆς θελήσεως ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν δι' ἧς τὸν Θεόν ὑμνοῦμεν, ἢ τὸν παρα-

καλοῦμεν, ἢ τοῦ εὐχαριστοῦμεν διὰ
τὰς εἰς ἡμᾶς ἐυεργεσίας αὐτοῦ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ Ε.

Τί εἶναι ἀναγκαῖον νὰ κάμῃ ὁ ἄνθρωπος πρὶν
ἀρχήσῃ τὴν προσευχήν του;

Α'π. Πρέπει νὰ ἡξεύρωμεν πῶς αἱ προσ-
ευχαὶ εἶναι τριῶν λογῶν. ἡ πρώτη εἶναι
ἐκείνη, μὲ τὴν ὁποῖαν εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ
διὰ τὰς ἀγαθοεργίας του, καθὼς ἔκαμεν
ὁ παλαιὸς Ἰσραὴλ διὰ τὴν ἀπὸ τῆς Αἰγύπ-
του ἐλευθερίαν. καὶ ἡμεῖς ὁμοίως χρεωστοῦ-
μεν, νὰ εὐχαριστοῦμεν πάντοτε διὰ ὅλαις
ταῖς εἰς ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ ἐυεργεσίαις· καὶ μάλι-
στα διὰ τὴν καὶ μᾶς ἡλευθέρωσεν ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν
τῆς ψυχῆς μας, μαζὶ μὲ τὸν Ἀπόστολον
(α. Θεσσ. ε. ιβ.) λέγοντα· ἀδιαλείπτως
προσεύχεσθε, ἐν παντὶ εὐχαριστεῖ-
τε· τοῦτο γὰρ τὸ θέλημα τοῦ
Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς.
καὶ ἀλλαχοῦ (α. Κορ. α. δ.) εὐχαριστῶ
τῷ Θεῷ μὲ πάντοτε περὶ ὑμῶν,
ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ τῇ δοθείσῃ
ὑμῖν

ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. καὶ (Κολ. α. β.) εἰς ἄλλον τόπον· εὐχαριστοῦντες τῷ Πατρὶ, τῷ ἰκανώσαντι ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί. ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ. Ἡ δευτέρα προσευχὴ εἶναι ἐκείνη, ὅπου παρακαλοῦμεν τὸν Θεόν, νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας μας. ὥστε καὶ ἀπὸ τὴν τιμωρίαν νὰ μᾶς λυτρώσῃ· καὶ νὰ χύσῃ εἰς ἡμᾶς καὶ τὴν χάριν τοῦ τὴν ἁγίαν, εἰς τε τὴν ψυχὴν καὶ εἰς τὸ σῶμα· τούτην τὴν προσευχὴν κάμομεν καὶ ἡμεῖς διὰ ἡμᾶς, καὶ διὰ τοὺς πλησίον μας· ὡς (Κολ. α. θ.) λέγει ὁ Ἀπόστολος· διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι, καὶ αἰτούμενοι, ἵνα πληρωθῇτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ, καὶ συνέσει πνευματικῇ. Ἡ τρίτη προσευχὴ εἶναι ὅπου εὐ-

λογυῖμεν, ὑμνοῦντες τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεόν, διὰ τὴν μεγαλοπρέπειάν του τὴν ἀπρόσιτον καὶ δόξαν αἰώνιον· ὡς ὁ ἱερός Ψάλτης (Ψαλ. ρμε. β.) λέγει· καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐυλογήσω σε, καὶ αἰνέσω τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· μέγας Κύριος καὶ αἰνετός σφόδρα· καὶ τῆς μεγαλοσύνης αὐτοῦ οὐκ ἔστι πέρας· γενεὰ καὶ γενεὰ ἐπαινέσει τὰ ἔργα σου· καὶ τὴν δύναμίν σου ἀπαγγελοῦσι· τὴν ὁποῖαν προσευχὴν περιέχει πλεονεξαιρέτως ἢ μεγάλη δοξολογία· ὅπου πᾶσαν ἡμέραν διαβάζομεν ἢ ψάλλομεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ 5.

Τί εἶναι ἀκόμι ἀναγκαῖον εἰς τὴν προσευχήν;

Α'π. Ἀναγκαῖα εἶναι ἡ πρέπουσα ἐτοιμασία εἰς ἡμᾶς, ὅταν θέλωμεν νὰ κάμωμεν τὴν προσευχήν μας. ἤγουν μὲ σωφροσύνην καὶ εὐλάβειαν, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ

τοῦ Ἀποστόλου, (Τίτ. β. ιβ.) λέγοντος·
 ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ
 τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρόνως
 καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν
 ἐν τῷ νῦν αἰῶνι· καὶ μὲ κατένυξιν
 τῆς καρδίας· ὡς ὁ Ἀπόστολος ἀλλαχοῦ δι-
 δάσκει, (Κολ. γ. ις.) λέγων· ὁ λόγος
 τοῦ Χριστοῦ ἐποιεῖτω ἐν ὑμῖν πλου-
 σίως ἐν πάσῃ σοφίᾳ, διδάσκοντες
 καὶ νοουθετοῦντες ἑαυτοὺς ψαλμοῖς
 καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς
 ἐν χάριτι, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες
 ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ· ἀκό-
 μι πρέπει νὰ προσευχώμεθα χωρὶς τινος ἔρ-
 γῃς ἢ φθόνου, (Ματ. ε. ιε.) κατὰ τὸ εἰ-
 ρημένον· ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀν-
 θρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν,
 οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει ὑμῖν τὰ
 παραπτώματα ὑμῶν· καὶ ἂν τις εἴ-
 ναι καθ' ἡμῶν ὀργισμένος, πρότερον νὰ τὸν
 παρακαλοῦμεν, καὶ νὰ κάμνωμεν διαλλαγὴν
 μετ' αὐτόν· κατὰ τὴν Γραφὴν (Ματ. ε.
 κγ.) τὴν λέγουσαν καὶ ἐὰν οὖν

προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυ-
 σιαστήριον, καὶ κεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀ-
 δελφός σου ἔχει τὶ κατὰ σου, ἄφες
 ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ
 θυσιαστηρίου, καὶ ὑπάγε πρῶτον
 διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ
 τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου.
 ἀκόμι προσευχόμενοι χρεωστῶμεν νὰ ἀπο-
 διώχνωμεν μακρὰν ἀπὸ μᾶς ὅλαις ταῖς ἄλ-
 λαις φροντίδες, διὰ νὰ εἶναι καθαρὰ ἡ προ-
 σευχή μας, καὶ εὐπρόσδεκτος πρὸς τὸν Θεόν.
 καὶ νὰ μὴν εἰπῇ (Μαρκ ζ. 5.) καὶ δι' ἡ-
 μᾶς ὡς περὶ τῶν ὑποκριτῶν· οὗτος ὁ λαὸς
 τοῖς χεῖλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρ-
 δία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ·
 μήτε τὸ τοῦ Ψαλμοῦ, νὰ νοηθῇ καὶ δι' ἡ-
 μᾶς, ὅπου λέγει καὶ ἡ προσευχή αὐ-
 τοῦ γενέσθω εἰς ἁμαρτίαν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ζ.

Ποῖα εἶναι ἡ κυριακὴ προσευχή;

Α'π. Πάτερ ἡμῶν, ὃ ἐν τοῖς οὐ-
ρανοῖς, ἁγιαθήτω τὸ ὄνομά σου,
ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, καὶ τὰ ἐξῆς.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ η'.

Εἰς πόσα μέρη διαιρεῖται ἡ κυριακὴ αὕτη
προσευχή;

Α'π. Εἰς τρία· εἰς τὸ προοίμιον, εἰς τὰ
αἰτήματα, καὶ εἰς τὸν ἐπίλογον.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ θ'.

Ποῖον εἶναι τὸ προοίμιον;

Α'π. Πάτερ ἡμῶν ὃ ἐν τοῖς οὐ-
ρανοῖς.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ι.

Τί σημαδεύει τὸ προοίμιον τοῦτο;

Α'π. Εὖν πρώτοις διδάσκει, πῶς ἐκεῖνος
ὅπου θέλει νὰ παρακαλέσῃ τὸν Θεόν, δὲν πρέ-

Ν δ'

πει

πει να ἔρχεται ἔμπροσθεν του ὡς κλίσμα
 του μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς κατὰ χάριν υἱὸς
 του· διατὶ ἂν δὲν εἶναι υἱὸς, δὲν ἤμπορεῖ νὰ
 τὸν εἰπῇ Πατέρα· τὴν δὲ χάριν τούτην τῆς
 υἱοθεσίας, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἔδωκεν εἰς
 τοὺς πιστεύσαντας εἰς αὐτόν· ὡς φησὶν (Ἰωαν.
 α. β.) ἡ Γραφή· ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐ-
 τὸν ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα
 Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς
 τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ἀλλαχοῦ (Γαλ.
 δ. 5.) ὅτι δὲ ἐστὲ υἱοὶ, ἐξαπέστειλεν ὁ
 Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ
 εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, κράζον Α'β-
 βᾶ ὁ Πατήρ. διὰ τοῦτο καὶ Πατέρα
 μας τὸν ὀνομάζομεν. Δεύτερον, χρεωστὲῖ νὰ
 εἶναι υἱὸς τῆς ὀρθοδόξου καὶ καθολικῆς ἐκ-
 κλησίας· διατὶ ὅποιος δὲν γνωρίζει τὴν ἐκκλη-
 σίαν ὡς μητέρα του, δὲν ἤμπορεῖ νὰ γνω-
 ρίσῃ τὸν Θεὸν ὡς Πατέρα του· κατὰ τὸ
 εἰρημένον· (Ματ. ιη. 18.) εἶπε τῇ ἐκ-
 κλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας
 παρακούσῃ, ἔσω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνι-
 κὸς καὶ ὁ τελώνης. τρίτον δὲν πρέ-
 πει νὰ ἔχει καμμίαν ἀμφιβολίαν, πῶς νὰ
 μὴν

μὴν ἀπολάβῃ ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα ὅπου ζητᾷ,
ἐπειδὴ παρακαλεῖ ἕνα Πατέρα Φιλόσογον,
καὶ εὐσπλαγχνον, κοινὸν ἀπάντων Πατέρα,
καθὼς (Λουκ. 5. λ5.) λέγει ἡ Γραφή·
γίνεσθε οὖν οἰκίσμονες, καθὼς καὶ
ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκίσμων ἐστίν· ὁ
ὅποῖος ὅχι μόνον δὲν ἀρνεῖται νὰ μὴ δώσῃ
ἐκεῖνα, ὅπου τὸν παρακαλοῦμεν· ἀλλὰ αὐ-
τὸς δίδει καὶ τοὺς τρόπους νὰ τὸν παρακα-
λοῦμεν, καὶ μὲ εὐσπλαγχνίαν δέχεται τὰς
προσευχὰς μας, μόνον νὰ γίνονται καθα-
ρῶς καὶ ἐκ βαθέων καρδίας· διατὶ ἐκεῖνος
ἠξεύρει τί θέλει καθ' ἑνὸς ἀπὸ μᾶς νὰ τὸν
παρακαλέσῃ, (Ματ. 5. η.) κατὰ τὸ εἰρη-
μένον· οἶδε γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὧν
χρείαν ἔχετε, πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆ-
σαι αὐτόν. καὶ ἀλλαχοῦ· (Ματ. 5. ια.)
εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἴδα-
τε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκ-
νοις ὑμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ Πατὴρ
ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγα-
θὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν; Τέταρτον,
διδάσκει οὗτος ὁ πρόλογος, πῶς καθὼς ὁ
Θεὸς εἶναι Πατὴρ πάντων ἡμῶν, τέτοιαις

λογῆς καὶ ἡμεῖς οἱ πιστοὶ χρεωστούμεν νὰ εἴ-
 μεψεν ἀδελφοὶ ἀλλήλους μας· καὶ νὰ μὴν
 παρακαλοῦμεν μόνον δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ διὰ
 τοὺς ἀδελφούς μας, ὁ ἕνας ὑπὲρ τοῦ ἄλλου·
 καθὼς διδάσκει ἡ Γραφή, (Ἰακ. ε. 15.) λέ-
 γουσα· ἔυχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως
 ἰαθῇτε, πρὸς τὸν κοινὸν ἡμῶν δηλαδὴ Πα-
 τέρα· ὡς (Ματ. κγ. 9.) εἶπεν ἐκεῖνος·
 καὶ Πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ
 τῆς γῆς, εἰς γὰρ ἐστὶν ὁ Πατὴρ ὑ-
 μῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· διατὶ ἐκεῖνος
 βλέπωντας τὴν ἀδελφικὴν ἡμῶν ἀγάπην
 (τὴν ἱποῖαν πάντοτε συζίνει εἰς τὸ ἱερὸν
 Εὐαγγέλιον) καὶ ὡς Πατὴρ χαίρει περὶ τού-
 του, καὶ ὡς εὐήκοος μᾶς ὑπακούει γοργώ-
 τερον. πέμπτον, μὲ τὸν λόγον ἐκεῖνον ὅπου
 λέγει, ἐν τοῖς οὐρανοῖς, μᾶς ἐρμηνεύει,
 νὰ ἀναβιβάζωμεν τὸν νοῦν μας καὶ ὅλον μας
 τὸν λογισμὸν, ἀπὸ τὰ γήϊνα καὶ φθαρτὰ
 εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ εἰς τὰ ἀφθαρτα, τὸν
 καιρὸν ὅπου προσευχόμεθα· ὁ δὲ Θεὸς καὶ
 Πατὴρ ἡμῶν οὐκ εἶναι μόνον εἰς τοὺς οὐρα-
 νοὺς, μὰ καὶ πανταχοῦ πάρεσι, καὶ τὰ
 πάντα πληροῖ, μὰ διατὶ ἡ χάρις του, καὶ
 ὁ πλοῦτος τῶν ἐνεργεσιῶν του, ἐλλάμπει μάλ-
 λιστα εἰς τὸν οὐρανόν. Διὰ τοῦτο λέγεται
 ὁ οὐ-

ὁ οὐρανὸς θρόνος του, ὡς (Ψαλ. ια. δ.)
 φησὶν ὁ προφήτης, ὅτι ἐν οὐρανῷ ὁ θρό-
 νος αὐτοῦ καὶ ἀλλαχοῦ. (Ψαλ. ργ. ιθ.)
 Κύριος ἐν τῷ οὐρανῷ ἡτοίμασε τὸν
 θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἡ βασιλεία αὐ-
 τοῦ πάντων δεσπόζει.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ια΄.

Εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς προσευχῆς ταύ-
 τῆς τῆς κυριακῆς, πόσα αἰτήματα πε-
 ρικρατοῦνται;

Α'π. Ἐπὶ αὐτῇ εἶναι ὅπου ζητοῦνται.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ιβ΄.

Ποῖον εἶναι τὸ πρῶτον αἶτημα τὸ εἰς τὴν
 κυριακὴν προσευχήν;

Α'π. Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ιγ΄.

Τί περιέχει τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς ἑαυτό;

Α'π. Πρῶτον περιέχει τοῦτο πῶς παρα-
 καλοῦμεν τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεόν, ναὶ
 μας

μας δώσῃ ζωὴν εὐσεβῆ, τολισμένην μὲ ἀρε-
 ταῖς καὶ ἔργα καλὰ· ἀπὸ τὸ ὁποῖον νὰ
 παρακινουῦνται οἱ ἄνθρωποι νὰ δοξάζουσι τὸ
 ὄνομα τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν εὐσεβειαν τῆς
 ζωῆς μας, (Ματ. ε. ις.) κατὰ τὸ ἐξημέ-
 νον· οὕτω λαμψάτω τὸ Φῶς ὑμῶν
 ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως
 ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ
 δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν
 τοῖς οὐρανοῖς. δεύτερον, ὁ λόγος τοῦ-
 τος παρακαλεῖ ὅχι μόνον νὰ εἶναι ἡ ζωὴ
 μας εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅλοι
 ἐκεῖνοι ὅπου δὲν πιστεύουσιν, οὔτε γνωρίζουσι
 τὸν Θεὸν τὸν ἀληθινόν, νὰ ἐπιστρέψουσι, καὶ
 νὰ τὸν γνωρίσουσιν, ὥστε εἰς αὐτοὺς καὶ μετ'
 αὐτοὺς νὰ δοξαθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ· ἀ-
 κόμι παρακαλοῦμεν τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν
 δι' ἐκείνους ὅπου ἔχουσι τὸ ὄνομα τοῦ ἀλη-
 θινοῦ χριστιανισμοῦ, μὰ διάγουσι ζωὴν κα-
 κὴν καὶ ἄτακτον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον κακολογεῖ-
 ται ἡ πίσις, καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν· διὰ τοὺς
 ὁποίους (β. Τιμ. γ. ε.) λέγει ὁ Ἀπόστολος,
 ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν
 δὲ δύναμιν αὐτῆς ἡρνημένοι καὶ
 ἀλλαχοῦ· (Ῥωμ. β. κδ.) τὸ γὰρ ὄνομα
 τοῦ

τοῦ Θεοῦ δι' ὑμῶν βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι· διὰ τοὺς τοιούτους παρακαλεῖ τὸ μέρος τοῦτο τῆς προτευχῆς, νὰ ἐπιγρέψουσι, καὶ νὰ παύσουσι τὴν αἰσχρὰν ζωὴν, ζῶντες εὐσεβῶς καὶ σωφρόνως ἀπ' ἐντεῦθεν, ὥστε μὲ τὸν τρόπον τοῦτον νὰ ἡμπορῇ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ νὰ ἀγιάζεται. Πρὸς τοῦτοις πρέπει νὰ ἡξεύρωμεν, πῶς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καθ' ἑαυτὸν εἶναι ἅγιον· μὰ εἰς ἡμᾶς, καὶ ἀπ' ἡμᾶς λέγεται πῶς νὰ ἀγιάζεται, ὅταν ἡμεῖς ἀγιάζομεν τοὺς ἑαυτοὺς μας μὲ τὴν εὐσεβῆ ζωὴν καὶ ἐνάρετον, πρὸς δόξαν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ιδ'.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον αἶτημα;

Α'π. Ε'λθέτω ἡ βασιλεία σου.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ιε'.

Τίνα περιέχονται εἰς τοῦτο τὸ δεύτερον ζήτημα;

Α'π. Παρακαλοῦμεν τὸν Θεόν, ὥστε αὐτὸς μὲ τὴν χάριν, καὶ δικαιοσύνην του, καὶ
μὲ

μὲ τὴν εὐσπλαγχνίαν του, καὶ βασιλεύῃ εἰς
 ὅλους ἡμᾶς, καὶ μάλιστ' εἰς τὴν καρδίαν
 μας, καὶ ὅχι ἡ ἁμαρτία, κατὰ τὸ (Ρ'ωμ.
 5. ιβ.) γεγραμμένον· μὴ οὖν βασιλευέ-
 τω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν
 σώματι, εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ ἐν
 ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ. δεύτερον, τὸ
 αἶτημα τοῦτο περικρατεῖ, πῶς ὁ ἄνθρωπος
 σέκωντας εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, καὶ κα-
 ταλαμβάνοντας τὴν οὐράνιον εὐφροσύνην,
 καταφρονεῖ τὸν κόσμον, καὶ θέλει ἐπιθυμᾶ
 καὶ ἀποκλήσῃ τοῦ Θεοῦ τὰ βασίλεια, κα-
 θὼς (Φιλιππ. α. κγ.) ἔλεγεν ὁ Ἀπόστολος·
 ἐπιθυμῶ ἀναλύσαι καὶ σὺν Χριστῷ
 εἶναι. Τρίτον, πῶς παρακαλοῦμεν τὸν
 Θεόν, καὶ σπουδάζῃ καὶ ἔλθῃ ἡ δευτέρα του
 παρουσία, εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀν-
 θρώπου ἐλεύσεται (Ματ. κε. λα.) ἐν τῇ
 δόξῃ αὐτοῦ, καὶ καὶ γένη ἡ ἀνάστασις τῶν
 νεκρῶν, καὶ ἡ τελευταία κρίσις. μὲ τὰ
 ὁποῖα ἤθελεν ἡμπορέσειν καὶ σικωθῇ ἀπὸ τὸ
 μέσον ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τούτου, καὶ
 ὁ ἐχθρὸς τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ καὶ ἔλθῃ
 τῶν οὐρανῶν ἡ βασιλεία, ἵνα ἡ ὁ Θεὸς τὰ
 πάν-

πάντα ἐν πᾶσι, ὡς (α. Κορ. ιε. κη.) λέγει ὁ Ἀπόστολος.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ις.

Ποῖον εἶναι τὸ τρίτον αἶτημα;

Α'π. Γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ιζ.

Τί περιέχει εἰς ἑαυτὸ τοῦτο τὸ τρίτον
ζήτημα;

Α'π. Εἰνὶ πρώτοις παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ μὴν παραχωρήσῃ νὰ περνοῦμεν τὴν ζωὴν μας εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, κατὰ τὴν ἐδικήν μας θέλησιν, μὰ νὰ κυβερνούμεθα καθὼς ἐκεῖνος θέλει καὶ τοῦ ἀρέσκει. δεῦτερον, παρακαλοῦμεν, νὰ μὴ γένη ἀπὸ ἑμᾶς, μήτε ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καμμία ἐναντίωσις, ἢ ἀντίστασις εἰς τὸ θέλημά του καὶ καθὼς οἱ ἄγγελοι εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὑποτάσσονται ἀναντιρρήτως εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ θέλησιν εἰς ὅλα τὰ πράγματα· τέτοιας λογῆς καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ ὑποτάσσ-

τάσσονται εἰς τὴν γῆν ἀλύπως τῷ Θεῷ, με-
τὰ πάσης εὐχαριστίας. τρίτον σημαδεύομεν
μὲ τοῦτο τὸ ζήτημα, πῶς δὲν ἡμπορεῖ νὰ
ἔλθῃ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Θεοῦ κα-
νένα σύμπλωμα, τόσον εἰς τὴν εὐσεβῆ ζωὴν
ὅπου πρέπει νὰ διάγωμεν, ὅσον καὶ εἰς τοὺς
ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ πειρασμοὺς καὶ διωγμοὺς,
χωρὶς συγχώρησιν καὶ θέλησιν τοῦ Θεοῦ·
ἐπειδὴ ὅχι μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν
τριχῶν τῆς κεφαλῆς μας φροντίζει ὁ Κύ-
ριος, ὡς (Λουκ. ιβ. ζ.) φησὶν ἡ Γραφή·
ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς
ὑμῶν πᾶσαι ἡρίθμηνται καὶ ἀλλα-
χοῦ· (Λουκ. κα. ιη.) καὶ θρῖξ ἐκ τῆς
κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ιη.

Ποῖον εἶναι τὸ τέταρτον ζήτημα;

Α'π. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιού-
σιον δὸς ἡμῖν σήμερον.

ἙΡΩ-

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ΙΘ'.

Τί περιέχει τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς ἑαυτό;

Α'π. Ε'ν πρώτοις περιέχει τὴν τροφὴν τῆς ψυχῆς μας, τὴν ὑπερφυῆ, ὅπου εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, περὶ οὗ λέγει (Ματ. δ. δ.) ἡ Γραφή· οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ. παρακαλοῦμεν λοιπὸν, νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν πείναν τοῦ λόγου τοῦ ἁγίου, ἥγουν τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ· χωρὶς τὴν ὁποῖαν ὁ ἕσθω ἄνθρωπος ἀποθνήσκει, ὡς ἂν ἀπὸ πείναν καὶ λιμὸν πιεσμένος· ἐδῶ πρέπει νὰ ἐνθυμούμεσθαι τὸν θάνατον τῆς ψυχῆς· ὁ ὁποῖος μάλιστα ἔρχεται εἰς ἐκείνους, ὅπου δὲν θέλουν νὰ ἀκούσουσιν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῖς διδασχαῖς· οἱ ὅποιοι δίδουσιν κακὸν παράδειγμα· Δεύτερον, περιέχει εἰς ἑαυτὸ τὴν ἄλλην βρώσιν τῆς ψυχῆς, ἥγουν τὴν κοινωνίαν τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. διατὶ οὕτω (Ἰωαν. 5. νε. ν5.) λέγει ὁ Κύριος περὶ τούτου· ἡ γὰρ σὰρξ μου ἀληθῶς ἐστὶ βρώσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθῶς

ἐσι πόσις· ὁ τρώγων μου τὴν σάρ-
 κα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν
 ἐμοὶ μένει, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ· διὰ τοῦτο
 μεταλάβωμεν λοιπὸν ἀξίως τὴν βρώσιν ταύ-
 την, παρακαλοῦμεν εἰς τὸ μέρος τοῦτο, καὶ
 μᾶς τὴν δώση ἐκεῖνος, ἡγουν μὲ τὴν χάριν
 καὶ Φιλανθρωπίαν του. καὶ ὅταν θέλωμεν
 γένη μέτοχοι τῶν δύο τούτων βρώσεων, τό-
 τε ἔξομεν ἐντὸς ἡμῶν (Λουκ. ιζ. κα.) τὴν
 βασιλείαν τοῦ Θεοῦ τῶν οὐρανῶν. ἔπειτα
 δὲ καὶ πάντα τὰ ἐπίκτητα καὶ Φθαρτὰ, ὅ-
 ποῦ χρειάζεται ἡ σύνθεσις ἡμῶν, θέλουσί μας
 δοθῇ ἀπὸ τὸν Θεόν, ὡς (Ματ. ζ. λγ.)
 προεῖπεν, κατὰ τὸ γεγραμμένον· ζητεῖ-
 τε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ,
 καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ
 ταῦτα πάντα προσεθήσεται ὑμῖν.
 Τρίτον, εἰς τὴν προσευχὴν τούτην, εἰς τὸν
 λόγον, ὅπου λέγει· τὸν ἄρτον, περικρατοῦν-
 ται ὅλα ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὸ καὶ δια-
 τηρῶμεν τὴν ζωὴν μας εἰς τὸν κόσμον τοῦ-
 του. τόσον τὰ ὅσα συμβάλλονται πρὸς τὴν
 τροφήν, ὅσον καὶ διὰ τὰ ἄλλα, ὅπου χρεια-
 ζόμεθα, διὰ τοῦτο ζοῦμεν· εἰς τὸ ὁποῖον πρέ-
 πει, καὶ προσέχη καθ' ἑνός, καὶ ζητῶ τὰ
 ὅσα

ὅσα εἶναι αὐτάρκη καὶ δίκαια, καὶ ὅχι τὰς
περιτλὰ καὶ τῆς τροφῆς, ὅπου εἶναι ἴδια τῆς
ἀσωτείας, καὶ γεννῶσιν ἁμαρτίαν· διὰ τὰ
ὅποια (Ρώμ. ιγ. ιγ.) λέγει ὁ Παῦλος·
ὥς ἐν ἡμέρᾳ εὐχρημόνως περιπατή-
σωμεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ
κοίταις καὶ ἀσελγείαις. καὶ ἀλα-
χοῦ· (α. Τιμ. 5. η.) ἔχοντες δὲ δια-
τροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις
ἀρκεσθυσόμεθα. Τὸ δὲ λεγόμενον, σή-
μερον· δηλοῖ τὸν παρόντα αἰῶνα, ἕως ὅπου
νὰ ζῶμεν εἰς τὸν κόσμον τούτον· διατὶ εἰς
τὸν αἰῶνα τὸν μέλλοντα ἀπολαύομεν αὐτὴν
τὴν παρουσίαν, ἢ θεωρίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ
τὴν ἐξ αὐτῆς εὐφροσύνην.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κʹ.

Ποῖον εἶναι τὸ πέμπτον τὸ αἶτημα;

Α'π. Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλή-
ματα ἡμῶν, ὥς καὶ ἡμεῖς ἀφίε-
μεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κα'.

Τί περιέχει ἡ ζήτησις αὕτη εἰς ἑαυτήν;

Α'π. Ἐν πρώτοις ἡ ζήτησις αὕτη περιέχει εἰς ἑαυτήν, πῶς μετ' αὐτήν παρακαλοῦμεν τὸν Θεόν, νὰ μᾶς δώσῃ συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν μας, ἐκείνων μάλιστα, ὅπου ἐκάμαμεν ὑπερὰ ἀπὸ τὸ ἅγιον βᾶπτισμα· εἴτε θανάσιμα νὰ εἶναι, εἴτε μὴ θανάσιμα, μετὰ ὅποια ἐπαρωξύνσαμεν τὸν Θεόν, ἢ τὸν πλησίον, ἢ μὲ τὸν λογισμόν, ἢ μὲ τὴν ἀπόφασιν τῆς ἁμαρτίας· ἢ μὲ τὸν λόγον, ἢ καὶ μὲ τὸ ἔργον. δεύτερον μὲ τὸ ζήτημα τοῦτο, ὅπου λέγομεν ἄφες ἡμῖν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, κάμνομεν τοὺς ἑαυτούς μας χρεωφειλέτας, νὰ συγχωροῦμεν τῶν ἐχθρῶν μας· ὅποιος λοιπὸν δὲν συγχωρᾷ τοῦ πλησίον του, εἰς ἐκεῖνο ὅπου τὸν ἐβλάψεν, ὁ τοιοῦτος εἰς μᾶτην κάμνει τὴν προσευχὴν ταύτην· ἐπειδὴ δὲν ἀφέονται τὰ ἁμαρτήματά του, μάλιστα ἡ προσευχή του γίνεται εἰς ἁμαρτίαν, κατὰ τὸ εἰρημένον (Ψαλ. 98. 5.) καὶ ἡ προσευχή αὐτοῦ γενέσθω εἰς ἁμαρτίαν καὶ τοῦτο
μὲ

μὲ δικαιοσύνην· διατὶ ἂν ἴσως καὶ ἡμεῖς δὲν
 θέλωμεν νὰ συγχωρήσωμεν τῶν ἀδελφῶν μας
 τὰ μικρότερα σφάλματα, ὅπου ἐκάμασιν
 εἰς παροξυσμὸν ἐδικὸν μας· πῶς τὰ ἐδικά μας
 ἁμαρτήματα, ὅπου μὲ τρόπον ἀσύγκριτον
 ἐκάμαμεν εἰς τὸν Θεόν, νὰ τὰ ἀφήσῃ ἐκεῖ-
 νος, τὸν ὁποῖον καθ' ἡμέραν, καὶ ὥραν, καὶ
 κάθε στιγμήν, τὸν παροξύνομεν;

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κβ΄.

Ποῖον εἶναι τὸ ἕκτον ζήτημα;

Α'π. Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς
 εἰς πειρασμόν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κγ΄.

Τί περικρατεῖται εἰς τοῦτο τὸ ζήτημα;

Α'π. Εὖν πρώτοις παρακαλοῦμεν τὸν
 Θεόν, νὰ εἰμεσθεν ἐλεύθεροι ἀπὸ ὅλους τοὺς
 πειρασμούς· καὶ ἂν δὲν εἶναι δυνατόν, νὰ
 γίνεταί ἄλλοιῶς, καὶν ἀπ' ἐκείνους τοὺς πει-
 ρασμούς, ὅπου περισσεύουσι ταῖς δυνάμεις
 μας, νὰ μᾶς ἐλευθερώνη ἡ χάρις του. ἀ-
 πὸ τούτους ἄλλοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν κόσμον,
 Ἐ γ' ἀπὸ

ἀπὸ τὸν διάβολον, ἀπὸ τὴν σάρκα, καὶ
 μᾶς παρακινούσι πρὸς τὸ ἁμαρτάνειν· ἄλ-
 λοι ἀπὸ τοὺς τυράννους, ὅπου πολέμοις
 τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, μὲ ψεύτικαις δι-
 δαχαῖς, μὲ κολακείαις, καὶ λόγια ἀπατη-
 λὰ, μὲ θαύματα ψεύτικα, μὲ ὑπόχρεσες
 πλούτου καὶ δόξης, καὶ τέλος πάντων μὲ τυ-
 ραννίαις, θλίψεις καὶ ἀνάγκαις, μὲ δήμευτες
 καὶ ἄρπαγαῖς τῶν ὑπαρχόντων, μὲ ἀτιμίαις·
 τὰ ὅποια ὅλα εἰς ταῖς ἡμέραις μας τὰ δοκι-
 μάζομεν. ἀκόμι παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν εἰς
 τοῦτο τὸ ζήτημα, ἂν τύχη καὶ πάθωμεν καὶ
 διὰ μαρτύριον ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τοῦ
 ἁγίου, καὶ διὰ τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν τὴν νύμ-
 φην του, καὶ διὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγ-
 γελίου του, νὰ μᾶς ἐνδυναμώσῃ μὲ τὴν
 χάριν του, νὰ ἡμπορέσωμεν, νὰ ὑποφέρω-
 μεν κραταιῶς καὶ ἀνδρείως τὰς βασάνους,
 ὅπου θέλουσί μας δώσῃν, μέχρι τέλους, καὶ
 εἰς τοὺς οὐρανοὺς νὰ ἀπολάβωμεν τὸν ζέ-
 φαινον τοῦ μαρτυρίου, καὶ νὰ μὴ συγχω-
 ρήσῃ, νὰ πάθωμεν τίποτες ὅπου νὰ περισ-
 σεύῃ ταῖς δυνάμεις μας.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ κδ'.

Ποῖον εἶναι τὸ ἔβδομον ζήτημα;

Α'π. Ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ. κε'.

Τίνα περιέχονται εἰς τοῦτο τὸ ζήτημα;

Α'π. Ἐν πρώτοις παρακαλοῦμεν, νὰ μᾶς φυλάτῃ ὁ Θεὸς ἀπὸ κάθε κακόν, ἥ- γουν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ πᾶσαν αἰσχρό- τητα, ὅπου παροξύνει τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐκδίκησιν. Δεύτερον, παρακαλοῦμεν, νὰ μᾶς δώσῃ χάριν, νὰ ἡμποροῦμεν, νὰ φεύγωμεν τὸν θυμὸν τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. ὥσε (Ψαλ. 5. β.) νὰ μὴ μᾶς ἐλέγξῃ μετὰ τὸν θυμὸν του, μήτε νὰ μᾶς παι- δεύσῃ μετὰ τὴν ὀργὴν του διὰ τὰ ἁ- μαρτήματά μας· καὶ νὰ (Ψαλ. 46. β.) προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐ- τοῦ ἐν ἐξομολογήσει, καὶ ἐν ψαλ- μοῖς ἀλαλάξωμεν αὐτῷ. εἰς τὸ αὐ-

τὸ ζήτημα πρέπει νὰ γροικοῦμεν, πῶς παρακαλοῦμεν, νὰ εἴμεσθαι ἐλεύθεροι, καὶ ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην κακίαν, ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἔχει δυσκολίαν νὰ τὴν ὑποφέρῃ ὡς ἂν εἶναι πείνα, θανατικὸν, πόλεμοι, φωτιά, καὶ ἄλλα ὅμοια· τούτα ὅλα παρακαλοῦμεν τὴν Φιλανθρωπίαν του, νὰ τὰ ἀποτρέψῃ ἀπ' ἡμᾶς· εἰς τοῦτο ἀκόμι ζητοῦμεν, ὥστε εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου μας, νὰ διώξῃ ἀφ' ἡμῶν πάντα πειρασμὸν τοῦ ἐχθροῦ τῆς ψυχῆς μας· καὶ νὰ μᾶς δώσῃ χάριν νὰ ἀγωνιζώμεθα εὐσεβῶς καὶ ἀσφαλῶς ὑποκάτω εἰς τὴν σκέπην τῆς χάριτός του, καὶ ὑποκάτω εἰς τὴν χειραγωγίαν τοῦ ἀγγέλου, ὅπου μᾶς φυλάττει. διατὶ μακάριος εἶναι ἐκεῖνος, ὅπου μὲ τοιοῦτον τρόπον ἀποθνήσκει· διὰ τοῦτο ὅλοι χρεωστῶμεν, νὰ παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν μὲ θερμότητα, νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου μας, ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς καὶ ἐπὶ ἡρώταις τοῦ δαίμονος· καὶ τέλος πάντων, διὰ τῆς δεήσεως ταύτης, παρακαλοῦμεν, νὰ λυτρωθῶμεν ἀπὸ τὴν αἰώνιον κόλασιν τοῦ ἄδου, καὶ ἀπὸ τὸν πικρὸν διάβολον.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κς'.

Ποῖον εἶναι τὸ τρίτον μέρος τῆς κυριακῆς
ταύτης προσευχῆς;

Α'π. Οὗτος ὁ ἐπίλογος· ὅτι σου ἔστιν
ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ
ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κς'.

Τίνα περιέχεται εἰς τοῦτον τὸν ἐπίλογον;

Α'π. Δύο μέρη ἔχει οὗτος ὁ ἐπίλογος·
τὸ πρῶτον συμφωνᾷ μὲ τὸ προίμιον, δια-
τὶ, καθὼς τὸ προίμιον μᾶς βεβαιώνει, πῶς
θέλομεν ἀπολάβειν ἐκεῖνα, ὅπου θέλομεν
ζητήσιν προσηκόντως ἀπὸ τὸν Θεόν, ἐπειδὴ
τὰ ζητοῦμεν ἀπὸ τὸν πατέρα μας· τέ-
τοιας λογῆς μᾶς διδάσκει καὶ ὁ ἐπίλογος,
πῶς θέλομεν ἀπολαβεῖν ὅσα ἐπαρκαλέσα-
μεν, ἐπειδὴ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς μας εἶναι
ὅλος ὁ κόσμος· ἐκεῖνος, τὸν βασιλεύει, καὶ
πάντα ἡ κτίσις τοῦ ὑποτάσσεται· ἐκείνου εἶ-
ναι ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα, εἰς τὴν ὁποῖαν
οὐδέναι πρᾶγμα ἡμπορεῖ, νὰ ἀντισταθῇ, μή-

τε ἐν οὐρανοῖς, μήτε ἐπὶ γῆς· λοιπὸν δυνα-
 τὸς εἶναι, καὶ κάμῃ ὅλα ὅσα ὑποῦ τὸν ἐπα-
 ρακαλέσαμεν με πίσιν καὶ ἐλπίδα· καὶ ὅχι
 διὰ ἄλλο πρᾶγμα, μόνον διὰ τὴν αἰδίον δό-
 ξαν τοῦ ἁγίου ὀνόματος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον
 περιέχεται εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ὅπου λέγει·
 καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. τὸ
 δεύτερον μέρος τοῦ ἐπιλόγου εἶναι εἰς τὸν
 λόγον, ὅπου λέγει· ἀμήν· καὶ με τοῦτο
 παρακαλοῦμεν, οὕτω καὶ γενούσιν ὅλα, κα-
 θὼς τὰ ἐπαρακαλέσαμεν, διατὶ με πίσιν
 καὶ ἐλπίδα ἐπαρακαλέσαμεν κατὰ τὸ θέ-
 λημά του· καθὼς (α. Ἰωαν. ε. ιδ.) λέ-
 γει ὁ Ἀπόστολος· αὕτη ἔστιν ἡ παρρη-
 σία, ἣν ἔχομεν πρὸς τὸν Θεόν,
 ὅτι ἐὰν τι αἰτῶμεθα κατὰ τὸ θέ-
 λημα αὐτοῦ, ἀκούει ἡμῶν· καὶ ἐὰν
 οἶδαμεν, ὅτι ἀκούει ἡμῶν, ὃ ἐὰν
 αἰτῶμεθα, οἶδαμεν, ὅτι ἔχομεν
 τὰ αἰτήματα ἃ ᾗτήκαμεν παρ' αὐ-
 τοῦ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κή.

Οἱ ἐπίλογος οὗτος τάχα συμπλέκεται με-
τὴν κυριακὴν προσευχήν;

Α' π. Οἱ ἴδιοι Χριστοὶ τελειώνοντας τὴν
προσευχὴν, ὅπου μαῖς ἐδίδαξαν, εἶπε τὰ
λόγια τοῦτα, καθὼς φαίνεται εἰς τὸν Ματ-
θαῖον. (κεφ. 5. ιγ.) καὶ ἀκόμι ἡ ἐννοια
τοῦ λόγου φανερώνει, πῶς τὰ λόγια τοῦτα
δὲν εἶναι καθόλου ἐναντία εἰς τὴν κυριακὴν
προσευχὴν· μάλιστα μετ' αὐτὰ γίνεται ἡ
προσευχὴ βεβαιότερα· ἐπειδὴ ἐκεῖνον παρα-
καλοῦμεν, τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις ἐξαπλοῦ-
ται εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὅλα τὰ
πράγματα τοῦ ὑποτάσσονται· μὰ ἂν οἱ
κοσμικοὶ τὰ λόγια τοῦτα δὲν τὰ προφέρου-
σι, δὲν καλύει τίποτε. διατὶ διὰ μεγαλη-
τέραν ἐξουσίαν τῆς προσευχῆς ταύτης, εἰς
τὸν καιρὸν ὅπου αἱ προσευχαὶ γίνονται δη-
μοσίως, ἀλλὰ καὶ ἰδίως, ὅταν εἶναι ἱερεὺς
παρὼν, ἐκεῖνος τὰ προφέρει, με ὅλον τὸτο ὅπου
λείποντος τοῦ ἱερέως, κατ' ἰδίαν, δὲν ἤθε-
λεν ἀμάρτεν μήτε ὁ κοσμικὸς, ἂν τὰ ἤ-
θελε προφέρειν· καθὼς καὶ τὸ λοιπὸν Εὐαγ-
γέλιον· διὰ τοῦτο δὲν πρέπει ποτὲ νὰ χω-
ρίζονται τὰ λόγια τοῦτα ἀπὸ τὴν κυρια-
κήν

κὴν προσευχήν· διατὶ ὁ ἴδιος λογαριασμός δείχνει, πῶς μόνον διὰ τὴν ἐξουσίαν, κατὰ τὸ πρόσαγμα τῆς ἐκκλησίας, εἰς τὸν καιρὸν τῶν δημοσίων προσευχῶν, ὁ ἱερεὺς τὰ προφέρει.

Ἑρωτήσις κθ'.

Ἐπειδὴ καὶ οἱ μακαρισμοὶ συμβάλλονται πρὸς τὴν ἐλπίδα, ζητῶ, πόσοι γὰρ εἶναι;

Α'π. Οἱ μακαρισμοὶ, ὅπου ὁ Χριστὸς ὁ Κύριος ἡμῶν ἐσημάδευσεν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, εἶναι (Ματ. ε. β.) ἑννέα· τοῦτο καὶ ὁ ἱερεὺς Χρυσόστομος τὸ ἐρμηνεύει εἰς τούτα τὰ λόγια· ὁ Μωϋσῆς μὲν δέκα ἐντολάς δέδωκεν· Ἰησοῦς δὲ, ὁ τοῦ Μωϋσέως Κύριος, ἑννέα μακαρισμούς· καὶ κατωτέρω· ὁ νόμος δέκα ἐντολάς ἔδωκεν· Ἰησοῦς δὲ ἑννέα μακαριότητας, τριπλῇ Τριάδι τὸν σέφαινον ἐτοιμαζόμενος.

Ἑρω-

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λ.

Ποῖος εἶναι ὁ πρῶτος μακαρισμός;

Α'π. Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λά.

Τίνα διδασκαλίαν περικρατεῖ εἰς ἑαυτὸν ὁ πρῶτος μακαρισμός;

Α'π. Διδάσκει διὰ τὰ πλούτη καὶ τοῦ κόσμου τὰ πράγματα· τὰ ὅποια ἂν τρέχουσι καὶ εἰς τινὰ πλουσίως ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ οὕτω πρέπει νὰ τὰ χρᾶται, ὡς ἂν νὰ μὴν ᾔτουν γνήσιος Κύριος εἰς αὐτὰ, μὰ ὡς ἂν οἰκονόμος· μήτε μὲ περισσὴν ὀρεξιν τῆς καρδίας του νὰ φέρεται εἰς αὐτά· κατὰ τὸν ἱερὸν Ψάλτην τὸν λέγοντα· (Ψαλ. ξβ. ια.) πλοῦτος ἐὰν ῥέῃ, μὴ προσίθεθε καρδίαν· μάλισα κατὰ τὴν παλαιὰν τελειότητα τῶν χριστιανῶν, δὲν πρέπει, νὰ ἔχωμεν κανένα πρᾶγμα ἴδιον· μὰ ὅλα νὰ εἶναι κοινὰ, καθὰς οἱ πρῶ-

τοι χριστιανοὶ ἐκάμασι· διὰ τοὺς ὑποίους ἡ
 ἁγία Γραφή (Πραξ. δ. λβ.) μαρτυρεῖ οὕτως·
 τοῦ δὲ πλήθους τῶν πισευσάντων
 ἦν ἡ καρδία, καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ
 οὐθ' εἰς τί τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ
 ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς
 ἅπαντα κοινά· καὶ κατωτέρω (σιχ.
 λδ.) ὅσοι γὰρ κλήτορες χωρίων ἡ
 οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφε-
 ρον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομέ-
 νων, καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας
 τῶν Ἀποστόλων. διεδίδοτο δὲ ἐκά-
 στῳ, καθ' ὃ, τι ἂν τις χρεῖαν εἶχε
 καὶ πάλιν· (Πραξ. β. ρδ.) πάντες δὲ
 οἱ πισεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ,
 καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά. ἡ ἀρετὴ
 τούτη λέγεται πτωχεία ἐν πνεύματι· ζητεῖ-
 ται μὲν τοι νὰ ἔχη καθ' ἑναὶς ἀπὸ τὴν κοι-
 νότητα τὸ ἀρκετὸν εἰς τὴν ζωοτροφίαν καὶ
 ἐνδύματά του, μὲ τιμὴν καὶ ἰσότητα, χω-
 ρὶς ὑπερβολὴν καὶ μάταια σολίσματα, κα-
 τὰ δικαίαν διάκρισιν. εἰς τὴν ἀρετὴν τού-
 την φέρουσι τὰ πρῶτα οἱ ἀσκούμενοι καὶ
 μενάζοντες, οἱ ὅποιοι δὲν πρέπει, νὰ φρον-
 τί-

τίθουσιν, οὔτε τὸ ἀρκετὸν τῆς τροφῆς, καὶ
ἱματίων τους, μὰ διὰ τὰ ἔχουσι μεγαλη-
τέραν ἀνταμοιβὴν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, πρέπει
τὰ ὑποφέρουσιν ὅ, τι τοὺς λείπει ἀπ' αὐτὰ,
ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ λόγια τοῦ Ἀπο-
στόλου, (α. Κορ. δ. ια.) λέγοντος· ἄχρι
τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινώμεν, καὶ
διψῶμεν, καὶ γυμνητεύομεν, καὶ
κολαφιζόμεθα, καὶ ἀστατοῦμεν,
καὶ κοπιῶμεν, ἐργαζόμενοι ταῖς
ἰδίαις χερσὶ· λοιδορούμενοι, ἐυ-
λογοῦμεν· διωκόμενοι, ἀνεχόμε-
θα· βλασφημούμενοι, παρακα-
λοῦμεν ὡς περικαθάρματα τοῦ
κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περί-
ψημα ἕως ἄρτι. διὰ τὴν τοιαύτην λοι-
πὸν ὑπομονὴν τάσσει ὁ Χριστὸς τὴν βασιλείαν
του τὴν οὐράνιον· μὰ δὲν σφαλίζονται ἔξω
ἀπὸ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, καὶ ἀπὸ τὴν
σωτηρίαν, ἐκεῖνοι, ὅπου ἔχουσι μὲ δίκαιον
τρόπον κλήματα καὶ πλούτη, ὅποτεν τὰ
χρῶνται καὶ δικαίως· ἐξοδιάζοντές τα δη-
λαδὴ εἰς ἀνάγκαις τῆς ἐκκλησίας, εἰς ἐλεη-
μοσύναις τῶν πτωχῶν, τῶν ξένων, τῶν ἀ-
δενῶν,

θενῶν, καὶ λοιπῶν ἐνδεῶν ἀνθρώπων· κα-
θὼς ἔκαμεν ὁ Ζακχαῖος, εἰπὼν ἐμπροσθὰς
εἰς τὸν Χριστὸν τὰ λόγια τοῦτα· (Λουκ. ιθ.
η.) ἰδοὺ τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόν-
των μου, Κύριε, δίδωμι τοῖς πτω-
χοῖς· καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντη-
σα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν· ὅσοι δὲ
ἀπὸ γαστριμαργίας καὶ ἀσωτείας ἔρχονται
εἰς ἐσχάτην πενίαν, μὴν ἐλπίζουσι διὰ τού-
την τὴν πτωχείαν κανένα μισθὸν ἀπὸ τοῦ
Θεοῦ· μάλιστα ἂν μετανοήσουσι διὰ τὸν δια-
σκορπισμὸν τῶν ὑπαρχόντων τους, καὶ τὴν
ἀδίκον οἰκονομίαν. μὲ ὅλον τοῦτο δὲν πρέ-
πει, οὔτε αὐτοὶ νὰ σερεύωνται ἀπὸ τὴν εὐ-
σπλαγχνίαν τῶν ὀρθοδόξων· καὶ ἂν ἐπιστρέ-
ψουσιν εἰς τὴν κατὰστασιν τῆς ἀρετῆς, δὲν
θέλουσι χάσειν τὴν πληρωμὴν τους.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λβ'.

Ποῖος εἶναι ὁ δεύτερος μακαρισμός;

Α'π. Μακάριοι οἱ πενθοῦντες,
ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

ἙΡΩΤ-

ἙΡΩΤΗΣΙΣ. λγ'.

Τί διδάσκει ὁ μακαρισμὸς οὗτος;

Α'π. Ο' μακαρισμὸς οὗτος διδάσκει πρῶτον, πῶς εἶναι μακάριοι ἐκεῖνοι οἱ ὀρθόδοξοι ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι εἰς ὅλον τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς τοὺς πονοῦσιν εἰς τὴν καρδίαν, καὶ κλαίουσι διὰ τὰ περασμένα τοὺς ἁμαρτήματα, μὲ τὰ ὅποια ἐπαροξύνουσι τὸν Θεὸν, καὶ τὸν πλησίον των, κατὰ τὰ λόγια τοῦ προφήτου (Γερ. ν. δ.) τοῦ λέγοντος ἤξουσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ αὐτοὶ, καὶ οἱ υἱοὶ Ἰούδα ἐπὶ τὸ αὐτὸ βαδίζοντες, καὶ κλαίοντες πορεύσονται, Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν ζητοῦντες ἀπὸ τὸν μακαρισμὸν τοῦτον δὲν μετέχουσιν οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, ὅπου κλαίουσι διὰ κοσμικὰ καὶ γήϊνα πάθη ὥς οἱ κατὰκριτοι, ὅταν δὲν κλαίουσι διὰ τὰ ἁμαρτήματά τους, μὰ διατὶ φοβοῦνται μάλιστα τὰς τιμωρίας ὅπου χρεωστῶσι νὰ πάθουσι, διὰ ταῖς κακουργίαις τους. ἢ ἐκεῖνοι ὅπου χάνουσι τίποτε φθαρτὸν καὶ ἐπίκηρον πρᾶγμα, καὶ οἱ ὅμοιοι. Δεύτερον, ὁ μακαρισμὸς οὗτος διδάσκει, πῶς εἶναι μακάριοι ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι,

ποι, ὅπου τὸν Θεὸν ἱλάσκονται καὶ καλο-
 συνεύουσι μὲ τὴν κατάνυξιν καὶ δάκρυά τους,
 ὅπου χύνουσι διὰ τὰ ἁμαρτήματα τῶν πλη-
 σίον τους· παρακαλοῦντες τὸν Θεόν, νὰ τοὺς
 δώσῃ μετάνοιαν· οἷον τοὺς αἰρετικούς νὰ ἐπι-
 στρέψῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. τοὺς ἀτάκτως
 ζῶντας, νὰ ὁδηγήσῃ πρὸς διόρθωσιν τῆς ζωῆς
 τους. Τρίτον ὁ μακαρισμὸς οὗτος διδάσκει,
 πῶς εἶναι μακάριοι ἐκεῖνοι, ὅπου πάχουσι
 θλίψιν ἀπὸ τοὺς μεγαλάνους τοῦ κόσμου,
 καὶ δυνατωτέρους. ἔσωντας καὶ νὰ σερεύ-
 ουνται ἀδίκως καὶ παραλόγως ἀπὸ τὰ κα-
 λά τους· εἰς τὸ ὅποῖον ὅταν εὐρίσκονται δὲν
 πρέπει νὰ ἐπιθυμοῦσιν ἐκδίκησιν, μὰ μὲ τὴν
 πικρίαν τῆς καρδίας τους, καὶ μετὰ πένθη
 προσευχόμενοι, νὰ ἱλάσκωνται τὸν Θεόν,
 βάλλοντες ὅλην τους τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν
 πεποίθησιν εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ·
 τὴν ὁποῖαν καὶ ἀπολαίουσιν μὲ παρηγορίαν·
 ὄντες ἀληθῶς ὀρθόδοξοι καὶ δεκτοὶ τῆς θείας
 χάριτος. εἰς τοῦτον ἀκόμι τὸν μακαρισ-
 μὸν περικρατοῦνται ἐκεῖνοι, ὅπου πάχουσι
 θλίψεις διὰ τὴν ὀρθόδοξον πίσιν, καὶ διὰ
 τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν· ὥς ἂν εἶναι ὅλοι οἱ
 μάρτυρες, καὶ οἱ ὅμοιοι τούτοις.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λδ'.

Ποῖος εἶναι ὁ τρίτος μακαρισμός;

Α'π. Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λε'.

Τί διδάσκει ὁ μακαρισμός οὗτος;

Α'π. Οὗ μακαρισμός οὗτος διδάσκει, πρῶτον τὴν ἀρετὴν τῆς πραότητος καὶ μετρίότητος, ἢ ὑπακοῆς καὶ τὴν δίδωμεν εἰς τὸν Θεόν, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, εἰς τοὺς μεγαλήτερούς μας, με ἐλευθερίαν καὶ θερμότητα, χωρὶς τινος ἀναβολῆς· μιμούμενοι τὸν πρᾶον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Κύριον ἡμῶν· καὶ ἂν ὑποτασσώμεθα εἰς τοὺς μεγαλήτερούς μας, καὶ λογιάζωμεν, πῶς δίδωμεν τὴν ὑπακοὴν εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον Χριστόν· καὶ τὴν τιμὴν καὶ εὐλάβειαν ὅπου δίδωμεν εἰς τοὺς πρεσβυτέρους μας, εἰς τὸν ἴδιον Χριστὸν τὴν ἀναφέρουμεν. Δεύτερον διδάσκει ὁ μακαρισμός οὗτος, πῶς ἐκείνοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι μακάριοι, ὅπου δὲν πειράζουσι κανένα ἄνθρωπον, μήτε ἐκβάλλουσι τινὰ

ἀπὸ τὴν τιμὴν του, οὔτε ὑβρίζουσιν, οὔτε
 κατακρίνουσιν ἢ καταλαλοῦσι· μὰ κρατοῦσι
 τοὺς ἑαυτοὺς τους ταπεινοὺς πολλὰ, κατη-
 γοροῦντες πάντοτε τὴν διαγωγὴν τους, καὶ
 λέγοντες πῶς εἶναι τὰ ἔργα τους μικρὰ
 καὶ ἀνάξια, μάλιστα οὐτιδανά· μὰ ἐκείνοι,
 ὅπου ἔχουσι χρέος, νὰ νουθετοῦσι τοὺς ἄλ-
 λους, ἂν εἰποῦσι, καὶ κανένα λόγον σκλη-
 ρὸν πρὸς τὸν ἀμαρτήσαντα ἀπὸ τὴν θερ-
 μίτητα τῆς καρδίας τους, ὅχι πρὸς ὑβριν,
 ἢ ἐλιγωρίαν, μὰ πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ πλη-
 σίου εἰς τὰ πνευματικά· οἱ τοιοῦτοι τοῦ
 μακαρισμοῦ δὲν ἐκπύλουνσι, μάλιστα πλη-
 ροῦσι τὸ χρέος των, κατὰ τὴν διδασκα-
 λίαν τοῦ Ἀποστόλου (Γαλ. 5. α.) λέγοντος·
 ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προσληφθῇ ἄν-
 θρωπος ἐν τινι παραπτώματι, ὑ-
 μεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε
 τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότη-
 τος· σκοπῶν σεαυτὸν μὴ καὶ συ-
 πειραθῆς· καὶ ἂν εἰπῇ τινὰς, πῶς εἶναι
 ἀδύνατον νὰ κρατῇται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν
 θυμόν του. ἀλλὰ πρέπει τὴν ὀργὴν καὶ τὴν
 ἀγανακτῆσιν τοῦ θυμοῦ νὰ τὴν πέμπῃ ὅχι
 εἰς τὸν πλησίον του, μὰ εἰς τὸν διάβολον,
 ὅπου

ὅπου παρακινᾷ τὴν θέλησιν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὴν παροξύνει εἰς τὸ νὰ κάμῃ καθε κακόν· ἐκεῖνοι ὅπου ἔχουσι τοιαύτην ἀρετὴν, κληρονομοῦσι τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· ἀπολαύοντες εἰς τὴν ζωὴν τούτην πλουσίας εὐεργεσίας ἐκ Θεοῦ, καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ἀναμένοντες νὰ ἀπολαύσουσιν αἰώνιον ἀγαλλίασιν, καὶ τὰ ἀγαθὰ τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν Γραφὴν (Ψαλ. κς. ιγ.) τὴν λέγουσαν· πισεύω τοῦ ἰδεῖν τὰ ἀγαθὰ Κυρίου ἐν γῇ ζώντων.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λς.

Ποῖος εἶναι ὁ τέταρτος μακαρισμός;

Α'π. Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορταθήσονται.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λς.

Τί διδάσκει ὁ μακαρισμός οὗτος;

Α'π. Πῶς ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι μακάριοι, οἱ ὅποιοι ἔσωντας νὰ εἶναι ἀδίκιμέ-

Ο γ'

νοι,

νοι, δὲν ἡμποροῦσι νὰ ἐυροῦσι τὸ δίκαιόν
 τους εἰς κανέναν κριτήριον, ἢ διὰ τὸ σέβας
 των, ἢ διὰ πτωχείαν, ἢ ἀνεπιτηδειότητα,
 ἢ ξενητεῖαν, ἢ διὰ τὴν δύναμιν τοῦ ἀντι-
 δίκου των, ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν ἀδίκον·
 καὶ εἰς τοῦτο πρέπει νὰ προσέχουσιν εἰς
 τὰς συνειδήσεις τους, ἐκεῖνοι ὅπου εἶναι προε-
 σοὶ εἰς τὰ κριτήρια, καὶ ἔχουσιν τὴν ἐξου-
 σίαν, νὰ κρίνουν τὰς δίκας τῶν ἀνθρώ-
 πων· νὰ μὴ θλίβωνται οἱ πτωχοὶ, αἱ χή-
 ραι, καὶ τὰ ὀρφανὰ, μὲ νόμους ἀδίκους καὶ
 παραλόγους· πρὸς τούτους λαλεῖ ἡ Γραφή
 (Ἡσ. α. ιδ.) λέγουσα· μάθετε καλὸν
 ποιεῖν· ἐκζητήσατε κρίσιν· ρύσαθε
 ἀδικούμενον, κρίνατε ὀρφανῶν, καὶ
 δικαιώσατε χήραν· τὸ ὅποιον ἂν δὲν
 κάμουν, οἱ μὲν ἀδικούμενοι, πεινῶντες καὶ
 διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, θέλουν ἀπολαύ-
 σαι τὴν μακαριότητα· πρὸς δὲ τοὺς κρι-
 τὰς ὁ Θεὸς ὁργισθήσεται· φησὶ γάρ (Ψαλ.
 ι. ιδ.) ἡ Γραφή· τὴν ἐπιθυμίαν τῶν
 πενήτων εἰσήκουσας, Κύριε, τῇ
 ἐτοιμασίᾳ τῆς καρδίας αὐτῶν προ-
 σέχε τὸ οὖς σου, κρίνα ὀρφανῶν
 καὶ

καὶ ταπεινῶ ἵνα μὴ προθῇ ἔτι,
τοῦ μεγαλαυχεῖν ἄνθρωπος ἐπὶ
τῆς γῆς.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λή.

Ποῖος εἶναι ὁ πέμπτος μακαρισμός;

Α'π. Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι
αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λθ'.

Τί διδάσκει ὁ μακαρισμός οὗτος;

Α'π. Διδάσκει πῶς εἶναι μακάριοι ἐκεῖ-
νοι οἱ ἄνθρωποι, ὅπου κάμουςι τὰ ἔργα τῆς
ἐλεημοσύνης καὶ φιλανθρωπίας.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μ'.

Ποῖα εἶναι τὰ ἔργα τῆς ἐλεημοσύνης;

Α'π. Τὰ ἔργα τῆς ἐλεημοσύνης εἶναι
διττά· ἄλλα ὅπου σοχάζονται τὸ σῶμα,
καὶ ἄλλα ὅπου ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ψυ-

Ο δ'

χήν.

χήν· (Θεοφυλ. εἰς τὸ κε. κεφαλ. τοῦ κα-
τὰ Ματθαῖον.)

Ἑρωτήσεις μά.

Πόσα εἶναι τὰ ἔργα τῆς Φιλανθρωπίας·
ὅπου σοχάζονται εἰς τὸ σῶμα;

Α'π. Ε'πλά· τὸ πρῶτον εἶναι νὰ δίδῃ
τινὰς εἰς τὸν πεινασμένον φαγεῖν· καθὼς
ὁ Χριστὸς (Ματ. κε. λε.) εἶπεν· ἐπεΐνχα-
σα γὰρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν·
ἡγουν εἰς πτωχοὺς καὶ ἀδυνατοὺς ὅπου δὲν
ἠμποροῦσι μὲ τὸν ἴδιόν τους κόπον νὰ τρε-
φοῦσι· καὶ τοῦτο πρέπει νὰ δίδεται ἀπὸ
τὰ καλὰ ἐκεῖνα, ὅπου θέλει ἀποκλήσειν
τινὰς μὲ τὴν τιμὴν του, μὲ τὸν ἴδιον καὶ
δίκαιόν του κόπον, κατὰ τὴν Γραφὴν (Πα-
ροι. γ. θ.) τὴν λέγουσαν· τίμα τὸν Κύ-
ριον ἀπὸ σῶν δικαίων πόνων, καὶ
ἀπάρχου αὐτῷ ἀπὸ σῶν καρπῶν δι-
καιοσύνης· καὶ δὲν πρέπει νὰ δίδεται μό-
νον ἢ ἐλεημοσύνη εἰς ἐκείνους τοὺς πτωχοὺς, ὅ-
που συνεχῶς παρακαλοῦσιν εἰς τὸ δημόσιον,
ἢ εἰς ἐκείνους ὅπου κείτουνται εἰς τὰ ξενοδο-
χεῖα· μὲ ἀκόμι καὶ εἰς ἐκείνους ὅπου διὰ
τὴν

τὴν ἐντροπὴν τοὺς δὲν ἡμποροῦσι νὰ ζητοῦ-
 σιν ἐλεημοσύνην· μὰ μὲ προσοχὴν, νὰ μὴ
 γνωριθῇ τὸ ἔργον τῆς ἐλεημοσύνης εἰς τοὺς
 ἄλλους ἀνθρώπους, διὰ νὰ κηρυχθῇ καὶ νὰ
 ἐπαινεθῇ· καθὼς ὁ Χριστὸς (Ματ. 5. β.)
 λέγει· ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην,
 μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ
 οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συ-
 ναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ρύμαις, ὅπως
 δοξαθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀ-
 μὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μι-
 θὸν αὐτῶν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μβ΄.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον ἔργον τῆς ἐλεημο-
 σύνης;

Α' π. Νὰ ποτίσῃ τινὰς τὸν διψασμέ-
 νον· ἡγοῦν ἐκεῖνον ὅπου διὰ τὴν πενίαν καὶ
 ἀσθένειάν του δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἔχει νὰ σβή-
 σῃ τὴν δίψαν του· εἰς τὸν ὁποῖον λόγον πε-
 ρισφαλίζεται κάθε εἶδος ποτοῦ, εἰς καιρὸν
 δίψης· τὴν ὁποῖαν ἂν θεραπεύσῃ τινὰς μὲ
 ἓνα ποτήριον ὕδατος ψυχροῦ, εἰς ἓνα τοῦ

διψῶντα, θέλει ἀποκλήσειν τὴν μακαριότητα κατὰ τὰ λόγια τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ὅπου λέγει εἰς τὴν Γραφὴν· (Ματθ. θ. μα.) ὅς γάρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν τῷ ὀνόματί μου, ὅτι Χριστοῦ ἔσσε, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ· εἰς τοῦτο περικλείονται ὅλαις αἱ δούλευσες ὅπου καὶ κάμη τινὰς εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἀδυνατοὺς μὲ ὅ, τι τρόπον ταῖς κάμη· οἱ ὅποιοι ἀδυνατοὶ δὲν ἤμποροῦσι καὶ βοηθηθοῦσιν ἀπὸ κόπον ἢ τέχνην ἐδικήν τους.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μύ.

Ποῖον εἶναι τὸ τρίτον ἔργον τῆς Φιλανθρωπίας;

Α'π. Νὰ ἐνδύσῃ τινὰς τὸν γυμνόν· τὸν μακαρισμὸν τοῦτον ἐκεῖνοι ἀποκλῶσιν οἱ ὅποιοι Φιλανθρωπευσάμενοι εἰς τὸν πλησίον τους, βοηθοῦσι τῆς χρείας του, ἐνδύνοντες τὴν γυμνότητά του· εἰς τοῦτο ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς θέλει ἀνταποδώσειν τὴν πληρωμὴν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, (Ματθ. κε. λδ.) λέγων· δεῦ-

τε

τε οἱ ἐυλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· εἰς τοῦτο περικλείονται ὅχι μόνον ἐκεῖνοι, ὅπου εἶναι ὅλοι γυμνοὶ, μὰ ἐκεῖνοι ὅπου ἂν ἔχουσι καὶ ῥούχον, δὲν τοὺς φθά- νει νὰ διώκουσι τὴν ψύχραν, ἢ καὶ ἄλλοιῶς βασανίζονται, καὶ μετὰ βίας σωτηρεύονται ἀπὸ τὸ λείψιμον τῶν ῥούχων· διατὶ ὁμοίως καὶ εἰς τοὺς τοιούτους πρέπει νὰ δείχνη ὁ ἐλεήμων ἄνθρωπος κάποιον ἔργον Φιλανθρωπίας, δίδωντάς τοις τίποτες ὠφέλιμον πρὸς τὸ νὰ ἀντιπαλαίουσιν εἰς ταῖς ψύχαῖς τοῦ καιροῦ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μδ'.

Ποῖον εἶναι τὸ τέταρτον ἔργον τῆς ἐλεη-
μοσύνης;

Α'π. Νὰ ὑπαγένη τινὰς νὰ ἐπισκέπτε-
ται τὸν φυλακωμένον· τοῦτο τὸ ἔργον δὲν
χρεωθεῖ νὰ ἐρευνᾷ τὴν ἀφορμὴν, διὰ τὴν
ὁποῖαν τινὰς ἐφυλακώθηκεν, ἢ τὸ πρόσωπον
τὸ φυλακωμένον, διατὶ ὁ, τι λογῆς πρό-
σωπον καὶ ἂν εἶναι· καὶ διὰ ὅποιαν ἀχρημην
κακουργίαν νὰ εὐρίσκεται εἰς τὰ δεσμὰ, διὰ
τὸν

τὸν Χριστὸν τὸν Κύριον ἡμῶν εἰμεῖται χρεω-
φειλέται, καὶ ὑπαγένωμεν, καὶ τὸν ἐπισκε-
πτώμεθα, καὶ καὶ τὸν παρηγοροῦμεν, διὰ καὶ
μὴν πέσῃ εἰς ἀπόγνωσιν.

Ἑρωτήσεις μέ.

Ποῖον εἶναι τὸ πέμπτον ἔργον τῆς ἐλεη-
μοσύνης;

Α' π. Να ὑπαγένη τινὰς καὶ ἐπισκέπτε-
ται τοὺς ἀρρώστους· τοῦτο τὸ ἔργον πρέπει
καὶ γίνεται χωρὶς καὶ ἐξετάσῃ τινὰς ἂν εἴ-
ναι ὁ ἀρρώστος, συγγενὴς, ἢ οἰκεῖος του, ἢ
φίλος, ἢ συνανιάτροφός του· διατὶ κάθε
πρόσωπον ὅπου καὶ ἀδενήσῃ, καὶ μάλιστα
εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἢ εἰς τὴν ἀγορὰν, ὅπου
καὶ μὴν τὸν γνωρίζῃ καὶ τινὰς, χρεώσῃ καὶ
τὸν ἐπισκέπτεται με τοῦτον τὸν τρόπον. Πρῶ-
τον, καὶ τὸν παρηγορεῖ διὰ σώματος, συμ-
πονῶντας εἰς τὴν θλίψιν του ἀπὸ καρδίας.
Δεύτερον, καὶ νοθεύῃ τὸν ἀρρώστον, καὶ ὑπο-
φέρει με ὑπομονητικὴν καρδίαν τὴν τοιαύτην
του θλίψιν· καὶ καὶ μὴν σικάνῃ με λύπην
τῆς καρδίας του τούτην τοῦ Θεοῦ τὴν ἐπί-
σκεψιν, καὶ μὴν γογγύσῃ, μάλιστα με γλῶσ-
σαν καὶ καρδίαν καὶ εὐλογεῖ τὸν Θεόν, ὅπου
δείχ-

δείχνει εἰς ἐκεῖνον τούτην τὴν θέλησίν του, καὶ νὰ ἀποθέτῃ τὴν ἐλπίδα του βεβαίαν εἰς τὴν Φιλανθρωπίαν του, πῶς θέλει τὸν ἰατρεύσει· καὶ πρὸς τούτοις νὰ τὸν παρακινήσῃ νὰ ἐξομολογηθῇ μὲ συντριβὴν καὶ κατάνυξιν τῆς καρδίας του, διὰ τὰ ἁμαρτήματα ἑποῦ ἔκαμεν ὡς ἄνθρωπος, καὶ νὰ παραλάβῃ τὰ ἄχραντα μυστήρια, νὰ κάμῃ εὐχέλαιον κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς ἐκκλησίας. Δατὶ τὰ μυστήρια τοῦτα δὲν ὠφελοῦσι μόνον εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν κατὰ πολλὰ, μὰ καὶ εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος· νὰ κάμῃ προσευχὰς εἰς τὸν Θεὸν συνεχεῖς· νὰ τὸν συζέσῃ καὶ εἰς τὰς δημοσίας δεήσεις ὅλης τῆς ἐκκλησίας· μάλιστα ἐπὶ τὸν ἐκεῖνος διὰ τὴν πτωχίαν του, δὲν ἡμπορεῖ νὰ φανερώσῃ τὴν ἀδένειάν του εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τότε πρέπει ὁ ἐλεήμων ἄνθρωπος, νὰ κρᾶξῃ τὸν πνευματικόν του νὰ κάμῃ τὸ χρειάζομενον εἰς αὐτόν· καὶ τέλος πάντων νὰ νοθετήσῃ τὸν ἀδελφεὴν νὰ μὴν τύχῃ καὶ πέσῃ εἰς δεισιδαιμονίαν, ἐμποδισμέναις ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἡγουν νὰ θέλῃ νὰ προμηθεύσῃ τὴν ὑγείαν του μὲ μαντείας, καὶ συμφωνίας μὲ τὸν διάβολον, ὅπου μετ' αὐτὰ μάλιστα Φαρμακεύεται, παρὰ ὅπου σωτηρεύεται· μὰ νὰ βάλῃ ὅλον του τὸ θάρρος,

ρος, καὶ τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν ἐλεημοσύνην
 τοῦ Θεοῦ· καὶ νὰ πάρη τὰ ἱατρικὰ ἐκείνα
 ὅπου τοῦ κάμνουσιν οἱ ἱατροὶ οἱ ἐπισήμονες·
 ἢ ἐπίσκεψις αὕτη τῶν ἀδυνῶν, κάμει μα-
 καρίους τοὺς ἀνθρώπους, ὅπου τὴν κάμνουσιν
 καὶ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον καὶ εἰς τοὺς ἐυ-
 ρανούς· μὰ ἂν ἴσως καὶ τινὰς ἀδυνῆς θέ-
 λει ἔχει λοιμικὴν ἀδένειαν, καὶ μάλιστα
 παανοῦκλαν, τότε ἂν κάμη τὸ ἔργον τοῦτο
 μὲ φύλαξιν τῆς ζωῆς του, μὲ πρόσωπα ἐπι-
 τήδεια πρὸς τοῦτο τὸ ἔργον, ὅπου κυβερνοῦ-
 σι ταῖς τοιαύταις ἀδένειαις χωρὶς βλάβη-
 μόν τους·

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μς'.

Ποῖον εἶναι τὸ ἕκτον ἔργον τῆς ἐλεημοσύνης;

Α'π. Νὰ δεχθῇ τινὰς εἰς τὸ ὀσπήτιόν
 του τὸν ξένον. καὶ τοῦτο τὸ ἔργον πρέπει
 νὰ γίνεταί μὲ ἰλαρότητα τοῦ προσώπου καὶ
 τῆς καρδίας· καὶ ἐκεῖνοι μάλιστα οἱ ξένοι
 πρέπει νὰ συνάγονται εἰς τὴν οἰκίαν, οἱ ὅ-
 ποιοι ὑπάγοντες εἰς ἀγίους τύπους, νὰ προσ-
 κυνήσουσι κατὰ τὸ τάξιμόν τους, κατα-
 λύουσι ἢ γοῦν κονεύουσιν εἰς τὰς πόλεις· τοι-
 οῦτοι εἶναι ὅλοι οἱ προσκυνητάδες, καὶ ὅλοι
 οἱ

οἱ πτωχοί· εἰς τὴν χρεῖαν τῶν ὁποίων πρέ-
πει νὰ βοηθᾷ, ὅποιος ἐπιθυμᾷ νὰ κληρονο-
μήσῃ τὴν τοιαύτην μακαριότητα, κατὰ τὴν
δύναμιν ὅπου ἔχει καὶ πλέον ξέχωρα ἐκεί-
νοι πρέπει νὰ πέρνουνται μέσα εἰς ὀσπήτιον,
ὅπου κείτουνται ἄρρώστοι εἰς τὰ παζάρια,
καὶ εἰς τοὺς δρόμους, ζητιάνοι.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μζ΄.

Ποῖον εἶναι τὸ ἑβδομον ἔργον τῆς ἐλεημο-
σύνης;

Α' π. Νὰ θάπῃ τινὰς τοὺς νεκρούς·
τοῦτο τὸ ἔργον πρέπει νὰ τὸ κάμῃ καθ'
ἓνας μὲ προθυμίαν· μάλιστα εἰς ἐκείνους
ὅπου ἀναπαύθησαν εἰς ἐσχάτην πενίαν, φέ-
ρωντας εἰς αὐτοὺς τὰ πρὸς ταφὴν ἐπιτήδεια,
κατὰ τὸ ἔθος τῶν χριστιανῶν, καθὼς ἔκα-
μεν (Τωβ. 6.) ὁ Τωβίας· μὰ ἂν τινὰς ἀ-
πὸ τοὺς φίλους, ἢ συγγενεῖς ἀποθάνῃ, τότε
τὸ ἔργον τοῦτο πληροῦται μὲ τὴν συνδρομὴν
καὶ συντροφίαν τῶν ὀρθοδόξων καὶ εὐσεβῶν
ἀνδρῶν, ὅπου συντροφιάζουσι τὸ λείψανον ἕως
τὸν τάφον, μὲ δέησεις καὶ προσευχαῖς πρὸς
Κύριον, διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ κεκοιμημένου.

ἙΡΩΤ-

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μή.

Πίσσα καὶ ποῖα εἶναι τὰ ἔργα τῆς ἐλεημοσύνης ὅπου ἀποβλέπουσι τὴν ψυχὴν;

Α'π. Ε'π'λά· τὸ πρῶτον εἶναι νὰ παρακινήσῃ τινὰς τὸν ἁμαρτωλὸν νὰ λείψῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ νὰ τὸν μεταφέρῃ εἰς ζωὴν καλλιώτερον· καθὰς ἡ Γραφὴ μαρτυρεῖ· (Γ'ἀκωβ. ε. ιθ.) ἀδελφοί, ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτὸν, γνωσκέτω, ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ, σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου, καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν. τοῦτο τὸ ἔργον τῆς φιλανθρωπίας εἶναι τὸ πρῶτον καὶ ἐξάρετον, ὅπου παρακινᾷ τὸν ὀρθόδοξον εἰς τὸ νὰ εὐσπλαγχνιᾷ τὸν πλησίον του· διατὶ δὲν περιέχει εἰς ἑαυτὸ ἀγαθὰ πρόσκαιρα, ἀλλ' αἰώνια. μὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ προσέχη ἕταιρ καὶ τὸ τοιοῦτον ἔργον, νὰ μὴν τύχῃ καὶ φέρῃ τὸν ἁμαρτωλὸν διὰ καρμίαν τοῦ ἀπρυσεξίαν εἰς ἀπόγνωσιν· ἢ εἰς πολὺ θάρος τῆς τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίας· διατὶ μὲ
τὰ

τὰ δύο τοῦτα, πλείονερα θέλει βλάψει τὸν ἁμαρτωλὸν, παρὰ ὅπου τὸν θέλει ὠφελήσει· πρέπει λοιπὸν νὰ κρατῇ τὸ μέσον μὲ Φρόνησιν· καὶ ἂν ἴσως καὶ τινὰς δὲν θέλει εἶναι ἱκανὸς, διὰ νὰ κάμῃ τὸ τοιοῦτον ἔργον, ἅς προμηθεύσῃ ἄλλον ὅπου νὰ ἔχῃ περισσότεράν ἐμπειρίαν εἰς τὰ τοιαῦτα· ὁμοίως πρέπει νὰ περιπατοῦμεν καὶ ὅταν τυχεύῃ νὰ ἐπιστρέψωμεν αἰρετικούς, καὶ χισματικούς.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μθ'.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον ἔργον τῆς κατὰ Πνεῦμα ἐλεημοσύνης;

Α'π. Νὰ διδάσκῃ τινὰς τὸν ἁμαθῆ καὶ ἄγνωστον, καὶ τὸ τοιοῦτον ἔργον, ἐκεῖνος τὸ κάνει ἄξια, ὁ ὅποιος θέλει διδάσκει τὸν ἄγνωστον, πῶς πρέπει νὰ πισεύῃ εἰς ἓνα Θεὸν τρισυπόστατον, ὑποθέτωντας νὰ εἶναι τοῦτος ἐπιτήδειος πρὸς διδασκαλίαν· ἀλλέως νὰ προμηθεύσῃ ἄλλον τινὰ σοφώτερόν του καὶ ἐμπειρότερον, διὰ νὰ μὴν τύχῃ καὶ τυφλὸν ὁ τυφλὸς ὁδηγῶντας, πέσωσι καὶ οἱ δύο (Ματθ. ιε. ιδ. Λυκ. ε. λθ.) εἰς

τὸν βυθόν. Δεύτερον, πρέπει νὰ διδάσκη τὸν ἀνήξευρον πῶς νὰ παρακαλῇ τὸν Θεόν, καὶ μὲ ποῖαν μέθοδον τῆς προσευχῆς νὰ κἀνῃ πρὸς τὸν Θεὸν τὰς δεήσεις τιν· ἔτι δὲ καὶ τοῦ Θεοῦ τὰ προσάγματα νὰ τὸν μάθῃ, μὲ τρόπον ὅπου νὰ ἡμπορῇ νὰ τὰ φυλάττῃ ἔυκολα. καὶ τελευταῖον ἐδῶ σοχάζεται νὰ φροντίζωμεν νὰ διδάσκονται τὰ παιδία τὰ ὀρφανὰ παιδία καὶ σύνεσιν· ὥστε μὲ τὸν καιρὸν καὶ αὐτὰ νὰ εἶναι ἄξια νὰ ὠφελοῦσι τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν πολιτείαν, προσευχόμενα πρὸς Θεὸν ὑπὲρ τοῦ εὐεργέτου των· τὸ ὁποῖον ἂν δὲν κἀνωμεν εἶναι χρεῖα νὰ φοβούμεθα ἐκείνην τὴν βαρείαν ἀπόφασιν, ὅπου κατεκρίθη (Ματ. κε. λ.) ἐκεῖνος ὅπου ἐπῆρε τὸ ἕνα τάλαντον, καὶ τὸ ἔσρεψε χωρὶς κανένα τόκον.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ γ'.

Ποῖον εἶναι τὸ τρίτον ἔργον τὸ πνευματικόν τῆς ἐλεημοσύνης;

Α'π. Νὰ συμβουλεύσῃ τινὰς ὀρθῶς, ἐκεῖνον ὅπου χρειάζεται βουλὴν τοῦτο τὸ ἔργον γίνεται, ὅποτεν τινὰς ἐπιστρέφῃ τοὺς ἀνθρώπους ὅπου εἶναι κακοῦ βίου, εἰς καλλιώ-

τερον λογαριασμόν τῆς ζωῆς, μὲ εὐσεβεῖς καὶ χριστιανικαῖς νοουθεσίαις καὶ μὲ καλῶς βουλαῖς. ἀκόμη ἔτιαν οἱ ἄνθρωποι ἔρχονται εἰς καμμίαν θλίψιν καὶ στενοχωρίαν, ὅπου νὰ μὴν ἡξεύρουσι νὰ εὐροῦσι τρόπον νὰ βοηθοῦσι, τότε πρέπει νὰ προσφέρεται εἰς αὐτοὺς τοῦτο τὸ φάρμακον τῆς βουλῆς μετὰ χαρᾶς, διὰ νὰ λυτρώνουνσι τὴν ζωὴν ἢ τὴν τιμὴν τους· εἰς τοῦτο ἀκόμη περισφαλίζεται τὸ, νὰ δίδῃ λόγον τινὰς εἰς τὸν πλησίον του διὰ κανένα κίνδυνον, ὅπου γέκεται ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ ἢ τῆς ζωῆς, ἢ τῆς τιμῆς του, καὶ δὲν τὸ ἡξεύρει· μὰ μὲ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἀνάμεσα εἰς τοιαῦτα πρόσωπα νὰ μὴ γεννηθοῦσιν ἔχθραις, καὶ κίνδυνοι χειρότεροι.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νά.

Ποῖον εἶναι τὸ τέταρτον ἔργον τῆς πνευματικῆς ἐλεημοσύνης;

Α'π. Νὰ παρκαλῇ τινὰς τὸν Θεὸν διὰ τὸν πλησίον του· τοῦτο τὸ ἔργον τῆς Φιλανθρωπίας ἐπίκειται πρῶτον εἰς τοὺς πνευματικούς, καὶ πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, ἔπειτα καὶ εἰς τοὺς κοσμικοὺς· διὰ τὸ ὅποῖον

εἶπαμεν πλατύτερον εἰς τὸ ἕκτον ἐκκλησιαστικὸν πρόσαγμα.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νβ'.

Ποῖον εἶναι τὸ πέμπτον ἔργον τῆς κατὰ πνεῦμα εὐσπλαγχνίας;

Α'π. Νὰ παρηγορεῖ τινὰς τὸν λυπημένον· τοῦτο τὸ ἔργον τῆς ἐλεημοσύνης διὰ τοῦτο γίνεται, διὰ νὰ μὴν κάμωμεν κακόν· νὰ βαρεθῇ καὶ νὰ πειραχθῇ εἰς ἡμᾶς, μήτε νὰ τοῦ δώσωμεν ἀφορμὴν νὰ λυπηθῇ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον ὁποῦ (Ρ'ωμ. ιβ. ιη.) λέγει· εἰ δυνατόν τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες· μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί· ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γὰρ, ἔμοι ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος. καὶ τοῦτο πρέπει τότε νὰ λέγεται, ὅποταν τινὰς εἶναι βαρυνόμενος ἀπὸ μεγάλα ἀμαρτήματα, ἢ πολλὰ ἄρεσος, ἢ ἀπὸ θλίψεων καὶ συμφορὰν μεγάλην πιέζεται· τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους χρεωσούμεν νὰ παρηγοροῦμεν.

ἙΡΩ-

ΕΡΩΤΗΣΙΣ νγ.

Ποῖον εἶναι τὸ ἕκτον ἔργον τῆς πνευματικῆς
ἐλεημοσύνης;

Α'π. Νὰ ὑποφέρωμεν τὰς ὕβρεις μὲ
ὑπομονήν· τοῦτο τὸ ἔργον τῆς ἐλεημοσύνης
γίνεται, ὅταν μέλλωμεν νὰ πάθωμεν τίπο-
τες διὰ τὸν Χριστὸν, τότε χρεωσθῶμεν νὰ τὸ
κἀμώμεν μὲ ὑπομονήν χαίροντες· ἐπειδὴ ὁ
Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μεγαλήτεrais ὕ-
βρεις ἔπαθε δι' ἡμᾶς, κατὰ τὰ εἰρημένα·
(α. Πετ. β. κα.) ὅτι Χριστὸς ἔπαθεν
ὑπὲρ ἡμῶν, ἡμῖν ὑπολιμπάνων
ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολουθήσητε
τοῖς ἰχνεσιν αὐτοῦ· ἔπειτα δὲν πρέ-
πει νὰ ἐπιθυμοῦμεν κακὰ εἰς ἐκείνους ὅπου
μας ἐπηρεάζουσι, καὶ τυραννοῦσι, μήτε νὰ
ἀνταποδίδωμεν κακὸν ἀντὶ κακοῦ, κατὰ τὸν
λέγοντα Ἀπόστολον· (α. Πετ. γ. θ.) μη-
δενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες·
μάλιστα ὅποτεν πάχωμεν τὴν ἀδικίαν, πρέ-
πει νὰ ἐυλογοῦμεν τὸν Θεόν, καὶ νὰ τὸν
παρακαλοῦμεν νὰ συγχωρήσῃ τῶν ἐχθρῶν
μας.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νδ'.

Ποῖον εἶναι τὸ ἑβδομον ἔργον τῆς πνευμα-
τικῆς ἐλεημοσύνης;

Α'π. Νὰ συγχωροῦμεν τὰ σφάλματα
ὅπου σφάλλουσιν εἰς ἡμᾶς οἱ ἄλλοι τοῦτο τὸ
ἔργον τῆς ἐλεημοσύνης τότε τὸ ἀπολαύομεν,
ὅποτεν ἀφήνομεν τῶν ἐχθρῶν μας τὰς ἀδι-
κίας ὅπου μας κάνουν, ὅ, τι λογῆς καὶ
ἂν εἶναι· μάλισα καὶ μὲ τὴν εἰρημένην προ-
σευχὴν καὶ τὴν συγχώρησιν τοῦ βλάψαν-
τός μας καὶ ἡ τοιαύτη ἄφεσις πρέπει νὰ
γίνεται ὅχι μόνον καθ' ἡμέραν μίαν φορὰν
ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ἑβδομηκοντάκις ἐπ' ἑκά-
θως ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐδίδαξε τὸν Πέτρον, ἐρω-
τήσαντα, εἰπών· (Ματ. ιη. κβ.) οὐ λέ-
γω σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβ-
δομηκοντάκις ἐπ' ἑκά.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νε'.

Ποῖος εἶναι ὁ ἕκτος μακαρισμός;

Α'π. Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρ-
δίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται.

ἙΡΩ-

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νς.

Τί διδάσκει ὁ μακαρισμὸς οὗτος;

Α'π. Εἰς τὸν μακαρισμὸν τοῦτον ἡ σωφροσύνη ἐπαινεῖται· διατὶ ὅποιος θέλει νὰ ἰδῇ τὸν Θεόν, χρειάζεται νὰ εἶναι σώφρων, τόσον εἰς τὸ σῶμα, ὅσον καὶ εἰς τὴν ψυχὴν· καὶ εἰς ὅλους τοὺς λογισμούς· ἐπεὶ οἱ λογισμοὶ οἱ ἀκάθαρτοι, μολύνουσι τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπὸ τὴν ψυχὴν διώκουν τὴν παρουσίαν τῆς θείας χάριτος.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νς.

Ποῖος εἶναι ὁ ἑβδόμος μακαρισμός;

Α'π. Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοὶ, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νή.

Τί διδάσκει ὁ μακαρισμὸς οὗτος;

Α'π. Πῶς ἐκεῖνοι πρῶτον πέρνουσι τὴν χάριν τῆς τοιαύτης μακαριότητος, οἱ ὅποιοι προσφέρουσιν ἀναιμάκτους θυσίας καθ' ἑκάστην πρὸς τὸν Θεόν, μὲ προσευχαῖς καὶ νη-

Π δ'

σεύαις,

σεύαις, διὰ ταῖς ἔχθραις ὅπου εἶναι ἀνάμε-
 σα ἀνθρώπων καὶ Θεοῦ, καὶ ἱλασκόμενοι τὴν
 ὀργὴν τοῦ τὴν δικαίαν, καταλλάττουσι τὴν
 χάριν τοῦ μὲ τοὺς ἁμαρτήσαντας. Δεύτε-
 ρον, ἐκεῖνοι ὅπου μὲ τὴν Φρόνιμην καὶ ἀρ-
 μόδιόν τοὺς μεσιτεῖαν σικώνουσιν ἐκ μέσου
 τὰς διχοσασίας καὶ ἔχθρας, ὅπου ἔχουσιν
 οἱ ἄνθρωποι πρὸς ἀλλήλους· καὶ ἐσμίγουσιν
 αὐτοὺς μὲ ἀγάπην, κάμουντές τοὺς Φίλους
 ἀπὸ ἐχθρούς. Τρίτον, ἐκεῖνοι ὅπου μὲ ταῖς
 βουλαῖς τοὺς ἐμποδίζουσι ταῖς ἀφορμαῖς τῶν
 πολέμων, ἀνάμεσον τῶν βασιλέων καὶ ἡγε-
 μόνων, διὰ τὰ μὴν γίνονται αἱματοχυσία
 καὶ Φύνοι.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νθ'.

Ποῖος εἶναι ὁ ὄγδοος μακαρισμός;

Α'π. Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἔ-
 νεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν
 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ξ'.

Τί διδάσκει ὁ μακαρισμός οὗτος;

Α'π. Πῶς ὁ μακαρισμός οὗτος εἶναι ἐκεῖ-
 νων ὅπου ὁμιλοῦσι τὴν ἀλήθειαν κατηγο-
 ροῦν-

ροῦντες τὰς κακίας καὶ πονηρίας τῶν σφαλ-
μάτων, ἀπὸ τὸ ὁποῖον, τοὺς ἔρχεται πο-
λὺς φθόνος, ὥστε ὁποῦ καὶ ἀπὸ τὴν ζωὴν σε-
ρεύονται πολλαῖς φοραῖς· ὡς ὁ βαπτιστὴς
Ἰωάννης ἀπὸ τὸν Ἡρώδη (Ματ. ιε. ις.)
ἐπαθεν, καὶ ἄλλοι· εἰς τοῦτο περικρατοῦν-
ται ὅλοι οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας, οἱ
κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου, οἱ ὁμολογηταὶ, οἱ
ὁποῖοι διὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ σωτηριώδη
διδασχὴν πολλαῖς φοραῖς πέρνουσιν ἔχθραις καὶ
ἀχαριστίαις ἀπὸ τοὺς μαθητὰς καὶ ἀκροα-
τὰς τους.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ξά.

Ποῖος εἶναι ὁ ἕννατος μακαρισμός;

Α'π. Μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδί-
σωσιν ὑμᾶς, καὶ διώξωσι, καὶ ἔ-
πωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν
ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. χαίρετε
καὶ ἀγαλλιᾶσθε ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν
πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ξβ'.

Τί περιέχει ὁ μακαρισμὸς οὗτος;

Α'π. Πῶς τὸν μακαρισμὸν τοῦτον ἀπο-
λαύουσιν οἱ Ἀπόστολοι, οἱ μάρτυρες, καὶ
ὅλοι ὅσοι διώκονται διὰ τὴν ὀρθόδοξον πίσιν
τὴν καθολικὴν· καὶ πάχουσι κατηγορίας,
καὶ βάσανα, σερεύονται ἀπὸ τὰ καλὰ
τους, ἀπὸ τὴν τιμὴν τους, καὶ ἀπὸ τὰ εἰς-
οδήματά τους· διώχνονται ἀπὸ χώραις·
καὶ τελευτᾶν, τοὺς χωρίζουσι σκληρῶς ἀπὸ
τὴν ζωὴν τούτην ἐκχέοντες τὸ αἷμα αὐτῶν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ξγ'.

Ποῖαν γνώμην πρέπει νὰ ἔχομεν διὰ τὰ
ἔργα ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὅποια τάσσει ὁ Χρι-
στὸς τὴν μακαριότητα;

Α'π. Πρῶτον, πῶς τὰ καλὰ ἔργα εἶ-
ναι τόσον συνδεδεμένα ἀλλήλως των, ὅπου
ὅποιος θέλει ἔχει κυρίως καὶ ἀληθῶς μίαν
ἀρετὴν, ἔχει ἀκόμι καὶ ὅλαις ταῖς ἄλλαις·
καὶ ὅποιος λείπει τελείως ἀπὸ τὴν μίαν
τῶν ἀρετῶν, εἶναι σερημένος καὶ ἀπὸ ταῖς
λοιπαῖς ὅλαις. Δεύτερον, οὕτω πρέπει νὰ
λογιάζωμεν διὰ τὰ ἀγαθὰ ἔργα ὅπου εἶπα-
μεν

μεν πῶς ὅποιοι τὰ κάμουσιν, ὅχι μόνον θέ-
λουσιν ἀπολαύσειν τὴν ἐν ὁυρανοῖς αἰώνιον
μακαριότητα· ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν κόσμον τοῦ-
τον, τὰ πρόσκαιρα ἀγαθὰ ἀπολαύοντες με-
τὴν εὐδοκίαν τοῦ Θεοῦ, ἔχουσι καὶ ἐδῶ μα-
καριότητα, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ
ἑποῦ (Ματ. ιθ. κθ.) εἶπεν· καὶ πᾶς ὃς
ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ ἀδελ-
φὰς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα,
ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνό-
ματός μου, ἑκατονταπλασίονα λή-
ψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομή-
σει. καὶ ἀλλαχοῦ· (Μαρκ. ι. κθ.) οὐδεὶς
ἔστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφοὺς,
ἢ ἀδελφὰς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ
γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς, ἕνε-
κεν ἐμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, εἰ μὴ
λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν
τῷ καιρῷ τούτῳ, οἰκίαν, καὶ ἀδελ-
φοὺς, καὶ ἀδελφὰς, καὶ μητέρας,
καὶ τέκνα, καὶ ἀγροὺς μετὰ διωγ-
μῶν καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομέ-
νῳ ζωὴν αἰώνιον.

ΤΡΙΤΟΝ ΜΕΡΟΣ.

ΤΗΣ

Ο'ΡΘΟΔΟΞΟΥ

Ο' ΜΟΛΟΓΙΑΣ

τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ Α'.

Τί περιέχει τὸ τρίτον μέρος τῆς Ο'ρθοδόξου
Ο'μολογίας;

Α'πόκρισις.

Τὸ τρίτον μέρος τῆς Ο'ρθοδόξου
Ο'μολογίας διαλαμβάνει περὶ
τῆς εἰς Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγά-
πης τὴν ὁποῖαν περιέχει ἡ θεία δεκάλο-
γος τὴν ὁποῖαν (δεκάλογον) ὁ Κύριος ἡμῶν
Ἰησοῦς Χριστὸς ἐβεβαίωσεν εἰς τὸν νέον νό-
μον, καὶ τελειότερον ἐδίδαξε διὰ τὸ ὁποῖον
(Ματ. ε. ιθ.) λέγει ὅς ἐάν οὖν λύση
μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλα-

χί-

χίτων, καὶ διδάξη οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' αὖ ποιήσῃ καὶ διδάξη, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ β'.

Διὰ τὰ ἀνακρίνωμεν τὰς θείας ἐντολὰς ταύτας, τί χρειαζόμεθεν;

Α'π. Πρέπει νὰ προβάλωμεν τοῦτο, πῶς ἀπὸ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, ἄλλαις προτάσσουσι νὰ κάνωμεν τὸ καλὸν καὶ ἄλλαις κωλύουσιν ἀπὸ τοῦ νὰ κάνωμεν τὸ κακόν. διὰ τοῦτο ὅποιος θέλει νὰ κατανοήσῃ τὰς ἐντολὰς ταύτας, πρέπει νὰ γνωρίσῃ πρῶτον ποῖον εἶναι τὸ ἀγαθόν, καὶ ποῖον τὸ κακόν· καὶ ἀγαθὸν μὲν κυρίως εἶναι ἡ ἀρετή· κακὸν δὲ κυρίως ἡ ἁμαρτία. διὰ τοῦτο πρῶτον πρέπει νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν δέκα ἐντολῶν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν.

ἙΡΩΤ-

ἙΡΩΤΗΣΙΣ γ'.

Τίνα γνώμην πρέπει νὰ ἔχωμεν διὰ ταῖς
 χριστιανικαῖς ἀρεταῖς, εἴτουν διὰ τὰ καλὰ
 ἔργα;

Α'π. Τὰ ἀγαθὰ ἔργα, ἦτουν ἡ χρι-
 στιανικὴ ἀρετὴ εἶναι ἕνας καρπὸς, ὅπου γεν-
 νᾷται ἀπὸ τὴν πίσιν, ὡς ἀπὸ ἀγαθὸν δέν-
 δρον, κατὰ τὸ (Ματ. ζ. ις.) γεγραμμένον·
 ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσε-
 θε αὐτούς· καὶ ἀλλαχοῦ· (Ἰωαν. ιγ. λε')
 ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες, ὅτι
 ἐμοὶ μαθηταί ἐσε, ἐὰν ἀγάπην
 ἔχητε ἐν ἀλλήλοις· καὶ ὁ Ἰωάννης·
 (α. Ε'πισ. β. γ.) ἐν τούτῳ γινώσκο-
 μεν αὐτὸν, ἐὰν τὰς ἐντολὰς αὐ-
 τοῦ τηρῶμεν. πλὴν διὰ νὰ καταλάβῃ
 καθ' ἕνας εὐκολώτερον τί εἶναι ἡ χριστιανικὴ
 ἀρετὴ, λέγομεν ὅτι τὰ ἀγαθὰ ἔργα εἶναι
 ἡ πλήρωσις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, τὰς ἐ-
 ποίας τελειώνει τινὰς προθύμως μὲ τὴν θείαν
 βοήθειαν, καὶ συνδρομὴν τῆς ἀνθρωπίνης δια-
 νοίας μὲ τὴν ἰδίαν του θέλησιν, ὅπου γεν-
 νᾷται ἀπὸ τῆς πρὸς Θεὸν, καὶ τὸν πλησίον
 ἀγά-

ἀγάπης· ὅταν δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ κανένας
πρᾶγμα, ὑποῦ νὰ εἶναι κυρίως ἐμπόδιον.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ δ'.

Ἀπὸ ταῖς χριστιανικαῖς ἀρεταῖς, ποίαις εἶναι
αἱ πλέον ἀναγκαίαις;

Ἀπ. Αἱ πλέον ἀναγκαίαις, χωρὶς ταῖς
ὁποίαις, οὐδένας ἤμπορεῖ καθόλου νὰ σωθῇ,
εἶναι αἱ τρεῖς αὗται· ἡ πίσις, ἡ ἐλπὶς,
καὶ ἡ ἀγάπη· ταῖς ὑποίαις ἀναφέρει
(α. Κορ. ιγ. ιγ.) ὁ Ἀπόστολος ὅταν λέγει·
νυνὶ δὲ μένει πίσις, ἐλπὶς, ἀγάπη·
τὰ τρία ταῦτα, μείζων δὲ τούτων
ἡ ἀγάπη· καὶ περὶ μὲν τῶν προτέρων
δύο ἀρετῶν, τῆς πίσεως δηλαδὴ, καὶ τῆς
ἐλπίδος, εἰς τὰ πρῶτα δύο μέρη τῆς Ὀρ-
θοδόξου Οἰμολογίας ἱκανῶς κατὰ τὴν ἡμε-
τέραν πρόθεσιν ἐδιδάξαμεν. περὶ δὲ τῆς ἀ-
γάπης θέλωμεν εἰπεῖν ἐν τῷ παρόντι (Θείου
Πνεύματος Φωτίζοντος) ὅταν θέλωμεν κά-
μεν τοὺς λόγους περὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ. Ε.

Α'πὸ τὰς γενικὰς καὶ ἐξαιρέτους ταύτας
τρῆς ἀρετὰς ποῖα ἄλλα γεννοῦνται;

Α'π. Αἱ τρεῖς αὗται, ἡ προσευχή,
ἡ νητεία, καὶ ἡ ἐλεημοσύνη αἱ
ὁποῖα ἀναβλαστάνουσιν ἐκ πίστεως, διὰ τῆς
ἐλπίδος ἐν τῇ ἀγάπῃ, γίνονται πρὸς Θεὸν
εὐπρόσδεκτοι.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ Σ'.

Τί εἶναι ἡ προσευχή;

Α'π. Περὶ τῆς προσευχῆς ἱκανῶς ἐδιδά-
ξαμεν εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς Ο'ρθοδόξου
Ὁμολογίας.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ Ζ'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ νητεία;

Α'π. Ἡ νητεία (λογιζομένη κατὰ τὰς
χριστιανικὰς ἀρετὰς) εἶναι μία ἐγκράτεια
ἀπὸ ὅλα τὰ φαγητὰ, ἢ ἀπὸ κάποια, διὰ
τινα ἀσθένειαν, ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὰ ποτά
καὶ

καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου, καὶ ἀπὸ ὅλαις ταῖς ἐπιθυμίαις ταῖς κακαῖς, διὰ τὴν ἡμπορῇ ὁ Χριστιανὸς καὶ κάνη τὴν προσευχὴν τοῦ μὲ τρόπον ἐυκολώτερον, καὶ καὶ ἰλάσκειται τὸν Θεόν· ἀκόμι διὰ τὴν νεκρώνη τὰς τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίας, καὶ καὶ ἀποδέχεται τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. διὰ τὴν ὁποῖαν νηστείαν ἡ ἁγία Γραφὴ ἀναφέρει (β. Κορ. 5. δ.) λέγουσα· ἐν παντὶ συνιζῶντες ἑαυτοὺς ὡς Θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν σενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκατασασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις καὶ εἰς ἄλλον τρόπον. (Ἰωήλ β. ιε.) σαλπίζατε σάλπιγξι ἐν Σιών, ἁγιάσατε νηστείαν, κηρύξατε θεραπείαν, συναγάγετε λαόν. καὶ κατωτέρω (σιχ. ιδ.) φέισα Κύριε, τοῦ λαοῦ σου, καὶ μὴ δῶς τὴν κληρονομίαν σου εἰς ὄνειδος. ἡ νηστεία αὕτη ὅταν γίνεται κατὰ τοὺς προσήκοντας τρόπους, κάνει μεγάλον ἱλασμόν εἰς τὸν Θεόν διὰ τὰς ἁμαρτίας μας· καθὼς ἐγένεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Νινευϊτῶν.

τῶν· περὶ αὐτῆς εἴρηται πλατύτερον εἰς τὰς ἐντολὰς τῆς ἐκκλησίας.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ἡ.

Ποσαχῶς εἶναι ἡ νητεία;

Α'π. Ἡ νητεία εἶναι διττή· ἄλλη ὅπου εἶναι συνήθεια καὶ γίνεται εἰς κάποιους καιροὺς διαρισμένους· ὥς ἂν εἶναι αἱ τέσσαρες νητεῖαι τοῦ καθ' ἑνὸς χρόνου· καὶ τῆς τετραέδης, καὶ τῆς παρασκευῆς· ἄλλη ὅπου κατὰ συμβεβηκὸς τυχέει καμμία φορὰ, καὶ γίνεται διὰ κάποιαις αἰτίαις ὅπου συμβαίνουσιν εἰς τινὰς πόλεις καὶ χώρας· τὴν ὁποῖαν παραγγέλλει ὁ τῆς ἐκκλησίας προεσῶς· καὶ ἡ τοιαύτη νητεία πρέπει καὶ φυλάττεται διὰ τὴν ἀφορμὴν τούτην, ἥγουν διὰ καὶ δίδεται ὑποταγὴ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. ἀκόμι ἡ νητεία εἶναι ἄλλη κοινὴ, καὶ ἄλλη ἰδίᾳ· κοινὴ εἶναι ἐκείνη ὅπου φυλάττει ὅλη ἡ ἐκκλησία· ἰδίᾳ ἐκείνη ὅπου κρατεῖ καμμία διαρισμένη ἐπαρχία, ἡ πόλις, ἡ χώρα μερικὴ, ἡ τινὰς ἄνθρωπος καθ' ἑαυτόν· καὶ τοῦτο γίνεται ἢ ἀπὸ μερικὸν τάξιμον ὅπου καὶ ἔκαμε τινὰς ἀφ' ἑαυτοῦ του, ἢ καὶ καὶ τὸν ἐπρόσβαζεν ὁ πνευματικός του.

ἙΡΩ-

ἙΡΩΤΗΣΙΣ 9.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη;

Α'π. Ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι ἓνα ἔργον τῆς εὐσπλαγχνίας, ὅπου νὰ ἀγαθοεργήσῃ τινὰς τὴν ψυχὴν, ἢ τὸ κορμίον τινὸς χρειζομένου, δὲν ἀποβλέπωντας τὴν λογὴν πρόσωπον εἶναι ἐκεῖνο ὅπου ἔχει χρεῖαν τὴν τοιαύτην ἐλεημοσύνην. ἡ ἀρετὴ τούτη εἶναι ἀναγκαιοτάτη εἰς τὸν χριστιανὸν ἄνθρωπον· καθὼς διδάσκει ἡ ἁγία Γραφή (Ταβ. β. 9.) λέγουσα· ἐλεημοσύνη γὰρ ἐκ θανάτου ῥύεταί, καὶ αὐτὴ ἀποκαθαριεῖ πᾶσαν ἁμαρτίαν, καὶ οἱ ποιοῦντες ἐλεημοσύνας καὶ δικαιοσύνας πληθήσονται ζωῆς καὶ εἰς τὴν νέαν διαθήκην συνιῶσα τὴν ἐλεημοσύνην (Ματ. 23. κα.) λέγει οὕτως· ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ εἰς τὴν τελευταίαν κρίσιν τάσσει ὁ Χριστὸς νὰ δώσῃ μεγάλην

πληρωμὴν εἰς τοὺς ἐλεήμονας, (Ματ. κε.
 μ.) λέγων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἕφ' ὅ-
 σον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀ-
 δελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ
 ἐποιήσατε· (σιχ. λδ.) τότε ἐρεῖ·
 δεῦτε οἱ ἐυλογημένοι τοῦ Πατρὸς
 μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασ-
 μένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβο-
 λῆς κόσμου. Ἡ ἐλεημοσύνη μετὰ νη-
 ψείας κάνει τὴν προσευχὴν πρὸς Θεὸν εὐπρόσ-
 δεκτον· ὥς τε καὶ τὴν ὑπακοήν, καθὼς εἶπεν
 (Πραξ. ι. δ.) ὁ ἄγγελος πρὸς τὸν Κερνή-
 λιον· αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεη-
 μοσύнай σου ἀνέβησαν εἰς μνημό-
 συνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. εἰς τὴν
 ἀρετὴν τούτην περιέχονται ὅλα τὰ ἔργα τῆς
 ἐλεημοσύνης· διὰ τὰ ὑποῖα ἐδιδάξαμεν εἰς
 τὸ δεύτερον μέρος τῆς Ο'ρθοδόξου ταύτης
 Ο'μολογίας.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ι.

Ἀπὸ τὰς ἀρετὰς ταύτας ποίαις ἄλλαις
ἀκόμι γεννοῦνται;

Ἀπ. Τέσσαρες ἀρεταὶ γενικαί· Φρόνη-
σις, δικαιοσύνη, ἀνδρεία, καὶ σω-
φροσύνη.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ια.

Ποία εἶναι ἡ χριστιανικὴ Φρόνησις;

Ἀπ. Ἡ Φρόνησις ἡ χριστιανικὴ εἶναι μία
Φροντίδα καὶ εὐνοια, προμελετημένη καὶ προ-
λογισμένη, διὰ τὴν μὴν παροξύνωμεν τὸν
Θεόν, καὶ τὸν πλησίον μας εἰς καλὸν εὖ
ἔργον ἢ λογισμόν· διὰ τὴν ὁποῖαν Φρόνησιν
διδάσκει (Ματ. ι. ις.) λέγων ὁ Κύριος·
γίνεσθε Φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ
ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί· τὸ ὁποῖον
ἐρμηνεύων ὁ θεῖος Παῦλος (Ε'φ. ε. ιε.) λέ-
γει· βλέπετε οὖν πῶς ἀκριβῶς πε-
ριπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς
σοφοί, ἐξαγορασόμενοι τὸν καιρὸν,
ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι διὰ τοῦ-

το μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνιέντες τί τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. ἡ τοιαύτη χριστιανικὴ φρόνησις θεμελιώνεται εἰς τὴν καθαρότητα καὶ ἀδολότητα τῆς καρδίας, καὶ εἰς πᾶσαν κοσμιότητα, καὶ ἐπεικεΐαν, καὶ εἰς πᾶσαν κρίσιν. διὰ τὸ μὴν ἀπατώμεθα ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν τῆς ψυχῆς μας· καὶ ἀπ' ἐκείνους ὅπου μας ἐπηρεάζουσιν.

Ἑρωτήσις ιβ'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ δικαιοσύνη;

Α'π. Ἡ δικαιοσύνη εἶναι μία ἀρετὴ ὅπου διαμερίζει καθ' ἑνὸς ἐκείνο ὅπου τοῦ πρέπει καὶ φυλάττει τὸ ἴδιόν του, χωρὶς νὰ βλέπῃ πρὸς ὅποιον· ὅχι μόνον εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ πλούτου, ἀλλὰ καὶ τῆς τιμῆς, καὶ τῶν ἀξιωμάτων· ἡ δὲ χριστιανικὴ δικαιοσύνη ὅχι μόνον ἀνταποδίδει καλὸν ἀντὶ κακοῦ· ἀλλὰ μήτε συγχωρᾷ νὰ ἐπιθυμοῦμεν κακὸν εἰς ἐκείνον ὅπου μᾶς ἔκαμεν κακὸν· κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀποστόλου, (Ῥωμ. ιβ'. ιδ.) λέγοντος· μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες, προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων κατὰ τὴν

τὴν δικαιοσύνην αὐτὴν λέγει (Ρωμ. ιγ. ζ.)
 ὁ ἴδιος Ἀπόστολος· ἀπόδοτε οὖν πᾶσι
 τὰς ὀφειλάς· τῷ τὸν φόρον, τὸν
 φόρον· τῷ τὸ τέλος, τὸ τέλος· τῷ
 τὸν φόβον, τὸν φόβον· τῷ τὴν τι-
 μὴν, τὴν τιμὴν· μηδενὶ μηδὲν ὀ-
 φείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλή-
 λους· ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον,
 νόμον πεπλήρωκεν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ. ιγ.

Τάχα οἱ προεσῶτες καὶ οἱ κριταὶ ἁμαρτάνου-
 σιν εἰς τὴν δικαιοσύνην, ὅταν τιμωροῦσι
 τοὺς πλάίους κατὰ τὰ σφάλματά τους;

Α'π. Δὲν ἁμαρτάνουσιν· ἐπειδὴ δὲν
 εἶναι ἐξουσία παρὰ μόνον ἀπὸ τὸν
 Θεόν, καθὼς (Ρωμ. ιγ. γ.) λέγει ὁ Παῦ-
 λος· καὶ οἱ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ φό-
 βος τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν
 κακῶν· θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν
 ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποίει, καὶ ἔ-
 ρεις

ξαις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς· Θεοῦ γὰρ
 διάκονός ἐσὶ σοι εἰς τὸ ἀγαθόν· ἐὰν
 δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ· οὐ γὰρ
 εἰκὴ τὴν μάχαιραν φορεῖ· Θεοῦ
 γὰρ διάκονός ἐστιν, ἐκδικος εἰς ὀρ-
 γήν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ιδ'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ σωφροσύνη;

Α'π. Ἡ σωφροσύνη εἶναι μία μετριότης,
 ὅπου φυλάγει τινὰς εἰς τὸ φαγητὸν καὶ
 πιοτὸν, καὶ ἔνδυμά του, καὶ ἀκόμι εἰς τὰ
 λόγια του, καὶ εἰς ὅλα του τὰ ἔργα, με-
 τὸ μέσον τῆς ὁποῖας διαλέγει καὶ ὅ, τι εἶ-
 ναι πρεπούμενόν του κατὰ τὸν Ἀπόστολον
 ὅπου (Ρ'ωμ. ιγ. ιγ.) λέγει· ὥς ἐν ἡμέ-
 ρα εὐχημόνως περιπατήσωμεν· μὴ
 κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ
 ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ·
 ὁμοίως καὶ (α. Κορ. ιδ. μ.) ἀλλաχοῦ·
 πάντα εὐχημόνως, καὶ κατὰ τά-
 ξιν γινέσθω.

ἙΡΩΤ-

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ΙΕ.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀνδρεία;

Α'π. Ἡ ἀνδρεία, λογιζομένη ὡς χριστιανικὴ ἀρετὴ, εἶναι μία σταθερότης τοῦ νοῦς, ὅπου ἔχει τινὰς πρὸς τὴν ἐνόχλησιν τῶν πειρασμῶν ἀπάντων, ὅπου πάσχει ἀπὸ τὸν ὁρατὸν ἢ ἀόρατον ἐχθρὸν διὰ τὸν Χριστόν· τὴν ὁποῖαν σταθερότητα ἐρμηνεύων ὁ Παῦλος, λέγει (Ρ'ωμ. η. λε.) οὕτως· τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλίψις; ἢ σενοχωρία, ἢ διωγμὸς, ἢ λιμὸς, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; καὶ κατωτέρως (εἰχ'ω. λη.) πέπεισμαι ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεσῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· περὶ τῶν τοιούτων ἀρετῶν ἐδιδάξαμεν, ὅταν ὁμιλού-

σαμεν περὶ τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου
Πνεύματος, καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν.

Ἑρωτήσις 15'.

Τί πρᾶγμα εἶναι τὸ ἁμάρτημα;

Α'π. Τὸ ἁμάρτημα δὲν ἔχει ὑπαρξιν
καθ' ἑαυτὸ, διατὶ δὲν εἶναι κλίσμα τοῦ
Θεοῦ· διὰ τοῦτο δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐρμηνευ-
θῇ τί νὰ εἶναι. μὲ ὅλον τοῦτο δυνατὸν εἶ-
ναι νὰ εἰποῦμεν, πῶς εἶναι μία θέλησις ἁ-
χαλίνωτος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ διαβόλου·
ἢ καθὼς (α. Ἰωαν. γ. δ.) λέγει ἡ ἁγία
Γραφή· ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία·
ἢ γουν ἡ ἁμαρτία εἶναι παράβασις τοῦ νό-
μου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ παράβασις αὕτη εἶ-
ναι κυρίως μία ἐναντίωσις ὅπου ἐναντιώνε-
ται εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ, προσερχομέ-
νη ἀπὸ τὸν λογισμὸν καὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν
προαίρεσιν τοῦ παραβάτου· ἀπὸ τὴν ἐποῖαν
ἐναντίωσιν γεννᾶται ὁ θάνατος, καὶ πᾶσαι
θεϊκὴ ὀργή· ὡς (Ἰακ. α. ιε.) λέγει ἡ Γρα-
φή· ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίηται
ἁμαρτίαν, ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελε-
θεῖσα ἀποκύει θάνατον.

Ἑρω-

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ις.

Εἰς πόσα διαιρεῖται ἡ ἁμαρτία;

Α'π. Κατὰ τὴν ἁγίαν Γραφὴν ἄλλη ἁμαρτία εἶναι πρὸς θάνατον, καὶ ἄλλη ὅχι πρὸς θάνατον· διὰ τοῦτο ἄλλα ἁμαρτήματα εἶναι θανάσιμα, καὶ ἄλλα οὐ θανάσιμα.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ιη.

Τί εἶναι τὸ θανάσιμον ἁμάρτημα;

Α'π. Θανάσιμον ἁμάρτημα εἶναι ὅπου ἡ ἁτακὸς ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου θέλει κάμει τίποτες ἔργον ὅπου νὰ τὸ ἐμποδίῃ φανερὰ ἢ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, ἢ νὰ μὴν θέλει νὰ κάμῃ αὐτοθελῶς καὶ αὐτοπροαιρέτως, ἐκεῖνο ὅπου προσάσσει ὁ Θεός· ἀπὸ τὸ ὅποιον πρᾶγμα ψύγεται ἢ πρὸς Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπῃ· καὶ ἡ τοιαύτη ἐπιθυμία ξεχωρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, καὶ φονεύει τον, ἀφ' οὗ πληρωθῇ μὲ τὸ ἔργον· διὰ τοῦτο καὶ θανάσιμον ἐμάθαμεν νὰ τὸ λέγωμεν, ὡς (Ρ'ωμ. 5. κγ.) λέγει ὁ Ἀπόστολος· τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος· μὰ ἡ
 συγ-

συγκατάθεσις μόνη ὅπου θέλει ἀποφασίσει
τινὰς νὰ τελειώσῃ τὴν ἀμαρτίαν, τραυμα-
τίζει τὴν ψυχὴν, μὰ δὲν τὴν θανατώνει
τελείως.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ιθ'.

Εἰς πόσα διαμεῖται τὸ θανάσιμον
ἀμάρτημα;

Α'π. Τὸ θανάσιμον ἀμάρτημα ἄλλον εἶ-
ναι προπατορικόν, καὶ ἄλλον εἶναι προαιρε-
τικόν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κ'.

Τί εἶναι τὸ προπατορικόν ἀμάρτημα;

Α'π. Τὸ προπατορικόν ἀμάρτημα εἶναι
παράβασις τοῦ Θείου νόμου, ὅπου ἐδόθηκεν
εἰς τὸν παρὰδεισον μέσα τοῦ προπάτορος
Α'δάμ· ὅταν (Γεν. β. ιζ.) ἐξέεθῃ πρὸς αὐ-
τόν· ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν
καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεθε ἀπ'
αὐτοῦ· ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ'
αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖθε. τοῦ-
το τὸ προπατορικόν ἀμάρτημα ἐδιέβηκεν
ἀπὸ

ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην φύ-
σιν· διατὶ ὅλοι εἰμεῖθεν τότε εἰς τὸν Ἀδὰμ,
καὶ οὕτω δι' ἐνὸς Ἀδὰμ διήλθεν εἰς ὅλους
ἡμᾶς ἡ ἁμαρτία. διὰ τοῦτο καὶ συλλαμ-
βανόμεθα, καὶ γεννώμεθα μετὰ τὴν ἁμαρτίαν
ταύτην· καθὰς διδάσκει ἡ ἁγία Γραφή,
(Ρ'ωμ. ε. ιβ.) λέγουσα· δι' ἐνὸς ἀνθρώ-
που ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσ-
ῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θά-
νατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀν-
θρώπους ὁ θάνατος διήλθεν, ἐφ' ᾧ
πάντες ἥμαρτον. τοῦτο τὸ προπατο-
ρικὸν ἁμάρτημα, μετὰ οὐδεμίαν μετάνοιαν εἶ-
ναι δυνατόν ναὶ ἐξαλειφθῇ, μόνον μετὰ τὴν
χάριν τοῦ Θεοῦ ἀφανίζεται διὰ τῆς ἐν σαρ-
κὶ οἰκονομίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
καὶ τῆς ἐκχίσεως τοῦ τιμίου αἵματος αὐ-
τοῦ· καὶ τοῦτο γίνεται μετὰ τὸ μυστήριον τοῦ
ἁγίου βαπτίσματος· διατὶ ὅποιος δὲν ἐβαπτί-
σθηκεν, ἐκεῖνος δὲν εἶναι ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν
ἁμαρτίαν, μὰ εἶναι υἱὸς ὑγῆς, καὶ τῆς αἰω-
νίου κολάσεως, κατὰ τὸ (Ἰωαν. γ. ε.) εἰ-
ρημένον· ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν
μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύ-
μα-

ματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ καί.

Τί εἶναι τὸ προαιρετικὸν ἀμάρτημα τὸ
θανάσιμον;

Α'π. Ἡ προαιρετικὴ ἀμαρτία ἢ θανάσιμος εἶναι ἐκείνη ὅπου κάνομεν ὕψους ἀπὸ τὸ βάπτισμα, ἀτοίμας μὲ τὴν ἰδίαν μας θέλησιν καὶ γνώμην, εἰς τὴν τελείαν μας ἡλικίαν, ἐναντίον τῆς φανεραῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ, ἐξαφίνοντες τὴν πρὸς Θεὸν, καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην· μὲ τὴν ὁποῖαν ἀμαρτίαν χάνομεν τὴν θείαν χάριν, ὅπου ἐλάβομεν εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα, καὶ τὴν βασιλείαν τὴν οὐράνιον, καὶ γινόμεθα αἰχμάλωτοι τοῦ αἰωνίου θανάτου· ὥς (Ρ'ωμ. 5. 15.) Φησὶν ὁ Ἀπόστολος· οὐκ οἴδατε ὅτι ὃ ὧ παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοὴν, δοῦλοι ἐστέ ὧ ὑπακούετε, ἢ τοι ἀμαρτίας εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην; τοῦτο τὸ ἀμάρτημα λειώνεται μὲ τὴν μετάνοιαν,

νοιαν, καὶ μὲ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ,
διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἵπóταν
ὁ ἱερεὺς ἀφίησι τὰ ἁμαρτήματα τοῦ μετα-
νοοῦντος, εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐξομολογήσεως.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κβ'.

Ποσαχῶς ἡμποροῦμεν νὰ διαιρήσωμεν τὸ εἰ-
ρημένον προαιρετικὸν ἁμάρτημα;

Α'π. Τριχῶς· καὶ εἰς μὲν τὸ πρῶτον
μέρος ἡμποροῦμεν νὰ βάλωμεν τὰ πλέον
γενικὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα· ἡγουν ἐκεῖ-
να ἀπὸ τὰ ὅποια γενεῶνται ἄλλα. εἰς δὲ
τὸ δεύτερον, ἐκεῖνα ὅπου εἶναι ἐναντίον τοῦ
ἁγίου Πνεύματος· εἰς δὲ τὸ τρίτον, ἐκεῖνα
τὰ ἁμαρτήματα ὅπου συνεχέσθουν κράζουσι
τὴν ἀπὸ Θεοῦ ἐκδίκησιν εἰς τὸν κόσμον
τοῦτον.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κγ'.

Ποῖα εἶναι τὰ πλέον γενικὰ θανάσιμα
ἁμαρτήματα;

Α'π. Ταῦτα· ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ
πλεονεξία, ἡ πορνεία, ὁ φθόνος,
ἡ

ἡ γαστριμαργία, ἡ μνησικακία, καὶ
ἡ ἀκηδία.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κδ'.

Τί· πρᾶγμα εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια;

Α'π. Ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι μία ἄτακ-
τος ἐπιθυμία τῆς ἰδίας δόξης χωρὶς δικαιο-
σύνην, διὰ τὴν ὑπερέχει τινὰς τοὺς ἄλλους
τοὺς ὁμοίους του, δικαίως ἢ ἀδίκως· τὸ τοιοῦ-
τον ἀμαρτήμα ἦτον τὸ πρῶτον ὅπου ἐγεν-
νήθηκεν εἰς ἐκείνον τὸν ἑωσφόρον, ἀπὸ τοῦ
ὁποῖον ἔλα τὰ ἄλλα, ὡς ἂν ἀπὸ βρύσιν
φαρμακευμένην ἀναβρύσασι· δι' αὐτὸ (Πα-
ροι. η. ιγ.) λέγει ἡ Σοφία· φόβος Κυ-
ρίου μισεῖ ἀδικίαν, ὕβριν τε καὶ ὑ-
περηφάνειαν, καὶ ὁδοὺς πονηρῶν·
καὶ ἀλλοχοῦ (Σειρ. ι. δ.) ἡ Γραφή μι-
σητὴν ἐναντι Κυρίου καὶ ἀνθρώπων
ὑπερηφανία· τούτου τοῦ ἀμαρτήματος
εἶναι ἐναντίον ἡ ἀρετὴ τῆς ταπεινώσεως,
τὴν ὁποῖαν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς συ-
νισῶν, καὶ παρακινῶντας μας νὰ τὴν δια-
κρατοῦμεν, (Ματ. ια κθ.) λέγει· μάθε-

τε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶός εἰμι, καὶ τα-
πεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐυρήσετε ἀ-
νάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν.

Ἑρωτήσις κέ.

Ποῖα ἄλλα ἁμαρτήματα κατὰ μέρος γεν-
νοῦνται ἀπὸ τὴν κακίαν ταύτην;

Α'π. Ταῦτα· τὸ νὰ ὑποπλεύεται τινὰς
κακὸν διὰ τὴν πλησίον του, καὶ νὰ κατα-
κρίνη τοὺς ἐκκλησιαστικούς, ἢ κοσμικούς· τὸ
νὰ μὴν ὑποτάσσεται τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν
προεσώτων· ἢ καύχησις, ἢ ὑπέκρισις, αἰ
Φιλονεικία, τὰ πείσματα, αἰ διχομασία,
ἢ ἄκαμος πολυπραγμοσύνη, ἢ οἴησις, ἢ ὀλι-
γωρία τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἢ εἰς τὸ κα-
κὸν διατριβὴ καὶ συνήθεια, καὶ ἄλλα ὅμοια.
καὶ ὅποιος θέλει νὰ εἶναι ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν
ἁμαρτίαν τούτην, πρέπει νὰ ἔχη πάντοτε
εἰς τὴν ἐνθύμησίν του, τὸν λόγον ὅπου (Γεν.
γ. ιθ.) εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Ἀδὰμ, ὅτι
γῆ ἔῃ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ· καὶ
τὴν τελευταίαν κρίσιν, καὶ τὴν αἰώνιον κό-
λασιν, καὶ ἀκόμι τὰ λόγια τοῦτα τοῦ Α'-

ποσόλου ὁποῦ λέγει, ὅτι ὁ Θεὸς ὑπερη-
φάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ
δίδωσι χάριν. (Ιακ. δ. 5. α. Πετρ. ε. ε.)

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κς'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ πλεονεξία;

Α'π. Ἡ πλεονεξία εἶναι μία ἄτακτος
ἐπιθυμία, τοῦ νὰ ἔχῃ τινὰς πλοῦτον, καὶ
ὑποστατικά· περὶ τοῦ ἁμαρτήματος τούτου
λέγει (Παρ. κη. ις.) ἡ Γραφή· ὁ μισῶν
ἀδικίαν, μακρὸν χρόνον ζήσεται
καὶ ὁ Ἀπόστολος· (β. Πέτ. β. ιδ.) καρ-
δίαν γεγυμνασμένην πλεονεξίαις
ἔχοντες, κατάρας τέκνα· καὶ ἡ ἀ-
ρετὴ ὁποῦ εἶναι ἐναντία εἰς τὴν κακίαν ταύ-
την, εἶναι ἡ ἐλευθερία· κατὰ τὸ (Ψαλ.
ριβ. θ.) εἰρημένον· ἔσκόρπισεν, ἔδωκε
τοῖς πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ
μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

ἙΡΩ-

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κζ.

Ποῖα ἁμαρτήματα γεννοῦνται ἀπὸ τὴν
πλεονεξίαν;

Α'π. Α'πὸ τὴν πλεονεξίαν γεννοῦνται
ταῦτα τὰ ἁμαρτήματα· ἄρπαγὴ, Φόνος,
δόλος, ψεῦδος, ἐπαινάσεις, βία καὶ ὠμό-
της, ἀσπλαγχνία, ἀπανθρωπία, σκληρότης
τῆς καρδίας, φθόνος, ἀπιστία, ἀδικία τῶν
πτωχῶν καὶ ἄλλων ἀνθρώπων, Φειδωλεία,
κλεψία, καὶ ἄλλα ἴμοια. καὶ οὕτως ὅποιος
θέλει νὰ φύγῃ τοῦτο τὸ ἁμάρτημα, πρέ-
πει νὰ ἔχῃ εἰς τὴν ἐνθύμησίν του τὴν ἐκού-
σιον πτωχείαν τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν·
καθὼς ὁ ἴδιος (Ματ. η. κ.) λέγει περὶ ἑαυ-
τοῦ· αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι,
καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατα-
σκηνώσκει· ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνειν
καὶ ἔπειτα τοῦτο πρέπει νὰ λογιάζῃ, πῶς
εἶναι οἰκονόμος τοῦ πλούτου, μὰ ὅχι κύριος·
καὶ θέλει ἀποδώσῃ τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας
του τῷ Θεῷ ἐν ᾧ ᾠρᾷ τῆς κρίσεως.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ κή.

Τί εἶναι ἡ πορνεία ἢ ἡ ἀκολασία;

Α'π. Ἡ πορνεία εἶναι μία ἄτακτος ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς ἐναντίον τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ· τὸ ὁποῖον γίνεται εἰς τὸ ἴδιον σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ὡς (α. Κορ. 5. ιη.) λέγει ὁ Ἀπόστολος· πᾶν ἁμάρτημα, ὃ ἂν ποιήσῃ ἄνθρωπος, ἐκτὸς τοῦ σώματος ἐστίν· ὁ δὲ πορνεύων, εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. πρὸς τοῦτο, ἐπειδὴ καὶ κάθε χριστιανὸς εἶναι μέλος τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἐυρισκόμενος πορνικῶς μὲ ταῖς πόρναις, μολύνει τὸν ἑαυτόν του· καὶ πῶς νὰ εἶναι μέλος τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ὁ Ἀπόστολος τὸ διδάσκει, λέγων (α. Κορ. 5. ιε.) οὕτως· οὐκ οἶδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστίν; ἄρα οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνῃς μέλη; μὴ γένοιτο. καὶ περαιτέρω (εἰχω. ιη.) φεύγετε τὴν πορνείαν. εἰς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην ἀντίκειται ἡ ἀρετὴ τῆς σωφροσύνης.

ἙΡΩ-

ΕΡΩΤΗΣΙΣ κθ'.

Απὸ τὸ ἀμάρτημα τοῦτο ποῖα ἄλλα
γεννοῦνται;

Α'π. Ἡ τύφλωσις τοῦ νοῦς, μῖσος πρὸς
τὰ θεῖα, ἀσέβεια, φθόνος, ἀπόγνωσις, ἀ-
σωτεία, ὄκνος, ἐχθρα πρὸς τὸν πλησίον,
καὶ ἄλλα ὅμοια· μὰ ὅποιος θέλει νὰ φύγῃ
τὴν τοιαύτην ἀμαρτίαν, ἂν ἔχῃ πάντοτε
εἰς τὸν νοῦν του, πῶς ὁ Θεὸς ἄλλου ποθὲν
δὲν μένει, μόνον εἰς τὴν καθαρὰν καὶ σώ-
φρονα καρδίαν· διὰ τὸ ὅποιον καὶ ὁ ψαλμω-
δὸς παρακαλεῖ νὰ τοῦ δώσῃ ὁ Θεὸς καρδίαν
καθαρὰν, (Ψαλ. να. ιβ.) λέγων· καρ-
δίαν καθαρὰν κλίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός,
καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαινίσον ἐν
τοῖς ἐγκάτοις μου.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ λ'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ὁ φθόνος;

Α'π. Ὁ φθόνος εἶναι μία λύπη καὶ πό-
νος τῆς καρδίας διὰ τὸ καλὸν τοῦ πλησίον·
χαρὰ δὲ καὶ εὐφροσύνη διὰ τὸ κακὸν τοῦ

Σ γ'

πλη-

πλησίον· καὶ τοῦτο γίνεται, ἢ ὅταν ὁ πλησίον μας εἶναι πλουσιώτερος, ἢ διατὶ ἔχει καὶ ἐκεῖνος ὁμοίαν πλουσιότητα· τὸ αὐτὸ νοεῖται καὶ διὰ τὴν τιμὴν, διὰ ταῖς δόξαις, διὰ ταῖς ἐπισήμαις καὶ τέχναις, καὶ διὰ ταῖς ἐπίλοιπαις ἀρεταῖς. διὰ τὸ ὁποῖον ἀμαρτήματα (α. Πετ. β. α.) λέγει ἡ Γραφή· ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν, καὶ πάντα δόλον, καὶ ὑποκρίσεις, καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλιὰς, ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη, τὸ λογικὸν καὶ ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῇτε.

Ἑρωτήσις λά.

Ποῖα ἀμαρτήματα γενοῦνται ἀπὸ τὸν φθόνον;

Α'π. Μῖσος, καταλαλιὰ, ὀλιγωρία, δόλοι, ἀπάται, φόνοι, καὶ τὰ ὅμοια· μὰ ὅποιος θέλει νὰ φύγῃ τοῦτο τὸ ἀμαρτήματα, πρέπει νὰ λογιάζῃ πῶς ὁ, τι πρᾶγμα καλὸν δίδεται εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅλον εἶναι ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ (α. Κορ. δ. ξ.)

δ. ζ.) εἰρημένον· τί δὲ ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι, ὥς μὴ λαβών; καὶ καθ' ἑναεὶς ὅπου φθονεῖ εἰς τὸ ἀγαθὸν ὅπου δίδει ὁ Θεός, βλασφημᾷ τὸν Θεόν· καὶ εἶναι ὅμοιος ἐκείνου πρὸς ὃν (Ματ. κ. ιε.) εἴρηται· εἰ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστίν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; ἢ οὐκ ἔξεσί μοι ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; εἰς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην εἶναι ἐναντία ἢ ἔννοια, καὶ καλοθελησία.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λβ΄.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ γαστριμαργία;

Α' π. Γαστριμαργία ἢ λαιμαργία εἶναι μία ὑπερβολικὴ χρῆσις τοῦ φαγητοῦ καὶ ποτοῦ, ὅπου κάνει τινὰς ἔξω ἀπὸ τὴν διατεταγμένην συνήθειαν. διὰ τὴν ἁμαρτίαν ταύτην ἡ ἁγία Γραφή (Λουκ. κα. λδ.) λέγει οὕτω· προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μήποτε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ, καὶ μέθῃ, καὶ μερίμναις

Σ δ'

ναις

ναις βιωτικαῖς καὶ αὐφνίδιος ἐφ'
 ὑμᾶς ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα ἐκείνη. καὶ
 ἀλλοχοῦ (Ρ'ωμ. ιγ. ιγ.) ὥς ἐν ἡμέρᾳ
 εὐχηνόμως περιπατήσωμεν μὴ κώ-
 μοις καὶ μέθαις.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λγ'.

Ποῖα ἀμαρτήματα γεννοῦνται ἀπὸ τὴν
 γαστριμαργίαν;

Α'π. Α'κηδία, ὀκνηρία πρὸς τὴν εὐσέ-
 βειαν, σαρκικὴ ἐπιθυμία, παίγνια καὶ γέ-
 λωτες ἀχήμενες, αὐθάδεια, ὀλιγωρία τοῦ
 πλησίον, ὀνειδῆ, φιλονεικία, ἥθη βάρβαρα,
 νόσοι βερῆαι, ἀσωτεία, καὶ τὰ ὅμοια, εἰς
 τοῦτο τὸ ἀμάρτημα ἀντίκειται ἡ ἀρετὴ τῆς
 ἐγκρατείας, καὶ ἡ συμμετρία, κατὰ
 τὸ εἰρημένον (α. Κορ. ιδ. μ.) πάντα εὐ-
 χηνόμως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λδ'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ μνησικακία;

Α'π. Ἡ μνησικακία εἶναι μία ἀναμμέ-
 νη ἐπιθυμία, διὰ τὴν ὁποῖαν θέλει ὁ θυμω-
 μέ-

μένος καὶ κάμῃ ἐκδίκησιν εἰς τὸν ἀντιλυπήσαντα αὐτὸν, εἴτε ἀληθῶς εἴτε φαινομένως καὶ τὸν ἐλυπήσῃ. διὰ τοῦτο τὸ ἀμαρτήμα οὕτω (Γαλ. α. ιθ.) λέγει ἡ ἀγία Γραφή· ἔσω πᾶς ἄνθρωπος ταχύς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδὺς εἰς ὀργήν. ὀργὴ γὰρ ἀνδρός δικαιοσύνην Θεοῦ οὐ κατεργάζεται. καὶ ἀλλοχοῦ· (Εφ. δ. λα.) πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς, καὶ ὀργή, καὶ κραυγὴ, καὶ βλασφημία ἀρθῇτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ.

Ἑρωτήσις λέ.

Ποῖα ἀμαρτήματα γεννοῦνται ἀπὸ τὴν πεπαλαιωμένην ταύτην ὀργήν, ἥγουν τὴν μνησικακίαν;

Α'π. Α'πὸ τὴν μνησικακίαν γεννοῦνται πάλιν φιλονεικία, φθόνοι, φόνοι, παραφροσύνα, ἄμυνα, ζημία, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. εἰς τὴν ἀμαρτίαν τούτην ἀντίκειται ἡ ἀρετὴ τῆς ὑπομονῆς· τὴν ὁποῖαν φανερῶναι ὁ Ἀπόστολος, (Εβρ. ι. λγ.) λέγωντας·

Σ Ε

ὑπο-

ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε κρίαν, ἵνα
τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιήσαντες
κομίσηθε τὴν ἐπαγγελίαν.

Ἑρωτήσις λδ'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀκηδία ἢ ὁ ὄκνος;

Α'π. Ἡ ἀκηδία εἶναι μία ψυχρότης καὶ
ἀμέλεια, διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τὴν
αἰώνιον, διὰ τὴν ὁποῖαν ἀμέλειαν ὁ ἄνθρω-
πος λυπεῖται καὶ ἀγανακτεῖ διὰ τὸ καλὸν
ὅπου μέλει νὰ κάμῃ· διατὶ φεύγει τὸν κό-
πον τὸν πρὸς τὸ ἀγαθὸν συμβαλλόμενον.
ἐναντίον τῆς ὁποίας γραφώντας ὁ Ἀπίστο-
λος (Ε'βρ. 5. ιβ.) λέγει οὕτω· ἵνα μὴ
νωθροὶ γένηθε, μιμηταὶ δὲ τῶν
διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κλη-
ρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας· τοῦτο
καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐρμηνεύων, λέγει (Ματ.
κε. κς.) πρὸς τὸν ὀκνηρὸν ἐκείνον δοῦλον·
πουνηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ἦδεις ὅτι
θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συ-
νάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα καὶ κα-
τωτέρω (σίχω λ.) καὶ τὸν ἀχρεῖον
δοῦ-

δοῦλον ἐμβάλλετε εἰς τὸ σκότος τὸ
ἐξώτερον, ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ
ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λζ'.

Ποῖα ἀμαρτήματα γεννοῦνται ἀπὸ τὴν
ἀκηδίαν;

Α'π. Ἐκοίσιος ἔκλυσις, πρόφασις τῆς
ἀμαρτίας, σκάνδαλον, θρύψις, ὑποψία,
καὶ ἄλλα ὅμοια τούτοις· εἰς τοῦτο τὸ ἀμαρ-
τημα ἀντίκειται ἡ ἀρετὴ τῆς προσοχῆς καὶ
ἐπιμελείας, πρὸς τὴν ὁποῖαν ὁ Χριστὸς πα-
ρακινῶντας (Ματ. κε. ιγ.) λέγει οὕτω·
γρηγορεῖτε οὖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν
ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ Υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται· καὶ ὁ Ἀπό-
στολος (α. Πετ. ε. η.) λέγει νήψατε,
γρηγορήσατε, ὅτι ὁ ἀντίδικος ὑμῶν
διάβολος, ὡς λέων ὠρυόμενος πε-
ριπατεῖ, ζητῶν τίνα καταπίη, ᾧ
ἀντίστητε σερεοὶ τῇ πίσει.

ἙΡΩ-

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λή.

Ποῖα εἶναι τὰ ἁμαρτήματα τὰ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα;

Α'π. Ἡ πολλὴ καὶ ἄτοπος πεποιθήσις εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· ἡ ἀπόγνωσις ἡγουν τὸ νὰ μὴ θάρσῃ τινὰς εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ· καὶ ἡ ἀντιλογία εἰς τὴν φανεράν καὶ κεκυρωμένην ἀλήθειαν· καὶ ἡ ἄρνησις τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τῶν χριστιανῶν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ λθ'.

Τί εἶναι ἡ πολλὴ πεποίθησις εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ;

Α'π. Ἡ πολλὴ πεποίθησις εἶναι τὸ πολὺ θάρρος ὅπου ἔχει τινὰς εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἐλπίζει πῶς ἁμαρτάνωντας δὲν θέλει τοῦ κρατήσεν ὁ Θεὸς τὴν χάριν του, μήτε θέλει τὸν τιμωρήσει. καὶ μὲ τὸν τρόπον τοῦτον ὀλιγωρεῖ τὴν θείαν δικαιοσύνην. καὶ ὅποιοι εἰς τοῦτο τὸ σφάλμα ὑπόκεινται, ἅς ἀκούτουν τοῦ Ἀποστόλου ὅπου τοὺς διδάσκει (Ρ'ωμ. β. δ.) λέγων· ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ

τοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ μακροθυ-
μίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ
χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε
ἄγει· κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου,
καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρί-
ζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς
καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας τοῦ
Θεοῦ· τοιοῦτοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἀπο-
κοιτοῦσι καὶ λέγουσι παρρησίᾳ, ὅταν θέ-
λῃ ὁ Θεὸς σῶσθαι· καὶ ἔτιαν δὲν θέλῃ
χάνομαι· διὰ τὸ ὅποιον καθόλου δὲν ἐπιμε-
λεῖνται καὶ διεσθαινοῦσι, καὶ ὀλιγωροῦντες
καταφρονοῦσι τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τους·
τοὺς ὁποίους ἡ ἁγία Γραφή νουθετᾷ λέγου-
σα· (Ματ. ιη. ιδ.) οὐκ ἔστι θέλημα
ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν
οὐρανοῖς, ἵνα ἀπόληται εἰς τῶν μι-
κρῶν τούτων· καὶ διὰ τοῦ πρεσβήτου
(Ἰεζ. λγ. ια.) φησὶν ὁ Κύριος· ζῶ ἐγώ,
λέγει ἁδωναῖ Κύριος, οὐ βούλομαι
τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὥς
τὸ ἐπιστρέψαι τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς
ὁδοῦ

ὁδοῦ αὐτοῦ, καὶ ζῆν αὐτόν. καὶ εἰς ἄλλον
 τέπον (α. Τιμ. β. δ.) λέγει ὁ Ἀπόστολος·
 τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐ-
 νώπιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ,
 ὃς θέλει πάντας ἀνθρώπους σωθῆ-
 ναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλ-
 θεῖν. ὁμοίως σφάλλουσι καὶ ἐκεῖνοι ὅπου μὲ
 μόνην τὴν πίσιν, χωρὶς καλὰ ἔργα ἐλπίζου-
 σι καὶ κληρονομήσουσι τὴν αἰώνιον ζωὴν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μ'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀπόγνωσις διὰ τὴν τοῦ
 Θεοῦ εὐσπλαγχνίαν;

Α'π. Ἡ ἀπόγνωσις εἶναι μία δυσπιστία
 διὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ, ὅπου ἔχει
 ὁ ἁμαρτωλὸς ὑπολαμβάνοντας κακῶς, πῶς
 διὰ τὰ ἁμαρτήματα ὅπου ἔκαμεν, ἢ διὰ
 τὰ καλὰ ὅπου δὲν ἔκαμεν, ὁ Θεὸς δὲν θέ-
 λει τοῦ συγχωρήσειν, ἢ δὲν τὸν θέλει βά-
 λει εἰς τὴν χάριν του· λογιάζοντας πῶς
 τάχα ἡ ἀνθρωπίνη πονηρία περισσεύει τὴν
 ἐλεημοσύνην τοῦ Θεοῦ· καθὼς (Γεν. δ. ιγ.)
 εἶπεν ὁ Καὶν· μέζων ἡ αἰτία μου τοῦ
 ἁφε-

ἀφελθῆναι με· καὶ ἡ τοιαύτη μεγάλη
βλασφημία ὠνείδιζε πολλὰ τὴν θείαν ἐλεη-
μοσύνην καὶ χρησότητα· διὰ τοῦτο δὲν πρέ-
πει τινὰς ἂν εἶναι καὶ φορτωμένος ἀπὸ
βαρυτάταις ἁμαρτίαις, νὰ ἀπελπίζεται
ποτὲ ἀπὸ τὴν ἀπειρὴν τοῦ Θεοῦ Φιλανθρω-
πίαν· ἐνθυμούμενος τὸν ἄσωτον υἱόν, τὸν ὁ-
ποῖον μετανοήσαντα, ἐδέξατο μὲ ἰλαρώτα-
τον πρόσωπον καὶ καρδίαν, μὲ τὸ ὅποῖον
πρᾶγμα ἐδίδαξεν, ὅχι μόνον ἐπὶ αὐτοῖς
(Ματ. ιη. κβ.) νὰ συγχωροῦμεν τοῦ
ἀδελφοῦ μας, ὅπου θέλει σφάλει εἰς
ἡμᾶς, ὅταν ἐπιστρέφῃ, ἀλλ' ἕως ἐβ-
δομηκοντάκις ἐπὶ αὐτοῦ τῆς ἡμέρας· καὶ
διὰ τοῦ προφήτου (Ἰωήλ. β. ιβ.) λέγει·
ἐπιστρέφετε πρὸς με ἐξ ὅλης τῆς
καρδίας ὑμῶν, καὶ ἐν νηστείᾳ (καὶ
ἐν σάκκῳ) καὶ ἐν κλαυθμῷ, καὶ
ἐν κοπετῷ, καὶ διαρρήξατε τὰς
καρδίας ὑμῶν, καὶ μὴ τὰ ἱμάτια
ὑμῶν, καὶ ἐπιστρέψατε πρὸς Κύριον
τὸν Θεὸν ὑμῶν· ὅτι ἐλεήμων καὶ
οἰκίριμος ἐστὶ, μακρόθυμος καὶ πο-
λυέ-

λυέλεος, καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς
κακίαις.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μά.

Τί εἶναι ἡ ἀντιλογία, ἢ τὸ πείσμα ὅπου
κάνει τινὰς εἰς τὴν Φανεράν ἀλήθειαν;

Α'π. Τὸ πείσμα ἢ ἡ ἀντιλογία ἐναν-
τίον τῆς γνωρισμένης καὶ βεβαιωμένης ἀλη-
θείας εἶναι μία ἁμαρτία, ὅποταν τινὰς γνω-
ρίζει μὲ ἀκρίβειαν τὸ καλὸν, μὰ διὰ τὰ
ἁμαρτάνη μὲ περισσοτέραν ἄδειαν, τὸ πο-
λεμεῖ μὲ πείσμα, μὲ λόγον καὶ ἔργον, ἀν-
θισαμένης τῆς συνειδήσεώς του· διὰ τοὺς
πράττοντας τὸ τοιοῦτον ἁμάρτημα (Ρ'ωμ.
α. ιη.) λέγει ἡ Γραφή· ἀποκαλύπτεται
γὰρ ὀργὴ Θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶ-
σαν ἀσέβειαν, καὶ ἀδικίαν ἀνθρώ-
πων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ
κατεχόντων. τὸ ὅμοιον ἁμαρτάνουσι
καὶ ἐκεῖνοι ὅπου τὰ ἀγαθὰ ἔργα τοῦ πλη-
σίον τὰ διαβάλλουσι, λέγοντες τὰ τὰ μὴν
εἶναι ἐκ Θεοῦ· καθὼς οἱ Φαρισαῖοι καὶ Ιου-
δαῖοι ἐκάνασιν κατὰ τοῦ Χριστοῦ· ὅταν ἐδίωκε
τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα λόγῳ, καὶ ἐθαυ-
μα

ματούργει· εἰς τὴν αὐτὴν ἁμαρτίαν εὐρίσ-
κεται καὶ ἐκεῖνος ὅπου φθονεῖ εἰς τὸν πλη-
σίον του διὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐκεῖ-
νος ὅπου δὲν διδάσκει τοὺς ἁμαθεῖς τὰ ἄρ-
θρα τῆς πίστεως διὰ τὴν πονηρίαν του· τὸ
ὅποιον πάθος, ἐστὶ Χριστὲ βασιλεῦ, ἐκρίζωνέ
το ἀπὸ τὰς καρδίας πάντων τῶν καθολικῶν
καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν· τὸ αὐτὸ πρέπει
να νοῆται καὶ δι' ἐκείνους ὅπου ἐπιγράφουσιν
εἰς ὑπόκρισιν, τὴν εὐσέβειαν, καὶ τὰς λοι-
πὰς ἀγαθοεργίας, ὅπου εἶναι καρποὶ τοῦ
ἁγίου Πνεύματος· ἔτι δὲ εἰς τοῦτο ἁμαρτά-
νουνσι, καὶ ὅσοι τὴν πίσιν τοῦ Χριστοῦ ἀρ-
νοῦνται, κατὰ τὸ (Ματ. ι. λβ.) εἰρημένον·
πᾶς ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπρο-
θεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω
καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ ἔμπροθεν τοῦ Πα-
τρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· ὅστις δ'
ἂν ἀρνήσηται με ἔμπροθεν τῶν
ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ γὰρ
ἔμπροθεν τοῦ Πατρὸς τοῦ ἐν οὐρα-
νοῖς.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ μβ.

Ποῖα ἁμαρτήματα εἶναι ἐκεῖνα ὅπου κρᾶ-
ζουσιν ἐκδίκησιν ἀπὸ Θεοῦ συνεχέσμερον εἰς
τὸν κόσμον τοῦτον;

Α'π. Ταῦτα· ὁ θηληματικὸς φόνος, πε-
ρὶ οὗ ἡ ἀγία Γραφή (Γεν. δ. ι.) λέγει·
Φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ
πρὸς με ἐκ τῆς γῆς. ἔπειτα τὸ
ἔργον τῶν Σοδομιτῶν, καθὼς (Γεν.
ιη. κ.) λέγει ὁ Κύριος· κραυγὴ Σοδό-
μων καὶ Γομώρρας πεπλήθυνται
πρὸς με· καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν
μεγάλαι σφόδρα· καταβάς οὖν ὁ-
ψομα εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν
τὴν ἐρχομένην πρὸς με συντελοῦν-
ται. εἰ δὲ μὴ, ἵνα γινῶ. ὁμοίως καὶ
ἡ τῶν πτωχῶν καὶ χηρῶν καὶ ὀρφανῶν
ἐπήρεια· καὶ ἡ ἀποσέρησις τῆς πληρωμῆς
τῶν ἐργατῶν, κατὰ τὴν Μαλαχίου (κεφ.
γ. ε.) προφητείαν· καὶ προσάξω πρὸς
ὑμᾶς ἐν κρίσει, καὶ ἔσομαι μάρτυς
ταχύς ἐπὶ τοὺς Φαρμακοὺς, καὶ
ἐπὶ

ἐπὶ τὰς μοιχαλίδας· καὶ ἐπὶ τοὺς
ὁμνύοντας τῷ ὀνόματί μου ἐπὶ ψεύ-
δει· καὶ ἐπὶ τοὺς ἀποσεροῦντας μι-
θὸν मिथωतु, καὶ καταδυναστεύον-
τας χήρας καὶ κονδυλίζοντας ὀρ-
φανούς· καὶ τοὺς ἐκκλίνοντας κρί-
σιν προσηλύτου, καὶ τοὺς μὴ φο-
βουμένους με, λέγει Κύριος παντο-
κράτωρ. καὶ εἰς τοῦτα ἤμποροῦμεν νὰ
προσθέσωμεν, καὶ τὴν ὀλιγωρίαν καὶ ἀχα-
ριστίαν τὴν πρὸς τοὺς πατέρας, ὡς (Ε'ξ. κα.
ιε.) Φησὶν ἡ Γραφή· ὅς τύπῃ πατέρα,
ἢ μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανα-
τούθω. ὁ κακολογῶν πατέρα αὐ-
τοῦ, ἢ μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ τε-
λευτάτω.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μγ.

Ποῖον εἶναι τὸ μὴ πρὸς θάνατον ἀμάρτημα;

Α'π. Ἀμαρτία ἢ μὴ πρὸς θάνατον, ἢ
ὁποῖα καὶ συγγνωστὴ παρὰ τισιν ἄλλοις ονομά-
ζεται, εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποῖαν οὐδένας ἀν-

θρωπος ἡμπορεῖ νὰ φύγη, ἔξω ἀπὸ τὸν Χρι-
 στὸν καὶ τὴν παρθένον Μαρίαν. μαὶ δὲν μᾶς
 ξερεῖται ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· μήτε μᾶς
 καθυποβάλλει εἰς τὸν αἰώνιον θάνατον· περὶ
 τῆς τοιαύτης ἁμαρτίας (α. Ιωαν. α. η.)
 λέγει ἡ Γραφή· ἔὰν ἔπωμεν ὅτι ἁ-
 μαρτίαν οὐκ ἔχομεν ἑαυτοὺς πλα-
 νῶμεν, καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν
 ἡμῖν· τούτων τῶν ἁμαρτιῶν, ἀριθμὸς οὐκ
 ἔστι· με ὅλον τοῦτο ἐκεῖνα λέγονται κυρίως
 τοιαῦτα, ὅσα δὲν περισφαλίζονται εἰς τὰ
 θανάσιμα· καὶ τοῦτα δὲν πρέπει τινὰς νὰ
 τὰ ὀλιγωρᾷ, καὶ νὰ μὴν τὰ διορθώσῃ· μά-
 λιστα καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὑπαγένωντας εἰς
 τὸ κραββάτι, νὰ τὰ λογιάζῃ τὴν νύκτα,
 μαζὶ καὶ με τὰ ἄλλα νὰ κλαίῃ πρὸς τὸν
 Θεόν, κατὰ τὸν ψαλμῶδον, ὁποῦ (Ψαλ. δ.
 ε.) λέγει· ἂ λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις
 ὑμῶν, ἐπὶ ταῖς κοίταις ὑμῶν κα-
 τανύγητε· καὶ (Ψαλ. 5. 3.) λούσω
 καθ' ἐκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου,
 ἐν δάκρυσί μου τὴν σρωμνὴν μου
 βρέξω· καὶ νὰ ζητᾷ συγχάρισιν με ταῖς
 πρεσβείαις τῆς ἁγίας Θεοτόκου, καὶ πάν-
 των

των τῶν ἀγίων· διατὶ εἶναι μισητὰ καὶ αὐ-
τὰ ἐνώπιον τῆς Θείας δόξης, κατὰ τὴν Γρα-
φὴν (Παροι· κζ. ιε.) τὴν λέγουσαν· βδέ-
λυγμα Κυρίου λογισμὸς ἄδικος· καὶ
ἂν δὲν διορθώνονται καὶ αὐτὰ μὲ τὴν με-
τάνοιαν, ἀνοίγουσι τὸν δρόμον πρὸς τὰ θα-
νάσιμα ἁμαρτήματα· καὶ φέρουσιν εἰς τὸν
ἄνθρωπον ψυχρότητα, καὶ ἀμέλειαν καὶ
ὀλιγωρίαν εἰς τὸ νὰ πληρώνη τὰς ἐντολὰς
τοῦ Θεοῦ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μδ'.

Εἶναι τάχα τινὰς τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον τι-
νὰς γίνεται κοινωνὸς ἀλλοτρίων ἁμαρ-
τημάτων;

Α'π. Τὰ ἀλλότρια σφάλματα τότε με-
τέχομεν, ὅποτεν παρακινουῦμεν τινὰ εἰς τὸ
νὰ σφάλῃ· μάλιστ' ἐκεῖνον ὅπου δὲν ἡμπορεῖ
νὰ βοηθηθῇ παρὰ ἀπὸ ἐμᾶς, καὶ εἰς ἡμᾶς
ἀποθέτει ὅλην του τὴν ἐλπίδα· τοιοῦτοι εἶ-
ναι ἐκεῖνοι οἱ πνευματικοί, ὅπου ἀφῆνουςι
τὸν ἄνθρωπον νὰ ζῇ ἀκολάσως ἔξω ἀπὸ
τὰς Θείας ἐντολὰς, καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς
παραδόσεις· ὁμοίως καὶ οἱ δεσπύται, ὅταν
παρακινουῦσιν εἰς τὸ κακὸν τοὺς δούλους τους,

Τ ὅ

ἢ οἱ

ἢ οἱ ἄνδρες τὰς γυναῖκας τους· οἱ πατέρες
 τοὺς υἱούς τους, οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθη-
 τὰς τους· ὅταν τοὺς ἀφήνουν εἰς ἐλευθερίαν
 καὶ σφάλλουσι· πάντες οἱ τοιοῦτοι καὶ ὅμοιοι
 θέλουσι δώσειν λόγον τῷ Θεῷ ἐν ᾧ ῥα τῆς
 κρίσεως, δι' ἐκείνους ὅπου εἶχασιν ὑποκάτω
 εἰς τὴν κυβέρνησίν τους. διὰ τοῦτο ὁ Παῦ-
 λος νοθετῶντας ἔλεγεν (α. Τιμ. ε. κβ.)
 εἰς τὸν Τιμόθεον· χεῖρας ταχέως μη-
 δενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινῶναι ἁμαρ-
 τίας ἁλλοτρίαις· σεαυτὸν ἄγνον
 τήρει.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ μέ.

Μὲ πόῃν ἄλλον τρόπον μετέχομεν τὰς
 ἁμαρτίας τῶν ἄλλων;

Α'π. Ὅποτεν τινὰς δίδει ἀφορμὴν εἰς
 ἄλλους τοῦ ἁμαρτάνειν, μὲ τίποτες σκάν-
 δαλον παρακινήτικόν ἁμαρτίαις, ἢ μὲ νεῦ-
 μα, ἢ μὲ λόγια ἄσεμνα, ἢ ἐπαιῶντας τὸ
 κακόν· ἢ κατηγορῶντας τὰ καλὰ ἔργα· ἐδῶ
 εἰκόμι, ἢμπορεῖ νὰ μετρηθῇ ὅποιος μὲ τὴν
 θέλησίν του παροξύνει τινὰ εἰς θυμόν· ἢ δὲν
 ἐμποδίζει τὸ κακὸν ὅσον δύναται· ἢ δὲν νο-
 θε-

θετεῖ κατὰ τὸ χρέος του καθ' ἓνας ἀπὸ
τούτους γίνεται μέτοχος τῆς ἁμαρτίας τοῦ
ἄλλου.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μς'.

Ἐπειδὴ καὶ ἐρρέθηκε περὶ ἀρετῶν καὶ κακιῶν,
ζητῶ νὰ μου εἰπῆς καὶ περὶ τῶν ἐντολῶν
τοῦ Θεοῦ.

Α'π. Αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι
δέκα, μα εἰς αὐταῖς περιέχονται
καὶ ἄλλα πράγματα.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ μζ'.

Ἀλλὰ αἱ ἐντολαὶ τοῦ παλαιοῦ νόμου
ἐπληρώθησαν;

Α'π. Αἱ ἐντολὰὶ τῆς παλαιᾶς διαθήκης,
ὅπου ἦσαν διὰ ταῖς τελεταῖς καὶ μυθήρια,
καὶ ἐπροτυπῶνασι τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ, ὅ-
λαις ἐκείναις ἀπεράσασι καὶ καθὼς ἡ σκιά
παραχωρεῖ, τῆς ἀληθείας ἐλθούσης, τέτοιαις
λογῆς καὶ ἐκεῖναι παρῆλθον καὶ οἱ χριστιαν-
οὶ δὲν χρεωστῶσι νὰ ταῖς πληρώσουσι, μα

Τ δ' ἐκεῖ-

ἐκείναι αἱ ἐντολαὶ ὅπου ἀποβλέπου-
 σιν εἰς τὸ νὰ φυλάττεται ἡ πρὸς
 Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπη, ὅχι μόνον
 εἶναι χρέος νὰ φυλάττωνται ἀπὸ τοὺς Χρι-
 στιανοὺς, μαὶ καὶ μὲ περισσοτέραν ἀκρίβειαν
 καὶ τελειότητα, παρὰ ὅπου ἐφυλάττοντο
 ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτας τοῦ παλαιοῦ νόμου·
 διατὶ περισσότεραις ἐνεργεσίαις ἐμεθέξαμεν
 ἡμεῖς ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ χωρὶς καμμίαν
 σύγκρισιν ἀπελάβομεν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου
 Πνεύματος διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ, παρὰ ἐκεῖνοι. διὰ τοῦτο πρέπει νὰ
 περισσεύουσιν αἱ ἀγαθοεργίαις ἡμῶν τὰς τῶν
 Ἰουδαίων πράξεις· κατὰ τὸ (Ματ. ε. κ.)
 εἰρημένον· ἔάν μὴ περισσέυῃ ἡ δικαιο-
 σύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν Γραμμα-
 τέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλ-
 θητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
 νῶν· ἰμοίως (τίτω κα.) ἠκούσατε ὅτι
 ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις
 ὅς δ' ἂν φονέυσῃ, ἔνοχος ἔσαι τῇ
 κρίσει· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς
 ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰ-
 κῆ, ἔνοχος ἔσαι τῇ κρίσει· ὅς δ'
 ἂν.

αὐν εἶπη τῷ ἀδελφῷ αὐτῷ ρακαῖ,
ἐνοχος ἔσαι τῷ συνεδρίῳ. ὃς δ'
αὐν εἶπη μαρὲ, ἐνοχος ἔσαι εἰς τὴν
γέννησαν τοῦ πυρός. τὸ αὐτὸ καὶ περὶ
ἄλλων τινῶν λέγει εἰς τὸν ἴδιον τόπον· ὅλα
λοιπὸν αἱ ἐντολαὶ πρέπει νὰ φυλάττωνται,
ὅπου ἀποβλέπουσι πρὸς τὴν εἰς Θεὸν καὶ
τὸν πλησίον ἀγάπην· διατὶ εἰς αὐταῖς ταῖς
δύο ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται
κρέμανται· ὡς (Ματ. κβ. λζ.) φησὶν ὁ Κύ-
ριος· ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου
ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ
τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ δια-
νοίᾳ σου. αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ με-
γάλη ἐντολή. δευτέρα δὲ ὁμοία
αὐτῇ, ἀγαπήσης τὸν πλησίον σου
ὡς σεαυτόν· ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν
ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προ-
φῆται κρέμανται.

'ΕΡΩΤΗΣΙΣ μή.

Πᾶς εἶναι δέκα αἱ ἐντολαί, ὅπου ὁ Χριστὸς ὁ Κύριος ἡμῶν δύο μίνας ἐβεβαίωσεν;

Α'π. Αἱ δύο αὗται ἐντολαί εἶναι γενικώτεραις, καὶ ἀρχοειδέσταις, εἰς ταῖς ὁποίαις ὅλαις αἱ ἄλλαι θεμελιώνονται· διὰ τοῦτο αἱ δέκα αὗται εἰς δύο πλάκας μερίζονται· καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην εἶναι ἐκτεθειμένα ἐκείναι, ὅπου μας προσάσσουσι νὰ φυλάττωμεν τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπην. εἰς δὲ τὴν δευτέραν, ἐκείναι ὅπου μας διδάσκουσι μὲ τίνα τρόπον νὰ κρατοῦμεν τὴν εἰς τὸν πλησίον ἀγάπην. λοιπὸν ὁ Χριστὸς μὲ τὰς δύο ταύτας ἐντολάς, ὅλαις ταῖς δέκα ἐπικυροῖ καὶ βεβαιώνει· καὶ περὶ τοῦ νόμου τούτου (Λουκ. ις. ις.) λέγει. Ἐυκοπώτερόν ἐστι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ μθ΄.

Ποία εἶναι ἡ πρώτη ἐντολὴ τῆς προτέρας
πλακός;

Α'π. Ἡ πρώτη ἐντολὴ τῆς πρώτης πλα-
κός ἢ πίνακος, αὕτη (Ε'ξ. κ. β.) ἐστίν·
ἐγώ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, ὁ ἐξαγα-
γών σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου
δουλείας· οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτε-
ροι πλὴν ἐμοῦ.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ν΄.

Πῶς πρέπει νὰ νοοῦμεν τὴν ἐντολὴν ταύτην;

Α'π. Εἰς αὐτὴν τὴν πρώτην ἐντολὴν ὁ
Κύριος ὁ Θεὸς παραδίδει εἰς τὸν ἄνθρωπον
τὴν ιδίαν του γνῶσιν νὰ τὸν γνωρίσῃ, ἐπει-
δὴ διὰ τὸ τέλος τοῦτο ἔπλασε λογικὸν τὸν
ἄνθρωπον, διὰ νὰ τὸν γνωρίσῃ κύριον καὶ ποιη-
τὴν του νὰ τὸν δοξάσῃ· καὶ δὲν ἄρχισεν
ἀπὸ τὴν ποίησιν τοῦ κόσμου νὰ εἰπῇ, ἐγώ
εἰμι ὁ Θεὸς ὁ πλάσας κόσμον, μὰ ἐγώ
εἰμι ὁ Θεός σου ὁ ἐξαγαγών σε ἐκ
γῆς Αἰγύπτου. διὰτὶ τοῦτο ἦτον εἰς
τοὺς

τοὺς Ἰουδαίους ἀρμοδιώτερον, ναὶ καίμη ἀρ-
 χὴν ναὶ τοὺς νομοθετᾶς ἀπὸ πρᾶγμα καινού-
 ριον καὶ θαυμαστὸν, ὅπου ἦτον τότε ἔμπρο-
 σθεν εἰς τὰ ὄμματά τους· ὥστε ἀπ' αὐτὸ
 ναὶ γνωρίσουςι φανερώτερα καὶ καλλιώτερα
 τὴν Φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ ναὶ τὸν δοξά-
 ζουσι προθυμότερον· καὶ μόνον ἐκεῖνον ναὶ δου-
 λεύουσι· μὲ ὅλον τοῦτο, εἰς ἄλλον τόπον οὕ-
 τω περὶ ἑαυτοῦ μαρτυρεῖ (Ἡσ. με. ιβ.)
 λέγων· ἐγὼ ἐποίησα τὴν γῆν, καὶ
 ἄνθρωπον ἐπ' αὐτῆς· ἐγὼ τῇ χαρί-
 μου ἐσέρεωσα τὸν οὐρανόν. ἐγὼ
 πᾶσι τοῖς ἄστροις ἐνετειλάμην· καὶ
 ὀλίγον (σίχῳ ε.) ἀνωτέρω· ἐγὼ Κύριος
 ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἔτι ἔστιν πλὴν ἐ-
 μοῦ Θεός. εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην πε-
 ρισσότερον εἶναι χρεωφειλέται οἱ χριστιανοὶ
 παρὰ οἱ Ἰουδαῖοι· ἐπειδὴ μεγάλητερη ἐλευ-
 θερία ἐδόθηκεν ἀπὸ τὸν Κύριον καὶ Θεὸν ἡ-
 μῶν εἰς τοὺς χριστιανούς, παρὰ εἰς τοὺς Ἰου-
 δαίους· ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος· (Κολ. α. ιγ.)
 ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας
 τοῦ σκότους, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν
 βασιλείαν τοῦ Υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐ-
 τοῦ

τοῦ· ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρω-
 σιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄ-
 φεσιν τῶν ἁμαρτιῶν· εἰς τὸ δεύτερον
 μέρος ἡ ἐντολὴ αὕτη ἀπαγορεύει τὸν Ἰσραὴλ,
 νὰ μὴν προσκυνᾷ ἄλλον Θεόν, μήτε ἄλλον
 νὰ λατρεύῃ πάρεξ τὸν μόνον Θεόν· λοιπὸν
 εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην περικρατεῖται ἡ ἔσω-
 θεν καὶ ἀπὸ καρδίαν δόξα ἡ πρὸς τὸν Θεόν,
 ὅπου γεννᾶται ἀπὸ τὸ νὰ τὸν γνωρίσῃ ἡ ἀν-
 θρωπίνη διάνοια.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νά.

Ποῖος ἁμαρτάνει εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην,
 καὶ πῶς;

Α'π. Ἐναντίον τῆς ἐντολῆς ταύτης σφάλλου-
 σιν εἰς θάνατον, πρῶτον μὲν ὅλοι ἐκεί-
 νοι ὅπου δὲν γνωρίζουσι κανένα Θεόν, κατὰ
 τὸν ψαλμῶδον τὸν (Ψαλ. νγ. α.) λέγοντα·
 ἔπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ
 ἔστι Θεός· ἔπειτα δὲ σφάλλουσι δεύτερον
 ἐκείνοι, ὅπου σέβουσιν εἰς ἑαυτοὺς πολλοὺς
 Θεοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους δίδουσι δόξαν καὶ
 λατρείαν, ὡς εἰς Θεὸν ἀληθινόν· καθὼς ἐ-
 ποίουν οἱ Ἕλληνες. Τρίτον σφάλλουσιν εἰς
 τὴν

τὴν ἐντολὴν ταύτην ἐκεῖνοι, ὅπου παραι-
 δασι τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς τῷ διαβόλῳ, ὥς οἱ
 μάγοι, καὶ ὅσοι μεταχειρίζονται τὰ ἔργα
 τοὺς ὥς ἐκεῖνοι ὅπου βαστοῦσι τὰ φυλακίσ-
 καὶ τοὺς χαρακίῃρας. Τέταρτον, ἐκεῖνοι ὅ-
 που ἔχουσι τὰς δεισιδαιμονίας, καὶ πιστεύου-
 σιν εἰς αὐταῖς ὁμοίως καὶ ἐκεῖνοι ὅπου εἰς
 ταῖς αἰθενείαις τοὺς μεταχειρίζονται τὰ
 ψιθυρίσματα τῶν γραϊδίων, καὶ ἄλλαις δει-
 σιδαιμονίαις παρατηροῦσι. πέμπτον, ὅσοι τη-
 ροῦσι τοὺς οἰωνοὺς ἀπὸ ὅλας τὰς πράγματα.
 ἕκτον, ἐκεῖνοι ὅπου δὲν πιστεύουσιν ὀρθοδόξως
 ἓνα Θεὸν τῇ φύσει ἐν τριάδι προσώπων. ἑβ-
 δομον, ἐκεῖνοι ὅπου πλέον θαρρόουσιν εἰς τὴν
 προμήθειαν τὴν ἐδικήν τοὺς, παρὰ εἰς τὴν
 χάριν καὶ πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ ἢ εἰς τὴν σο-
 φίαν καὶ εὐφυΐαν τοὺς, ἢ εἰς τὴν ἀνδρείαν τῶν
 καὶ εἰς τὸ πλῆθος ἢ μεγαλειότητα τῶν φί-
 λων τοὺς. ὄγδοον, ὅσοι ἀγαποῦσι περισσό-
 τερον τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς, καὶ τὰ πρόσκαι-
 ρα ἀγαθὰ καὶ τὰ ἄλλα πράγματα παρὰ
 τὸν Θεόν. συντόμως εἰπεῖν, ἐκεῖνος ἀμαρ-
 τάνει περὶ τὴν ἐντολὴν ταύτην, ὅποιος μὲ
 κανένα τρόπον ἔξω ἀπὸ τὸν Θεὸν τὸν ἀλη-
 θινόν, φένει ἄλλο τίποτες διὰ Θεόν του,
 εἰς τὸ ὁποῖον βάλλει ὅλην του τὴν ἐλπίδα
 καὶ τὴν πίσιν του.

ἘΡΩ-

ΕΡΩΤΗΣΙΣ νβ.

Τίνα γνώμην πρέπει να ἔχωμεν διὰ τὴν ἐ-
πὶ κλήσιν τῶν ἁγίων; ἐπειδὴ ὁ τόπος οὗτος
φαίνεται ἰδιαίτερος να θεωρηθῇ τὸ πρᾶγμα
τούτο;

Α'π. Ἐπικαλούμεθα τὴν μεσιτείαν τῶν
ἁγίων πρὸς τὸν Θεόν, διὰ να τὸν παρακαλοῦσι
δι' ἡμᾶς. καὶ ἐπικαλούμεθα αὐτοὺς, ὅχι
ὡς Θεοὺς τινὰς, ἀλλ' ὡς Φίλους αὐτοῦ· τοῦ
ὁποίου δουλεύουσι καὶ τὸν ὁποῖον δοξολογοῦ-
σι καὶ λατρεύουσι· καὶ χρειάζεμεθα τὴν
βοήθειάν τους, ὅχι ὡς ἂν να μας ἐβοηθοῦ-
σαν ἐκεῖνοι ἀπὸ τὴν ἐδικήν τους δύναμιν·
μὰ διατὶ ζητοῦσιν εἰς ἡμᾶς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ
μὲ ταῖς πρεσβείαις τους· διατὶ ἂν ἴσως καὶ
ἡ ἁγία Γραφή μας διδάσκει, να ζητοῦμεν
ἐκ τῶν ἐτι ζώντων ἁγίους μεσιτείας καὶ
προσευχὰς πρὸς τὸν Θεόν, ὡς ἔκαμεν ὁ
Ἀπόστολος Παῦλος ὅταν (Ρ'ωμ. ιε. λ.) ἔλε-
γεν· παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί,
διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Πνεύμα-
τος, συναγωνίσασθαι μοι ἐν ταῖς
προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν
Θεόν.

Θεόν. καὶ ἀλλαχοῦ· (β. Κορ. α. ι.)
 εἰς ὃν ἠλπίκαμεν, ὅτι καὶ ῥύσεται
 συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ
 ἡμῶν τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προ-
 σώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ
 πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν.
 καὶ πάλιν διὰ ἄλλους αὐτὸς ἐπαρακάλει
 τὸν Θεόν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ αὐτὸς (Φιλιπ.
 α. δ.) λέγων· πάντοτε ἐν πάσῃ δεή-
 σει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ
 χαρᾶς τὴν δέησιν ποιούμενος. Ἀπὸ
 ταῖς ὁποίαις μαρτυρίαις τοῦτα τὰ δύο πράγ-
 ματα γνωρίζονται. πρῶτον πῶς οἱ ἅγιοι
 ζῶντες ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ζητοῦσιν ἀπὸ
 ἄλλους προσευχὰς καὶ μεσιτείας πρὸς τὸν
 Θεόν. δεύτερον, πῶς προσεύχονται δι' ἀλ-
 λήλους καὶ μεσιτεύουσιν, ὅχι μόνον μερικῶς
 καὶ ἰδίως, ἀλλὰ καὶ κοινῶς παρῆρησία, κα-
 θὼς βεβαιώνει ἡ Γραφή (Πραξ. ιβ. ε.)
 λέγουσα· ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο
 ἐν τῇ φυλακῇ, προσευχὴ δὲ ἣν
 ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλη-
 σίας πρὸς τὸν Θεόν ὑπὲρ αὐτοῦ.
 λοιπὸν τόσῳ μάλισα μετὰ θάνατον οἱ αὐ-
 τοὶ

τοὶ ἅγιοι ὑπὲρ ἡμῶν παρακαλοῦσι τὸν Θεόν,
 ἔσονται καὶ νῦν μὴν ἔχουσι πρὸς τοῦτο κα-
 νένα ἐμπόδιον, καὶ ἂν ζητοῦσιν ἐκδίκησιν κα-
 τὰ τῶν ἀσεβῶν, ὡς ἡ Γραφή (Ἀποκ. 5.
 θ.) λέγει· εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσια-
 στηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων
 διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν
 μαρτυρίαν, ἣν ἔχον καὶ ἔκραζον
 φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· ἕως πότε
 ὁ Δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ὁ ἀληθι-
 νὸς οὐ κρίνεις, καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα
 ἡμῶν ἀπὸ τῶν κατοικούντων ἐπὶ
 τῆς γῆς; πλέον περισσότερον θέλουσι πα-
 ρακαλεῖν διὰ τοὺς ἀδελφοὺς τους, μάλιστα
 οἱ ἐκείνους ὅπου χρειάζονται τὴν βοήθειάν
 τους ἔμπροσθεν εἰς τὸν Θεόν· ὡς ἡ Γραφή
 διδάσκει, (Ἀποκ. ια. ις.) λέγουσα. καὶ
 οἱ ἑκοσι καὶ τέσσαρες πρεσβύτεροι,
 οἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καθήμενοι ἐπὶ
 τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἔπεσαν ἐπὶ
 τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ προσεκύ-
 νησαν τῷ Θεῷ, λέγοντες· εὐχαρι-
 στοῦμέν σοι Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντο-
 κρά-

κράτωρ· καὶ κατωτέρω· (σίχῳ ιη.) δοῦ-
 ναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς
 προφήταις καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ
 ὄνομά σου τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς με-
 γάλοις.

Μὰ θέλει εἰπεῖν τινὰς, ἐκεῖνοι δὲν
 ἤξεύρουσιν, οὔτε γροικοῦσι τὰς προ-
 σευχὰς μας. Πρὸς ὃν ἀποκρινόμεθα·
 πῶς καλᾶ καὶ ἐκεῖνοι ἀφ' ἑαυτοῦ των δὲν
 ἤξεύρουσιν οὔτε ἀκούουσι τὰς ἡμετέρας δεή-
 σεις, μὲ ὅλον τοῦτο κατὰ ἀποκάλυψιν,
 καὶ θείαν χάριν, ὅπου τοὺς ἐχάρισεν ὁ Θεὸς
 πλουσίως, καὶ γνωρίζουσι καὶ ἀκούουσι· ὡς
 καὶ ὁ Ἐλισάιος ἐγνώριτεν (δ. Βασ. ε. κς.)
 ἐκεῖνο ὅπου ἔκαμεν ὁ δούλος του εἰς τὴν ὁ-
 δόν. ἀκόμι ὅλοι οἱ ἅγιοι γνωρίζουσι καὶ
 ἀκούουσι τὰς χρείας τῶν ἐπικαλουμένων αὐ-
 τῶν ἐκ θείας ἀποκαλύψεως· ἀκόμι τοὺς
 ἀγγέλους ἐπικαλούμεθα νὰ μεσιτεύουσι με-
 τὰς προσασίας τους ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς τὸν
 Θεόν· διατὶ ἐκεῖνοι προσφέρουσιν εἰς τὴν τοῦ
 Θεοῦ μεγαλειότητα τὰς προσευχὰς καὶ ἐλεη-
 μοσύνας, καὶ πάντα τὰ καλὰ ἔργα τῶν
 ἀνθρώπων· οἱ δὲ ἅγιοι μετὰ θάνατον εἶναι
 ὥσπερ ἄγγελοι, καὶ ἡμποροῦσι τότε νὰ ἡ-
 ξεύ-

ζεύρουσι ταῖς χρεῖαις μας, καὶ νὰ ὑπακούου-
 σι ταῖς προσευχαῖς μας· καὶ νὰ μεσιτεύου-
 σιν ὑπὲρ ἡμῶν. ἀπὸ τὸ ὅποιον γίνεται Φα-
 νερὸν, πῶς ἡμεῖς δὲν ἐναντιούμεθα εἰς τὴν
 ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, μὲ τὸ νὰ παρακαλοῦ-
 μεν τοὺς ἁγίους· οἱ ὅποιοι ἅγιοι ὡς πιστοὶ
 δοῦλοι παρεστῶτες εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ μεγα-
 λοπρέπειαν, μεσιτεύουσι δι' ἡμᾶς πρὸς τὸν
 μόνον ἀληθινὸν Θεόν, μάλιστα ἂν καταφρο-
 νήσωμεν τὴν μεσιτείαν τῶν ἁγίων· παροξύ-
 νομεν τὰ μέγιστα τὴν θείαν μεγαλειότητα,
 δὲν τιμῶντες τοὺς εἰλικρινῶς δουλεύσαντας
 αὐτῇ.

Τελειώνοντες τὴν διδασκαλίαν τῆς ἐντο-
 λῆς ταύτης, παραγγέλλομεν εἰς κάθε ἰρθεόδο-
 ξον χριστιανὸν νὰ ἡξεύρῃ τοῦτα τὰ δύο
 πράγματα· πρῶτον, πῶς μὲ τὰ παρακαλέ-
 ματα, ὅπου κάνομεν εἰς τοὺς ἁγίους, δὲν
 τσακίζεται, οὔτε χαλᾶται ἡ δύναμις καὶ
 ἡ ἐξουσία τῆς ἐντολῆς τῆς δεκαλόγου· μή-
 τε ἐναντιούμεθα εἰς τὴν ἐννοίαν τῆς· διατὶ
 ἡ τιμὴ ἵπου δίδεται εἰς τοὺς ἁγίους, ἀνα-
 φέρεται διαβαίνουσα πρὸς τὴν μεγαλειότητα
 τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸν ὅποιον εὐηρέτησαν οἱ ἅ-
 γιοι μὲ τὴν πίσιν, καὶ μὲ τὴν ζωὴν τὴν ἐνά-
 ρετον ὅπου ἔζησαν. δικαίως λοιπὸν τιμῶμεν
 τοὺς ἁγίους τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν Γραφὴν

γ β'

τὴν

τὴν (Ψαλ. ρλθ. ιδ.) λέγουσαν· ἔμοι δὲ
 λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου ὁ Θεός·
 καὶ τὴν βοήθειαν τὴν ἐκ Θεοῦ δι' αὐτῶν
 ἐξαιτούμεν, ὡς ὁ Θεὸς ἐπρόσαξε τοὺς φί-
 λους τοῦ Ἰωβ· καὶ βάλλουσι τὸν πιστόν (Ἰωβ.
 μβ. η.) του θερᾶποντα αὐτὸν τὸν Ἰωβ,
 καὶ προσφέρει θυσίαν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ καὶ
 παρακαλέσῃ δι' αὐτοὺς, διὰ καὶ τῶν ἀφῆσθαι
 τὴν ἁμαρτίαν διὰ τὸ πρόσωπον ἐκείνου.
 Δεύτερον, πῶς ἡ ἐντολὴ αὕτη ἐμποδίζει τοὺς
 ἀνθρώπους, καὶ μὴ λατρεύουσι τὴν κλίσιν μὲ
 προσκύνησιν, λατρείας. καὶ ἡμεῖς τοὺς ἁ-
 γίους τοῦ Θεοῦ δὲν τοὺς τιμῶμεν λατρευτι-
 κῶς, καὶ τοὺς ἐπικαλούμεθα ὡς ἀδελφούς
 μας, καὶ φίλους Θεοῦ, διὰ καὶ ζητήσουσι
 τὴν θείαν βοήθειαν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀδελφούς
 των· καὶ καὶ μεσιτεύουσιν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς
 Κύριον· τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἐναντίον εἰς τὴν
 ἐντολὴν τῆς δεκαλόγου. διὰ καὶ καθὼς οἱ
 Ἰσραηλῖται. δὲν ἐσφάλασι, παρακαλοῦντες
 τὸν Μωϋσῆν καὶ μεσιτεύσῃ δι' αὐτοὺς πρὸς
 τὸν Θεόν· τέτοιας λογῆς μήτε ἡμεῖς ἁμαρ-
 τάνομεν, ἐπικαλούμενοι τὴν τῶν ἁγίων βοή-
 θειαν καὶ ἐντευζιν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νγ.

Ποία εἶναι ἡ δευτέρα ἐντολή;

Α'π. Οὐ ποιήσεις (Ε'ξ. κ. δ.) σεαυ-
τῷ ἰδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα,
ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα
ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς
ὑδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσ-
κυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύ-
σεις αὐτοῖς.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νδ.

Πῶς πρέπει νὰ νοοῦμεν τὴν ἐντολὴν
ταύτην;

Α'π. Ἡ ἐντολὴ αὕτη εἶναι ξεχωρισμένη
ἀπὸ τὴν πρώτην· διατὶ ἐκείνη ὁμιλεῖ διὰ τὸν
ἀληθινὸν Θεόν, ὅπου εἶναι ἕνας. ἀπαγο-
ρεύουσα καὶ αἴρουσα ἐκ μέσου τὸ πλῆθος
τῶν Θεῶν, ἡ δὲ παροῦσα διαλαμβάνει διὰ
κάποιαις ἐξωτερικαῖς τελεστιουργίαις ἡγουν
πῶς ἔξω ὅπου δὲν πρέπει νὰ τιμῶμεν τοὺς
ψεύτικους Θεοὺς, χρεωσοῦμεν ἀκόμι νὰ μὴν
κάμωμεν κανένα γλυπτὸν εἰς τιμὴν ἐκείνων,

Υ γ

μή-

μήτε λατρευτικῶς νὰ τὰ προσκυνῶμεν, μή-
τε θυσίας εἰς αὐτὰ λατρείας νὰ προσφέ-
ρωμεν. διὰ τοῦτο κατὰ τῆς ἐντολῆς ταύ-
της ἁμαρτάνουσιν ἐκεῖνοι ὅπου προσκυνοῦσιν
ὡς θεοὺς τὰ εἰδῶλα, καὶ θυσίας εἰς αὐτὰ
προσφέρουσι, καὶ ὅλον τους τὸ θάξος καὶ
τὴν ἐλπίδα εἰς αὐτὰ βάλλουσι· καθὼς ὁ
ψαλμογράφος (Ψαλ. ρλδ. ιε.) μαρτυρεῖ λέ-
γαν· τὰ εἰδῶλα τῶν ἐθνῶν ἀργύριον
καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώ-
πων. σῶμα ἔχουσι, καὶ οὐ λαλή-
σουσιν, ὀφθαλμοὺς ἔχουσι, καὶ οὐκ
ὄψονται· ὠτα ἔχουσι, καὶ οὐκ
ἐνωτιθήσονται· οὐδὲ γάρ ἐσι πνεῦ-
μα ἐν τῷ σώματι αὐτῶν· ὅμοιοι
αὐτοῖς γένοιντο οἱ ποιοῦντες αὐτὰ,
καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐ-
τοῖς. ἀκόμι εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην ἁ-
μαρτάνουσιν ὅσοι εἶναι εἰς τὴν πλεονεξίαν
δεδομένοι, διὰ τοὺς ὁποίους (Κολ. γ. ε.)
λέγει ἡ ἁγία Γραφή οὕτω· νεκρώσατε
οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς·
πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπι-
θυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονε-
ξίαν,

ξίαν , ἥτις ἐσιν εἰδωλολατρεία
 ὁμοίως καὶ οἱ λαίμαργοι, διὰ τοὺς ὁποίους
 ἡ Γραφή (Φιλιπ. γ. ιθ.) λέγει ὡν ὁ
 Θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ
 αἰχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρο-
 νοῦντες· εἰς τὴν παροῦσαν ἐντολὴν ἀκόμῃ
 σφάλλουσι, καὶ ὅσοι μετέρχονται τὰς ἐπω-
 δὰς καὶ γοητείας· καὶ ἐκεῖνοι ὅπου κρατοῦ-
 σι βέβαια καὶ ἀληθινὰ τὰ ῥιζικὰ καὶ τὴν
 εἰμαρμένην, καὶ παρατηροῦσι τοὺς οἰωνούς·
 τὰς χειρομαντείας, νεκρομαντείας, λεκανο-
 μαντείας, καὶ τὰ ὅμοια. ἀποδέχνουνται ἀν-
 θρώπους πρόβατα, ἢ καὶ ἄλλα ζῶα. καὶ
 ὅσοι βαστοῦσι φυλακιά· καὶ βάλλουσι τρίγυ-
 ρά τοις ἢ βαστοῦσι γράμματα· καὶ πιστεύου-
 σιν εἰς αὐτὰ, ἢ εἰς λόγια μαντικά, ἢ εἰς
 χαρακτῆρας γεγραμμένους εἰς αὐτά· καὶ
 ὅταν τὰ βλέπουσιν, ἢ προσεύχονται εἰς αὐ-
 τὰ, ἢ τὰ περικυκλοῦσι τρίγυρά τοις, πι-
 στεύοντες πῶς μετ' αὐτὰ δὲν ἡμποροῦν νὰ
 καυθοῦσιν, ἢ νὰ πνιγοῦσιν, ἢ νὰ πληγω-
 θοῦσι· καὶ ἐκεῖνοι ὅπου μεταχειρίζονται δέ-
 ματα καὶ βοηθήματα (τὰ ὅποια καὶ ἡ
 ἰατρικὴ κατακρίνει) ἢ εἰς λόγια, ἢ εἰς χα-
 ρακτῆρας, ἢ εἰς ὅσα πράγματα κρεμοῦσιν,
 ἢ δένουσιν, ἢ λύουσιν· ὡς ἂν εἰς τὰ ὠτία,

ἢ καὶ δακτυλίδια εἰς τὰ δάκτυλα· καὶ τὰ
τούτοις ὅμοια.

Ἑρωτήσις νέ.

Τί πρέπει νὰ γροικῶμεν διὰ ταῖς εἰκόνες
τὰς ὁποίας προσκυνᾷ καὶ τιμᾷ ἡ ὀρθόδοξος
ἐκκλησία;

Α'π. Μεγάλη διαφορά εἶναι ἀνάμεσον
τῶν εἰδώλων καὶ τῶν εἰκόνων. διατὶ τὰ εἰ-
δωλα εἶναι πλάσματα καὶ ἐυρήματα τῶν
ἀνθρώπων· καθὼς μαρτυρεῖ λέγων (α. Κορ.
η. δ.) ὁ Ἀπόστολος· οἶδαμεν ὅτι οὐδὲν
εἶδωλον ἐν κόσμῳ· μὰ ἡ εἰκὼν εἶναι
παράστασις ὅπου παριστάνει πράγμα ἀληθι-
νόν· ὅπου ἔχει τὴν ὑπαρξίν του εἰς τὸν κόσ-
μον· ὡς ἡ εἰκὼν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ,
καὶ τῆς ἁγίας παρθένου Μαρίας, καὶ ὁλω-
νῶν τῶν ἁγίων. καὶ ἔξω ἀπὸ τοῦτο οἱ ἕλ-
ληνες ἐπροσκυνοῦσαν ὡς Θεὸν τὰ εἶδωλα,
καὶ ἐδίδασιν εἰς αὐτὰ θυσίας, λογιάζοντες
νὰ εἶναι θεοὶ τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον·
ὡς ὁ Ναβουχοδονόσορ· μὰ ἡμεῖς ὅταν τιμῶ-
μεν τὰς εἰκόνας καὶ τὰς προσκυνοῦμεν, δὲν
προσκυνοῦμεν τὰ χρώματα, ἢ τὰ ξύλα·
μὰ

μὰ τοὺς ἁγίους ἐκείνους, τῶν ὁποίων εἶναι
 αἱ εἰκόνες, δοξάζομεν μὲ προσκύνησιν δου-
 λείας, βάλλωντας μὲ τὸν νοῦν μας τὴν ἐ-
 κείνων παρουσίαν εἰς τὰ ὀμμάτιά μας· οἷον
 ὅταν τὸν ἐσαυρωμένον προσκυνοῦμεν, παρι-
 στάνομεν εἰς τὴν διάνοιάν μας τὸν Χριστὸν
 κρεμῶμενον ἐν τῷ σταυρῷ διὰ τὴν ἡμετέραν
 σωτηρίαν, εἰς τὸν ὁποῖον κλίνομεν τὰς κε-
 φαλας καὶ τὰ γόνατα μετὰ εὐχαριστίας,
 ὁμοίως καὶ ὅταν προσκυνοῦμεν τὴν εἰκόνα
 τῆς Παρθένου Μαρίας, ἀναβαίνομεν μὲ τὸν
 νοῦν μας εἰς αὐτὴν τὴν ἁγιωτάτην Θεοτό-
 κον, κλίνοντες εἰς αὐτὴν τὰς κεφαλας καὶ
 τὰ γόνατα, κηρύττοντες αὐτὴν μακαρίαν ὑ-
 πὲρ πάντας ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, μαζὶ
 μὲ τὸν ἀρχάγγελον Γαβριήλ. ἡ προσκύνη-
 σις λοιπὸν τῶν ἁγίων εἰκόνων ὅπου γίνεται
 εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, δὲν ἀθετεῖ τὴν
 ἐντολὴν ταύτην· διατὶ δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ μετ'
 ἐκείνην ὅπου προσφέρομεν εἰς τὸν Θεόν· οὔτε
 δίδεται ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους εἰς τὴν τέχνην
 τῆς ζωγραφικῆς, ἀλλὰ εἰς τὰ πρόσωπα τῶν
 ἁγίων ἐκείνων ὅπου αἱ εἰκόνες παριστάνουσι·
 διατὶ καθὼς τὰ Χερουβὶμ τὰ ἐπισκιάζοντα
 τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἐπαριστάνουσι τὰ
 ἀληθινὰ ἐκεῖνα Χερουβὶμ, τὰ ἐν οὐρανοῖς
 παρεστῶτα τῷ Θεῷ· καὶ οἱ Ἰσραηλῖται τὰ

Τ ἑ

ἐπρος-

ἐπροσκυνοῦσαν καὶ ἐτιμοῦσάν τα, χωρὶς καθόλου νὰ παραβαίνουσι τὴν ἐντολὴν ταύτην τοῦ Θεοῦ· ὁμοίως καὶ ὅταν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐπροσκυνοῦσαν τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ μὲ τὴν πρεπουμένην τιμὴν τὴν ἐδεξιῶνουν τὴν, (β. Βασ. 5. ιγ.) δὲν ἐκόνασι καμμίαν ἁμαρτίαν ὅτε ἀθετοῦσαν τὴν ἐντολὴν τῆς δεκαλόγου· ἀλλὰ μάλιστα δόξαν εἰς τὸν Θεὸν ἐπροσθέτασι, τέτοιας λογῆς ἡμεῖς τιμῶντες τὰς ἁγίας εἰκόνας, δὲν παραβαίνομεν τὴν ἐντολὴν τῆς δεκαλόγου, ἀλλὰ μάλιστα τὸν Θεὸν τὸν θαυμαστὸν ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ (Ψαλ. ξη. λε.) ἀνακηρύττομεν· μόνον τοῦτο πρέπει νὰ φροντίζωμεν, ὥστε νὰ ἔχη πᾶσα εἰκὼν τὴν ἐπιγραφὴν τῆς, τίνος ἁγίου νὰ εἶναι, διὰ νὰ πληρώνεται εὐκολώτερον ἡ γνώμη τοῦ προσευχομένου· πρὸς μείζονα δὲ βεβαίωσιν τῆς προσκυνήσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ἐβδόμην σύνοδον τὴν οἰκουμενικὴν, ἀνεθεμάτισεν ὅλους τοὺς εἰκονομάχους, καὶ τὴν τῶν σεπλῶν εἰκόνων προσκύνησιν ἐκύρωσε· καὶ αἰωνίως ἐβεβαίωσε· καθὼς φαίνεται εἰς τὸν ἑννατον κανόνα τῆς συνόδου ταύτης.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ 25.

Μὰ διατὶ λοιπὸν εἰς τὴν παλαιὰν Γραφὴν
(δ. Βασ. ιη. δ.) ἐπαινέθηκεν ἐκεῖνος ὅπου
ἐσυνέτριψε τὸν χάλκεον ὄφιν, τὸν ὁποῖον πρῶ-
ην ὁ Μωϋσῆς ἀνεσήλωσεν;

Α'π. Διατὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἀρχίζουσι νὰ ἀ-
ποστατοῦσιν ἀπὸ τὴν προσκύνησιν τοῦ ἀλη-
θινοῦ Θεοῦ, προσκυνοῦντες ἐκεῖνον τὸν ὄφιν,
ὡς Θεὸν ἀληθινόν, καὶ ἐθυμίων αὐτῷ, ὡς
λέγει ἡ Γραφή. διὰ τοῦτο θέλωντας νὰ
ἀποκόψῃ τὸ κακόν, νὰ μὴν διαβῇ περαιτέ-
ρω, ἐσύντριψεν ἐκεῖνον τὸν ὄφιν, διὰ νὰ
μὴν ἔχουσι πλέον οἱ Ἰσραηλῖται ἀφορμὴν
εἰδωλολατρείας. μὰ ὅποτεν δὲν ἐτιμοῦσαν
αὐτὸν τὸν ὄφιν μὲ προσκύνησιν λατρείας·
δὲν ἐκατακρίνοντο ἀπὸ τινος, μήτε ὁ ὄφιν
ἐσυντρίβετο. ἀλλὰ οἱ χριστιανοὶ δὲν τιμῶ-
σιν ὡς Θεοὺς τὰς εἰκόνας· μήτε μὲ τὴν εἰς
αὐτὰς προσκύνησιν, μισεύουσιν ἀπὸ τὴν εἰς
τὸν Θεὸν τὸν ἀληθινὸν λατρείαν· μάλιστα
μετ' αὐταῖς εἰς Θεὸν χειραγωγούμενοι, ὑπο-
κάτω εἰς τὰ ἐκλυπώματα τῶν ἁγίων τιμῶ-
σι τοὺς ἁγίους δουλικῶς, ὡς φίλους Θεοῦ·
παρακαλοῦνται νὰ μεσιτεύουσιν ὑπὲρ αὐτῶν
πρὸς Κύριον· καὶ ἂν ἴσως καὶ τινὰς ἀπὸ
τὴν

τὴν ἀπλότητά του, προσκυνᾷ ἀλλιῶς παρὰ
καθὼς λέγομεν, καλιώτερον ὁ τοιοῦτος πρέ-
πει νὰ διδαχθῇ, παρὰ ἢ τῶν σεπλῶν εἰκό-
νων προσκύνησις νὰ διωχθῇ ἀπὸ τὴν ἐκκλη-
σίαν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νς.

Ποία εἶναι ἡ τρίτη ἐντολή;

Α'π. Οὐ λήψη τὸ ὄνομα Κυρίου
(Ε'ξ. κ. ζ.) τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ μα-
ταίῳ. οὐ γὰρ μὴ καθαρίσῃ Κύριος
τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ
ἐπὶ ματαίῳ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νή.

Τί διδάσκει ἡ ἐντολή αὕτη;

Α'π. Πρῶτον διδάσκει νὰ ἔχωμεν εἰς
τιμὴν ἄκραν καὶ μεγάλην τὸ ὄνομα Κυρίου
τοῦ Θεοῦ, δὲν πέρνοντάς το εἰς παίγνιον,
ἢ εἰς παραιμικρὴν καὶ ἄδικην ὑπόθεσιν. Δεύ-
τερον, νὰ μὴν τύχη καὶ θέλουντες νὰ βε-
βαιώσωμεν τὰ ψεύματά μας, νὰ ἀναφέρ-
νω-

νωμεν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ἐπιор-
 κοῦμεν. Τρίτον, νὰ μὴ δίδωμεν τινὸς ἀ-
 φορμὴν, μήτε νὰ τὸν παρακινοῦμεν νὰ κά-
 μη ψεύτικον ὄρκον. Τέταρτον, ὅτι ἐκεῖνοι
 ὅποῦ κάνουνσι τὰ ταξίματα, νὰ τὰ ἀποδί-
 δουσιν εἰς τὸν Θεόν, καὶ νὰ τὰ πληρώνου-
 σι· καθὼς ἡ Γραφὴ (Δευτ. κγ. κβ.) πα-
 ραγγέλλει, λέγουσα· ἔὰν εὕξη εὐχὴν
 Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου, οὐ χρονιῆς ἀπο-
 δοῦναι αὐτήν· ὅτι ἐκζητῶν ἐκζητήσῃ
 Κύριος ὁ Θεός σου παρὰ σοῦ, καὶ ἔ-
 σαι ἐν σοὶ ἁμαρτία. εἰς τοῦτο σφάλλ-
 λουσιν ὅλοι ἐκεῖνοι ὅποῦ εἰς τὸν Θεόν καιρὸν
 τοῦ βαπτίσματος τάσσουσι, πῖσιν ὀρθόδοξον
 εἰς τὸν Θεὸν νὰ φυλάττουσιν ἕως τοῦ θανά-
 του αὐτῶν· καὶ ἔπειτα ξεσύρουνται ἀπ’
 αὐτὴν διὰ τινὰς αἰτίας ἰδίας, ἢ διὰ κίνδυ-
 νον νὰ μὴν χάσουσι τὴν τιμὴν τους, ἢ τὰ
 καλὰ τους· ἢ νὰ μὴ σερευθοῦσι τὴν πα-
 ροῦσαν ζωὴν· διὰ τὸ ὅποιον φανερᾷ ἐξομ-
 νύουσιν, ἡγουν ἀρνοῦνται ἐκεῖνο ὅποῦ (μὲ
 ὄρκον) ἐτάξασι τοῦ Θεοῦ. ἀπὸ τὸ ὅποιον
 ἔσωντας καὶ νὰ ἐλευθερωθῇ ὁ Παῦλος ὁ
 Ἀπίστολος (β. Τιμ. δ. ζ.) ἔλεγε· τὸν ἀ-
 γῶνα τὸν καλὸν ἡγάνισμα, τὸν
 δρό-

δρόμον τετέλεκα, τήν πίσιν τετήρηκα.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ νθ'.

Ποία εἶναι ἡ τετάρτη ἐντολή;

Α'π. Μνήσθητι τήν ἡμέραν (Ε'ξ. κ. η.) τῶν σαββάτων ἀγιάζειν αὐτήν· ἕξ ἡμέρας ἔργα, καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, σάββατα Κυρίου τῷ Θεῷ σου· οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον, σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου· ὁ βοῦς σου, καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ τὰ ἑξῆς.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ξ'.

Πῶς πρέπει νὰ γροικοῦμεν τὴν ἐντολὴν ταύτην;

Α'π. Πρέπει νὰ ἡξεύρωμεν, πῶς ὁ Θεὸς, διὰ νὰ ἐνθυμοῦνται οἱ ἄνθρωποι τὰς ἐνεργεσίας

σίας ὅπου κάμει εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, διέταξε μίαν ἡμέραν, καὶ ἀφιέρωσέν την εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῆς κάθε ἐυεργεσίας, ὥς οἱ ἄνθρωποι τότε ἐνθυμούμενοι τὰς δεδομένας ἀπὸ Θεοῦ χάριτας, νὰ εὐχαριστοῦσι δοξάζοντες τὴν μεγαλειότητά του· τέτοιας λογῆς ἔσονται καὶ νὰ κλίσῃ τὸν κόσμον ὅλον εἰς ἕξ ἡμέραις ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, καὶ εἰς τὴν ἑβδόμην ἡμέραν νὰ καταπαύσῃ ἀπὸ τὰ ἔργα του, ἡγίασε ταύτην· ὥς τὴν ἡμέραν ἐκείνην οἱ ἄνθρωποι, ἀφένοντες ὅλα τους τὰ ἔργα, νὰ εὐλογοῦσι καὶ νὰ δοξάζουσι τὸν Θεόν, ἐνθυμούμενοι τὰς ἐυεργεσίας ὅπου μας ἔκαμε, κλίζοντας τὸν κόσμον· ἀκόμι καὶ ὅταν (Ε' ξ. ιβ.) ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ἐλύτρωσε τοὺς Ἰσραηλίτας, ἐδιάταξε τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάχα διὰ Μωϋσέως· ἀκόμι καὶ εἰς ἄλλους τέπους τῆς παλαιᾶς Γραφῆς, συχνὰ γίνεται ἐνθύμησις καὶ ἄλλων ἡμερῶν, ὅπου πρέπει νὰ φυλάττωνται, μὰ ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ ἀντὶ διὰ τὸ σάββατον, φυλάττομεν τὴν ἡμέραν τῆς κυριακῆς διὰ τὴν αφορμὴν τούτην, διατὶ εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κυριακῆς, μὲ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἐγένηκεν ὁ ἀνακαινισμὸς παντὸς τοῦ κόσμου· καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπινου γένους ἀπὸ τὴν σκλαβίαν τοῦ διαβόλου.

λου· καὶ εἰς ἑλὴν τὴν ἡμέραν τούτην χρεω-
 σοῦμεν, νὰ λείπωμεν ἀπὸ ὅλα μας τὰ ἔρ-
 γα καὶ τοὺς κόπους· διὰ νὰ ἔχωμεν ἄδειαν
 εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας, νὰ χολά-
 ζωμεν εἰς προσευχαῖς καὶ θείαις μελέταις,
 διὰ τὰς χάριτας ὅπου ἔκαμεν Θεὸς εἰς ἡ-
 μᾶς· ὥστε καὶ δοῦλοι, καὶ σκλάβοι παντὸς
 γένους, νὰ μὴν ἐργάζωνται τὴν ἡμέραν ἐκεί-
 νην, μὰ νὰ χολάζουσιν εἰς τὰ θεία πράγ-
 ματα, καὶ νὰ προσεύχωνται, δοξάζοντες
 τὸν Θεόν· ἀπὸ τὴν ἐντολὴν τούτην χρεω-
 σοῦμεν νὰ φυλάττωμεν, καὶ ὅλαις ταῖς ἄλ-
 λαις ἡμέραις, ὅπου διετάξατο ἡ ἐκκλησίᾳ
 νὰ ταῖς ἀγιάζωμεν· ὡς ἂν εἶναι αἱ πανη-
 γυρικαὶ ἐορταὶ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως,
 τῆς περιτομῆς, τῶν ἐπιφανείων,
 τῆς ὑπαπαντῆς, τῆς ἀναστάσεως,
 τῆς ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ
 τῶν λοιπῶν. ὁμοίως καὶ αἱ ἐορταὶ τῆς
 ἀειπαρθένου Μαρίας, τῶν Ἀποστό-
 λων, τῶν Μαρτύρων, καὶ τῶν ἄλ-
 λων ἁγίων, καὶ πῶς πρέπει νὰ τιμᾶται
 ἡ τῆς κυριακῆς ἡμέρα, τὸ διδάσκει ἡ ἐκκλη-
 σύνοδος ἡ οἰκουμενικὴ εἰς τὸν γὰρ κανόνα·
 καὶ ἡ ἀφορμὴ διὰ τὴν ὁποῖαν ἡ ἡμέρα τοῦ
 σαβ-

σαββάτου ἐμεταφέρθηκεν εἰς τὴν κυριακὴν, εἶναι τούτῃ· διατὶ ὁ Χριστὸς εἶναι Κύριος τοῦ σαββάτου, κατὰ τὴν Γραφὴν (Ματ. ιβ. η.) τὴν λέγουσαν· Κύριος γάρ ἐστι καὶ τοῦ σαββάτου ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· ἂν ὁ Χριστὸς λοιπὸν εἶναι Κύριος τοῦ σαββάτου, εὐλίγως τὸ σάββατον εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κυριακῆς μετηνέχθη, τόσον διαὶ νὰ μὴν εἶναι ὁ Χριστὸς ὑποκείμενος εἰς καμμίαν ὑποταγὴν, ὅσον καὶ διατὶ εἰς αὐτὴν, καὶ ὅχι εἰς ἄλλαν ἡμέραν ἀνέστη ὁ Χριστὸς ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἐγέννηκεν εἰς αὐτὴν ἡ τοῦ κόσμου ἀνάπλασις καὶ ἀνακαίνισις κατὰ τὴν αἰάντιον σωτηρίαν.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ξα΄.

Ποία εἶναι ἡ πέμπτη ἐντολή;

Α'π. Τίμα (Ε'ξ. κ. ιβ.) τὸν πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται. καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγα-

ἀγαθῆς ἧς Κύριος ὁ Θεός σου δί-
δωσί σοι.

Ἑρωτήσις ξβ'.

Πῶς πρέπει νὰ γροικῶμεν τὴν ἐντολὴν
ταύτην;

Α'π. Ἡ ἐντολὴ αὕτη παραγγέλλει νὰ
τιμῶμεν τοὺς γονεῖς μας, καὶ νὰ δίδωμεν
εἰς αὐτοὺς πᾶσαν αἰδῶ καὶ εὐλάβειαν· ἐ-
πειδὴ ἐκεῖνοι μας ἐγέννησαν, καὶ μας ἔθρε-
ψαν· ἀλλὰ καὶ ὁ Φυσικὸς λογαριασμὸς (ἂν
δὲν εἶχαμεν καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν πρόσαξιν)
μας διδάσκει, πῶς εἶναι δίκαιον, νὰ ἀγα-
πῶμεν καὶ νὰ τιμῶμεν τοὺς γεννήτοράς
μας· ἐπειδὴ εἰμεσθεν χρεωφειλέται εἰς αὐ-
τοὺς, διὰ τὰς εὐεργεσίας ἱποῦ μας ἐκάμα-
σι· ταῖς ὁποίαις δὲν ἤμποροῦμεν ποτὲ νὰ
ἀνταποδώσωμεν, δὲν ἤμπορόντας νὰ ἀντα-
γεννήσωμεν καὶ ἡμεῖς ἐκείνους, ὡς ἐκεῖνοι
ἡμᾶς. διατὶ λοιπὸν δὲν ἔχομεν ἀπὸ κα-
νένα μεγαλήτερας εὐεργεσίας (ἐξαιρουμέ-
νων τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων) ὕστερα
ἀπὸ τὸν Θεόν, παρὰ ἀπὸ τοὺς γονεῖς μας,
χρεωσῶμεν, καὶ δίδωμεν εἰς αὐτοὺς μεγα-
λή-

λήτερον ἀγάπην καὶ εὐλάβειαν παρὰ εἰς τοὺς ἄλλους· ἔπειτα δὲ ἡ παρούσα ἐντολὴ περιέχει εἰς τὸν λόγον ὅπου λέγει· πατέρας καὶ μητέρας, καὶ ὅλους ἐκείνους ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐπήραμεν εὐεργεσίας τινάς· ὡς ἂν εἶναι οἱ πνευματικοὶ πατέρες, οἱ διδάσκαλοι, οἱ αὐθένται, οἱ ἡγεμόνες, οἱ βασιλεῖς, οἱ ἐν ἀξιώματι, καὶ οἱ τούτοις ὅμοιοι. τὸ ὅποιον ὁ Ἀπόστολος φανερώνει (Ρώμ. ιγ. α.) μὲ τούτα τὰ λόγια· πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω καὶ κατωτέρῳ. (εἰχῶ δ.) τῷ τὴν τιμὴν, τὴν τιμὴν. καὶ ἐκείνους ὅπου εἶναι ἀπειθεῖς εἰς τοὺς γονεῖς αὐτῶν, τοὺς ὀνομάζει (Ρώμ. α. λα.) ἀσυνέτους· μόνον εἰς τοῦτο πρέπει νὰ προσέχωμεν· πῶς ὅταν εἶναι ἡ ὑπόθεσις διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ἢ διὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ τὴν ἀγίαν, τότε πρέπει νὰ ὑπακούωμεν περισσότερον τοῦ Θεοῦ παρὰ τῶν γονέων· κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ (Ματ. ι. λδ.) τὴν λέγουσαν· ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ γροικῶμεν καὶ διὰ ὅλους τοὺς προεστώτας· καὶ τέλος πάντων αὕτη ἡ εὐλάβειαν

βεια καὶ ἡ ἀγάπη, ὅπου χρεωδεῖται εἰς τοὺς προεστώτας, πρέπει νὰ φαίνεται εἰς τὴν πρὸς ἐκείνους εὐνοίαν, καὶ ὑποταγὴν, καὶ εἰς λόγια ἐντιμα, καὶ τὰ παρόμοια τούτοις.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ξγ'.

Ποία εἶναι ἡ ἕκτη ἐντολή;

Α'π. Οὐ φονεύσεις.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ξδ'.

Πῶς πρέπει νὰ γροικᾶται αὕτη ἡ ἐντολή;

Α'π. Ἡ ἐντολή αὕτη διδάσκει, πῶς δὲν πρέπει οὐδένας ἄνθρωπος ὅπου φοβᾶται τὸν Θεόν, νὰ κάμῃ φόνον, ὅχι μόνον κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν· ἐκεῖνοι ὅπου φονεύουσι τὸ κορμίον, πέρνουν τὴν πρόσκαιρον ζωὴν, μὰ ἐκεῖνοι ὅπου ἀποκτείνουσι τὴν ψυχὴν, τὴν ἐκδύνουσιν ἀπὸ τὴν αἰώνιον ζωὴν. καὶ οἱ τοιοῦτοι εἶναι μεγαλύτεροι φονεῖς· ὥς ἂν εἶναι οἱ αἰρετικοὶ, οἱ ψευδοδιδάσκαλοι, καὶ οἱ κακοὶ χριστιανοί. ὅπου δίδουσι παρὰδειγμα τοῦ ἀκαλάτου βίου·
ἡγουν

ἡγουν ὅποτεν σκανδαλίζουσι· διὰ τοὺς ὁποίους λέγει (Ματ. ιη. 5.) ἡ Γραφή· ὅς δ' ἂν σκανδαλίση ἓνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πισευόντων εἰς ἐμὲ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντιθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. γίνεται δὲ ὁ φόνος, ὅχι μόνον δι' αὐτοῦ τοῦ ἔργου, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν βουλὴν, μετὰ τὴν βοήθειαν, μετὰ τὴν παρακίνησιν, μετὰ τὴν συμφωνίαν· ἀκόμι εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην περισφαλίζονται καὶ ὅλα ἐκβαλεῖν τὰ πάθη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα γεννᾶται ὁ φόνος· ἡγουν ἡ ὑπερηφάνεια, ὁ φθόνος, τὸ μῖσος, ἡ πλεονεξία, καὶ τὰ ὅμοια.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ξέ.

Ποία εἶναι ἡ ἐβδόμη ἐντολή;

Α'π. Οὐ μοιχεύσεις.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ΞΣ.

Πῶς πρέπει νὰ γροικᾶται τούτη ἡ ἐντολή;

Α'π. Τούτην τὴν ἐντολὴν ὁ Χριστὸς ὁ
Κύριος ἡμῶν ἐπρόσταξε, νὰ τὴν φυλάττω-
μεν τελειότερον, ὅταν (Ματ. ε. κη.) εἶπε·
πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ
ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν
αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. πλὴν
οἱ μοιχεῖαι αὕτη εἶναι διττή· ἡ μία πνευ-
ματικὴ, καὶ ἡ ἄλλη σαρκικὴ· ἡ πνευματι-
κὴ μοιχεῖα εἶναι ὅπῃ τινὰς ἀρνηθῇ τὴν
ἀληθινὴν καὶ ὀρθόδοξον πίσιν τὴν καθολικὴν,
καὶ δίδεται εἰς διαφόρους αἵρέσεις· διὰ τὸν
ὁποῖον λέγει (Ψαλ. υγ. κς.) ἡ Γραφὴ·
ἐξωλόθρευσας πάντα τὸν πορνεύον-
τα ἀπὸ σοῦ. ἡ σαρκικὴ εἶναι ἐνέργεια
τῆς ἀσελγείας, ὅπου γίνεται μὲ τὴν γυ-
ναῖκα τινὸς ἄλλου· καὶ εἰς τούτην τὴν ἐντο-
λὴν, καὶ πᾶσα ἄλλη πορνεία καὶ ἀκολασία
περιέχεται· μὲ τοῦτο ἀπαγορεύονται αἱ
προαγωγίαι, καὶ οἱ μαζωποὶ, τὰ ἄστεμνα
τραγούδια, οἱ χοροὶ οἱ αἰχήμονες, τὰ παιγ-
νίδια τὰ ἀσελγῆ· τὰ ὅποια φανερώωντας

• Ἀπόστολος (Ε'φ. ε. γ.) λέγει πορνεία
 δὲ καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία, ἢ πλεο-
 νεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν,
 καθὼς πρέπει ἁγίοις καὶ αἰχρότης,
 καὶ μαρολογία, ἢ εὐτραπελία, τὰ
 οὐκ ἀνήκοντα.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ξζ΄.

Ποία εἶναι ἡ ὀγδόη ἐντολή;

Α'π. Οὐ κλέψεις.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ξη΄.

Πῶς πρέπει νὰ γροικᾶται τούτη ἡ ἐντολή;

Α'π. Ἡ ἐντολή αὕτη διδάσκει, πῶς
 δὲν πρέπει νὰ κρατίζωμεν κανένα ξένον
 πρᾶγμα διὰ οὐδένα τρόπον μὲ ἀδικίαν· τὸ
 ὅποιον γίνεται ἢ μὲ ἀρπαγὴν, ἢ μὲ κλο-
 πὴν, ἢ μὲ κράτησιν τοῦ ξένου δικαίου· εἰς
 τοῦτο μετράται καὶ ὅταν τινὰς πάρῃ τὴν
 τιμὴν τοῦ ἄλλου καὶ ὅταν τινὰς πάρῃ ἀπὸ
 τοῦς ὑπηκόους τὸ τέλος, ἢ γουν χαράττι,
 Φ δ' ἐξω

ἔξω ἀπὸ τὸ δίκαιον· ἢ κάρει τοὺς νὰ δου-
λεύουσι περισσότερον ἀπὸ τὸ πρέπον· ἐνταῦ-
θα εἰσεβαίνει καὶ ὁ τόκος· διὰ τὰ ὅποια
ὅλα λέγει (α. Κορ. .5. ι.) ὁ Ἀπόστολος·
οὔτε κλέπται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε
μέθυσοι, οὔτε λοῖδοροι, οὐχ ἄρ-
παγες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονο-
μήσουσιν. εἰς τοῦτο ἀκόμι πρέπει, νὰ
γροικοῦμεν καὶ διὰ ὅλαις ταῖς δίκαιαις σύ-
βασεσ ὅπου γίνονται, εἰς ταῖς ὁποίαις πρέ-
πει νὰ φυλάττεται ἡ πίσις, καὶ ὅχι ὁ
ἕνας τὸν ἄλλον νὰ ἀποστερῇ.

ἙΡΩΤΗΣΙΣ ξθ'.

Ποία εἶναι ἡ ἐννάτη ἐντολή;

Α'π. Οὐ ψευδομαρτυρίσεις (Ε'ξ.
κ. ις.) κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρ-
τυρίαν ψευδῇ.

ἙΡΩ-

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Ο.

Πῶς πρέπει νὰ γροικοῦμεν τὴν ἐντολὴν ταύτην;

Α' π. Ἡ ἐντολὴ ἥ τούτη ἐμποδίζει νὰ μὴν εἰπῇ τινὰς ἐναντίον τοῦ πλησίον του κανένας ψεῦδος· ἢ νὰ κακολογήσῃ τὴν τιμὴν τινὸς διὰ τινὰς πονηρίαν καὶ ἄμυναν· καὶ συντόμως εἰπεῖν, νὰ ἐκκλίνωμεν κάθε πάθος, διὰ νὰ μὴν εἴμεσθαι υἱοὶ διαβόλου· ὅμοιοι μετ' ἐκείνους, πρὸς οὓς (Ἰωαν. η. μδ.) εἶπεν ὁ Κύριος· ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τῆς διαβόλης ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τῆς πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἔσηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ· ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύσεως ἐστὶ καὶ ὁ πατήρ αὐτοῦ· τούτην τὴν ἐντολὴν πρέπει μάλιστα νὰ φυλάττουσιν, ὅσοι συναναστρέφονται εἰς τὰ κριτήρια, διὰ νὰ μὴν παρβαίνουν τοὺς τὸ δίκαιον μὲ ψευδομαρτυρίας μαρτύρων, ἢ γραφῶν, ἀλλέως θέλουσι γίνεσθαι υἱοὶ διαβόλου, καὶ υἱοὶ γεέννης τῆς αἰωνίου.

ΕΡΩΤ.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ οά.

Ποία εἶναι ἡ δεκάτη ἐντολή;

Α'π. Οὐκ ἐπιθυμήσεις (Ε'ξ. κ. ιδ.)
τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου, οὐκ
ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον
σου, οὐδὲ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν
παῖδα αὐτοῦ, ἔδὲ τὴν παιδίσκην αὐ-
τοῦ, οὔτε τὸ βοῶν αὐτοῦ, ἔτε τὸ ὑπο-
ζυγίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς κτήνους
αὐτοῦ, οὔθ' ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστί.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ οβ'.

Πῶς πρέπει τὴν ἐντολὴν ταύτην νὰ
νοοῦμεν;

Α'π. Ἡ ἐντολή αὕτη εἶναι τελειοτάτη,
ὅσον εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον· διατὶ δὲν
ἐμποδίζει μόνον τὰ ἐξωτερικὰ ἔργα, ἀλλὰ
καὶ τὰ τοῦ ἔσω ἀνθρώπου, ὅπου γενοῦνται
ἀπὸ τὸν νοῦν, καὶ τὴν προαίρεσιν τοῦ ἀν-
θρώπου, πρὸς τὸ κακοποιῆσαι τὸ ὅποιον
πληροῖ ἡ χριστιανικὴ τελειότης καὶ ὅποιος
τὴν

τὴν ἐντολὴν ταύτην φυλάττει, πληρῶνει τὸ δίκαιον ὅπου χρεώσῃ πρὸς τὸν πλησίον του· Ἐπειδὴ ἐκεῖνο ὅπου σὺ δὲν θέλεις, ἄλλου μὴν τὸ κάμῃς καὶ εἰς τοῦτο γέκεται ἡ σωτηρία πάντων τῶν χριστιανῶν· νὰ μὴν ἐπιθυμᾷ τινὰς ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πλησίον του· μάλιστα νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν περισσωτέρως, παρὰ τὸν ἑαυτὸν του, τὸν δὲ πλησίον του ὡς ἑαυτόν.

Ταῦτα τὰ ἔργα πληρῶνοντες τελείως εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἐν χάριτι τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν, μετὰ τῆς καθολικῆς καὶ ὀρθοδόξου πίστεως, ἐλπίζομεν ἀδυσάκλως, ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἀπολαβόντες τὴν τῆς ἀγάπης τελειότητα, θέλομεν δοξάζειν ἐν οὐρανοῖς τὸν ἐν Τριάδι ἕνα Θεὸν ὑμνούμενον, Πατέρα, Υἱὸν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἀμήν.

Orthodoxos homologia

S.l. 1771

Polem. 1329

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10774283-5

VD18 14558653-001